Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

1892 Января 1 дня

Дмитрий сын

18 15

260

Ա. Ընթերցողք՝ անդամք և ոչ–անդամք գ
դարանիս՝ միայն մէկ գիրք կրնան առանալ, փոխ
նը ստացագիր մը ստորագրելով։

Բ. Գրքերու փոխառուութեան պայմանա
մը երկու շաբաթ է, և գրապահին դիմելով վերանո
գելի՝ նոյնչափ ժամանակի համար։

Գ. Փոխառուն՝ ո՛ևէ պարագայի տակ՝ ի
ւունք չունի ուրիշին փոխ տալ իր առած գիրքը։

Դ. Պայմանաժամէն ուշ վերադարձուած գ
քերու համար՝ փոխառուն պարտի վճարել մէկ սէն
իւրաքանչիւր աւելորդ օրուան համար։

Ե. Գրքերու գործածութիւնը ձրի է գրադ
բանիս անդամներուն համար (անդամակցութիւնը ա
սական 10 սէնթ), իսկ ոչ–անդամներու համար՝ օ
կան մէկ սէնթ։

Զ. Ընթերցողք պատասխանատու են իր
քով գտնուած գրքերու բարւոք պահպանումին, հ
կառակ պարագային՝ ոևէ վնասուած կամ կորսուա
գրքի արժէքը պիտի գանձուի փոխառուէն, (գրա
վարչութիւնը որոշելով գրքին արժէքը)։

Է. Գրադարանը բաց է ամէն կիրակի, ժա
12·00 էն մինչև 2·00 կէսօրէ վերջ։

837 Washington St.,
ՊՈՍԹՈՆ.

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

AMERICAN NAT. LIBRARY BOSTON

ՃԱՆԻՅԻ ՄԷՇՀՈՒՐ

ՀԱՆՐԻ ԸՐԱՆՉԻՆԻ

ՄԻԻԹԷՐՃԵՄ

Մ. ՊԻՏԱՐ ԱՐԱՊԱՃԵԱՆ

AMERICAN NAT. LIBRARY BOSTON

2004

ԻՍԹԱՆՊՕԼ
ՄԱԹՊԱՍԱՅԻ Ն. Ճ. ԱՐՊ

1892

JUL 19 1925
SEP 2 1928
DEC 21 1930
68842

ՀԱՆԻՅԻ ՄԷՇՀՈՒՐ

ՀԱՆՐԻ ՓԸՐԱՆՉԻՆԻ

ՄԻԱԹԷՐՃԻՄ

Մ. ՊԻՏԱՐ ԱՐԱՊԱՃԻԵԱՆ

ԻՄԹԱՆՊՕԼ
ՄԱՔՊՈՒՆԻ Ն. Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ
1891

8625-10 Ա.

ԻՆՔՆՏԻՑԻ ՄԷՐԱՄ

Տիւնեատէ նատիրէն տօղմուշ օլան. վէ ինանըլըգ նամ ու շէրէֆինէ գաձան շայէսձէ օլմայան պու խունրիզ ճանվէրին, իրձիքեապ իձտիյի ճինայաձը միւձէատտիտէ. վէ նիհայէձ քէնչէյի ատալէձտէն ազատէյի կիրիպան իտէմէյուպ, Բարիատէ գաձլ իտիլտիյ իմալիւմը ամմէ իսէ տէ. ճանիյի մէրգումընն սօն տէրէճէ ճալիպը տըզգաձ օլան Ձէրճիմէյի հալի՝ էվ միւձէճաաբը օլտուղու խապատաձը միւտհիշէնին Ձէֆէրրուաձը, Բօման ուսուլի իւզրէ Ֆրանսըզճա օլարագ գալէմէ ալընմըշ օլմաղլա, բօմանը մէզքիւրի պու տէֆա Ձիւրքճէյէ Ձէրճիմէ իձմէյէ մինասիպ ատա իձտիք :

Վազա՛ մէզքիւր բօման՝ էրմէնիիւլ իպարէ օլտուղու հալտէ նէշըր օլունմազտա իսէտէ, ֆագաձ չօզլար Ձարաֆընտան լայըզլըլըա անլաշըլմատըղը ճիհէձլէ, պազը ահուպպայի վէֆատարանըն Ձէշվիգու Ձէքլիֆինէ միւձապաաձ իտէրէք, տէրճինէ իճձիսար իլլէտիք քի. պու անէ տէյին Ձէրճիմէ վէ Ձէէլիֆաձընա պէտ իձտիյիմիզ Բօմանլարը. հէր նէվ ֆէտաքեարլըղը կէօզէ ալտըրարագ , վէ հէր միւշկիւլաձու մէվանիյէ կէօյիւս կէրէրէք, հիւսնի խիձամընա մուվաֆֆագ օլտուղումուզ կիպի. պու հէքեայէյի զարիպէյի տախի՝ պի ամընուլլահը Ձաալա իքմալ իտէճէյիմիզ շիւպհէտէն վարէսձէ օլաղը, զարիյնի քիրամ մալիւմ տիր, էլ համտիւլլահ հէլէ պու խունսուստա պէ հագգէն իֆձիխար իտէպիլիրիզ :

Մ. ՊԻՏՍԱՐ Ա.ՐԱՊՍԱՃԵԱՆ

ՀՀՊԿ ԳՐԱԿԱՆ ՖՈՆԴ

ՀՀՊԿ Թ. ԱՋԱՅԵԱՆ Ի ԲԻ

ՀԱՆՐԻ ՓԼՐԱՆՋԻՆԻ

ԳԼՍՄԸ ԷՎՎԷԼ

1853—54—ՎԷ—55 ՍԷՆԷԼԷՐԻ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԻԼԱԳԱԹ

Ա.ֆիլմապը ալէմմապ հէնուշ զուրուպ իմմէմիշ իան։

1853 սէնէյի մլատիյէ թլշրլնի սանխլինին (հոկտէմբեր) 23 իննճի կիւնի ապչամ իսմիս. զուրուպ իմմէք իւզրէ օյան սօն պահար կիւնէչինին միւնէվվէր գիճալէրի. զէրրին (սակղօծ) պուլոմլարըն արաբնաան՝ պիր մէնզարէյի հայրէմ ֆէզա իւրայէ իսկյօրուտը։

Պէյ օղլու վարըշընըն Թէրէ պաշընատա վագը (իմնիհամաթլա) եանի մէզարլըգ մէյատանը տինմէքչէ մաարուֆ օլան կիւղերկեահ (ճէմմավայը). պուտնատան օթուշ սէնէ ապտէմ տաիր, այնի շիմանիքի կիպի հէր սընըֆուսինն, վէ հէր միլլէթու մէզհէպ մէնուշ պուլոնան ահալինին սէյրանկեահը օլուպ, եէվմը մէգքիւրաէ՝ միխմէնէլիմ պիր իպահիամըն, ճէզպուտէա (մահնմացուԹին) միսիլու քէշմաւկիւզարլէրի. զարիպ պիր մէնզարէ իպլաղ իսկյօրուտը։

Եէվմը մեզքիւրըն ագչամը՝ քէչթու կիւղալը իթ-
մէքտէ օլան պու ճէհիմ գալապալըգ պիլ խաոսա
միւտէթը գալիւե զարիքընտա՝ մուֆալէգաթը մուքար-
ըէր պուլունան քէօհնէ պահարը (աշուն) լէթաֆէթ
աստրէ էլլէտա իթմէք իչին, մահալի մեզքիւրտէ թէ-
ճէմիւ իթմիչլէր կիպի զանն օլունույօրուտը։

Կիւզէլկեահը մեզքիւրըն աղ պիր ուզաղընտա
տուրմագտա օլան պիր արապանըն տէրունինտէ, թադ-
րիպէն եէրմի իչ չաղլարընտա՝ ղայէթ տիլրուպա պիր
գաարն օթուրմագտա օլուպ, մեզպուրէ մալիքէ օլտու-
ղու հիւանի լէթաֆէթի իլէ, ումումըն նաղարը տըզ-
գաթընը ճէլպ իթմէքտէ իտի։

Պու գաարընըն սիյահ կէօզլէրինտէ միւչթէիլ օլան
չուլէյի ղարիպէյէ նէղարէն, մեզպուրէնին աչգ ու սէվ-
տա հըսսիյաթը յլա միւթէէսսիրէ օլտուղու անլաշըլա-
պիլէճէյի կիպի, թադրիպէն օթուպ եաշընտա, սէրա
չէհրէլի, ֆագաթ միւղէյէն պիր էլպիսէ լապիս օլան,
վէ թավրու հարաքէթինտէն օլտուգճա միւթէպէր,
վէ ասիլ պիր ֆամիլէյէ մէնտուպ օլտուղու զանն օ-
լունան պիր ատէմին տախտ. մեզպուրէ կէնճ՝ վէ կիւղէլ
գաարընըն իւզէրինէ պիհուղուր, վէ միւվէֆֆիանէ նի-
կեահլար աթֆ իթտիյի, էրպապը թամաշանըն նաղարը
տըզգաարընտան գուրթուլամայօրուտը։

Գարիյնի քիրամ, մեզքիւր կէնճ ատէմին էֆքեատ-
րընը անլամըշ օլաճաղլարը միւսթաղնիյի իչթի-
պահ տըր։

Թէմքինլի պիր վաղարըլա տօլանմագտա օլան պու
կէնճ ատէմ իլէ, արապա տէրունինտէ պի ֆիլթուր օ-
թաւրմագտա պուլունան կիւղէլ գաարընըն ահվալինէ

վագըֆ օլապիլմէք իչին, մէրգումանըն իթթիհաղ իթ-
տիքէրի թարիքէ սալիք օլմամըղ էլզէմ տիր։

Կիճէ եանմագտա օլան ֆէնէրլէրին չուլէօի իլէ,
մեզպուրէ կէնճ գաարընըն ալէթթաճիլ արապատան
էնտիյինի. վէ քէնդիլիք կիպի սէքէրէք, սէրի ատըմլար
իլէ պէյ օղլունըն մէշհուր օթէլլէրինտէն պիրինէ կիր-
տիյինի կէօրտիւք։

Շու նօգթայը ունութմայալըմ տիմէյէ քի. էլ եէվմ
ալթընճը տայիրէյի պէլէտիյէնին միւքէլլէֆ վէ մուազ-
զամ պինտաը սըրտասընտա վագը. մեզքիւր օթէլէ տու-
խուլ իտէն կիւղէլ գաարընըն թավրու հարաքէտէթընտա.
ատէթա պիր բըրէնտա նէզաքէթի միւշահատէ (տես-
նուիլ) օլունույօրուտը։

ՕԹԷԼՏԷ

Պիր քաչ տագըդա ատնրա՝ ֆհիւանէտաը գաարընը
թէտագըպ իտէն, վէ պիզիմ տախտ քէնտիտինէ սալիք
օլտուղումուզտան տալա խատպէրի պուլունմայան կէնճ
ատէմ, տէրին պիր միւլահազաթէ տալընըշ օլտուղու
հալտէ մեզքիւր օթէլէ կիրտի. վէ հավվիտէ թէտատուֆ
իթտիյի ուշագլարտան պիրինէ աթֆը քէլամ իտէրէք.
լէյլէյի մեզքիւրէյի՝ (նոյն գիշերը) օթէլտէ կէչիրէճէ-
յինի, վէ մինտաթպ պիր օտա իտթէմէքտէ օլտուղունը
պէյան իտինճէ, ուշագ։

— էֆէնտի, թէէսիւֆ իտէրիմ քի՝ պու կիճէ միտա-
ֆիրիմիզ չօք օլմաղընա եաղընըղ պիր օտատընըղ վար, վէ

անըն տախն սիպէ մինտախ օլմատըղընը խյթխրաֆէ մէճպուրըմ — տէյինճէ, տէլիգանլը հալալէթլի պիր տէտայըլա,

— Է՛հ նէ պէյիս վար, նեմէր քի պու օտանըն դաչընճը դ ամա տա պու լունտուղունը պէյան խէսինիզ— տէմէսի իլէ, ուշագ.

— Ի չինճի դ ամատա 43 նօմէրօլու օտա տըր. պու յուրըն էֆէնտիմ— տէյէրէք՝ տէլիգանլըյը մէգ-բիւբ օտայա կէօմիւրտիւ. վէ մունը եագարագ քէնտինէն խյթխյաճը օլուպ օլմատըղընը ատաղ պիր լէ — խայըր, չինճիլիք խյթխյաճըմ նօգ տըր — ճէվապընը ալտըդտան սօնրա, մէրդումըն նէզտինտէն մուֆարէ-դ ամ իմտի։

Շախսը մէրդումա եալընըղ գալընճա, մէզպուրէ կիւ-պէլ գատըն հագդընտա միւմքին մէրմէկէ ճիտտի պիր մալիմամի ալապիլմէք իչին, նէ կիպի թէապիրլէր ի-թթիհատ իմմէք լազըմ կէլէճէյինին գարարընը վէրտիք-տէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ տէօյլէշէրէք,

— Բէք էլզէմ տիր. էլիմ մալիմամը թամմէյէ ակեահ օլմագլըղըմ բէք էլզէմ տիր — տէտիքտէն սօն-րա. չընղըրաղը ուրուպ ուշագը ճէլպ իմտի։

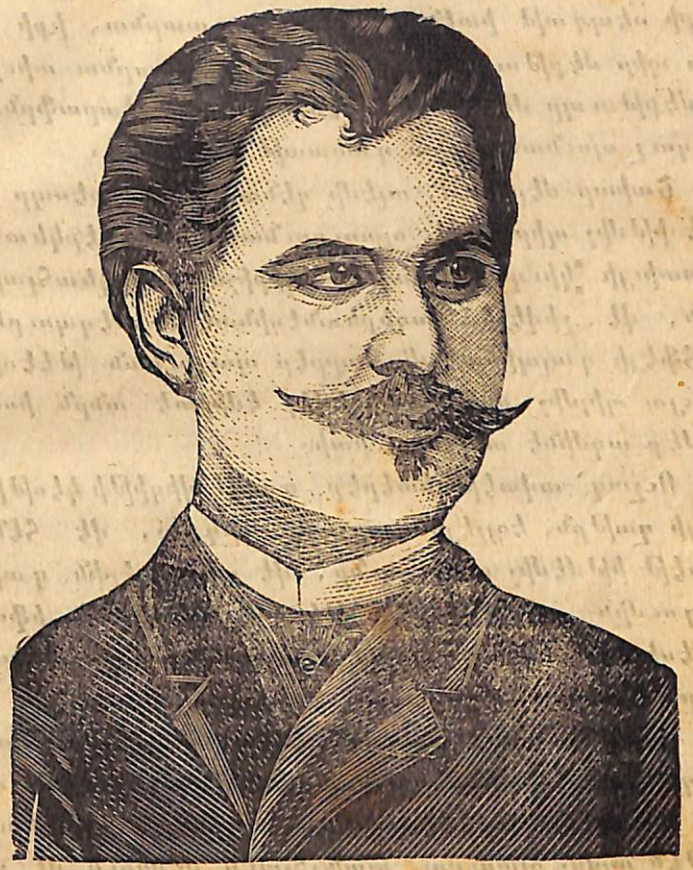
Ուշագ տէրհալ օտայա կիրմէքլէ,

— Նէ էմրինիզ վար էֆէնտիմ — տէյինճէ, տէլի-գանլը ճէպինտէն պիր գարմվիգիմ չըգարուպ, վէ իւզե-րինէ — Ղ. Ս. Թիմօնի զօգաղընտա վագը նօմէրօ . . .

— քէլիմաթընը եազարագ ուշագա թէսլիմ իտէրէք,

— Ալ չունը տա իչար օլունան մահալէ կէօմիւրիւ-վէր — տէտի։

Ուշագ՝ գարթը ալըպ հէման տըշարը չըգտը. վէ

ՆԻԿՕԼԱՍ ՏԻՄԱՍ

նէրտիւպանըն պաշընտա եանմագտա օլան ֆէնէրին ըշըղըյլա «Նիկօլա Տիմաս» իսմինի օգուտը։

Իմմանուէլ թէսմիյէ գըլընան մէրդում՝ ուշագըն գայգուպէթի էնտասընտա, իսմու չէօհրէթի մալիմիմիզ

օլան մանատալ (խորհրդաւոր) միւչթէրի. պօշ տուրմա-
յըպ՝ մաշուգէյի մէճհուլէսի ատտ իմմէքաե օլտուղու,
զիքրի սէպգաթ իտէն մէզպուրէ գատընա, իքի սա-
թըը պիր մէքթուպ եազմագ միւլահազատընա տիւշտի.
վէ մէքթուպը մէզբիւրըն՝ կէնճ գատըն թարաֆընտան
գապուլ օլունաճաղընա գանատթ կէթիրտի։

Շախը մէրգուտ, ալէմը զէնտօսթիտ քէսպը մէ-
լէքե իմմիշ պիր զաթ օլտուղունտան, կիւզէրկեահտա
կէօրտիւյի ՚կիւղել գատընըն կիրիշմէյի նիկեահլարընտ-
ան, վէ չիվէյի նազիքեանէսինաէն, մէզպուրէնին
սէօհպէյի գալպինտե մուհարրեը պուլունան թէէսիւրի
օղուլա պիլմիշ օլմազըլա, եվէլ էմիրտե անըն իամինի
պիլմէք ազմինե տիւշմիւշ իտի։

Ուշագ՝ ավտէթ իտերէք, գարթ վիղիթի կէօթիւր-
տիւյի զաթըն, եօյլէյին տըշարը չըդմըշ, վէ հէնուզ
ավտէթ իմմէմիշ օլտուղունը, վէ պինապէրին գարթը
մէրգումըն պէսլէմէսինէ թէսլիմ իմտիյինի իֆտատէ
իմմէսի իլէ, Նիգօլա ուշագըն ավուճընա պիր մէճիտիյէ
սըղըշըրարագ,

— Բէք ալա, ֆագաթ էկէր քիտաթիմը էսրար
(գաղտնապահ) օլաճաղընըզա էմին օլտայըտըմ, սիղէ
պիր չէյ րէճա իտէճէքտիմ — տէյինճէ, Էմմանուէլ,
զաթէն ալմըշ օլտուղու պախշիշտէն մէճնուն վէ մէօ-
րուր օլուպ, քէմալի թաատիմիզ քէլտէ ազազ իտերէք։

— Հայըր էֆէնտիմ, պու խուսուտա ատա չիւպ-
հէնիզ օլմատընը տըր, պէնտէնիզ ՚ատր վիրուպտա սըր
վիրմէզ տատմիէրտէն օլտուղումտան, քէմալի սատա-
գաթըա թարաֆը ալիէրինտէն վագը օլաճագ հէր պիր
էմրի իճրա իտէճէյիմէ էմին օլմանըզը րիճա իտերիմ,

իմտի պուլուրըն էմրինիզէ միւնթազըրըմ — տէտիյին-
տէ, Նիգօլա Տիմասըն սիյմասը՝ պիր չուէյի մէլահաթ
իլէ բարլայարագ,

— Օթէլտէն իչէրի կիրեը իքէն, հավլիտե սիզի
կէօրտիւմ իտի, չու հալտէ՝ պէնտէն էվէլ պուրայա
կէլէն գատընա տատիք (հետուսիլ)օլտուղումը, էլպէթտե
տերը իմմիշ օլմազըսընըզ, մէզպուրէնին սիյմասը, ապ-
րատամտան պուլունան պիր գատընըն սըճաթընա
պէնզէյօրուտը իտէտե, չիֆայտե քի կէճէնին գարան-
լըզը հատըպի իլէ թէչլիտա իտէմէտիյիմտէն, մէզպու-
րէնին իամինի սիղտէն էօյրէնմէքլիյիմէ մէճպուրէյէթ
հատըզ օլտու — տէտի։

Ուշագ — աֆֆ էտերսինիզ էֆէնտիմ, ագրապա-
նըզ օլան գատընըն իամինի տուտ էթմէքլիյիմէ մու-
տատտե պույուրուրմուսընըզ։

Նիգօլա. — (պիր տանիյէ թէրէտտուտ իտերէք)
Ուրանիա թէտմիյէ գըլընըը։

Ուշագ. — Ա՛հ էօյլե իտե չօք եանըլըօյօտունուզ,
զիրա ՚կէօրտիւյինիւզ գատըն, Օթէլմիզ միւտաֆիր-
լէրինտէն օլուպ, քէնտիտի իմմէտեալը օլտուղու կիպի,
իամի տատի Ա.կուսթինա տըր քի, չու հալտե զաթը
ալինիզէ գարտապէթի օլամագ զանն իտերիմ, ֆագաթ ...

Էմմանուէլ, պահսը ուղաթմագ իտթէմէյօր կիպի
սէօզիւնի գաթ իմտի, լաքին իպրագ իմտիյի պու հա-
բաքետթ, Նիգօլանըն մէրագընը պիւսպիւթիւն թահ-
րիք իմմիշ օլուպ, քէմալի սապըրսըզլըգը ուշագա,

— Մէօյլէ սէօյլե, սէօզիւնե տէվամ իմտ — տէտի։

Ուշագ. — Տիմէք իմտերիմ քի, զայէթ զէնկին
պիր ինկիլիզին գաբաթմասը օլան, վէ սէօյտ սէնէտէն

պէրլի Օթէլլոյիզաէ խաքեան խաէն պու մագուլէ պիր գաապընըն, սիզին կիպի ասիլ պիր զաթըլա գարապէթ վէ մինաոիպէթի օլաճաղը, պէնճէ մուհալ գապլընաէն կէօրիւնիւր. — աէյինճէ, Նիգօլա Թէսլանըն պիր մէսրուրիյէթ իպրաղ իթմէքլէ,

— Եա պէօյլէմի, Թէսլա քարիւր խաէյիմ ասլաոում, ասղրուսը վէրաիյինիզ պու մալումաթլէ, պէնի պիր պարը կիրանաէն խէյաս իթմիշ օլաուընուզ. — աէյաի։

Նիգօլա Տեսլաս, ախղ իթմիշ օլաուզու պու մալումաթը քաաֆի ասա խաուպ, վէ միւքեալէմէյէ խիթաամ վիրմէք էմէլի իլէ, ագշամ Թաամընը հազըրլամասընը ըճճա խաէրէք ուշաղը սավալը։

Մէրգում, պաաէլ Թաամ խաթիրահաթ իթմէք մագսատըյըլա եամընպ ույուսը խէսաէ, պինլէրճէ միւլահազաթ, վէ նէքաիկէրինի միԹէագզպ էնվայի ըճույալէը, վէ պիր չօք խայալաթը խաթընը խըրաշ, (մըսատանէուԹիւն) կէճէնին գօյու գարանլըզընսա, պիրէր աէհչէթամիզ էվհամը միճճաաէմէ (մարմնայնալ ուրուսականներ) կիպի՝ կէօպէրի էօնիւնէ ակիթիէրէք՝ ույգուսընը իպալաթ իթմիշլէր խաի քի, մէրգում, պիր միւմքինն ույույամայընզ գալզաը, վէ ույգուսուպ պուգաան նէչաթ խաէն պի Թաապ պիր հալ իլէ, էճնէպի միսաֆիրլէրէ մախսուս օլան տայիրէնին նէրսիս պանընսան էնմէք իւզրէ իքէն, էմմինուէլէ Թէսաահուֆ իթաի, վէ մէրգումա պիր մէրթուպ վէրաիքաէն սօնրա, նէվմի մէգքիւրաէ՝ մագսատընը մէվզըյը իճրայէ վազ խաէպիլմէք խուսուսընսա լազըմ կէլէն Թէսաապիրի ակուչինմէք, վէ ագշամ եինէ մէզքիւր օթէլաէ պէյԹուԹէթ իթմէք նիյէթի իլէ տրշարը չըգաը։

Մ Է Ջ Թ Ո Ւ Պ

Ստապահըն ալաֆըրանգա սա՝աթ տօգուզը ըսաաէլէրինաէ, օթէլին պիրինճի գաթընսա վագը ան իքի նօմէրօ իլէ մուրագդամ օտանըն գաբուսը էօնիւնաէ, գօյու բէնկ պիր ֆիլթան լապիսէ, վէ ինճէ մէյանընը ալթուն իչլէմէլի պիր գուշագա սըղմըշ օլան գաապընըն պիրլի կէօրիւնմէքաէ, վէ Թագրիպէն էլլի նաչընսա Թաամին օլունան աաէմին պիրլի տախի, մէզպուրէյէ բէֆագաթ իթմէքաէ իտի։

Պու աաէմ, իլէ կիճէ էմմինուէլ իլէ Նիգօլանըն պէյինէաէ պահսը կէչէն միլէճնէլար սահիպլի ինկիլիզ օլտուզու կիպի, բէֆագաթընսա պուլունան կէնճ գաապն տախի, պիզգաթ Ա.կուսթինա քէնտիսի իտի։

Մէրգում, օթէլսէն մուֆարէգաթ իսէր իթմէզ, Ա.կուսթինա՝ միԹաապ վէհչ իզրէ կիտիպ բէնճիրէնին էօնիւնաէ պուլունան սանտալեաաէ օթուրսաս. վէ Բայիթախաըմըզըն լաթիֆ մէվզըլարընսան պիրլի պուլունան, վէ ուզագտան աաէթա պիր բանօրամա կիպի կէօրիւնէն «Խալիճը աէրը սաաաէթ» (Ոակեղջուր) աինմէքլէ մաարուֆ աէրեայը հայրէթ պախչաաէ. գըյըսըրա ամէտ չիւտ իսէն (երթալ-գալ) միԹէաատիտ պէօյիւք վէ քիչիւք գայըգլարըն, վէ բէնկեամուղ սանտալըրըն հարաքեաթը լաթիֆէլէրինի Թէմալա իթմէքաէ իքէն. խաֆիֆ պիր չամաթա՝ մէզպուրէյի, հայրէթինի մուճիպ օլան իչպու մէնգալէյի պինաղիրէաէն եիւզ չեվիրմէյէ մէճպուր իթմէքլէ, Հարը աչըգ պուլունան օտա գաբուսը եչիյի իւզէրինաէ պիր աաէմ

կէօրախս . . . ; Ա.կուսթինա, չախսը մէրգումըն իչէրի կիրմէյէ թէրէսուխս իթախլինի կէօրիսպ, հէման եէ-բինաէն գըյամ պիրլէ, պէօյլէ նակէհան րահէթինի ելալ լեմմէյէ ճիւրաթ խաէն քիսթախըն քիմ օլսուղունը անլամադ իչիւն գաբըյա տօղրու իլերլէսի, վէ քէմալի թէաճիւպլէ՝ ալըգ պիր հալաէ կէօրիւնէն, վէ գաբըննըն էչկիյի իւզերինաէ տուրմադսա օլան էմմանուէլին գարշուսընսա պուլունսը։

Ա.կուսթինա, ասլա թէմքինու վադսըննը պօշմայարադ քելամէ աղաղ խոսպ.

—Նէ՞ վար Էմմանուէլ, նէ՞ խաթէյօրսուն — տէյի սուալ իթախլինաէ, մէրգում,

— Հիչ մասամ, հիչ պիր շէյ եօգ։ — տէսի իսէ-տէ, ֆագաթ մէզպուրէննին իւզերինէ աթֆ իթախլի պիր նաղարը մանասաբիսէն, պէհէմէհալ տէյէճէք մուհիմ պիր սէօզիս օլսուղը անլաշըլըյօրսուսը։

Ա.կուսթինա, Էմմանուէլին պէօյլէ անսըղըն օ-սասընա կէլմէսինին սէպէպինի անլամադ մէրադըյլա։

— Էօյլէ խաէ գաբըյը քիմ ասըը, — տէյու սուալ իթախլինաէ, ուշագ՝ իթայի ճէվապ խաէրէք։

— Էվէթ հադգը ալինիզ վար մասամ . . . պու քիսթախլըղըմ իչիւն աֆֆընըղը խաթիրհամ, վէ մադուր պուլրուլմադըղընը նիյաղ խաէրիմ, զիրա հադգընըզսա միւֆիս վէ մուհիմ օլան պիր իչսէն տօլայը, սիզէ մա-լիւմաթ վէրմէք իսթէյօրսուսըմ — տէսի։

Ուշագըն պու սէօզէրի, մէզպուրէննին սօն տէրէճէ մէրադընը մուճիպ օլմադըղա, զայէթ հալիմանէ պիր սէսա իլէ,

— Իչէրի կէլսէնէ Էմմանուէլ, նէչիւն թէրէսա-

տիւա խաէյօրսուն — տէյէմի իլէ, ուշագ օտասան իչէրի կիրսի. վէ դաբըյը գաբայարադ աթի իւզերեր իֆասաթսէ պուլունսու։

— Մասամ, տիւն կիճէ գըրգ իչ նօմէրօլու օտա-սա, թավրու հալինաէն քիպար կիրուհընա մէնսուպ զանն օլունան պիր էֆէնսի հաթաբյըսը, պու զաթըն խաթվէ պէ խաթվէ (քայլ առ քայլ) սիզէ սալիք օ-տուղու անլաշըլըյօրսուսը, մէրգում սիզի քէնսի ադ-րապասընսան պիրինի զանն իթմէքլէ, պէնաէնիզէ պիլ միւրաճաաթ, հադգը ալինիզսէ մալիմաթ խաթէսի, պէնաէնիզ տաիսի հանըլմըչ օլսուղունը քէնսիսինէ իֆհամ իթմէյէ մէճպուր օլսուս։

Ա.կուսթինա. — Ա.ճայիպ, պէնի քէնսի թաալիւ-դաթընա մէնսուպ զանն խաէն պու էճնէպի քիմ օ-լույօր։

Էմմանուէլ. — Շիմսի անլայաճադսընըզ մասամ։

Ա.կուսթինա. — (թէլաչ իլէ) Է՛յ նէ սէօյլէսինիզ քէնսիսինէ։

Էմմանուէլ. — Նասըլքի պիր աղ եվէլ տէսիմ, պէնաէնիզ քէնսիսինին հանըլմըչ օլսուղունը, վէ պինաէն ալէյհ՝ սիզի իլէ հիչ պիր դարապէթու մինասիպէթի օլամայաճաղընը պէյան իթմէքլէ՝ մէրգումը գանի իթսիմ։

Ա.կուսթինա. — Իսմիմի սէօյլէսի՞ն մի։

Էմմանուէլ. — (էնսիչէ իլէ) Էլպէթսէ։

Ա.կուսթինա. — Պանա տէյէճէյին պու գա-տա՞ր մը սըը։

Էմմանուէլ. — Հայըր մասամ, սիզէ խըթաթ օ-լունմուշ պիր տէ չու մէքթուպ վար։

Ուշագ, Նիգօլանըն վէրմիշ օլտուղը մէքթուպը ճէպինտէն չըգարտըպ Աւկուսթինայէ թադոիմ իթտի։

Մէզպուրէ. — Մէքթուպ մը՞ — տէյի բէրբէլեյէրէք, Էմմանուէլին էլինտէն մալիւմիմիզ օլան մէքթուպը ալսոը։

Ուշագ, վազիֆէսինի իքմալ իթմիշ օլմաղըլա տըչարը չըգտը, Աւկուսթինա, պիլա թահսանիլ մէքթուպըն զարֆընը եըրթտը, վէ սթիւղիքը խպարաթը օգուստու։

«Մատամ»

«Բահէթու ատայիշինիզի իվալ իթմէյէ ճիւրաթ իտէն պէնիմ կիպի պիր եապանճը հագգընտա աֆֆընըզը իսթիրհամ իտէրիմ, ֆազաթ սիզէ շու մէքթուպը եազտըղըմ տագրզատա հրսս իթտիյիմ ֆախրու միւսահաթը, միւտէթը էօմրիւմտէ գաթան հրսս իթմէմիշ օլտուղումա գանատթ կէթիրմէնիզի ճիյազ իթմէքլէ պէրապէր, շու ճօգթայը աախի պէեան իթմէյէ մէճպուր օլույօրում, հէյհա՛թ... աճէպա պու հալ խաթըր ճիվազ պիր բիւյա մը՞, եախօտ ճազիպ պիր խէյալ մը տըր, գիրա սիզի կէօրտիյիւմ տէմտէ, ազիմ պիր հէյէճանէ տիւշար օլուպ, շէրապի մուհապէթլէ մէսթուսէրկէրտան, վէ խէյալի աշզընըզա վաիհու հայրան օլտում։

«Գալպիմտէ հրսս իթտիյիմ պու մանատար մէսրուրիյէթէ, սիզինճ տախի հիսսէմէճա օլաճաղընըզ միւսահազասըյա, պու կիւճ սիզէ ըզնարը տէրտի աշգ իթմէյէ ճէսարէթ իթտիմ։

«Սէօգիւմէ իթիմատ խրինիզ քի, հալի հազըրտա սիզի պիր մուհապէթը չէտիտէ իլէ սէվմէքտէ օլտուղումտան, վէ միսաթագպէլտէ տախի՝ ճէմալի պաքէմալինիզէ բէրէսթիշ իտէճէյիմտէն պաշգա հիչ պիր շէյ պիլտիյիմ եօգ, վէ իշթէ պու սէպէպտէն նաշի, կիճէ կիւճտիւզ վիրտի զէպան իթմէք իչին, նամը

ԱՒԿՈՒՍԹԻՆԱ

նամիյի տիպլէրաճէլէրինի պիլմէք արզուսույրլա սուզան օլույօրում։

«Հօշճա գալընըզ մատամ»։

«Ճէսարէթիմէ աֆֆ պույուրմանըզդր միւքէրրէրէճ ըէհա իտէրիմ»։

ՆԻԳՕԼԱ ՏԻՄԱՍ

Պէյ օղլու 23 Թըրընճի սանի 1855

ՊԵՏ. ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

կէնճ դաբլն, զաթէն՝ էմինանուէլին քէնախինէ թագտիմ իմմիչ օլտուղու իչպու մէքթուպը, օղումտան մաալու մանասընը տէրք խէպիմիչ օլուպ, տուտաքլարընտա լաթիֆ պիր թէպէսիմ օլտուղու հալտէ քէնտու քէնտույէ,

— Բէվիչի հալէ նազարէն, էմինանուէլին սէօղինէ իմիտտա իմմէմիչ օլմալը քի, տօղրուտան տօղրույա պանա միւրաճաաթ իմմէյէ մինասիպ կէօրմիւշ.— տէտի։

Ա.կուսթինա, մէքթուպը մէղքիւրը թէքրար թէքրար միւթալաա խէրէք, անըն հէր պիր քէլիմէսի ալթընտա միւխթէֆի (ծածկագիր) օլան էսրարը քէշֆ իմմէք խսթէյօրուտը. մէղպուրէ, քեաղըտը նազիք բարմագլարըյլա եօխչաեարագ քէնտի քէնախինէ։

— Նէ՞ թալի նէ՞ պահտըյարըզ, պու վագաաոէն միւմքին մէրթէպէ սիւրաթլէ խաթիֆաաթ իմմէք լազըմ ոլը. պանա գալըրսա՝ էմինանուէլին պու իշտէ զիյմէխալ օլմասը, ֆայխաեաէն խալի օլմայաճագ ոլը, մէրգում՝ իշկիւզար վէ իչիվիղէ եարար պիր տաէմ տիր, հէլէբի «Թօն» (մէղպուրէնին աչըզը պուլունան ինկիլիզին խոմի Թօն խոմ) կէրէք պու ագշամ վէ կէրէք եարըն կէմմէյէճէք օլտուղունտան, պու զաթ իչէ սէրպէսթճէ կէօրիշմէյէ նայիլ օլաճաքմ — տէտի, վէ մաոտնըն իւզէրինաե պուլունան չընգըրտաղը չալարտաղ էմինանուէլի ճէլզ իմտի։

Ուչաղ իչէրի կիրմէքլէ, մաոտէյի մալիմէ հագդընտա սուրէթը խէֆիյէտ եէքտիկէրի իչէ միւշավէրէ, վէ մու.քեալէմէյէ իպիտիսար իմտիչէը քի, պու մէշվէրէթին խիւլասայի մաալինի, գարինի քիրամէ արզ իմմէյի վատ խէրիզ։

Ա.ԻԿՈՒՍԹԻՆԱՆԸՆ ԲԼԱՆԸ

Շու հալտէ էմինանուէլ, մաոտաֆ Ա.կուսթինանըն հուզուրընտա արթըզ խաոէմէ սըֆաթը իչէ պուլունմայըպ, իլլա պու դապիլտէն ատտ օլունան նազիք խըտմէթլէրի տէրիւհտէ խէն, վէ էսրարը մուհիմմէյէ աչինա օլան զիյ դուարէթի (զօրաւոր) պիր զաթ կիպի էհէմմիյէթի քէտպ իմմէքլէ, քէմալի սէրպէսթի իչէ տուրույօրուտը։

Իչպու մու.քեալէմէյի խաֆիյէ (գաղտնի խօսակցութիւն) զայէթի մուխթաար, ֆագաթ ոան տէրէճէ էհէմմիյէթլի օլուպ, դարարը գաթիխի տախի չունտան խպարէթ խի, եան՝ էմինանուէլ, մէքթուպը տիլպէր մաոտաա թագտիմ իմտիչինի, վէ մէղպուրէ խարաֆընտան մէմնունէն դապուլ պույրուլտուդունը, վէ հաթտա եէվմը մէղքիւր ագշամըը՝ կէնճ դաբլընըն աչըգը, եախօտ համիսի պուլունան ինկիլիզին զայպուպէթլինտէն պիլ իսթիֆաաե, Օթէլին ուսմուտ թաաոը հէնկեաոընտա, սօֆրաաա մէղպուրէնին եանընտա օթուրմասընը, Նիքօլայա պէյան խաէճէք խի, վէ նաըլ.քի պիլիրիզ, Նիգօլա տիմաա, եէվմը մէղքիւրին ագշամըը եինէ օթէլէ կէլէճէյինի, խաոսէթէն էմինանուէլէ պիլտիրմիչ խի։

ԱՇԸԳ ԻԼԷ ՄԱՇՈՒԳԷ

Ադշամէն ալաֆըրանգա սաաթ եէտիսի բաատէլէ-
ընաէ, ադաէմճէ վէրիլէն թէրթիպ վէ գարար միւ-
ճիւպիւնճէ, Աւկուսթինա իլէ Նիգօլա, (թապլը ա՛օթ)
թապիր օլունան. ումում թաամ սօֆրասընըն սաղ
թարաֆընաա կանպէկան օթուրմուչլարըլար։

Հէր իրիսինին ալյմալէրինաէ մէնդուչ (նիսպեթալ)
պուլունան թարիֆի նազաղիլ պիր հիւանի իթիֆադըն
էսէրինէ նազարէն, մէրդումանըն այնի հալաէ եէք
ալիկէրի հադդընաա, պիր մուհաֆէթը չէտիսէ հըսս
իթմէքաէ օլաուգլարը անլաչըլըյօրաաու։

Էնանայի թաամնաա նուչ նուիլէն չէրապլարըն նօչ
թէէսիրինաէն, գաաէհլէրին եէքաիկէրէ չարըըչմալա-
ըընան զահմաթա կէլէն լաթիֆ չամաթալարան, վէ
հուդդարը նէչէտարանըն կիւլիւչիւպ գօնուչմալարը
վէվէլէլէրինաէն, պիրիմ աչըգաու մուչուգէ, եանի
Աւկուսթինա իլէ Նիգօլա, քէսգը ճէսարէթի իսէրէք՝
եէքաիկէրի իլէ խաֆի իչարէթլէր, վէ աչըգանէ
նիկահլէր միւպաահէլէսի իլէ մէչլուլ օլաուգլարը կիպի,
պիր արա Աւկուսթինա. մաանընըն իւզէրինաէ պուլունան
մէյվէ թապապընաան պիր էլմա ալըգ ադյմագ իւզրէ
իչէն. Նիգօլա, մէզդուրէնին իրիթիյալ իթմէյի զահմէ-
թէ մէյաան վիրմէյուգ, աէրհալ պիր ադյուրմուչ էլմա
թագսիմի իլէ, տիլգէր գաաընը թալիֆի իթմէյէ սայ
իթմէյինաէ, Աւկուսթինանընն եանագլարը, էլինաէքի
էլմա կիպի գըզարարագ, վէ ֆիսունագ (հրապուրիչ)
կէօզլէրինի ինաիրէրէք,

— Ա՛հ թէչէքքիւր իսէրիմ էֆէնաիմ— աէմէի
իլէ, Նիգօլա իթայի ճէվապ պիրլէ,

— Էսթաղֆիրուլլահ մաաահ, լութֆէն իրրահիմը
գապուլէ չայան պուսարաուղունուգ իչին, պիլ աքիս
պէնաէնիգ սիզէ թէչէքքիւր իթմէյէ պարճլույում
— աէմի։

Թէաթի օլունան պու աէօզլէրէ ճէվապէն, գալգի
աթէչի աչգ իլէ սուգան օլան կէնճ գաաընըն, լալի-
լէպլինաէ (չըրթմունք) կէօրիւնէն օ լաթիֆի թէպէսիում
նապէտիա օլաու։

Պու մուհթաաար միւքալէմէ, աչգաու աէվսաա
զէնճիրլի իլէ գայաաու պէնաա օլան մէրդումանի իչի
աչըգլարը. չահի բահի մուհապէթէ աէվգ իթմէյէ պիր
աէլիլի ճէլիլ, վէ պիր մուգաաաէմէյի մուվաֆագը-
յէթի մէգամրյըլա, իլերաաէ վուգու պուլոճագ թէա-
չիւդին հիւանի աէվամընաա մէաար օլաու։

Թաամ խիթամ պուլուգ հաղըրաունաա ադըլըգգաանի
սօնրա, Աւկուսթինա՝ իպթիսաա քէլամէ ադաղ իսէրէք
գահվէյի քընաի օաաաընաա իչմէյէրինի Նիգօլայա թէք-
լիֆ իթմէյինաէ, մէրդում՝ մա էլ մէճմունէյէ պու աա-
վէթէ իճապէթի պիրլէ, մէզդուրէյի գօլթուղունաա ա-
լարագ օաայա կիրսիլէր։

Օաա գարըրը գարանար... պու մուհապէթի մա-
պէտինին աէրունինաէ՝ իրիսինին գալգիլէրի սաիի ա-
ղիմ պիր սաամէյէ կիրիֆթաը օլուգ, վէ եէքաիկէրէ
սէօյլէյէճէք բէք չօգ սէօզլէրի օլաուղու հալաէ, հէր
իրիսի սաիի սիւքիւթի խախօչլարըլար։

Ֆագաթի պու սիւքիւթի նէչէր էյմա իթմէքաէ
իսի... ինաան, մէրդումանըն պիրի պէրինէ միւնաթթիֆ

օլան աչըգանէ նիկեահլըըն էչինաէ, աաէթա աչըգ պիր փիթապ պուլունմագաա ալը կիպի, աչգ ու ակվ-աա հըսախյաթընըն իպարաթը աչըգանէսինի բէք-դօ-լայ օգուլյապիլիը իսի։

Հէր էքիսի տախի, հըսա իթտիքլէրի մուհապէթը չէսիաէ իլէ մուգիմարըպ վէ մուազզապ օլսուլյօրլարըսա։

Օտանըն քիչէսինաէ պուլունան մուդէյինէն պիր դարեօլանըն նանընտաա, զայէթ կիլան պահա պիր գումաշ իլէ աէօչէլի, վէ տանթէլալարըսա մուդէյինէ պիր գանապէ վազ խիլմիշ իսի, մահալի մէզհիպաէ թարիֆի զայլի գապիլ պիր նէվի չէպապէթ (կրիտա-սարգապթըն) վէ մուհապէթ բայիհասը իսթիխմամ (հասուրսալ) օլունաէյօրսա։ դարեօլանըն նանընտաա պուլունան մէզհիպ գանապէնին իւզէրինաէ նան կէլմիշ օլան Աւկուսթինա. Նիքօլայա էօյլէ ֆիսուննէր նիկեահլար աթֆի լիտի։ քի, մէզգուտ, աաէթա պիր մզգնատըսաան մէճպուպ օլմուշճասընա մէզպուրէյէ թէպարրուպ լիտի...

Աւկուսթինա, դալգինէ հիւքմ խէն աչըգընըն էլինի լատթը, վէ հայավէթի պիր աէսայըլա։

— Նասըլ, խանընիզին Նիկօլա օլսուդունա խնա-նայըմ — աէսի, վէ թարիֆի նագապիլ պիր չինճաս կիրիշմէ իլէ իլավէյի մէգալ խաէրէք — Նիչին սիւքիւթ խախյօրսունըզ — աէյի սուալ լիտմէսի իլէ, Նիկօլա տիկիր (վշասցնալ) օլմուշ կիպի ճեվապե ազաղ խաէրէք,

— Ծօղրուսը պա պապաէ չիսպհէ լիտմէնիպէ թատճիպ խախյօրսա, ահ մատամ, պէնաէնիպի նալանը իրիքնատ խաճեք գատար սըյրըդ պիր տաէմ մի զանն խախյօրսունըզ — աէսի։

Օ էնատաէ տրչարըսա չիսէթի պիր ֆուրթունա, աէհչէթտամիզ սուրէթտաէ հիւքմինի իճրա իթտիյէ կիպի, տօլու տանէլէրի տախի Աւկուսթինանըն օտասը ճամ-լարընը պիր քաչ սանիյէ գատար աէօյսիւքաէն սօնրա. հէվա թէտրիճէն (աստիճանարար) քէսալը իթիտալ իթտէյէ պաչլատը քի. չու հալաէ թատիսթ տախի, մէրգուտանըն թէչիւգինէ միւտախէլէ. վէ միւչապէհէթ (նմանիլ) իթտիյ օլսու։

Աւկուսթինա. ֆիսուննատաչ նիկեահլըըա Նիգօլա-նըն եիւղինէ պագոը վէ այնիհալավէթի սէտատը-յըըա,

— Ա՛հ Նիգօլաքի աֆֆընըզը իսթիրհամ խաէրիմ, էվէթ, չու միննատիպէթսիզ սուալիմ իչինի պին քերըէ աֆֆընըզը թէմէննի խաէրիմ — աէսի։

Աւկուսթինանըն, սահիր վէ ճազիպ (հմայիչ և յոփչատակիչ) նիկեահը. Նիգօլայը օ սէրէճճ միւթէէսիր իթտի քի, արթըզ սապրէ թագաթը գալմայարագ, մէզպուրէյինին չարխատան չէքիլմիշ, վէ ֆիլ ակչի կիպի պէյաղ էլլէրինի թատթատ բուս խաէրէք,

— Նէ սատաէթ՝ նէ պահաբաարըգ, ահ սէվկիւլիմ Աւկուսթինա, չու անատ ճանընընն նէլէր հըսա իթտէքատ օլսուդունը թարիֆ խաէմէմ, էվէթ սէվկիւլ մէլէյիմ, հագգընըզատա հըսա իթտիյիմ աշգու մուհապէթինն սէրէճճանինի պիլմէք սէյիլ, հաթատա թատավվուր պիլէ խաէմէզինիզ — սէյէքատ խիւ։

Օ տանատ Նիգօլա, քէնատինատէն կէչմիշ պիր հալ իլէ Աւկուսթինայը սէրտաշ իթտի, վէ մէզպուրէյինն կիւլ կիպի ալ ալ օլմուշ օլան հանադլարը իւզէրինէ, աթէչնագ բուսէլէր գօնատուրմայա պաչլատը։

Մէրզուանի, նէքսիկէրլինի աէրաղուշ լիմիչ օլաուղլարը հալաէ, պիր մղտաար սիւքիւթ իչինաէ դալարլար...

ԹԱՀՏԻՇԻ ՁԻՀՆ

Գալաաէ իչար լիմանչիլիղ մէնզարէաէն պէչ այ օնաուղ կիւն սօնրա. եանի 1854 սէնէսի մայըսընըն օնպիրինճի կիւնի, Ա.կաւսալինա համիչէ օլաուղունը, վէ էվլաատընըն իւք հարաքէթինի հըսս իաէրէք, մահզունիյէթլէ գարըշըղ պիր մէսրուրիյէթլէ, պու հալի նիպօյայա պիլմիրմի։

Ֆիլ հագըգա մէղպուրէ, նիպօլայըլա լիմանչի թէաչիւգին սէմէրէսի օլան պու էվլաա սայէսինաէ, մէրգումը իլել էպէա քէնաի մահապէթի ղէնճիլի իլէ գայաա պէնա իաէճէչինի զանն լիմէքլէ մէճպուն օլույօրուաը։

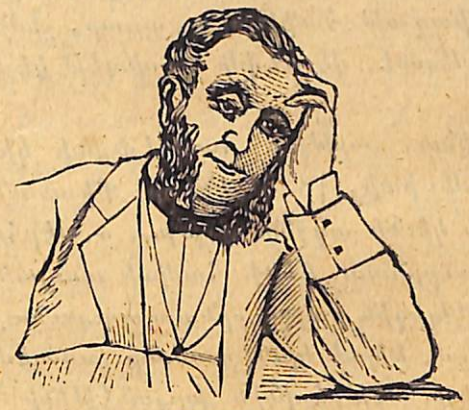
Տիկէը թարաֆտան իսէ, քէնաիսինի թահաը հիմայէսինէ ալմըշ օլան ինկիլիզ, իւթիքեաա լիմանչի խըչանէթի ստույաուղունաա. թագիչի վէ հագը օլարագ քէնաինի թէրքու ֆէաա իաէճէչինի. վէ պու հալ իլէ նամէչրու (ապօրինի) օլան էվլաաը յըղա պէրաագէը, միսթագրագը կիւտաագը սէֆալէթի օլաճաղընը ահչիւն. տիւքճէ մահզուն օլույօրուաը։

Էկէրչի Նիգօղա, լուղումը թագտիրինաէ քիսէսինէն աղընը աչըպ աա՝ քէնաիսինէ մուչին օլմասայըաը,

թէկայիւլ լիմանչի կիւտաագը սէֆալէթէ ահուչճէչինէ ասղա չիւպհէ խալէմէղ խան։

Ֆագաթ Ա.կաւսալինա, աչըգընըն գուվվէչի մալիյէսինին բէք զանիֆ պիր հալաէ օլաճաղընը քէշֆ իաէրէք, իչէրուաէ սօն աէրէճճէ սէֆէլաթէ ահուչճէչինի հըսսը թագիսի իլէ աէրք խալյօրուաը։

Պէա պահա դաաընճըաղ, կիւրէչ ու խէնաէ (խընդալ և արաասուէլ) արաաընաա միւթէրէաահիւա պիր

ՄՂՍԹՂՐ ԹՕՆ

հալաէ դալըպ, պագը էֆքեարը միւտհիչէ դիհնինի իշ ղալ լիմէչէ պաշլաաը իսէ աէ, վիճաանը պիր միւքիւն ճեվաղ վիրմէյօրուաը, էվլաաընը մահվու թէչէֆ լիմէր... լաքին հէր վալիաէ, պու. ճինայէթըմէզմնուէչի իւրիքեաա լիմէչէ միւդհիչէ օլաուղ, էղ ճիւմլէ Ա.կաւսալինա, եա գահրիմանքեաըի պիր ֆէաաքեարլըգլա հէր նէվի ֆէչաղէթի ու սէֆալէթէ կէօյիւս կէրմէք, վէ եահօա ինկիլիզլինին չիւպհէչէ-

ընդ եւ վերմէմբ, վէ սատաէթը հալինի պագը սագլամագ իչին, եվլատընը թէլէֆ իթմէք մէճպուրկէթինաէ պուլունույօրսուը, ֆագամ նասըլ քի տէ-ակը, մէղպուրէ պու ֆիլլի մէզհաւմընն իճրասընա միւգ-թէսիր տէյիլ իսի, պինապէրին նէդօլա տախ. վիճ-ատընը իրթիլասընճա՝ քեսմիլէն տէյիլ իսէ տէ, պիր տէրէճէյէ գատար քէնահին՝ մաշուգ էսինին քէտէրինէ միչարէքէթ իսիյօր կիպի կէօսթէրիյօրսուը, նախօտ Ա.կուսթինա էօյլէ գոնն իսիյօրսուը:

Իչթէ աչըգ ու մաչա գէ պու հալաէ պուլունույօրլար ըսը, ֆագամ հաֆթաչար այլար, չինջէք կիպի սիւրաթլէ կէչմէքսէ, վէ եվլմը մուսիպէթ կէլիպ չաթ-մագ տայըսը:

Ա.կուսթինա, արթըգ համիլէյինի կիպլէյէմէդ պիր հալէ կէլմիչ իսի, 1855 սէնէսի՝ Քեռանունի սանի-սինին պէչինճի կիւնի ագշամ իսթի, օ մէրհամէթսիզ հաքիմին հուզուրընա, եանի համիսի պուլունան Թօն նամ զէնկին Ինկիլիզին գարշուսընտա պուլունույօրսուը. զաթէն մէրգում, եկրմի կիւն գատար ագաէմ; ճանու սիլաէն սէվսիյի մէթրէսինին իսրյանէթինի անլամըշ, վէ սիյմասը՝ գըսգանճլըգտան նէչամ իսէր օլան աղիմ պիր սէրա ու քէտուրէթ իհսանա իթմիշ իսի, Ա.կուս-թինա, մէրգումին չէհրէսինաէ միւնագդաշ պուլունան մահգունիյէթին սէպէպինի անլամըշ օլմազըլա, թարի-ֆի զայըլ գապիլ պիր հէյէճան իչինաէ մուգիմարըգ օլ-մայա պաչլամըշ ըսը:

Թօն, սապահլէյին սաբահ՝ վէ տալգըն պիր հալաէ օլարագ սըչսըը չըգմըշ ըսը, մէրգումին սուրէթ ու սիյրէթի, պագըշը վէ հարէքէթի, գալգինաէ միւթէք-

ֆիլ պուլունան սէհչէթամիզ պիր Ինկիլիզտընն սուչ-թէէսիրինի իչմա իթմէքսաէ իսի:

Մէրգումին ճան ու ճիյէրինի եագըպ գալաբմագ-տա օլան գըսգանճլըգ սաթէչի, եանար տագլար միսիլ-լու հէմտան օլ կիւն սըչարը բիսակիւրէճէյինէ չիւպհէ իսիլէմէզ իսի:

Լօյլէնաէն սօնրա, սա՛սի սօգուպտա Թօն, աղիմ պիր ըգմըբտագ իչինաէ օլաուգտա հալաէ օթէլէ ավաէթ իթտի. Ա.կուսթինա սալահանէյէ կէօթիւբիւլէն գօյուն կիպի թիր թիր թիթրէյօրսուը, պէտ պահա գատըն-ճըտագ, ատատմընշ օլաուգտա համիսի իլէ քէնահ մուպէյ-նինաէ, նէ՞ չիրքին հալէը զուհուրա կէլէճէյինի անլատը:

Պիր եանտան արտ հիճագ, վէ սիկէր թարաֆ-տան գըսգանճլըգտան նէչամ իսէն աղագ ու ըգմը-բտագ ալմընտա թագսիք օլունան Ա.կուսթինա իլէ, Ինկիլիզին միյանընտա վուգտ պուլան մէնզարէյի մուէյյէմէ, ատի իւզրիրը զէհրատիզ (թանալից) սէօզ-լէր իլէ պաչլանագ, Թօն, պիչարէ գատընըն եարբագ կիպի թիթրէսիյինի, վէ եի գինին օգկունըսուզունը, կէօրիւպ, հիսէթինի թատիլ իթմիշ կիպի պիր հալ իպ-րագ իթտի, վէ թիթրէք սէտայըլա,

— Թիթրէմէյին մատամ, թիթրէմէյին — տէտի:

Ա.կուսթինա ճէվապ վէրմէտի, Թօն իսէ, թէք-բար հիսէթինէն ատէչ քէսիլէրէք, սերզէնիչինէ (կշտամբանք) տէվամ պիրլէ,

— Սիզ մագուլէ պիր գարըտան, իֆֆէթու ֆագ-ղիլէթ պէրքէյէճէք գատար ահմագ զոն իթմէյինիզ պէնի . . . իրթիքատագ իթտիյինիզ ըչղալէթէ կէ-լինճէ . . .

Մէրգում նակէհան սէօղիւնի գաթէ իթաի, վէ խաթխղաքհարի պիր հալ իլէ մէղպուրէնին պօյնունա սարըլարագ,

— Ա՛հ սէվկիլի մէթրէհիմ . . . սիզին ատի վէ ըեղիլ պիր ֆահիշէ օլաուղունուղը ունութմուշ օլաուղում իչին աֆֆընըզը թէմէննի իսթիրմ, տօղրուսը րէք էյի եաբաջընըզ, պու իրթիքհապ իթաիչինիլ ըեզալէթ սիզի իլէ աչըգընըզը, չհվէթու ֆահշիյաթըն տէրճէյի ալչինէ թէրֆի խաէճէք. ֆագաթի աղ վագըթաան, պիղղաթ քհնաի էլինիզլէ հաֆը օլունան (փարաւած) վէ նիհայէթի կէօրիւնմէյէն պիր կիրատապըն գաարըննա (յատաակ) հուվալանաճագ պընըզ — աէսի։

Ա՛կուսթինա. մէրգումըն սէօղիւնի գաթի իսատպաա քհնաիսինի միւսաֆաա իթմէք իսթէսի իսէ աէ, հիչ պիր սէօղ պուլսունսուզընսան մուվաֆֆագ օլամասը. Ինկիլիզ իսէ հիւքօէք սէտայըլա սէօղիւնէ աէվամ իսատըէք,

— Ֆիլ հագըգա աճընմայա չայանընըզ մնասամ, վագըթ, վէ տահա տօղրուսը ճէնապը Ա՛լլահ, միւսթահագ օլաուղունուղ ճէզայը վէրէճէք սիր. սիղէ պունան պաչգա պիր չէյ աէյէմ, չիւնրի սիզին կիպի ալչագ պիր գարըյա, պունան պաչգա պիր սէօղ սէօյլէմէք ապէս սիր . . .

Թօն, պիր տանիյէ գատար սիւրիթ իթաիքատէն նօնրա, թէքրար խաթխղաքհարի պիր թավըրըյա,

— Մատամ, պունան պէօյլէ ալէմը ֆահշիյաթատէ իքթիսապ իսէճէյինիզ չան ու չէօհրէթ իչին, սիզի լատասէթէն թէպրիք իսէրիմ — աէսիքատէն նօնրա, ճիատի պիր հալ իլէ իլավէյի մէգալ իսատպ,

— Ֆագաթի նիչին տուրույօրսունուզ, պէնատէն զիյատէ սէվսիյինիզ աչըգընըզըն արգասըըրա կիթաէնիզէ — աէսի։

Նօն աէրճէճ ռօուգ գանլըըք, վէ աղիմ պիր չէֆգաթըզըզըա վուրուլան պու հագարաթ տարպէչըլինատէն, պիչարէ Ա՛կուսթինա, էօղիմ հատտինէ վարմըշճասընա ալկիզ վէ զահմըտար (վիրտուօրիզ) օլարագ. հէման մնահալ մէգրիւրատէն ֆիրար իթմէքատէն պաչգա չարէ օլմատըզընա գանատաթ կէթիրտի իսէ աէ. ֆագաթի կիճէնին պիր նըսֆընատա, վէ ալչևուտուս համիչէզիյին ոօն կիւնլէրինատ նէրէյէ կիտէճէք՝ վէ նէ հաբաճագատը, տէմէք օլուբդի պիչարէ գատըն, չու հալատէ չարնաչար տապահա գատար ճէլատը հուզուրունուտա, թաղէտէն թաղէ տարպէչէր իլէ մուտաղզագ օլմայա մէճպուր իսի . . . .

Վագըթ կէչմէքատէ, վէ Ինկիլիզին հիտէթ ու չիտէթի տախի օնիպէթպէ թէղայիւտա իթմէքատէ, վէ տատէթա տիվանէչիյէ գատար վատըզ օլմագտայըտը, հարը կիճէտէն ոօնրա ալաֆըրանգա տատի իչի տուլարընատա. Թօն, թէքրար սիթէմ ու հագարէթէ պաչլատը. վէ օգատար հատտինի թէճավուզ իթմի քի, պիչարէ Ա՛կուսթինանըն կէօղէրի, մէյուսիյէթ նիգապըզյըզա սէթը օլունուպ, հէրչի պատապատ պու սիյասէթի կատոէն (տանչանտրան) ֆիրար իթմէյէ գարար վէրտի, վէ պէրապէրինատ հիչ պիր չէյ ալմայարագ՝ հըլատըրըմ քհարի պիր սիւրատէլէ քհնաինի զօգաղա ֆըըլատմատը։

Հիտէթու չիտէթինատէն՝ տատէթա գուտուրմուշ վահչիլէրէ տէօնմիւշ օլան Ինկիլիզ, կէօղէրի իլէ մէգ-

պուրէյէ սալիգ օյոուդաան սօնրա գարըյը դարաաը, վէ քէնալ եաթաղ օտաալընա կէրուպ էլլէրի իլէ եվուզիւնի դարայարադ, պիր դօլթուգ սանտալէէսի իւղէրինէ ավուչվէրմէքլէ — հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէսի ... հիչ պիր նէտաամէթ կէօսթէրմէսի — տէյէրէք, օլ անէ գաատար ալճէնապանէ, վէ քէմալի դահլիմանլըգլա զապթ խէպլէմէյի կէօզ եաչլարընը աէօքմէյէ պաշլաաը։

Մուհապէթ վէ պլոգանճլըգ պէլաորյըլա մուաղղադ օլան պուլունան հէր նէվի էչէա վէ թէղէինաթը մահալի մէզքիւրատ պըրաղարադ. պիր տահա մէզպուրէնին եվուզունի կէօրմէմէք նէյէթի իլէ, հէման ֆէրտաաը կիւն ալէտաապահ Լօնտրայա միւթէվէճճիհէն վաբօրա բադիպ օլաուս։

ՄԷՑՈՒՍԻՑԷԹ ՏԷՐԵԱՍԸ ԻԶԻՆՏԷ

Կիճէնին աէհչէթամիզ վէ դօյու դարանլըգը, բուղիկեարընը գուաուրմուչճաընա ուլայարադ բույան իթմէսի. կեահ պէ կեահ ղիֆիը կիպի դարանլըգըն իչինաէն չուչէ էնտաղ օլան չիմչէքլէրին բարլամաը. կէօք կիուըէմէսի. վէ քէօրէքլէրին պիր ավազ հավլամաը սէտալէրի. լինանըն գանընը ածտաուրուր աէրէճէտէ պիր տէհչէթ վիրմէքտէ իսի, չու հալտէ թապուրա գալաըրարադ,

աթ՝ տաէթա ալվանէ կիպի նէ եաբաըղընը պիըմէյօրուաը, թամ պու էտնատէ, Լինկիլթէրա սէֆարէթխանէսի գարշուսընտա վազը թէնհա վէ տէհչէթ ֆէրմա մէզարլըգըն եօգուշունտան աչտաա, վէ մաթէմ էլպիսէէրի լապա օլմուշ կիպի կէօրիւնէն հավլինագ սէրվիսէրին արտաընտան, գաատընըն պիրի ալվանէ միսիլու դօչարագ լինէյօրուաը։

Պու գաատըն, մէյուս պիր հալ իլէ կիճէնին դօյու գարանլըգընտա վէ եարա եալընըգ, մահալի մէզքիւրատ վազը գուլիպէէրին էտնինտան սէրսէրիանէ տօյաչըյօրուաը, հէյհաթ... թապիաթ տաևի քէմալի մէրհամէթսիզլիւէ պիչարէյի թաղելգ վէ թէաղըպ իթմէքտէ իսի։

Օգուչանլարընմըզ, մէզպուրէնին. համլինի վազ իթմէք կիտնէէրի թէգարրուպ իթմիչ օլան պիչարէ Աւկուաթինա օյտուղունը էլպէթտէ անլամըչ օլմալըտաըրլար։

Ֆիլ հագըգա պիչարէ գաատընճըաղ, մէյուսիյէթ տէրեաս գաատընտա տուչվուչ իսի, սակա վէ բէրիչան քեաքիւլէէրի, նիմ սուրէթտէ իւրեան (մէրկ) օլան մէրմէր կիպի պէյազ ումաղլարընը սէթը իթմիչ իսի. Աւկուաթինա հէյէճանու էնտուչէսինտէն նաչի բուղիկեարընը չիտէթը պէրուտէթինի հըսս խտէմէյօրուաը. մէզպուրէնին վիճուտի ազալէէրի ույուչմուչաը...

Պու արա աէհչէթամիզ պիր չիմչէք բարըմընը, վէ միւթէազըպէն գուհուր օլան հավլինագ պիր կէօք կիուըէմէսի սէտաաը, Աւկուաթինայը՝ գօրգուսընտան էօլում հատտինէ վաբել իթմի, մէզպուրէ էչըը քէտուրէթլէ մալտամալ օլան կիուղել կէօղլէրինի, սէմայէ տօղրու գալաըրարադ,

— Եա՛րապ պիմ, հիչ օլմազա պարի պիկիւնահ մանուճքաղըմա մերհամէթ էյլէ — ոէյու բէբէլէմի։

Պէտ պահա գաոըն, էթրաֆընը իհաթա խոէն հավլինաք գարանլըղըն իչինոէն խոթխոռաա խոյօրուռը. Լաքին բուղիկեաըն չիոէթինոէն՝ պաշլարընը թէհախաամիզ սուրբէթոէ սալլամազաա օլան ոէրվիչերոէն մոռե հիչ պիր չէյ կէօրէմէյօրուռը։

Պիչարե Ա.կուսթինանըն հալի բէք վէխիմ խոի. նաղմուր՝ մէղպուբէնին քէմիքլէրինէ գաոաղ թէէսիր իթմիչ խոի։

Մէղպուբէ, մաքինավարի պիր հալ իլէ էօնիւնոէ պուլունան չուգուրը կէչմիչ խոի, նոակէհան կէօղիւնէ նիմ պիր ըշըգ իլիչոի. պու ըշըգ՝ պիր գուվվեթինին էոկի բէնչէրէոի ճամընը, խաֆիֆ սուրբէթոէ թէնվիր խոյօրուռը, Ա.կուսթինա, ոէնիզ սալղալարը արաոընաա՝ անպէհան գարգու թէլէֆ օլմազ մերքէզինէ կէլիպոէ. նոակէհան պիր իւմիւա չալէոի կէօրմիւչ օլան գայըգ կիպի. հէման որչրաալ՝ վէ պիր համլաաա քէնոինին մէղրիւր գուվվեպճիյին էօնիւնոէ պուլաու։

Ֆագաթ կիճէնին նըսֆընաա, նապանճը պիր խանէնին գաբըրընը չալընագ իչին հայըճա ճէսարէթ լազըմ խոի, Ա.կուսթինա՝ պիր մըգտար ըղհարը թէրէոիւա իթմաիքաէն սոնրա. խաֆիֆ սուրբէթոէ գաբըյը վուրաու։

Պու տարպէտէն գուհուրէ կէլէն էլէմպախչ սէտայա ճէվապ վէրիլմէտիյինոէն, մէղպուբէ իքինճի ոէֆգա օլարագ չիոէթի սուրբէթոէ գաբըյը վուրաը, վէ թարիֆի նագսապիլ ճան խըրաչ պիր ֆէրեաա իլէ,

— աչընըզ. . . աչընըզ. . . րէճա իոէրիմ. . . ալ-

ՄԱՏՄՈՒԱԶԵԼ ԹՕՆԻ

լահ աչգընա օլուն հալիմէ մէրհամէթ խոխիչ — տէյու հայգըրըր։

Ա.կուսթինանըն խոթխոտաա սէտասը՝ պու տէֆա մէզքիւր գուլիպէճիյին բէնէէրէսի էօնիւնատէ օթուրմագտա օլան օն ալթը եաչընտա պիր գըզճըազտան իչխիլուպ, չամաչըրճըլըգա իչթիլալ խոէն, վէ եանը պաչընտա՝ եօրղունլուղունտան նաչի տէրին պիր ույգուլըգա ույումագտա պուլունան վալիտէսինի օեանտըրտագ,

— վալիտէճիյիմ, գաբըմըզը վուրույօրլար — տէմէկ իլէ, մէզպուրէ ույգու պաչընտա, մէ զիհնի գաբըչմըչ օլուուզու հալտէ.

— նէ՞ վար Թօնի, նէ՞ օլուուն գըզըմ — տէտիյինտէ, կէնճ գըզ, վալիտէսինին հէյէճանը գալպինի թէսկին իթմէք իչին խաֆիֆ պիր սէտայըլա,

— Ցագաթ պիր շէյ եօգ վալիտէճիյիմ. . . եիւրէյինի օյնաթմա. . . տուր քի սէօյլէյիմ, գաբըմըզը. . .

Թօնի, հէնուզ սէօվլունի պիթիրմէմիչքէն, իչխինճի տէֆա օլարագ գաբընըն չալընմասըյըլա, գուլիպէճիյին տէրուննինտէ պուլունանլար, պիր սէֆիլին՝ քէնտիլէրինէ միւրաճաաթ իթմէքլէ, սըզընաճագ պիր մահալ խոթէյօր օլուուզունա գանաաթ կէթիրտիլէր, վէ գօճա գարը պօղունուգ պիր սէտայըլա,

Ֆիմ տիր օ — տէյու հայգըրընճա, տրշատան խէչէճանը պիր հալ իլէ,

Պէնիմ. . . պէն. . . սէֆիլ պիր գաաբն. . . պու կիճէչիք սըզընաճագ պիր մէսքէն խոթէյօրում — տէյէ ճէվապ վէրիլտի։

Պու արա բուզիկեար. գուտուրմուչ ճանավար

կիպի ուլայարագ, գուլիպէնին էակի բիւսակի չէրչիվէլէրինի՝ տէհչէթլիւ սուրէթտէ սարսար, պու սատմէյի չէտիտէտէն, չամաչըրճը գաաբընըն զէվճի, վէ Թօնի թէամիյէ իթտէյիմիչ կէնճ գըզըն բէտէրի օլան իհթիեար տախի օյանար, վէ գըզըյըլա զէվճէսինի այագտա կէօրիւպ քէմալի թէաճիւպլէ,

— Ցապաճ՞ մը օլտու — տէյու բէրբէլէտի, վէ կէնճ գըզ տախի՝ հայըր պապաճըրըմ — տէմէքտէ խբէն, իհթիեար գաաբն, եարը վէավէսէ՛ վէ եարը մահգուզիյէթլէ գաբըյը աչարագ՝ խօչ պիր սէտայըլա,

— Իչէրի պուլուրըն գըզըմ — տէտի։

Մէզպուրէ խայըրխահ գաաբն, էօյլէ տէհչէթլիւ պիր հավաատա, վէ կիճէնին պիր նըօֆընտա, քէնտի գուլիպէչէրինէ իլթիճա իթմէյէ ճէսարէթ իտէն պիչարէնին, բէք մուհիմ պիր սէպէպլէ օլաճաղընը տէրք իթմիչ օլմագըլա, չէֆգաթը գալպիյէսինտէն նաչի, մէզպուրէնին պու միւրաճաաթընը՝ թաալիյի պիր հալ կիպի թէլագգը իթտի։

Ֆիլ հագըգա, զարուրէթ տարպէսի իլէ զախմըտար օլան գալպըլէր, չէֆգաթու մէրհամէթ հըսսինաթը ճէլիլէսի իլէ մէչլուֆ տըրըլար. ֆըգարա կիրուհը, զարուրէթտու սէֆալէթի տէնիլէն տէհչէթլիւ հալին նէ օլտուղունը պիլտիրըլէրինտէն, վէ պու խուսուստա միճէրրէպ օլտուղլարընտան, զէվգու սէֆա իլէ միւզէյյէն սալընարտա խիմարը էյամ խոէն աղնիյատէն (Հարուսանէը) չօգ զիյատէ մէրհամէթլի օլաճաղլարը, վէ քէնտիլէրինէ հէմհալ պուլունանլարա մուավէնէթ խոճէքլէրի թաալիյի տիր։

Ա.կուսթինա. վիճուտի ազալէրի ասուդտան ու-

յուշմուշ, պաշտան այալա գաատար ըսլանմըշ, վէ նէվ պէ նէվ պէտպահալըգլարըն սույի թէէսիրիսիլէ մի թէէսիրէ օլմուշ օլտուղու հալտէ գուլխպէտէն իչէրի կիլուպ, թիմրէք՝ վէ պայղըն պիր սէտայըլա,

— Ա՛հ թէչէքքիւր խաէրիմ, պինըերճէ թէչէքլիւր խաէրիմ — աէյու բէրէլէմի։

Էյ վահ մէղպուրէ. պիր քաչ հաֆթա էվէլ սաաաէթը հալտէ, վէ աչըգընըն մուհապէթը նիւվաղիշքեարանէսի իչինտէ, քէնտիսինի ածն տէրէճէ պահաըեար սաա խաէրէք, ասիւնեանըն հէր պիր հալինի ունութմուշըտը։

Պիչարէ Ա.կուսթինա, պուլտունտուղու պու հալի քիւր մէլալ իչինտէ տասի ճալիպ պիր կիւղէլմիյէ, վէ պիր նէվի մէլահաթէ մալիքէ օլմասըյըլա, մէղքիւր իւչ նէֆէր խայըրխահ ճանլարըն հիւնի թէվէճճիւհինի ճէլալ իմմիշ խաի. էն էվէլ Թօնի թէամիյէ գըլընան գումրալ սաչը կէնճ գըշ, սէֆիլ վէ նէմնագ օտաճըղըն տէրունինտէ պուլտնան եալընըշ պիր էակի խակէմլէյի մէղպուրէյէ իրայէ իմմէքլէ,

Ա.ֆֆ խաէրսինիշ մտաամ. պույուրուն օթուրուն — աէտիյինտէ, Ա.կուսթինա պէնզի պէթի սօկուն, վէ կէօզլէրի եչքը մինիէթտարի իլէ (երախտագիտական արտասուք) տօլկուն օլտուղու հալտէ օթուրարագ,

— Ա՛հ բէք խայըրխահ պիր գըշըսընըշ — աէտիքտէն սօնրա, իլավէյի մէգալ խաէրէք — պէօյլէ կիճէնին պիր նըսֆընտա սիզի թաճիշ իմտիյիմ իչին, ասֆընընըշը խութիրհամ խաէրիմ — աէտի. վէ սէօղիւնէ տէվամ խտուպ,

— վագտա պէն սիզի իչին մէճհուլ, վէ պիւսպիւթիւն եապանճը պիր գարը խէմտէ, ֆագաթի նատիյէյի հալինիզտէն, վէ հագդըմտա կէօսթէրտիյինիզ ինտանիյէթէ խութինտաէն, չու անտէ քէնտիմի ագրապանըշտան... ատա խէպիլիրիմ աէյու զանն իսիյորում, էզճիւմլէ սիզի թաճիշ իմտիյիմ իչին, աճէպա պանա ասֆ խաճէքմիսինիզ — աէյէսի իլէ, իհթիյար գաատն, ըշըգ գաթը պիր նիկեահլա մէղպուրէյէ պագատագ,

— Նէ՞ աէյօրսունըշ մտաամ, ասֆ խաճէք նէ վար, պուրատա սիզին խանէնիզ կիպի ըտահաթ խաէպիլըսինիզ.... մէկէր ճիմլէմիզտէ մնալիտը խիւտա աէյիլմիյիզ, ամ մտաամ, մէկէր պիր սաաթ սօնրա նէ օլաճաղընընշը պիլիրսինիզ... վագտա պիշ օգուտագ եապմագ պիլմէյէն ճահիլ սաէմիէրտէն խէբաէ, էլհամնիլլահ ինտանլարըն, նէքատիկէրէ վազիֆէլէրի օտուղունու պիլիրիշ, ալէյհիսսաա ֆէյէք սիզճէ նու ուղրամըշ օլանլարը, էլտէն կէլտիյի գաատար թէսէլլի իմմէք. վազիֆէյի ինտանիյէթի օլտուղու հալտէ, սիշ խէ կիւյա պէօյուք պիր գաագահաթ իչէմիշինիզ կիպի, ասֆընընըշը թէսէկկինի խաիյորսունուշ... հայըր հայըր, պու գիւյլումէ զահիպ օլմա սէվկիյի գըշըմ, գուճաղըմա կէլ, վագտա վիճտանինիզի ըսրատագ իչին ամէչիմիշ եօգ խէ աէ, սիզի ճանտ ախյատէն սէրաղուշ խաէրէք, քէանունը սինէմիզտէ ալէյհիս օլան ամէչի ուխտվէթի (եղբայրութիւն) իլէ ըսրատճաղշ, պու հէրէրէթը մուգաատաէ, կիրտը աշնիյա սալօնլարընտա եանան սօպալարտան տահա սրճագ՝ վէ տահա միէսիր տիր — տէտի։

Իհթիյար գաատն, պու թէսիյէթի պախշ սէօղլէրի

տեյիպ, սէլ կիպլ կէօզ հաշը տէօքմէքտէ օլան Ա-
կուսթինայը, էօզ պէ էօզ պիր վալիտէյի միւշֆիգէ
միսիլլու տերաղուշ իթմիշ իտի. կէնճ գըզ իսէ բէտէ-
րի իլէ պէրապէր, պու տիլխըրաշ (տրատատոչոր) մէնգա-
բէյի հայրան հայրան թէհլաչա խոխյօրլարըտը։

ԳՈՒԼԻՊՊԷՆԻՆ ՏԷՐՈՒՆԻՆՏԷ

Ինթիյար գատըն, թարաֆընտան Ա.կուսթինայէ
կէօսթէրիլէն հիւսնի գապուլյէթտէն սոնրա. Թօնի
իլէ բէտէրի, մէղպուրէնին սէօյլէտիյի հիւզնէնկիզ քէ-
լամլարա, վէ տէօքմիւյի կէօզ հաշլարա իշթիրագ իթ-
տիլէր, պատէհու կէնճ գըզ օլանճա քէօմիւրլէրինի
ֆէտա իտէրէք, գըրըգ պիր թօրրագ մանկալըն տէ-
րունինտէ միւքէմմել պիր տթէշ հազմտա թէչէպիւս
իթտի։

Ջամաշըրճը գատըն. էլան հընչգըրա հընչգըրա
աղլամագտա օլան Ա.կուսթինայէ, ըսլանմըշ էսվապը
գուրուսանա տէյին, քէնտի համթագլարընտա համմա-
տընը բէճա իթտի, պիչարէլէր՝ պու հալ իլէ, յէզպու-
րէյէ վիրէճէք չամաշըրլարը օլմատըգընը պէյան իթ-
մէտէն իհթիրագ իթտիլէր։

Ա.կուսթինա. չարնաչար էսվապընը սոյունուպ
համթագա կիրտի, վէ կէնճ գըզ՝ քէնտի ումուզունտա
պուլունան էսկի բօղդասընը, պաշտան այագա գատար
թիր թիր թիթրէմէքտէ օլան մէղպուրէնին իւղէրինէ
աթը վէրտի։

Մէգքիւր գուլպպէճիյին տէրունինտէ կիւղար իտէն
պու րըզգաթամիզ մէնգարէնին նագշու թարիֆի, գա-
լու գալէմէ միւմքիւն տէյիլ տիր. չէօյլէքի՝ զարուրէթ
վէ տէֆալէթ իլէ մուազզազ օլան պիչարէ պիր ֆամի-
լանընն, պէտ պահտ պիր ֆէլէկզէտ հազըրնտա իպրագ
իտէկէլտէքլէրի օ խալխանէ միւվէտտէթու մուհտա-
թի, ինտան պիզզաթ հազըր պուլունմազլա անլայտալի-
լէճէյի տէրքեար տըր, Ա.կուսթինա թէարիճէն քէսպը
գուվվէթ իթմէյէ պաշլատըլըտը։

Սապահա գարշը իչ նէֆէր խայրխահլէր, աթէ-
շին էթրաֆընտա օթուրուպ, սուս բուս պէրիպիրլէրին-
նին եվուզունէ պագմադտայըտըլար. ֆագաթ կէնճ գըզ,
մէրագընտան թահրիք օլունարագ պու օիւքիւթի գաթ,
վէ րըգգաթամիզ պիր հալ իլէ Ա.կուսթինայա աթֆը
քելամ խտուպ,

— Ֆագաթ մատամ, նէ՞ խավիլէ թէմախյէ գըլըն-
տըղընըզը, վէ կէօզ հաշլարընըզըն սէպէպի նէ՞ օլտու-
ղունը, լութֆէն պիդէ պէյան իթմէյէ՞ճէքմիսինիզ —
տէյտ սորտու։

Ա.կուսթինա, գըզըն սուալինէ ճէվապ վէրէմէզ
օլտու, մէղպուրէնին օ անտէ զէպանը լալ (համի) օլտուպ,
մահզա ճանը սէօյլէյօրտուտը։

Էզճիւմլէ, քէնտիսինի հիւսնի գապուլ իթմիշ օլան
պու խայրխահ քիմսէլէրին, սուրէթ ու սիյրէթը խալի-
սանէլէրինտէն ճէսարէթի ալարագ, վէ տէրտը տէրտու-
նինի պէյան իթմէքլէ՝ պիր տէրճէյէ գատար թէսէլ-
լի պուլաճագընը իւմիւտ իտէրէք, օգուլանլարըմըզա
պագը ճիհէթլէրի մալիւմ օլան սէրկիւզէշտինի։ ։ հէ-
քեայէ իթտի։

Աւկուսթինեանըն ահվալը մազիյեսի հագդընտա, մալիւմաթը թամամէմիշ օլմաթըղընը իմթիրաճ իմմէքլէ պէրթապէր, չու գաատրընը տէյէպիլիրիշ քի, մէզպուրէ՝ ֆըզարա պիր ֆամիլեայէ մէնսուպ օլտուղու հալտէ, հէնկամը սէպավէթինտէ, պագըլար թարաֆընտան հիմայէթ պուլուպ, վէ պու սայէտէ լիսանը մատէրզաատը օլան թալեանճաատէն մատէ. Բուդ վէ ֆըրանսըզ լիսանլարընը տախի մըգտարը քեաֆի թահսիլ իտէպիլմիշ իտի։

Աւկուսթինեանըն տիլսուզ հէքեայէսի, քէնտինի տինլէյէն ղէվաթը խայըրխահանընը սօն տէրէճէ մազմունմայէթինի, վէ հէօզ եաշլարընը մուճիպ օլտուղունը թարիֆ հաճէթ կէօրմէյիշ։

Պէտպահտ Աւկուսթինա, կէօզ եաշլարընըն թաշմասըյըլա կեահ պէ կեահ գաթ իմմէյէ մէճպուր օլտուղու հէքեայէսինի խիթամ իմթահքաէն սօնրա. քէնտիսինի գայըրմադը տէրիւհատ իտէն պիչարէյէրին, ֆադրու զարուրէթլէրինի նազարը տըգ գաթէ ալարագ, սօուգտան սօնմամադ՝ վէ աճըգտան էօլմէմէք իչին պիր մըգտար քէօմիւր իլէ, ճիւվիլ պիր նաֆագանընէ էչէտաը լուզումինի տէրք իմմէքլէ, պունլարըն թէտարիքի ղընընտա, չամաչըրճը գաատընըն գօճասընա պիր քաչ ղուրուչ վիրմէյի տիւչիւնտի, վէ գալ կիպի պէյատ էլինի ճէպինէ սօգարագ բարա քէսէսինի չըգարտը իսէտէ, ֆադաթ քիսէնին իչինտէ պիր մանկըը պիրէ պուլունմատըղընտան, թաաճիւպ ու տէհչէթինտէննաչի տօնա գալտը, պիչարէ գաատընճըազ քէմալի մէյուսիյէթլէ,

Նարսապսիմ, եարապսիմ. . . — տէյէ հայգըրտը։

Օղէլէէն գօվուլտուղու ագչամ, հէյէճանը գալպինտէն նաչի պու մուհիմ մաատէյի ասլա տիւչիւնէմէմիշ իտի։

ՊԱՊԱ ԲԱՆՏԷԼԻ

Պէտպահտ Աւկուսթինա, օ անտէ նէ միւչկիւլ պիր վազիյէթ իչինտէ պուլունտուղունը անլատը, մէզպուրէ

պաղըրսադլարընտա տէհչէթամիզ պիր սատմէ հըսս իտէրէք՝ քէնտինտէն կէչմիշ պիր հալէ կէլտի։

Ինթիյար գաղըն, աղիմ պիր հէյէճան իլէ Աւկուսթինայա պագըյօրուսը, մէզպուրէ, մուգատտէմա վէֆաթ իթմիշ օլան սէվկիլի քէրիմէսինի տէրխաթըր իտէրէք՝ հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը. վէ բէրբէլէյէրէք,

— Պէյիս եօդ դըզըմ, տսլա էսէֆ իթմէ, պիզ օլապիլտիյի գատար սիղին բահաթ իտէպիլմէնիզ իչին, էլիմիզտէն կէլէնի տիրիղ իթմէյէճէյիզ — տէտի։

ԱԳԻԼԱՆԷ ՊԻՐ ԹԷՏՊԻՐ

. . . Էօյլեսէն էվէլ՝ գաղընըն պիրի, պաչտան այաղա գատար՝ էսկի պիր սիյահ չալա սարըլմըշ օլտուղու հալտէ, մէզքիւր գուլիպէտէն չըղարագ՝ եադընտա պուլունան պիր խանէյէ կիթմէքտէ իտի, պու խանէնին իւչ օտասը օլուպ՝ իքիսինտէ պիրեր ֆըղարա ֆամիլեալէր սաքին օլմագտայըտըլար, անճագ ալթ գաթտա պուլունան իւչինճի օտա, սօն տէրէճէ խարապ՝ նէֆիսագ՝ վէ իգամէթէ ղայըբ միւսայիտ (անբընակէլի) օլմասը ճիհէթլէ քիրայա վէրիլէմէտիյինտէն, չամաչըրճը գաղընըն տօսթլարընտան պիրի պուլունան խանէ սահիպի, չարնաչար մէզքիւր օտայը՝ վէ եախօտ գարանլըգ տէյիյի, քէնտինէ ալը գօյմադա մէճպուր օլմուշտուսը։

Խանէ սահիպի, պու մահալտէ իգամէթ իթմէ-

միքտէն մատէ, անճագ քիրա ալմադ իչին այտա պիր տէֆա կէլիր օլմաղըլա, մէզքիւր օտա՝ վազը համի իթմէք իւզրէ պուլունան պիչարէ պիր գաղըն իչին մինատիպ. . . մէսքէն իթիխադ օլունապիլիրիտի, վէ իչթէ չամաչըրճը գաղըն, պու ֆըրսաթը ելտէն գաչըրմադ խաթէմէյուպ, վէ նասըլ քի տէտիք, խանէ սահիպի իլէ օլան տօսթլուղունա կիւվէնէրէք, հէր նասըլսա բաչավրա բարչալարընտան, պիր եամադ թէտարիք իթտի, վէ խանէնին միւթէսարըֆընտան խաթիճան իթմէքսիղին, Աւկուսթինայը մէզքիւր օտատա նէրլէչտիրիպ եամըրմադա մուվաֆֆադ օլապիլտի։

Ունութմայալըմ տիյէյ քի, պէտ պահա Աւկուսթինանըն աչըզը պուլունան նիղօլա Տիմաս. պու հալլէրէ քեամիլէն վագըֆ իտի։

Աւկուսթինանըն իմրարէ պաչլատըղը պու եէնի էօմրիւն պիտայէթի, պիչարէյի թէհլիքէլի պիր վազիյէթէ իւզդա իթմիշ իտի, մէզպուրէ՝ օնէմնագ տէյիյին իչինտէ խասթա եամադտա, վէ սօն տէրէճէ ֆագրու զարուրէթ իլէ, քէնտի սէվտիյի իւչ նէֆէր խայըրխահ զաթլարտան գայրըլմագտայըտը, դարիյնի քիրամէ մալիւմ օլտուղու կիպի, էչխասը մէզքիւրէ, չամաչըրճը գաղըն իլէ ղէվճի իչթիյար Բանտէլի, վէ Թօնի նամ դըզտան իպարէթ օլուպ, պունլար՝ նէօվպէթ իլէ Աւկուսթինանըն եամադը եանընտա պէքլէմէքտէ իտիլէր։

Խանէնին իւսթ գաթընտա սաքին օլանլար տախի, ֆագրու զարուրէթլէրինէ նիհայէթսիզ, քէնտիլէր գըթ դանտամթ կէչինիպ, կիւճ հալինէ թէտարիք իտէպիլտիքլէրի նաֆագանըն պիր դըսմընը, Աւկուսթինայէ ֆէտա իտիյօրլարըտը։

Ջամաշըրճը գաստնա կելինճէ, մեզպուրէ հէր կիւն կէօզ եաշըյըլա Ա.կուսթինայը զկայուէթ իթախ-տէն ասնրա, ճիվարտա սաքին, վէ աղ չօգ լավութալըզա աչինա օլան պիր Տօգթօրը, կելիպ Ա.կուսթինայը թէ-տավի իթմէսի իչուն, կիճէ կիւնահուզ թաճիզ իթմէք-տէն տուր օլմայօրտուտ, Տօգթօրը մերդում, ջամաշըր-ճընըն թաստիկնատէն պիզալ գալարագ, նիհայէթ կիւ-նիւն պիրլնտէ, խաստանըն, պու մերթէպ եիւրէք թիւքէթմէքտա օլան ջամաշըրճընըն գըզը, վէ հաթտա ադրապատը պիլէ օլմայուտ, մահզա սըրճ լինանիյէ-թինատէն նաչի մեզպուրէյի գայըրտըզընը աուչատուն-տա, ֆըգարա գաստնըն հաիյէթինատէն, վէ հրասիյաթը լինանիյէթ.քեարանէսինատէն միթէնսիր օյարագ, ար-թըզ հէր կիւն խաստայը զկայուէթ իթմէքզէ, ջամա-շըրճը գաստնըն մահզուզիյէթինի մուճիպ օլույօրուտը, սաաէթիլ գաստն իսէ, չէֆգաթը գալգիյէտէն պի պէհ-րէ օլան Տօգթօրըն պու թէպեատիւլաթը նակահանի-սինէ թաստիւպ խէրէք, սէպէպինի պիր միւմքիւն անլայտմատը։

ԲԷՏԵՐ ԻԼԷ Վ.Ա.Լ.Ի.Տ.Է

Նիգօլա Տիմաս, չէֆգաթը գալգիյէտէն զկայուէ, չէհվէթը նէֆսանիյէսինատէն թահրիք օլունարագ, Ա.-կուսթինանըն իզինի պուլմուշ, վէ մեզպուրէնին ֆագը ու զարուրէթի իլէ մուգթարըպ օլուուշու մեզքիւր սկյա-սէթխանէյի զկայուէթ իթմիշ իսի։

Նիգօլա Տիմասըն եալընըզ աչգ ու սէվտա, վէ ստահա տօղրուստու չէհվէթի խուստուսընստա հրասիյաթը նազիքեանէ իլէ մեէլուֆ պուլունան գալպի, աղ պիր միստաէթ էվվել «Ա.'ն Ա.կուսթինա, մէէյիմ, սէնի ճա-նըմտան զկյատէ սէվէրիմ, վէ ուղրունա հէր նէվի ֆէ-ստաքեարլըզը իթմէյէ հազըրըմ» տէտիյի մաշուզէսինին, չու հալի բիր մեէլալինի կէօրտիւյունատէ, ստճպ միւ-թէէսիր օլտոնմ մը, վէ եախօտ մեզպուրէյէ նագտէն ճիւզվի պիր մուավէնէթի իթմէք էֆքեարընստա պու-լունտոնմ մը . . . պու խուստուս պիզճէ չիւպհէլի կէօ-րիւնիւր։

Եալընըզ չէհվէթը հայվանիյէ իլէ մեէլուֆ օլան մերգումպի վէֆա աչըդ, ֆէլաքէթի վէ զարուրէթինի սույի թէէսիրի իլէ, նէնի պիր «ենէօվէվա» միսիլլու թէպահիլի սրֆաթի իատէն, վէ ատէթա թանըլմազ պիր հալէ կելմիշ օլան մաշուզէսինի կէօրտիւյունատէ, մեր-համէթ հրաս իթմէք ատյիլ, հաթտա թէնէֆֆիւր (զըզ-ուիլ) իթմիշ իսի։

Էյ վահ... ատրտ ու միհնէթի իլէ գօճամըշ օլան պէտ պահա Ա.կուսթինանըն պու հալի հիւզն իչթիմալի. մերգումպ թաշ եիւրէքլի ատէմին, նէ ճանընա՝ վէ նէ տէ թէնինէ... թէէսիր իթմէմիշ իսի, ֆագաթի չուրա-սըտա բէք սահիհ սիր քի, Նիգօլա Տիմասըն, Ա.կուս-թինայէ մուավէնէթի իթմէք նէյէթինատէ օլասըզը ֆարզ իսթիյտ պիլէ. եինէ գապիլ օլամայաճագտը, չիւնքի մերգումըն քիսէսի, պիր վագըթտան պէրու սօն տէ-րէճէ քէսպը զատֆէթի իթմէյէ եիւզ թուտմուշուտը։

Նիգօլա Տիմաս, Ա.կուսթինայը կէօրտիւյունատէ՝ պուրնունըն ալթընտան պիր քաչ սէօզէր մըրըլտան-

տըգուան սօնրա, մէգքիւը սէֆիլ օտաճըղըն թէաֆիւ-
նինէ թահամիւլ կէթիրէմէյէրէք, անճագ աէօրա պէչ
տադըգա օթուրապիլմիչ, վէ քէմալի թէնէֆֆիւը իլէ
տըրպ ևիւրիւլի վէրմիչ իտի։

Նիգօլա Տիմաօրն, անճագ պիր գաչ տադըգա իմ-
թիտաա իթմիչ օլան զիյարէթի էանաօրնտա, էսիրի
ֆիրաշ (անկալնոյ Ֆռանսիզ) օլան Ա.Կուսթինայը թէ-
տավի իտէն Տօգթօր հազըրնտա, վէ խաստայա վէրի-
լէն մուալիճէ խուտուսընտա կէչէն միւպահասատան
գաչամագ կէօրթէրիլիպ, սէօղիւնի դրսա պաղլամըչ իտի.
գիրա պու հալ իլէ՝ զաթէն պօղուգ օլան մալիյէսինին,
պիւսպիւթիւն խարապ օլաճաղընա գանատթ կէթիր-
մէքլէ, պու պապտէ սիւքիւթ՝ վէ թէզաֆիւլ իթմէյի
մինասիպ ատա իթմիչ իտի։

Խիւլասայի քէլամ խայինը մէրգում կէրէք ան
պէան վազը համլ իթմէք իւզրէ պուլունան պէտպահա
վալիտէյի, վէ կէրէք էօզ պէ էօզ էվլատը օլան տօղա-
ճագ չօճուղը կէօրմէյի, վէ միսթագպէլինին տիւչիւնմէյի
խաթրընա պիլէ կէթիրմէյէրէք՝ մահալի մէզքիւրտէն
մուճարէթտաթ իթմիչ օլտուղու կիպի, կէօսթէրտիկ
էթվարը պարիտանէսի սէպէպի իլէ, Ա.Կուսթինանըն
ևաթտաղը էթրաֆընտա պուլունան զէվաթը համիյէթ-
մէնթան տալսի, պիր տահա նէ վագըթ կէչէճէյինի
տօրմագտա ճէսարէթի իտէմէմիշլէր իտի։

Իչթէ Ա.Կուսթինա. պու խայըն վէ պի ֆուրթուր
տաէմին ուղրունա, տաստէթը հալինի ֆէտա իթմիչ
իտի...

ՎԱԶԸ ՀԱՄԼ (ՏՂԱՅՈՒԹԻՒՆ)

1855 Մէյնէյի միլատիյէսի չուպաթ այընըն տօ-
գուզունճը կիճէսի տապահա գարշը, Ա.Կուսթինա. չէ-
տիտ պիր տանճըլըլա մուզթարըզ օլմայա պաշլատը.
մէզպուրէյնին ֆէրեատու ֆիշանլարը, քէնտինի տճը-
մագտա օլան համիյէրինին գալսինի, տաէչտէ գրզա-
րըլմըշ չիչէր տարլանմըշճասընա մուտզտզապ իտիյօրու-
տը։

Պազը գատընլարա օլտուղու կիպի, պիչարէ Ա.-
կուսթինա տախի պէտպահալըզընտան նաչի, պու վա-
գը համլ սէպէպի իլէ ազիմ պիր թէհլիքէ իչինտէ պու-
լունույօրուտը։

Տատթ իքիտէն պէտ իլէ եիրմի տէօրտ տատթ
զարֆընտա, համիլէ գատըն՝ հայաթու մէմաթ (մահու
և կենաց) պէյնինտէ պուլունտը, վէ թաւրիֆի նագա-
պիլ չէտիտ վէճաչէր իլէ մուտզտզապ օյարագ, տաէթա
էճել իլէ բէնչէլէչտիքտէն սօնրա, քէնտինտէն կէչմիչ
պիր հալէ կէլիպ՝ եաթաղընտա գալա գալտը։

Մէզպուրէյնին ճանիսըրաչ ֆէրեատալարընտան՝ խա-
նէտէ տաբին օլանլար օյանըպ իմտատընա գօչտուգլարը
կիպի, չամաչըրճը գատըն տախի՝ զաթէն պիչարէյնին
պաշը ուճունտա պուլունույօրուտը, մէրգուման համի-
յէթլի գատընլար՝ նէ եաբատագլարընը չաչըրտարագ,
սիւքիւթլէ եէքտիկէրի եիւզիւնէ պագըպ տուրույօր-
լարըտը։

Նիհայէթ իւլ էմր, իմթիեաղ Բանտէլինին զէվճէ-
սի չամաչըրճը գատըն, մահալի մէզքիւրտէ հիւքմ ի-
տէն սիւքիւթի գաթի պիրլէ,

— Նէ՞ տուրսյօրսունուշ — տէյէ հայդըրարագ ալէթի թաճիլ էսկի չալընա պիւրիւնախ, վէ ըզըգ տախի խոթէմէյէրէք կիճէնին գօյու գալանլըզընտա զոգաղա ֆըրլանը վէրախ։

Եէտի սէքիզ սաաթտան պէրի միւթէմատիյէն՝ վէ կէօզ կէօզիս կէօրմէզ տէրէճէ քէմալի չիսէթլէ գար եաղըպ, վէ էլան եաղմագտա օլտուղունտան, պիր արչընն եիւքսէքլիյինտէ դար եըզընթըլըրը թէքմիլ զոգագլարը գաբամըշ, վէ եօլլարը թանըլմազ պիր հալէ դօյմուշըտը, չամաշըրճը գաատն՝ եարը պէլինէ գատար եիւքսէլմիշ օլան գար եըզընթըլըրընը, գահրիման քեարի պիր սէպաթլա եարըպ եըրթարագ, վէ սաչմա տանէլէրի կիպի եիւղիւնէ տօղրու էսիպ սավուրմագտա օլան թիրիյէ տախի էհէմիյէթի վէրմէյէրէք, ալապիլտիյինէ եիւրիյօրսուտը։

Պիր ազ սօնրա մէզպուրէ, սիմասընտա պիր պէշաշէթի նիւմայան օլտուղու հալտէ, ղիքրի սէպգաթ իտէն Տօղթօրըտա պէրապէր խանէյէ ավտէթ, վէ տիկէր գաատնըլարընն սայու ղայրէթի իլէ պիր տէրէճէյէ գատար ադըտ պաշընա կէլմիշ օլան Ա.Կուսթինանընն եաթաղը նէզտինտէ Տօղթօրը օթուրտարագ,

— ՆաՓըլ կէօրիյօրսունուշ Տօղթօր էֆէնախ — տէյէ սուալ իթտի։

Տօղթօր լօհուսանընն նապղընը թուխթուպ պիր քաչ սանիյէ գատար սաաթընա պագտըգտան սօնրա պաշընը սալտատը, վէ խաֆիֆ պիր սէտայըտա,

— Էյի հալտէ կէօրմէյօրսուտ, ադիմ պիր թէհլիքէ իչինտէ պուլունույօր — տէտի։

Պատէհու կէրի չէքիլէրէք՝ հազըրունա, լօհուսայը

ուսուլիլէ եաթաղա եաթըրմալարընը. վէ սաքինու սաքիթ տուրմալարընը էմր իթտի. պու էմր տէրհալ իճրա օլունտու, պիչարէ Ա.Կուսթինանընն՝ տիվընըրաշ սուրէթտէ ինէմէյտի սէտասը թէքրար իչիսիլմէյէ պաշլատը. Տօղթօր՝ իչ ատէթ գարթ վիղիթլէր իչէրինէ պիրէր իսիմ իշարէթ իթտի, մէգըիւր գարթլար, քէնտի սէնաթտաշը պուլունան իչ նէֆէր ուսթալարա խիթապ օլունմուշ օլուպ, Տօղթօրը մէր գում, խաստանընն

ՓՐՕՖԷՍՍԻՈՆ ՉՕՃՈՒԳԼՈՒՈՒ

պուլունտուղու մուհիլիք վազիյէթի պէյան իթմէքլէ, սէրեան իսնատտա եէթիչմէլէրի իչին, աթըպապայի մուսահիլէյհիւմի տավէթ, վէ պիրա միւսամէհա իչպու տավէթէ իճապէթ իթմէլէրինի թէէքիտէն րէճա իսիյօրսուտը։

Տօղթօր, գարթլարը հազուրընա իրայէ խաեբէք, պունլարը մահալլէրինէ կէօթիւրմէք զահմէթինի քիմ իհմալիյար խաեճէք — տէյէ հայդըրարագընտա, չամաշըրճը գաատն, պիր ազ էվէլ գար եըզընթըլըրը իչինտէ

տէ տէպէլէնտիլինի, վէ չէքմիշ օլտուղու մէշագգաթը ունուտարագ. հէման գարթլարը արմասըլա՝ պիր սուրէթը մէրտանէկիտէ զօգալա սալմասը պիր օլտու։

ԹՅԱՇԻԳԻՆ ՍՒՄԷՐԷՍԻ

Ֆիլ հագըգա հէվանըն չիտէթը պէրուտէթի իլէ կիճէնին գաթը գարանլըղը պիր թարաֆտան, վէ գուտուրմուշ ճանվէրլէր կիպի ուլայարագ էսիպ սավուրմագտա օլան գար թուֆան տիկէր թարաֆտան, պէնիկի պէչէրին մէյուսիյէթինի մուճիպ օլաճագ տէրճէյէ վարմըշըտը, իչթէ իհթիյար չամաշըրճը գաթըն, սըրճ ինանկյէթ հըսսը ճէմիլի իլէ հէր նէվի թէհլիքէյի կէօզէ ալտըրատագ, մահզա պիչարէ Սէկուսթինայը մուհադդադ պիր էօլումտէն խէլաս իթմէք սէվտասըյըտա, պէօյլէ տէհչէթի ֆէրմա պիր հէվատէ զօդալա տիւշմիւշ խոր։

Եարը կիճէտէն սոնրա գարթլար, տավէթի օլունան Տօղթօրլարըն եէտինէ վասըլ օլմազտա, մէրդումանտէն իբիսի իշպու տավէթէ իճապէթ իթմիշլէր իտի իսէտէ. ֆագաթի իւչիւնճիսի, եանի լավուրթալըդ սէնաթչինատա մահիր օլան Տօղթօր, էօլում հատտինատ պուլունան պիչարէ պիր գատընըն իմտատընա եէթիշմէյէչ, րահէթինի իվալ իթմէք իտիճէմիյի խոր...

Մէդպուրէ համիյէթլի գատըն, գուրտուլուշ տուտագլարընտա պիր իայըրխահլըդ թէպէսիումի պուլունուտտա հալտէ, եարը կիճէյի թամ պիր սաաթ պիր չարեէք կէչէրէք, մէրդուման իբի Տօղթօրլարըն բէֆագաթըյըտա խանէյէ վասըլ օլտու, վէ ուլուսմը բիյագէյէնին պու ալիմ խատէմէլէրինի, լօհուսանըն օտասընա խոխալ իթտի, հագըրտան՝ հէքիմլէրի կէօրտուքլէրինատ օտանըն պիր քիւչէսինէ չէքիլտիյէր, պէտ պահտ Սէկուսթինա ադըր ադըր թէնէֆֆիւս իթմէքտէ, վէ կէօղլէրինէ գատար էօրթիւլմիւչ օլան եօրղանը արասընատան, քէմալի խէվֆ ու տէհչէթլէ, միւտէթը էօմրինատ կէօրմէյէյի պու տատեմլէրին սէրա չէհրէսինէ պագմագտայըտը։

Պիչարէ գատընըն՝ սէնսիվիւչթինին (ճակատագիր) սոն գարարը վէրիլէճէքտէ, վագը համլ տանճըլարը, մէղպուրէյի էօլտուրուճըճէսինէ սըղըշըրըտ յօրուտը, Տօղթօրլար, էպէյէ տայըր ալթ ու էտէվաթը հաղըրլատագա պաշլատըլար։

Էօլումճէք պիր սիւքութ հիւքմ իթմէքտէ օլան մէղբիւր օտանըն ֆագր ու սէֆալէթի, թարիֆ գապուլ իթմէղ պիր հալտէ իտի. չէօյլէքի՝ սօսւգ հագըրտունը տօնատուրմագտա, վէ չաթլատըղ օլան տիվարլարըն ադրատընատան էսէն բուզիկատրըն տէհչէթ պախչ սէտտատը, Հէքիմլէրին միւքեմալէյէսինի իվալ իթմէքտէ իտի։

Տօղթօրլար, Սէկուսթինայէ՝ տանճըլարընը ույուշտուրտուճը մուտաիճէյէր էչէրտիպտէն սոնրա, չիւպհէ վէ թէրատուիւտ իլէ իշէ պաշլատըլար։

Եիւզ նէֆէր լօհուսատան անճագ պիրինէ թէսատիւֆ իտաէր օլան պիր պէտպահթըղ տահա վուգուպուլուպ, Հէքիմլէրի տալմ պիր էնտիչէ իչինատ պըրագտը, չէօյլէքի՝ մէմուրին գայրի օլարագ, էվվէլա չո-

ճուղան պիր էլի ալչարը չըգաը, չու հալաէ՝ Եա չօճուղըն, վէ եախօա վալիաէսինին էօլէճէյի մուհադդադ վէ մուգարրեր օլմաղըլա, պէյն էլ Հիւքեմա՝ մուխթասար պիր միւշավէրէաէն սօնրա, էքսէրիյէթը արա իլէ չօճուղու բարչալանմասընա, վէ անճագ վալիաէսինին գուրթարըլմասընա գարար վէրիլաի. վէ միճիպուճնճէ ամէլիյաթէ պաշլանըլըպ, Տօղթօլարըն էն գըաէմլէսի, վէ պու կիպի ամէլիյաթը միւտհիշէաէ թէճրիւպէքեար օլան ալիճէնապ... վէ ինսանիյէթ բէրվէր միւսիւ, Ա. Զ. աէմիր ալաթլարըլա չօճուղու բարչալանմագ վազիֆէսինի՝ լութֆէն... աէրիւհաէ իթաի:

Պու ամէլիյաթը միւտհիշէյի թարիղ իթմէքդաէն իսէ, գարիյնի փիրամըն թասավվուրաթընա իհալէ իթմէյի տահա մինասիպ սաոտ իսէրիպ, եալընըզ չու գաոտարընը աէյէլիմբի, Նիգօլա Տիմասըն պէսապահա մաչուղեսի. գաթլէ հիւքմ օլունմուշ պիր մահբիւսէ կիպի, ճէլլասըն սաթըրը ալթընաա պուլունուրճասընա պիր հալ քեսպ իթմիշ իսի:

Չօճուղու բարչալանմագ զահմէթինի իսթիյար իաէն Տօղթօր, ասիկեր իքի ըսֆիդյէրինին մուալիճէթի եիէ, էլինաէքի աէհչէթլի բըչաղը իսթիմալ իսէճէք իբէն, նահէհան Ա.ևուսթինա, ավազը օլսուդճա պիր վավէյլա սալը վէրաի. սօն՝ ֆազաթ աէրէճէյի նիհայէաէ չիսաէթլի, վէ աէհչէթամիզ պիր վէճա, հէման օլ անաէ բարչալանմագ, վէ իսթիմալ քի վալիաէսինի տախի պէրապէր ասյարը սաէմէ (անղեյի աչիսարհ) կէօթի րմէք իւզրէ պուլունան չօճուղը, տըչարը Ֆըրլամմըշ ըար. չօճուդ սաղ սելիմ օլարագ՝ հայաթ նէքսիւ պանընըն իլը գաոեմէսինէ այագ պասաը... Հէյ-

հաթ... պու մէկան մախլուգ՝ միւսթագպէլսէ, պու անէ գաոտար տիւնեայա կէլմիշ օլան էն աէհչէթլիւ, էն խաւնրիզ, (արիւնարբու) վէ էն խայըն ճանիլէրէ պիւէ ֆայըդ օլմագ... աէսայիսի իպլիսանէ, վէ ճինայաթը միւթեաոտիաէսի իլէ, պիւթիւն ալէմի կիւրիֆթարը աէհչէթ իթմէք իչին, մահվա պէօյլէ մուհադդադ պիր էօլիւմանէն գուրթուլմուշուտը...

Խիւսոսայի քելամ, ինսանիյէթ նամը նամիսինէ հիչ պիր ճիհէթլէ չայան օլմայան պու մէնֆուր ճանվէր, 1855 սէնէսի չուսաթընըն օն պէրինաէ. եարը կիճէտէն թամ իչ սաաթ սօնրա Ա.ևուսթինանըն բահմինաէն տիւչերէք, Փըրանճինի նամ յըլա տիւնեանըն աէհչէթինի մուճիպ, վէ ուսումըն լանէթինէ սիքեր օլաու:

Թեաչիւդ, վէ տահա տօպրուսը չէհվէթը նէֆսանիյէնին նամէշրու սէմէրէյի վէխիմէսի օլան պու վէչէսի զինանըն բէաէրի, եանի Նիգօլա Տիմաս աէնիլէն հայլաղ, լէյլէյի մէգքի բէաէ (նոյն պիչերը) քիմ պիւէր հանկը Պալօտա. վէ հանկը աչիֆթէչէր իլէ բագս իսուպ էյլէնիյօրուտը:

ԲԷՏԵՐ ՈՒ ՎԱԼԻՏԷՍԻ ՕԼԱՆ ԷՕՔՍԻՒԶ

Փըրանճինի, վէլաաէթինաէն սօնրա անճագ իչ այ վէ աէօրա կիւն գաոտար վալիաէսինին ադս չինաէ եաթմագ պահարեաոլըըընա նայիլ օլապիլմիշ իսի, միւտաէթը մէգքիւբէ զարֆընաա, հիւսնիւ մէվլահաթընա զէվալ կէլմիշ օլան Ա.ևուսթինանըն աչըգը, ահուպապա-

սընըն թէքլիֆաթը տայիմէսինէ տայանամայարագ, չար նաչար իքի տէֆա մէղպուբէյի ղեյարէթ իթմիշ էտի։

Նիգօլանըն, Աւկուսթինա հագդընտա հըրս իթաիյի պու եէնի թէվէճճիւհին նէտէն նէչաթ իթմիշ օրտուղունը քէչֆ իթմէք, պիղճէ միւշկիւլ խէտէ, անճագ չուգաատարընը տէյեիմ քի, հայլազը մէրգումըն գալպինտէ՝ հըրսախյաթը բէտերանէնին էսէրի պիլէ պուլունմայըգ, մէղպուբէյէ, չօճուղու ղէնկին պիր աատմին գարուսընտա աամագա, պու մուաճիղ պարը կիբանտէն (ձանձրացուցիչ բեռ) խէլաս օլմասընը, թաւսիյէ վէ նասիհաթ իթմէյէ ուրանամարշ էտի։

Սէնէյի մէգքիւբէ մայըսընըն ան պէչինճի կիւնի սապահլէյին երքէն, իչպու բէտերանէ նասիհաթլարը վէրէն Նիգօլա Տիմաս, Աւկուսթինայէ մահղունանէ նիկեահլէր աթի խաերէք, պաղը էսպապը մուհիմմէտէն ծօլայը Սթինայա կիտէճէյինի, վէ աղ վաղըթտան աւտէթ խաճէյինի պէյան իթմէքլէ, մէղպուբէնին սաբին օլտուղու տէլիքտէն չըղըպ կիթմէք իչըրէ իտի, սէֆինի մէրգում, մուֆարէգաթ իթմէղտէն էվվէլ աթի իչ ղիքը սէօղլէրի, իլալէ իթմէյէ ուրանմատը։

— Սէվկիլի Աւկուսթինամ, ինչալլահ ավտէթխոռ սիղի պու աղըր եիւքտէն խէլաս օլմուշ կէօրիւրիւմ, էվլատըմըզը՝ խայըրխահ էլլէրէ թէսլիմ իթմէնիզ բէք մինասիպ օլաճագ տըր, վագտա պու չօճուգ հագդընտա հըրս իթաիյինիզ չէֆգաաթու մուհապէթի պիլիր, վէ թազիր իտեր խէմտէ, չինֆայիտէքի պաշդա չարբէմիզ եօգտըր, չինքի Ըսատմպօլտան մուֆարէգաթ իթմէյէ մէճպուր օլտուղումտան, կէրէք պու պէտպահտա մախլուգ է, վէ կէրէք սիղէ, լազըմ կէլէն մուալէնէթի

իթմէյէ միւգթէտիր օլամայաճաղըմ, էզճիւմլէ եինէ վաղիֆէմտէ գուսուր իթմէյէճէյիմի տախի սիղէ վատ իտէրիմ— տէտի, վէ մէղպուբէնին՝ տէրտ ու միհնէթլէ պուրուշմուշ օլան անլը իւղէրինէ, խայընանէ պիր բուսէ գօնտուրտուգտան սօնրա իլալէյի մէգալ խաերէք,

— Էվվէտա սէվկիլիմ Աւկուսթինա, Բապկայպէ եմանէթի օլունուզ տէտի, վէ կիւյա պու մուֆարէգաթտան միւթէէսիր օլմուշ կիպի պիր հալ խալրազ իտէրէք, հէյման ալըպ եիւրիւյի վիրմէք իւղրէ իքէն, Աւկուսթինա՝ մահզուն պիր սէտայըլա,

— Ա՜հ Նիգօլա. տէմէք օլուր քի տայիմա պէնտէն իճթինապ իտիյօրսունուզ, տէմէք օլուր քի՝ գալպինիզտէ՝ պիր սէնէ եվվէլ հագդըմտա հըրս իթտիյինիզ օ մուհապէթը չէտիսէնին զէյրէսի պիլէ գալմամըշ, էյ վահ տէմէք քի պանա թագտիմ իթտիյինիզ պու հագարաթ զիհրինին սօն տամլասընա գատար իչմէյէ մէճպուր օլաճաղըմ էօյլէ՝ մի... լաքին պէյիս եօգ... կիտիյինիզ, պէն տայիմիւլ եվգաթ սիղի եատ խաէճէյիմ, վէ էկէր խաթըրէլէրիմ իչինտէ սիղէ թէչէքքիւր իթմէսէմ պիլէյ, հիչ օլմազտա հագարաթ ու սիթէմինիզէ չատան օլաճագ հալլէրտէ պուլունմայաճաղըմ...

— տէտի։

Պիչարէ գատընճըղազ, պու սէօղլէրի սէօյլէտիյինտէ, թարիֆի նագատիլ պիր չէֆգաթը մատէրանէ իլէ չօճուղընը պաղըրընա պատարագ, հընչգըրտա հընչգըրտա աղլամայա պաչլայընճա, հայլազը մէրգում խաֆիֆ պիր սէտայըլա,

— Ֆագաթ Աւկուսթինա, սիղ պէնի...

Ա.կուսթինա, Նիգոլանըն սէօղիւնի գալթ իտէրէք պարիա պիր թավրըլա,

— Պէնի թէքմիր իթմէյէ հադգընըզ եօգ միւսիւ. կիտինիզ, եօլտաշըտան գալմայընըզ, իչթիմալ քի եօլճաւըզ իթմէք իչին պունատան միւսայիտ պիր վազըթ պուլամազսընըզ. . . — աէտի, վէ կիւյա պիր չէյ արայօր կիտի, արգասընը հայլազը մէրգումա չէվիրտի։

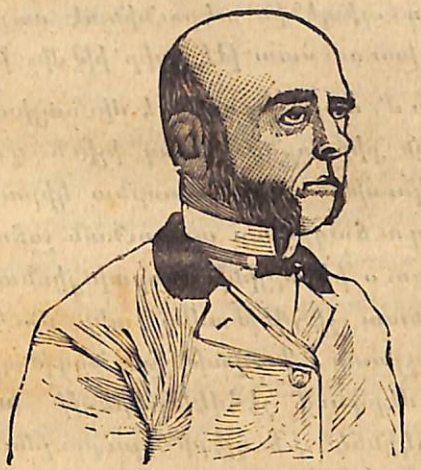
Նիգոլա Տիմաս, հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէքսիզին ալըպ նիւրիւլ վէրտի. . .

Փըրանճինին վալիտէսի եալընըզ գալըը . . . վէ պուլունտուղու միւշկիւլ վազիյէթի հադգընատա տիւշինմէյէ պաշլատը։

Պու էռնատէ, իչթիեար Բանատէլինին զէվճէսի չամայընը եայգամազա կիթմիշ օլտուղու կիպի, կէնճ գըզ եանի մատամազէլ Թօնի տաիի, միւթատը իւզրէ Պէյ օղլունատա պիր մօտիթրա տիւքեանընատա կիւնատէլիքլէ չալըշմազա կիթմիշ օլտուղունատան, իչթիյար Բանատէլի, ֆամիլեասընըն թատամընը հազըրլամագ իչին էվտէ եալընըզ գալմըշ ըտը, Ա.կուսթինա իւլէ պէրապէր իգամէթ իթմէքտէ օլան գատըն, պիր մէհարէթը քեամիլէ իւլէ թավլին էօրթիւլէրի իտալ իթմէք պիլտիյինատէն, բէնկեատուղ եունըտը միւպայա իթմէք իչին մէզպուրէ տաիի՝ օ տադգգատա տըշարը չըգմըշ ըտը։

Ա.կուսթինա, օ էռնատէ ղայպուպէթ իթմիշ օլան համիլէրինին ահվալ ու վազիյէթլէրինի, վէ հէր պիրինին էֆքեար ու մուամէլաթընը թատատը թէֆթիչէ ալարագ, զիյպ ու զինէթ հէվէսինատէն արի, վէ սէֆա-

հաթը տիւնեէվվիյէտէն պէրի օլան էշխասը մէզքիւրէյէ հէմհալ, վէ անէրինն հարաքեաթ ու մէսէլէքը նամուսքեարանէսինէ սալիք օլմագ արզուսըյըլա սուզան օլմայա պաշլատը. մէզպուրէ՝ մահզա զէվգ ու սէֆահաթէ, վէ հէվա ու հէվէսէ մէյալ օլան թատիաթը§սէպէպլէ, ֆահշիյաթըն տէհշէթամիզ կիւրատզընա տիւշմիւշ օլտուղունը միւտահագա իտէրէք, աստալէթ

ՖԸՐԱՆՉԷՍԳՕ

իւնվանը թահթընատա պուլունան, վէ միւզէյյէն էլպիսէլէր իւէ, ալէմը ֆահշիյաթատ չէօվրէթշըար օլան ատիւֆթէնէլէրինն, սուրէթը զահիրէտէրի իսթիւրահաթ ու սատատէթլէրինէ հիսսէտար օլմագատան իսէ, մէզպուրէ չատաշըրճընըն քէրիմէսի, վէ եախօտ ագրապատը օլմայը, պին գալթ միւրաճճահ ատտ իթմէքտէ իտի, իչթէ պու հագգգի միւսահագաթտէն թէվէլլիւտ իթմիշ օլան տէհշէթլի պիր ախզը ինթիգամ սէվտատը, պիչարէ

գաաընճըլաղը թէքըար՝ վէ պէլբի էվէլքինաէն զիյաոէ վէխիմ պիր վաղիյէթ իչինէ իլգա էթաի։

Աւկուսթինանըն, պիր միւաոէթաէն պէրի խաքեան իթմէքաէ օլաուղաս գաւլիպէնին սահիպի, օ անէ տէյին խանէսինին էչիյինէ այագ պաոմամըշ իքէն, պիր վաղըթաան պէրի մեզքիւր աէլիյին իչինաէ, քէնաինին խապէրի օլմագսըզըն պիրինին իգամէթ իթմէքաէ օլաուղունը նաասլաա իչիաուպ, ֆէննա հալաէ հիաոէթլէնմիշ, վէ գաւլիպէնին աէբունինաէ սաբին օլան գաաընը, պու խաուսուաա թէքաիր իթմիշ իաի։

Մէրգում, սալա իգամէթէ միւսայիա օլմայան մէզքիւր տէյինին քիրասընը ալմագ իչին գաւլիպէյէ կէլսի, վէ Աւկուսթինանըն օսասընա կիրուպ, կէնճ պիր գաաընըն՝ գուճաղընսա պուլունան չօճուղը պաղրընա պասարագ բուս իթաիյինի կէօրաիյինաէ, մէզպուրէնին հագգընսա չէհվէթամիշ պիր մուհապպէթ հրսս իթմէյէ պաշլաոը, ֆագաթ չու նօղթայը ունուԹմայալմ քի, մէրգում չէհվէթբէրէքէթ աաէմ, ալԹմըշ հաշընը կէչկինճէ, եիւղէրի պուլուշմուշ պիր իհթիյարը պիաը իաի։

Աւկուսթինա, պալաաէ իշար իթաիյիմիշ միւսահազաթէ տալմըշ օլաուղունսան, խանէ սահիպինին օսասընա կիրաիյինի էվվէլա ֆարգ իաէմէմիշ իաի, ֆագաթ արգասընա աէօնիւպ մէրգումը կէօրաիյինաէ Թէաճիւպ իլէ,

— Բիմի՛ խաԹէյօրսունուշ միւսիւ, — տէյէ հայգըրը, իհթիյարը մէրգում հալիմանէ պիր սէսայըլա,

— Գօրգմայըն մաասմ, հապանճը տէյիլմ, —

տէյէ ճէվապ վէրմէսի իլէ, Աւկուսթինա, սահա զիյաոէ Թէլաշ իաիրէք,

— Ֆագաթ քի՛մինիշ, նէ՛ իսԹէյօրսունուշ — աէսիյինաէ, իհթիյար ըիյաքեարանէ պիր Թէպէսիւմ իլէ,

— Մաաէմ.քի քի՛մ օլաուղումը պիլմէյէ արզու պուլյուլյօրսունուշ, պէնաէնիշաէ պէյան իաէճէյիմ, իմտի աէվկիլի մաասճըըմ, խամիմ Ֆըրանչէսգօ սըը, վէ էվվէլ Ալլահ պու խանէնին միւԹէսարրըֆը պուլունմադսայըմ — աէսի,

Աւկուսթինա. պու սէօզիւ տուլյուղունսա, պաշսան այագա գաասար Թիթրէյիպ եիւբէյի օյնամայա պաշլաոը, մէզպուրէ՝ ալաճադըըսընը կէօրաիյինաէ մահճուպ օլան ալիճէնապ պօրճլու կիպի գըզըարագ,

— Ե՛ալապպիմ — տէյու հայգըրը. իհթիյար իսէ, պուրուշմուշ սիյմասընա պիր հալավէթ վիրմէյէ չալըշարագ,

— Մէվկիլի մաասճըըմ. չու հալինիշ՝ պէնաէնիղի չիւպհէ իչինաէ պըըագըյօր. նիչինի պու գաասար Թէաճիւպ խաիյօրսունուշ, տօղրուսը պէօյլէ գըզըրըպ պօղարսըղընըզըն սէպէպինի անլամայօրում, մամաֆիհ՝ միւսաասէնիղի Թալէպ իթմէքսիղին օսանըզա կիրտիյիմ իչին սֆֆընըզը Թէմէննի իաէրիմ — տէյինճէ, Աւկուսթինա, Թիթրէք պիր սէսայըլա,

— ԷսԹաղֆիրուլլահ էֆէնիմ. . . ճիւմլէտէն զիյաոէ սիղին իչէրի կիրմէյէ հագգընըշ վար. . . հաԹտա պէն սիղին եէրինիղաէ օլայըսրմ, իհթիմալ քի . . .

Իհթիյար, Աւկուսթինանըն սէօզիւնիւ դաԹ պիրլէ,

— Թէչէքքիւր խաէրիմ կիւղէլ գըզըմ . . . պէն–

տէնիզի նաղիքեանէ սուրբէթէ գապուլ լիթիլինիզ. ի-չիւն պինլերճէ թէչէքքիւր իտերիմ տէյերէք, եավաշ եավաշ մէզարուբէյէ եանաչաը ... վէ ղէնբէրէսթանէ պիր թավրըլա իլավէյի մէգալ իտուպ — ըէճա իտէրիմ, բահաթսըզ օլմայըն ... տէտի։

Իհթիյար աշըգըն չէհվէթամիզ նիհեահլարը, թիթ-ըէք սէտաաը, վէ իսթիմալ լիթիյի քէլիմաթը ֆաւհի-յէսի, նիյէթը ֆասիտէսինի այան լիմիշ օլմաղլա, պէտ-պահա դաաընճըզազ պիհուզուր օլմալա պաշլաաը. Աւկուսթինա, պու սըյրըգ իհթիյարըն էֆքեարը մէգ-մուվէսինէ քնամիլէն ակեահ օլմուշ իտի իսէ տէ, ֆա-դաթ էվլաատընըն իտաթըը իչին մէրգումը թահգիրէ ճէ-սարէթի իտէմէյուպ, չարնաչար սիւքիւթ իթմէյէ մէճ-պուր օլաու։

Զինաքեար իհթիյար, Աւկուսթինանըն սիւքիւթին-տէն ճէսարէթի ալարագ, ղէնբէրէսթանէ սէօղլէրինէ տէվամ իթմէքտէն տուր օլմայըպ, վարա վարա հատ-տինի թէճավուզ իթմէյէ պաշլաաը։

Պէտպահա Աւկուսթինանըն՝ արթըգ սապրը եա-նարագ, պի ար իհթիյարըն սըյրըգճասընա օլան թէք-լիֆինի, ազիմ պիր հիտէթ ու չիտէթլէ ըէտա իթմէսին-տէն, մէրգում խայըն հէրիֆ, սուրբէթը թէհտիտանէտէ, եա նիյէթը ֆասիտէսինէ մուվաֆագաթ իթմէսինի, վէ եախօտ իչլէնմիշ քիրայա պէտէլ օլանճա էչէտասընը ըէ-հին պըրագարագ, հէման օլ անտէ չօճուզուլըա պէ-բագէր օտատան չըգըպ կիթմէսինի, սուրբէթը գաթի-յէտէ պէյան իթմէ։

Պիչարէ վալիտէ. զայէթ միւշկիւլ պիր վաղիյէթ իչինտէ պուլունույօրուաը. օ անտէ՝ մէզարուբէնին անը-

իւզէրինտէն գալա պիր պուլութկէչիվէրտի, գալպինէ՝ աթէչտէ գըզարըըմըշ խանչէրըէր սարըանտը. վէ մէյու-սիյէթինտէն էլի այագը պուղ քէսիլտի. պէտ պահա գաաընճըզազ գըսըգ պիր սէտայըըա,

— Ա.ֆֆ ի... տէր... սինիզ... ան հայըը հա-յըը... — տէյու բէբէլէտի. վէ հէօնկիւը հէօնկիւը աղայարագ քէնտինտէն կէչմիշ պիր հալ իլէ՝ սէօղիւնի իթմամ իտէմէյուպ, խապիսը մէրգումըն գօլըըը իչէն-տէ պայըըա գալտը։

Աւկուսթինանըն պու հալի՝ բէք ճանխըըրաշ իտի. ֆագաթ պու կիպի տիլխըըրաշ մէնզարէյէը, թաշա վէ տէմիւրէ թէէսիր իտէր մի... ասլա...

Իհթիյար Ֆըրանչէսգօ. պու ֆըըսաաթը վէֆթի իթ-մէյէրէք, Աւկուսթինանըն պայղընըզընտան պիլ խա-թիֆատէ, նիյէթի վահչիյանէսինի իճրա իթմէյէ մու-վաֆֆագ օլապիլտի...

ԻԻՉ Ա.Յ ՍՕՆՐԱ

Աւկուսթինա իլէ էվ սահիպինին պէյնինտէ վու-գու պուլան ֆաճիայը միւէլլէմէտէն սոնրա. իհթիյար՝ եաըը կիճէյէ գատար մէզարուբէնին նիզամինտէն այըը-լամատը, վէ արթըգ քէմալի սէրպէսթի իլէ խանէյի մէզքիւրէ կիտիպ կէլմէյէ պաշլաաը։

Վագտա Աւկուսթինա. պու մինասիպէթլէ աճ-ըըգտան գուրթուլմուշ իտի իսէտէ, ֆագաթ իհթիյա-ըըն նէֆրէթամիզ սիյմասընը կէօրմէյէ տալի թահա-

մուլ կէթիրէմէյէրէք, պիր միւմքիւն եէտիյինի սինաւրէմէյօրուաը։

Պիր կիճէ՝ իսթիյար Ֆըրանչիսգօնըն մուֆարէգաթընան սօնրա, եանի եարը կիճէյի թամ պիր սաաթ կէչմիշ օլտուղու համար, Աւկուսթինա, նամիզաճ՝ վէ հէնուզ վաֆթիզ օլունմայան չօճուղունու ալըպ գուլիպէսէն տըշարը չըգաը, վէ ճաատէյէ տօղրու իլերլէտի։

Մէզպուրէ՝ էանայի բահտէ, իլք կիճէ սապահա գաատար ույգուսուզ գալըպ սա, թասավվուր էթմիշ օլտուղու պիր մաատէյի տիւչիւնիւյօրուաը։

Աւկուսթինանըն թասավվուրը պաշգա պիր չէյ օլմայուպ, իլլա եվվաըննը պիր տիկէրէ թէսլիմ իթմէք, վէ պու սուրէթլէ մէնֆօւր իսթիյարըն բազուլի ճէլլատանէսինէն գուրթուլմագ ղիւյիւմինէն իպարէթ իտի։

Չօճուգ. պիր թագըմ էսկի բիւսկիւ բաչավրալար իչինէ սարըլը օլտուղու հալէ, միւթէմաիլիյէն աղլայըպ սըզլայօրուաը, Աւկուսթինա, չօճուղունըն պօյնունա «վալիտէսի պիր թալէան գըզը սարը, վէ չօճուգ հէնուզ վաֆթիզ օլմամըշ սարը, պու պիկինամ էօքսիւզէ մէրհամէթ իսթինիզ» իպարէսինի հավի պիր գատըղա թաալիք էթմիշ իտի։

Մէզպուրէ, կիճէնին ալաֆըրանգա սաաթ իլք պուչուղունաա, կէօզ եարը տէօքերէք, ճիյեր բարէսինի՝ զայէթ միւքէմմէլ պիր իսանէնին գարըսընաան սար վէրտի. ֆագրու զարուրէթ տէպէսի իլէ պիր տանէճիք եվվաըննան այրըլմադա մէճպուրի օլան պու պիչարէ վալիտէնին հարաքէաթընը, եալընըզ կիճէնին գօյու գարանլըգը կէօրմիուշ իտի։

Շիտէթլէ բույան իտէն բուղիկեարըն ուլամասը, վէ քէօքէքլէրին տէհշէթամիզ սուրէթտէ հավլամալարը սէտասը, պիչարէ գատընըն իսթիֆի սուրէթտէ իթտիյի ֆէրեատ ու ֆիղանըյըլա պիրլէշիպ, ֆագր ու տէֆալէթին պու մանատար (գօնսէրինի) իքմալ իտիյօրուաը...

Աւկուսթինա, չօճուղընը սատըգը գարընըն չագչաղընը իքի տէֆա չիտտէթլէ վուրտուգտան սօնրա կէրի չէքիլտի, վէ իսթֆիյէն՝ վուդու պուլաճագ հալէ միւնթազըը օլտու։

Պիր աղ սօնրա գարը աչըլտը, վէ միթէրէտտիւտանէ պիր հալ իլէ չօճուգ իչէրի պալընտը, Աւկուսթինա՝ տէրունի տիլտէն պիր մահզուղիյէթ հըսսըյըլա, եվվատընըն գապուլ օլունտուղու խանէնին ազամէթ ու կիւղէլիյինի տիւչիւնէրէք՝ քէնտի գուլիպէսինէ ավաէթ իթտի։

Իրթէ կիւնի իսթիյար Ֆըրանչիսգօ՝ միթատը իւղրէ մուայէն վագըթտա Աւկուսթինայը զիյարէթ իթտիյինտէ, մէզպուրէնին սէրքէչանէ պիր թավը քէսպ իթմիշ օլտուղունը, վէ ապուսը չէհրէ կէօսթէրտիյինի՝ թաաճիպալէ կէօրտիւ...

Աւկուսթինա. եալընըզ վէ սէրպէսթ գալմըշ օլտուղունատան, արթըգ տիւչմէնինին գուվվէյի բազուսինէ մուգավէմէթ իտէպիլէճէյինի գանատաթ կէթիւրիւպ, սէրա պիր չէհրէ իլէ Ֆրանչիսգօյա,

— Միւսիւ, սիղէ օլան պօրճումը քտամիլէն թէտիյէ իտէպիլմէք իչին, պու այըն ծնպէչինէ գաատար խանէնիպատէ օթուրմայա մէճպուրըմ, էվվէլթէ սիղէ պիր մանէլըը պիլէ պօրճու գալմագ իտթէմէմ, վագտա ֆէ-

լեկ, քենաի միւթաաը օլան ճիլվեյի զալիմանէակ իլէ. սիզ մագուլէ պիր խայընը զէնկին, վէ պէնի իսէ էթմէք բարաընա միւհթաճ պիր ֆագըը իթմիշ խսեաէ, ֆագաթ պէյիս եօգ... էլպէթ պիր կիւն տէյիլսե պիր կիւն, պահաը պիսէպաթ՝ սիզին տաիի լայըգ օլաուղունուզ միւքեաֆաթը... վերչէք տիր... — տէտի։

Ֆըրանչէսգօ՝ կերէք մեզպաուրէնին պու սիթէմիի սէօզլերինաէն, վէ կերէք չօճուղուն զայպաուպէթինաէն պազը հէսապլար չըգարարագ, սիւքիւթ իթմէյի մինաակ կէօրտիւ... մերգում՝ Ա.կուսթինանըն, քենաինէնի մահվ իթմէյէ միւգթէտիր, վէ գուվվէթլի պիր համի պուլմուշ օլաուղու զիւյիւմինէ զահիպ օլուպ թիթրէք պիր սէտայըլա,

— Բէք ալա մաամ բէք ալա... պէյիս եօգ... լաքին պու մուամէլէյի պարիտէնին լուզումը եօգտը, զիրա էկեր եանըլմայօրսամ՝ սիզէ պիր կէօնա զարար վիրմէմիշիմ զանն իաէրիմ — տէմէսի իլէ, Ա.կուսթինա, այնի էթվարը պարիտանէ իլէ ճէվապէ ազազ իտուպ,

— պու մէսէլէ հագդընտա օլան միւճաաէլէ հէմ զայիա վէ հէմտէ վահիտիր, եա սիզ եանըլմըշսընըզ եա պէն, եա սիզ պանա սըյրըդճասընա մուամէլէ իթտինիզ, եաիօա պէն մինաակսէթմիսիզլիք իակյօրսամ, հէր նէ տաիի օլսա՝ պունըսը, լսօշնուտիյէթիմի մուճպ օլաճադ հալլեր տէյիլ իսէ տէ, եինէ լինաիմտէ զէրրե գաատար էհէմմիյէթի եօգ տըր, խիւլասայն քէլամ, սիզէ տէմէք իտթէակյիմ սէօզլերի սէօյլէտիմ, էկեր անլամաընըզ իսէ թէքրար իտէյիմ՝ այ պաչընտա կէլիպ բաբանըզը ալընըզ. վէ հէմտան տաիօ — տեյերէք հուզրուտտան տէֆ օլմայա հիմմէթ պույուրունուզ» — տէտի։

Ա.կուսթինա՝ պու սօն սէօզլերի եիւքսէք սէտայըլա, վէ էօյլէ միւթէքէպպիրտանէ պիր հալ իլէ սէօյլէտի քի, իհթիյար Ֆըրանչէսգօ, տէրէճէյի նիհայէտէ տիւկիր, վէ միւթէէսիր օլուպ. հէմտան օլ անտէ ալըպ եիւրիւյի վիրմէյի մինաասիպ ատտ իթտի. վէ գաբընըն հանընա վարըպ իբերէլէյերէք,

— Տէմէք քի տաէթտա պէնտէնիզի գօվույօրսունուզ... բէք ալա մաամ, ֆագաթ աֆֆընըզը իթմէնինի իթմէյէ, վէ սօն տէֆտա օլարագ սիզէ «Ա.տիօ» իթմէքլիյիմէ միւտաատէ պույուրունուզ — տէտի. վէ մեզպուրէյէ մահզունանէ նիկեահլար աթֆ իտէրէք կէօզտէն նիհան օլտու։

ԶԱՄԱՇԸՐՃԸ ԳԱՏՐՆԸՆ ՄՈՒՀԻՊԵՍԻ

Ա.կուսթինա. արդասընը մերգում չէվիրմէքլէ

ճեվապ վերմեսի, իմթիյարըն մուֆարեզաթըննան սոնրա, կենճ դաուըն՝ պիր հալի պեչաչեթ (ուրախութիւն) իլե քենոն քենոխինե սեօյլեչերեք.

—Ենման քեամիլեն սեբեպսիմ... եվլատըմը զենկին պիր ֆամիլեայե թեսլիմ իմտիմ, վե չու մեքտուն իմթիյարը տահի պաշըմտան սեֆ իմմեյե մուվաֆֆագ օլսուն, ան եարապպիմ եարապպիմ, սենին չեֆկոմ ու մերհամեթինին հասսա ու բայանը ետգ ոլը, պենիմ կիպի կիւնահքեար պիր գաուըն հագդընսա մերհամեթ իմտիյին իչին պինըերճե թեչեքքիւր իտերիմ — տեմեք. տե խոր:

Ասկուսթինա, պու սեօզլերի սեօյլեմիյինտե՝ հեօնկիւր հեօնկիւր աղլամայա պաշլատը. պատեհու ուզուն քերքիքլերի ուճունտա ինճու տանելերի կիպի կեօզ եաշը տամլալարը օլսուզու հալտե, սեմայե ամիքը նիկահ իմտի, մեզարբեյին, օլ անտե քեսպ իմմիչ օլսուզու պիր նեվի հիւնտու մեչահաթըն թարիֆի, գալու գալեմիե միւմքիւն օլամայաճագ պիր հալե վասըլ օլմուշտուր:

Եեվմը մեզքիւրտե եօյլեն իւսթի, օղլյանլարըմըզըն մալիւմի օլան իչ նեֆֆել խայըրխահլար. Ասկուսթինանըն նեզտինտե պուլունույորլար ըտը:

Եվելա չամաշըրճընըն գըզը Թոնի, Ասկուսթինա իչին սաթըն ալմըչ օլսուզու պիր գաթ եէնի եզպիսեյի մեզարբեյե թադիմ իմտի. կենճ գաուընըն կեօզլերի, եչքը վինեմեսսալի ինչ (երախտագիտական արտասուք) տոլսուզու կիպի, չամաշըրճը գաուընըզա զեվճի իմթինա Բանտելի տահի, մահզուզիյեմլեչերինտեն նաչի կեօզ եաշլարընը զապթ իտեմեմիչեր:

Ասկուսթինա, եշխասը մեզքիրբեյի քենոն նեֆֆինտեն զիյատե սեվմեքտե, վե լուզումը թագտիրինտե մերդումանի իչին եօմիւնի ֆեսա իմմեյե հազըր իտի:

Ասկուսթինա, քենոն իմթիտարլարընտան չօգ զիյատե ֆեսատքեարլըգ իտեն պու ֆագըր ֆամիլեայա, պիր կիւն տեյիլսե պիր կիւն միւսպատեէ իմմեք, վե հագդընսա պեզզ իմտիրլերի պունճա նեյմեյինի գատըրինի պիլիր օլսուզընը անլամմագ սեվսաըչըլսա սուզան օլմագտայըրտը:

Այ պաշընա հեյնազօն պիր կիւն գալմըչ օլսուզ, միւսաեթը մեզքիրբեյին իմթիմալինտա, իզզեթը նեֆֆինի ճերիհետար իտեն (արժանապատուութինը վիրասուրզ) եվ սահիպի կելեճեք իտի, իչիմե պու միլահազա՝ մեզպուրբեյի ֆեննա հալտե մուզթարըգ իսեյօրուտը:

Կերեք չամաշըրճը գաուըն, վե կերեք քերիմեմի Թոնի, էլերինտեն կիլտիյի գատար քենոխինե մուավեննեթ իտեճելերինի, միւքերրերեն վաս իմտիլեր իսե տե, Եինե Ասկուսթինանըն հըսս իմտիյի քեսուրեթի մահվ իմմեյե միւթեէսիր օլամասըլար:

Ասկուսթինա. տայիմա մահզուն մահզուն տիւշինմեքտե իտի, զիրա եվ սահիպինե վաս իմմիչ օլսուզու ազչեյի եօսեմեյե հիչ պիր իւմիւտ եօզուտը. պունտան գաթինազար. նիյմի պիր կիւնտեն ավսեթ իսեճելինի վաս իմմիչ իքեն, միւսեթը մեսիսեէն պերի մեյտանե չըգմայան պի վեֆա նիգօլատան տալսի, նագտեն պիր մուավենեթ պեքլեմեք, սաեթա տիվանելիք տեյիլմի իտի:

Պետ պահտ գաուընճըազ, նե եարաճաղընըն գալարընը վիրուպ, իմթիյալ չամաշըրճըյա, պիլտիյի գօ-

նագլարըն պիրինաէ՝ քէնախինի. սիւտանա մէգամը-
յըլա գաբա լանաբրմասընը, վէ պու հալ իւէ նամուսը
սուբէթաէ ապվալը հէվվիյէսինին (օրական պարէն)
թէտարիք իտէպիլմէսինէ սէպէպ օլմասընը, կէօզ հա-
չըյըլա բէճա իլմահ. Աւկուաթինա, սէյիլ հալընըզ
քէնախինի կէչինահլմէք, իլլա իլէբուաէ սէվսիյի հա-
միլէրինէ տահի մուավէնէթը նագտիյէտէ պու լանա-
ճագ լուհուտի իւէ բէրվէյտաէ օլուպ, չամաշըրճըյա լ-
պու թէբլիղի իլթիսինէ մէհտուն օլույօրսուզ։

Մէղպուբէ, կիւյա միւսլիմագպէյի թահտը թէհմի-
նէ ալընմըշ կիպի, ֆէվգէլատէ պիր սէվինճ իւէ չամա-
շըրճըյա տէմէտիյի սէօզ, վէ իլմէտիյի թալիֆու
սիլթիհ դալմասը, վէ հէման մէղպուբէնին պօյնունա
սարըլարագ,

— Ա՜հ մաատամ, պէն սիզի վալիտէմ կիպի սէվսիմ,
հիչ չիւպհէմ հօրքի սիզ տահի պէնի. էօզ պէ էօզ քէ-
րիմէնիզ կիպի սէվմէքտէհինիզ... ահ պանա ացից
խահինիզ... զիրա սիզի չօգ թահճիլ իլմահ, հագդըմ-
տա ըղհար իլթիյինիզ պուննա լութֆ ու նիւվազիշէ
իւէվէ օլարագ, պու սօն նիյմէթի տահի սիրիզ իլմէ-
յինիզ... չիւնքի պէնիմ միւսլիմագպէյիմ, վէ սատաէ-
թիը հալիմ, մահզա իտէճէյինիզ պու սօն խայըրխահը-
ղա մէրպութ ուրը — տէհյինատ, իլթիյար գատըն՝
հէյէճանը գալսա իւէ ճէվապէ աղաղ իտուպ,

— Ձան պաշ իւսթիւնէ սէվկիլի գըղըմ, բէճա վէ
մինդէթէ նէ՞ հաճէթ վար, թէբլիղինիզի մա էլ մէհտու-
նիյէ գապուլ իտէրիմ, հաթտա չիմտի պիր տագը-
գա պիւէ ղայղ իլմէյէրէք, չու անատ խաթըրըմա
կէլէն պիր գօնաղա վարըպ պու խուսուսը արզ

իտէճէյիմ, չայէտ քէնախէրինին սիւտանայա լուղումի
եօգտա պիւէ, տիկէր ատամլարընատան պիրինէ թաւսիյէ
իտէճէքէրէի ագէ գարին տիր... — աէտի,

Ֆիւ հագըգա իհթիյար Բանաէլինին գէվճէսի,
սէրատատ տրշարը չըգաը. վէ չամաշըրտարընը նայգա-
տըզը պիր գօնաղա միւրաճաաթի իլմահ, թէսաւուֆա-
թը խայրիյէտէն օլարագ, մատամա իւէ կէօրիւ չէգտէն
եվէլ. ատամտա պուլունան՝ վէ մէգրիւ խանէտէ խըտ-
մէթգուարէդ իտէն պիր գատընատան, իւէ կիճէսի գօ-
նաղընը գատուսընատա պիր չօճուգ ատամլարընը, վէ պիգ-
զամի քէնախի չօճուգը ալըպ էֆէնահէրինէ թատահմ
իլմիհ օլատուգանը, ֆագաթ մէրպուսընըն՝ ատն սէրէ-
ճէ հիտաէթլէնէրէք — պիգիմ. խալգըն բիլէրինի գա-
յըրմաղա վապմըմըզ հօգ ուրը — սէյէրէք, մատատմը
մէրպուսը տահի պիր հիտէթ ատ չիտէթլէ պիր ճանէ
սահմըզ օլատուգլարընը խատպէր ատտը մէղպուբ խըտ-
մէթգուար գատըն իւլավէյի մէգալ իտուպ, ֆագաթ
քէնախի մուսուսը ածըտըզընատան, զահմի էֆէնահէրի-
նինն բէնէէյի զուրնատան խէյտա իլմահյինի, չամաշըրճը
գատընա պէյտան իլմահ,

Խայըրխահ գատըն, մէղպուբէնին սէօղէրինի հայ-
բան հայրան սինդէյիկ, մատատմը մէրպուսինն, վիճէր-
բէտա Աւկուսմինանընն չօճուգտա օտաճադընա չիւպհէսի
գալմատը, վէ պու զարիպ թէսաւուֆէ թատաճիպ ի-
սէրէք, հէյէճանըը պիր սէտայըէտա,

— Է՛յ... չօճուգ չիմահ նէ՞բէսէսիր — սէյու
սուալ իլմէսի իւէ, խըտմէթգուար գատըն ճէվապէ ա-
զաղ պիրէէ,

— Զօճուգտա ատճամընն քէրէմէսինէ կէօնաէրտիմ,

մէզպուրէ՝ չօղտան պէրի պիր ճան էվլատը ալմադ խաթէյօղուտը, վէ պու խուսուսու զաթէն պանա թավսիյէ էթմիշ օլտուղունտան, հէմտան ֆըրսաթը վէֆթ էթմէյէրէք. մէրդումտ չիրին մատուճըտզը կէօնտէրտիմ քի, մէզպուրէ՝ քէմալի մէհմունիյէթլէ դապտը խուսպ, հաթտա պանա սու պէյտնը թէչէքքիւր էթմիշ տիր. ետրըն ամճամլըն քէրէմէտինի զիյարէթի էթմէք նիյէթինէյիմ, չիւնքի մէզպուրէնին սիւսի օլմատըղընտան՝ թապիյի պիր սիւսանայա իհթիյաճը օլաճագ տըր. վաղտա պու դաոըն զէնկինի աէյիլ խէ աէ, ֆագաթ ապա էվետա եվիվե կէօրմէմիշ օլսա զընտան, պու չօճուղը՝ էօղ պէ էօղ էվլատը կիպի սէվիպ դայըրտաճաղընա, վէ էվինտէն կէլէնի սիրիպ էթմէյէճէյինէ էվին իմ — աէխ։

Իհթիյար դաոըն. պու սէօզլէրի տույտուզունտա ֆէվզէլատէ մէհնուն օլտու. վէ մահզուզիյէթ կյմա խաէր օլան նիւքտէք պիր սէտայըլա,

— Պու խուսուսը պանա պըրագ, պէն սանա խաթէսիյնատէն ալա, վէ հէր վէչհիլէ մինտասիպ պիր սիւսանա պուլտաճաղըմ... — աէխ։

ԻՓԻ ՎԱՒԻՏԷԼԷՐ

Ա.կուսթինա, ճիզվիլ պիր մատաշ իլէ սիւսանալըգ խըտամէթինի մէհնունէն դապտը էթտի. Ֆիլ վագը՝ չօճուղը ճան էվլատը ալան Բէնէլօպէ նամ դաոըն, օրթա հալը էտնաֆ պիր սաէմին զէվճէսի օլուպ, ալա

քիվլի հալ կէչիմէքտէ, վէ ուֆաճըգ պիր խանէտէ սաքին օլմադտայըտը, Ա.կուսթինա, եալընըգ չօճուղա սիւտ վէրիպ, էվճէ օլան տիկէր խըտամէթլէրէ դաոըշմայաճագ, վէ տէրիւհատ էթտիյի վազիֆէյի՝ հիւնիւսուրէթտէ նյֆա իհտիքտէն սոնրա, իսթէճիյի մահալէ կէթմէյէ մէզունն օլաճագտը։

Տէմէք օլուր քի. Ֆըրանձիներն՝ չու հալտէ իբի վաչիտէսի վարըտը, պունլարտան պիրի, եանի մատամ Բէնօլէպէ, հիւնի թէվէճճիւհ, արզու, վէ խէյալտիը մատէրանէ իլէ վաչիտէ օլուպ, տիկէրի՝ եանի Ա.կուսթինա իսէ. չիրի մատէր (մայրական կաթ) վէ ան ասըլ վաչիտէյիք հըսուսիյաթը կէրմա կէրմի իլէ (ջերմաչէրմ զդացմամբ) հազըդի պիր վաչիտէ իտի...

Ա.կուսթինա, մատամ Բէնէլօպէնին, քէնտի էվլատը հազդընտա կէօսթէրտիյի սահապէթ ու հիմայէթէ զըդ անըպ, մէզպուրէնին, չօճուգ հազդընտա քէնտինէն դիյատէ նաֆըզ օլմասընա, պիր վէչհիլէ թահամմիւլ կէթիրէմէյօր իտի իսէ աէ, ֆագաթ իչի չագտըրմամագ իչին, չարնաչար պու հալի խոշ կէօրմէյէ մէճպուր օլմուչտըր։

Խանէյի մէդքիւր իչ աաէթ օտայը հավի օլուպ, չօճուղըն ոալընճագը՝ էն քիչիւք օտանըն տիվարընտան ասըլմիշ ըտը, Ա.կուսթինա՝ սաաթլար իլէ քէնտի ճիյէր բարէսինի սալայըպ ույտումտա սայ իհմէքտէ իտի իսէաէ, ֆագաթ չօճուգ, կիւչյա քէնտիսինի սիւնեցայա կէթիրտիքլէրի իչին աճը աճը չիքճայէթ իտիյօր կիպի, սիւթէմատիյէն ֆէրեատ ու ֆիղան իլէ աղլամագտա, վէ պիչարէ վաչիտէսինին ճիյէրինի տաղլամագտայըտը։

Աւկուսթինա, ճկյեր բարէսինի ուլուքմագ իչին պիր թադըմ չարգըլար օղուր. վէ նէյնիկեր... սեօյլեր խոխ աե... գադաթ չօճուգ՝ քէնաի իչթիքեասընա տէ-վամ պիրլե, տայիմա ազլայըպ սըզլամաձ տայըտը... այ պաշընատն իչի կիւն էվէլ, Աւկուսթինա՝ չօճուգըն էօյէ վարմաէսինէ, նանի մատամ Բէնօլէպէյ, խոխճար իթմիշ օլուսդա օտաճըզըն քիրասընը վէրմէք իչիւն, էկեր միւնքիւն խաէ ուֆադ պիր մէպլազ վիրմէսինի ըէճա, վէ օնատն սոնրա արթըդ բարա խոթէմէյէճէյինի վատ էթմի...

Մատամ Բէնօլէպէ, ադիմ միւշկիւլաթ վէ թաասրուֆ (ջանայոզութիւն) իլէ թէատրիք խաէպիլմիշ օլսուղու ադճէյի Աւկուսթինայէ թէսլիմ իթմի... պէտ պահա գաոընճրազ, պին տիւրլիւ թէշէքքիւրլէր իպրազըյըրա մէպլազը՝ մէգքիւրը գապադ խուսպ, իրթէ կիւնի սապահլէյին երքէն քէնաի խանէսինէ գօչուս. Ֆիլ հագըգա պիր կիւն սոնրա, խանէ սահիպի օլան իհթիյար Ֆըրանչէսգօ, քիրայը ալմազա կէլէճէյինի պէյան իթմիշ խոի:

Աւկուսթինա. մէպլազը մէգքիւրի՝ քէնաի համիսի պուլունան չամաշըրճը գաոընըն ավուճընա այյաըգաան սոնրա. երթէ կիւնիւ Ֆըրանչէսգօ կէլմէյինաէ, մէրգումնան պիր մագսուդ բուսուլասը ալմազլա ագճէյի թէսլիմ իթմէսինի ըէճա, վէ պու աէֆա տախ քէնաիլէրինէ պիր մուավէնէթ իթմէյէ միւգթէսիր օլամաըգան մատէ, հաթտա թէքրարէն զահմէթ վիրմէյէ մէճպուր օլսուղու իչին պէյանը թէէսիւֆ իթտի:

Իհթիյար Բանաէլինին ֆամիլեասը, մէզպուրէնին

թավսիյէսինի քէմալի մէճմուէնիյէթլէ գապադ իթտիլէր, պատէհու Աւկուսթինա. մէրգուման իլէ թատմ իուսպ, վէ պիր մըդտաը կէօրիւշտիքտէն սոնրա. ճիյէր բարէսինին նէզտինէ ավտէթ իթմէյէ թէշէպպիւս վթտի:

ՄՈՆԱՄ ԲԷՆԷԼՕՊԷ

ՀԱԳԻԳԻ ՎԱՒԻՏՅԵՆԻՆ ՂԱՑՈՒՊԵԹԻ

Ա.Կաւաթինա, ախմաբնատ թարիֆինադապիլ պիր ալայիմի մահզուղյեթ միւնադդաշ օլտուղու հալաե, մատամ Բէնօլէպէնին խանէխինէ ավաեթ իթափ. մէզ-պուրէնին կէօզլերի բարլամադա, վէ տուատադլարը իւզերինաե խոշ պիր թէպէսիւմ կէօրիւնմէքտաե խափ:

Ա.Կաւաթինա, թավշան կիպի դօշուպ խանէնին նէրտիւպանընատան չըդարագ, չօճուղունըն սալընճադը նէզտինէ վասըլ օլտուղունատա, քէմալի թէաճիւպ վէ էնտիշէ իլէ եվլատընըն սալընճադատան եէրե ատիշմիշ օլտուղունը, վէ եիւղիւ կէօզիւ դան իլէ միւլէմմա օլտուղու հալաե, ավազ ավազ հայդըրտըղընը կէօրտիւ:

Ֆագաթ նէ՞ վուգու պուլմուշտուտը. մէղպուրէնին անճագ հարըմ ոտաթ գատար իմմիտատ իաէն ղայպուպէթի էնտատընոտա, չօճուդ սալընճադը իչինատէն եէրե տիշմիշ, վէ գաֆատը հարըմըղըտը. չօճուդ թամ Ա.Կաւաթինանընէ նէրտիւպանատէն չըդարըդ տադըդոտա տիշմիշ իափ. մատամ Բէնէլօպէ, ալեթ թաճիլ օտայա գօշուպ, Ա.Կաւաթինանընէ գուճաղընոտա պուլունան չօճուղընէ հալինի կէօրտիւիւնաե, պու գաղա, գայէսինին հադըր պուլունուտուղու հալաե վուգու պուլմուշ ղաննըյըլա. հիտաէթինատէն աթէշ քէսիլէրէք, Ա.Կաւաթինայէ՝ ազդաթըզդը իչին պաղը իթիրազլարոտա պուլունոտա, վէ իթիէսինի սիթէմ ու հագարաթ գալմատը, նէ՞ ղարիպ հալ. եօյէ վալիտէ, անատըլ վալիտէյի, ազդաթըզդը վէ վազիֆէսիղինք թէօհմէթի իլէ իթհամ իտէյօրուտը... Ա.Կաւաթինա, պու դաղանընէ՝

քէնտի ղայպու պէթի էնտատընոտա վուգու պուլտուղունատան. գապահաթը օլմատըղընը. վէ չօճուղու քէնտինէն զիյատե աճըը օլտուղունու... պէյան իթափ իսէտէ, եինէ մատամ Բէնէլօպէնին մուախէղէսինտէն (յանդիմանութիւն) գուրթուլտուտը:

Եարը մուղհիդ՝ վէ եարը ֆաճիա մէնզարէսի օլան պու հալ. հէմ թօհաֆ՝ վէ հէմոե էլէմպախշ իափ, չէօյլէյի, էօյե վալիտե՝ եանի մատամ Բէնէլօպէ, հադըդը պիր վալիտե կիպի հիտաէթի ամէլլերի ատչարագ, անատըլ վալիտէյի թէքափր վէ թահքիր իթափքէն սօնրա, հէման պըրագըպ կիթմէսինի էմր իթափ, Ա.Կաւաթինա գօվուլտու, պիչարե դատընճըտագ, թէքրար ճիյեր բարէրինէն ուղագ դարտագա մէճպուր օլտու...

Էօքսիւղ զանն օլունան չօճուղըն՝ րէեէր ու վալիտեսի պէր հայաթ իափէը... օգուչանըլարըմըզդա մալիւմ օլտուղու կիպի, չօճուղըն պօյնունատա ատըը օլան քէտագըտըն մատալինճէ, պիր քաչ կիւն սօնրա, զարագ քիլիսէսի ատատի իւզրէ վաֆիմիզ իափտի, վաֆիմիզ իտէն զամըն ալտըտըրըլա չօճուգ, Հանըի թէսմիյէ գըլընտը. վէ պատէհու փըրանճինի մախտատընը տախի հայիզ օլտու, հէր քէս՝ չօճուղըն վալիտեսի վէֆատ եիմիշ զաննընատա պուլունուչօրուտը:

Հանըի, ան եէսի հաչընատ գատէմ պատարըզընատա, պիր կիւն օրթա հալը պիր խանէտե իւրամէթքէտարըզ եիմէքատե օլան, վալիտեսի՝ Ա.Կաւաթինայէ թէատուֆ եիմիշ իափ. մէղպուրէ, Հանրինին անլընատա պուլունան պիր պէրէ նըշանընատան, քէնտի էօզ պէ էօզ էվլատը օլտուղունա չիւպհէսի դալմադը, վէ սէրկիւղէզինի օղլունա եէկեան եէկեան պէյան իթափքէ, մէնատա

օլոուղու ֆամիլեասընըն էլգապլըլըմ փըրանձինի մախ-
լասընը տախի հայիզ պուլունաուղունը իլավէ իթմիշ
իտի քի, պու խուսուս իլէրուտէ օգուլանլալըմընըն
տախի մալիումի օլաճադ ալըր։

Փըրանձինի, քէնտի վէլատէթի հադգընտա՝ պու
ուուրէթըն մալիումընը մէվլուգա ախզ խուսպ. վալի-
ֆէյի բէսէրաբէսինի կիֆտաէն իմիհնա իթմիշ օլաս-
ղու իչին, պատատը ալէյհինտէ՝ ոպիմ պիր պուղու
խուսումէթի հըտա իթմէյէ պաշլատը։

ՊԱՏԵՎ ՍԷՖԱԼԷԹ

Ասկուսթինա, էվլատընըն նէզտինտէ քէնտիսինի
պահպանը զանն իթմէքտէ իչէն. մատամ Բէնէլօպէ-
նէն խանէսինտէն դօվուլուպ չօճուգտնտան պըրըլըգ-
տան ոճնրա. թէքրար՝ վէ էվէլքինտէն գիյատէ ոիչա-
րը մէյուսիյէթ օլաուս։

Մէզպուրէ, գարիյնի փրատէ մալիում օլան՝ վէ
քէնտի համիլէրի պուլունան ղէվաթէ միուտճատի. վէ
անղէլտէն իսթիհնատա իթմէյէ պիր ոուքիւն ճէսարէթ
խէմէյօլուսու. մէրդուման զաթէն փագըր վէ կէչին-
մէլէրինտէն թատճիզ իչէն. իգթիսատլարընտան գիյա-
տէ քէնտիսի իչին մէսարիֆ իթմիշ օլաուգլարը հալտէ՝
թէքրար իւղերէրինէ պար օլմազ դապիլմի իտի։

Պէտպահտ գատընճըզ, քէնտի արզուսընըն գըս-
մը օլարագ պաշգա խանէլէրէ իլթիճա իթմէյէ գարար
վէրտի. հալընըզ համիլէրինէ պիր մուավէնէթի իթմէյէ
ֆըրսատի պուլաուղունատա քէնտիսինի մէյտանէ չըգա-
գարաճագտը, շու հալտէ, հէր նէրէտէ օլուրսա օլսուն,
պիր խանէյէ կիրուպ, թէքրար սիուտանալըգ վէ հա-
յատ խըտմէթքնարլըգ իթմէք ազմինէ տիուշտի իսէտէ,
մուվաֆֆագ օլմատը, չինըքի մէզպուրէ, պու կիպի
խըտմէթլէրէ յաղըմ օլան խասսէյէրտէն մահրում պու-
լունույօրուտը։

Իբի ալ գատար ածն ատրէճէ գիր սէֆալէթի իչին-
տէ Պէյօղլու ճիվարընտա էօթէ պէրի վագըթի կէչիրիպ,
չօգ սէֆթա ատէթա եիւզսիւզ պիր տիլէնճի կիպի գո-
վուլտուղու . . . վէ ճիյէրբարէսինին պուլունաուղու
խանէնին բէնչէրէլէրի էօնիւնտէն կէչմէյէ մէճպուր օ-
լույօրուտը։

Ասկուսթինա, կիյա էվլատը, իբի էլէրինի ուզա-
տարագ, քէնտինտէն իսթիհնատա խոյօր խէյալի իլէ
մուազզատ, վէ ատրէճէյի նիհայէտէ մուզթարըզ օլ-
մագտայըտը, պիր կոնտան վալիտէնիք հըսսիյաթը չէ-
տիտէսի, վէ տիկէր կոնտան ֆագըր ու զարուրէթի, մէզ-
պուրէյի՝ իթարիֆի նագատիլ պիր մէյուսիյէթ կէրտա-
պընա իլգա իթմիշ օլուպ, շու հալտէ պիչարէ նէ կո-
բտաճաղընը պիլմէյօրուտը...

Պէտպահտ գատընճըզ, կէրսիզ եիւրտուզ, պիր
լօգմա էթմէյէ միւհթաճ, չար ու նաչար վէ շու հալ իլէ
նիչէ միւատէթի կէրիպան չաքիյի քէշմէքեշը ըուզկիկար
օլուպ. պաղըրար իթարաֆընտան, կէնճ վէ կիւզել օլ-
մասընտան պիլ իսթիֆատէ, պուլունաուղու միչկիլ
վազիյէթտէն գուրթուլմագ, քէնտի էլինտէ օլաուղու-
նը պէյան, կոնտի ալէմը ֆահչիյաթէ ուուխուլ իթմէք-
տէն պաշգա չարէ օլմատըղընը՝ քէնտիսինէ իսթար
իսիլտի։

Աւկուսթինա. էվլաբնըն միւսթաֆիլինի քիւրէթմէմէք իչին, օ անէ ոէյլին հէր նէվվ ոէֆահէթէ, գահրիման քնարի պիր ոէպաթըա կէօյլու կէրէրէք, նամուսընը մուհաֆազա իտէպիլմիչ իքէն, նիհայէթ թահամմիւլ իտէմէյուպ մաղլուպ օլսու, ադըպէթ բէնչէյի ղարսըբէթ, մէղպուբէյի կիրատընը ֆահշիյաթէ տօղրու սիրիյուպ կէօթիւրսու, չէօյլէ քի կէնճ գաընն, կիւնիւն պիրինտէ քէնոսինի իզմիր չէնրինտէ, ղայէթ կիւղէլ վէ միւքէլլէֆ պիր լանէտէ, վէ էչկայի նէֆիսէ իլէ միւղէյյէն պիր օտանըն ոէրսինինտէ պուլսու. մէղպուբէ արթըդ նամուս բէրտէոինի սիւրմիւչ, վէ էվապը ֆահշիյաթը լապիս օլմուչսու...

Աւկուսթինա, իզմիր չէնրինտէ վադը ֆահիշէխանէլէրին պիրինտէ պուլունմույօրսու... մէղպուբէ՝ մահալի մէղքիւրտէ պիր քաչ այ գալաբդան ասնըա, տայիմա մահղուն վէ միւքէտտէր օլսուղու հալտէ խակէնտէրիյէ կիթտի իսէ ոէ, եվինէ պահաը նահէմվարընը՝ բէնչէյի ղուլմունտան կադտասընը գուրթարմաը...

ԲԷՏԵՐ ԻԼԷ ԷՎԼԱՏ

Դարիյնի քիրամէ մալիւմ օլսուղու կիպի, Նիգօլա Տիմաս՝ մաչուդէսինին սաբին օլսուղու դուլիպէտէ, եվրմի պիր կիւնտէն կէչէճէյինի վատ իթմիչ իտի. ֆադաթի հայլազը մէրգուում ինտաֆ իտէրէք՝ կիւնէլերի եըլլարա թահվիլ իթմէյուպ, անճադ եվրմի պիր այտան ասնըա կէլմիչ իտի։

Նիգօլա Տիմաս կէնճ վէ տինճ օլսուղու հալտէ, վազթըյըլա թէսլիմ վէ սէֆահաթ իլէ քէսպը իչթիհար իթմիչ օլսուղու չէհիրէ ավտէթ իթմիչ իտի, սէֆիհը մէրգուում, եվրմի պիր այ զարֆընտա միւթէատիա չէհիրլէրի կէզիպ ասլաշարագ, պիր չօղ մուզաֆֆերիյէթէ մաղհար օլմուչ օլմաղլըյըրսը, քէնտի քիւսթահա վէ ճէրպէզէլի իտապիյաթըյըլա, քիմ պիլիր տահա քաչ նէֆէր Փըրանճինիէր ապլաթմըչ... վէ տիկէր նէչէ նէչէ Աւկուսթինաէրին ադուչէրինտէ պըրագմըչըտը...

Նիգօլա՝ վաբօրտան չըգար չըգմազ մէզքիւր գուլպճիյէ գօչատու, հայլազը մէրգուում, պէտագահա Աւկուսթինայը՝ էվլաթըյըլա պէրաբէր, հէնուզ մահալի մէզքիւրտէ զանն իտիյօրսուտը... Աւկուսթինանընն գօնչուսընատան, վէ ալէվհուսուս իհթիյար Բանոէլինին ֆամիլիասընատան. մէղպուբէնին, տէրէճէյի նիհայէտէ պիր մէյուտիյէթ իլէ տիւչտիւյիւ ֆահշիյաթ կիրատպընատան մատէ, պաչընա կէլէն տիկէր ֆէլաքէթէլէրին թէֆէլլուսաթընը տայմուչ օլսուղու կիպի, չօճուղուն պուլունտուղու խանէնին նէրէտէ օլսուղունը տախի խապէր ալմըչ ըտը։

Շու նօղթայը իթիրաֆէ մէճպուրըղ քի, մէրգում վահշի ճանվէր, Աւկուսթինանընն՝ էվլաթընատան այըը գալմըչ օլսուղու դաղիյէտ, վիճատընընը պի հուղուր իթմէյէ պաչլամըչ իտի իսէտ, ֆադաթ պու հըսսիյաթ չօղ սիւրմէյիպ. անըն եվրինէ հիսատէթ գալըմ օլմուչ ըտը. չիւնքի մէրգում. մուտուր իտէն եվրմի պիր այ պիր միւատէթ զարֆընտա. մաչուդէսինին՝ տիկէր Փըրանճինիէրէ տախի վալիտէ օլմասընը իհթիմալտէն

աստ իմ մէջէն, արթըդ մէզպուրէյի արայըպ պուլմագտան սարթը նազար իմ միչ խախ։

Էզճիւմէն Նիգօլա, էվլատընըն, նէ բէտէրինի՝ վէ նէ ատ վալիտէինի թանըը օլտուղունտան. կիւնիւն պիրինտէ՝ հէր նէվի ճինայաթը իրթիքապ խէպիւիը օլտուղունը... միւսահազա խախյօրուտը։

Նիգօլա Ցիմաս. ասպըդ մաշուգէպ իլէ էվլատը հագդընտա պու մալիւմաթը ախղ իմտիքաէն սօնրա պիր օմէլէ վարտը, վէ էօյլէն թաամընը խտուպ հէման տըշարը չըգմազ իւրէ իբէն, օմէլին սահիպի պուլունան միւսիւ Միքէլինոս նամ չախս, մերդումը գարշըլայարագ՝ քէմալի նէզաքէթլէ պիր սիկարա թագտիմ իմտի. միւսիւ Միքէլինոս, նէնի միւշթերիլէրի, պու սուրէթլէ թալթիֆ իմտէնին՝ ֆայիտաէն խալի օլմայաճաղընա գանատի կէթիրմիշ խախ։

Նիգօլա — թէշէքքիւր իտէրիմ — տէյուպ սիկարայը գապուլ, վէ օմէլ սահիպինին թագտիմ իմտիքաէ օլտուղու ամէչտէն եազարագ՝ մերդում իլէ պիր քաչ սէօզ միւպահսէլէ իմտի. վէ պիրէր գատէհ պիրա ըսմարլայըպ այագ իւսիւ իչախքաէն սօնրա, թէքրար տըշարը չըգմազա հազըրլանմազտա իբէն, միւսիւ Միքէլինոս, միւշթերիսինին հիւնի թէվէճճիւհինի ճէլպ իմտէք նիյէթի իլէ. քէնտի տախի պիրա ըսմարլատը, վէ էկէր միւսահատէի վարըսա՝ ազըճըդ օմուրտուպ գօնուշմալարընը բէճա իմտէի իլէ, Նիգօլա՝ մերդումըն թէքլիֆինի գապուլ իտէրէք, պիր սօֆրանըն էօնիւնտէ օմուրտաուլար։

Գատէհլէը պիր քաչ տէֆա տօլուպ պօչանտը. չու հալտէ՝ մերդումանըն հէման եէքտիկէրէ տօսմ օլտուպլարը, պէյնէրինտէ ճէրիյան իտէն աթի իւզ զիքը մուհավէրէտէն անլաշըլըը։

Նիգօլա — վայ՝... տէմէք օլուր քի բէտէրինիզին խոխ֊ճանըի տիր... էօյլէ մի՞, վէ զանն իտէրսէմ մազազասը տախի...

ՄԻՒՍԻՒ ՄԻՔԷԼԻՆՕՍ

Միքէլինօս — (մուխամիպինին սէօզիւնիւ գամի իտէրէք) էվէթ էֆէնտիմ, Հանըի թէսմիյէ ղըլընըրը... իհթիմալքի բէտէրիմի թանըյօրսունուզ,

Նիգօլա — չախսէն թանըմամ, ֆագաթի բէտէրիմ՝ օն պէշ սէնէ գատար օմազազատա տէլլալըպ իմտիչ օլմասըյըլա, չօգ տէֆա Հանըի իսմինի իչիմիզիմ, լաքին... պու իսմ...

Միքելինօս — Էվէթ պու խար... հիւրմէթիւ բէ-
տէրիմին խամի տիր, պունատան ագահէմ միւշթերիլէրիմ-
տէն պիրինին թավսիյէսի իլէ, կիւզել պիր չօճուգ վաֆ-
թիզ իթտիմ, վէ միւթէվէֆիա բէտէրիմին դիբրի ճէմի-
լինէ հիւրմէթէն, մասումը մէրգումը Հանրի թէմիյէ
իթտիմ...

Նիգօլա — ֆագաթ բէճա իսէրիմ, չօճուղա պու
խամի վէրմէնիլին սէպէպի նէ խոր։

Միքելինօս — աճայիպ, սէպէպի բէք սատէ տիր,
պէնատէնիզ թէէհիւլ իթմէմիշիմ, վէ տիւնեատա բէտէր
ու վալիտէմտէն մատէ հիչ պիր ագրասամ եօզ իբէն,
անլէր տէ վէֆաթ իթտիլէր, իմտի չօճուղա պու խամի
վէրմէբլէ, էպէվէյնիմի (ծնողք) իհնա իթմիշ օլսուն,
էվէթ միւսիւ, բէտէրիմին խամի Հանրի տիր. վէ տօղ-
րուսը սէօյլէմէբ իչնն, վաֆթիզ իթտիկտ պու չօճուգ,
մալիք օլսուղու հիւնի ճէմալի իլէ, հէր հալտէ բէտէ-
րիմին նամընը հայիզ օլմազա չայան տըր...

Միքելինօս, պու սէօզլէրի սէօյլէմիբաէն սօնրա,
աղիմ պիր մէսրուրիյէթլէ իլալէյի մէգալ իսէրէբ,

— Էյէր արզու պույուրուրսանըզ՝ պու ագշամ
պիրլիբտէ չօճուղուն պուլունսուղու խանէյէ կիտէրիզ,
վէ իշթէ օ վազըթի սիզ տախի պիզզաթ սէօղիւմի թա-
տաթիգ իտէճէքսինիզ — տէտի։

Նիգօլա — տէտիյինիզ խանէ պէյ օղլունամմ տըր,

Միքելինօս — էվէթ, հաթտա պուրայատա եա-
գընը տըր։

Միքելինօ, սէօղլունէ տէվամ իսէրէբ, Ծաղարճ
(կինքահայր) օլսուղու չօճուղուն պուլունսուղու խանէյինին
ղօդաղը խամինի, վէ էվլին նամէրօսընը տախի Նիգօլայա
թարիֆ իթմէյէ ունութմատը։

Ֆագաթ նէ ղարիպ թէսատիֆ, Նիգօլա Տիմաս,
իչթիյար Բանտէլինին ֆամիլեասընատն ալտըղը մալիւ-
մաթը ատհիհէ միւճիպինճէ, Միքելինօսըն թահսը հի-
մայէթինատ պուլունան, վէ Հանրի թէմիյէ գըլընան
չօճուղըն, էօղ պէ էօղ քէնտի էվլատը օլսուղունա
գաթան չիւպհէսի գալմատը. մէրգում, մահզուզիյէթին-
տէն նաչի պու հալի քէթմ իթմէք լազըմ իսէրինի ունու-
տարագ, Միքելինօսըն պօյնունա սարըլսը, վէ պէլքի
եիւզ տէֆա մէրգումը բուս իթտի։

Պատէհու իթմիշ օլսուղու պու թէտպիրսիզլիյի
անլատը, վէ խաթասընը թատվիպ իթմէք նիյէթի իլէ
թէլաֆֆուզընը թէպտիլ իսէրէբ. սարհօշ օլսուղու
հասէպի իլէ պէօյլէ մինատսիպէթսիզ պիր հալտէ պու-
լունսուղունը, իթիզար եօլլու Միքելինօսա իֆատէ, վէ
մէրգումը պու խուսուսատա իգնա իթմէյէ մուվաֆֆագ
օլապիլտի։

Եէվմը մէզքիւրին ագշամընը, միւսիւ Միքելինօս
վատի միւճիպինճէ Նիգօլա Տիմասը, չօճուղուն պու-
լունսուղու էվէ կէօթիւրտիւ. վէ պու եէնի ատսթունը
ֆամիլեայէ թատիմ իթտի, մէրգումէյէր, Նիգօլանըն՝
պիղզաթ Հանրինին բէտէրի օլսուղունը ատլա պիլմէ-
տիքլէրի հալտէ. մէրգումը թալիֆ ու թատիմ իթմէտէ
գուսուր իթմէտիլէր, պատէհու միւսիւ Միքելինօսըն,
պէտպահտ Աւկուսթինանըն եէրինէ կէթիրմիշ օլսու-
ղու սիւտանա, Հանրի՝ գուճաղընատա օլարագ օտայա
կիրտիյինատ, Նիգօլա, չօճուղու գուճաղլայրպ, չէֆ-
գաթը բէտէրտանէ իլէ բուս, վէ մէլէք կիպի կիւզել օլ-
սուղունը իդրար իթտիքտէն սօնրա,

— Կէօղլէրինատն պէլլի քի, ղայէթ օյանըգ վէ

ամէն բարչասը պիր չէյ օլաճադ — տէտի։

Նիգօլա Տիմաս, պիր հըսսը ֆեվգէլատէ իլէ պու սէօզլէրի սօյլէյիպ, էվլատընըն միւթադպէլի հագգընաա, հագըգի պիր խոթխոթաճաթաա պուլունմուշ օլաս, զիրա նասըլ-քի պիլիրիզ, պու չօճուգ՝ հագըգաթէն ատէնչէթլիս պիր ամէն օլուպ՝ նէչէ նէչէ ճանլար եապտը։

Պու պիրինճի զիյարէթատէն սոնրա Նիգօլա արթըգ ֆամիլեա իլէ տօսալուգ բէյտա խոտուպ, Հանըրինին պէշ եաշընա գատէմ պատըղը միւտէթէ գատար, պիր սուրբէթը միւնթազամատէ մէղբիւր խանէյէ կիտիպ կէլմէյէ պաշլատը, մերգում՝ թէչէպպիւս իթմիշ օլատւղը ախզուխթատէն մէմնուլին զայըլ օլարագ մուվաֆագըյէթ պուլմուշ օլտուղունատն, թէայիւշիւնի թէչէմին իթմէքլէ կիւնատէն կիւնէ քէսպը իթիպար իթատյինի կէօրիւպ, ատրունը տիլատէն մէմնուն օլայօրատը։

Հանըի, հէնուզ պէշ եաշընա օլատուլս հալատէ, Նիգօլայը ատէթա ամճասը կիպի սէվմէքտէ, վէ էքսէրսիյէն մերգումընն տիզի իւղերինէ սրչըրայարագ — սէվկիլի ամճամ՝ պէնի կէղմէյէ կէօթիւրիւր մի՞սին — տէմէքտէ իտի, մերգումընն օ սինատէ օլարագ էվին իչինատէ սըգըլըղը, վէ սէրպէսթի եաշամագ իստէհսիլի սըգգաթէ չայան սըր, Հանրի, հիւսնի ճէմալի, ագլու ղէքեավէթի, վէ տիլպապլըղըյըլա ուժուժընն հիւսնի թէվֆճիւհինի ճէլպ իթմիշ իտի, Ֆիլ հագըգա մերգում օ սինատէ, Րումճա վէ Ֆըրանսըզճայը, չայանը հայրէթ օլաճագ տէրէճէ ֆատիհ օլարագ թէքէլլիւմ իթմէքտէ իտի։

Նիգօլա Տիմաս, ֆամիլեանընն տօսթը օլմաղըլա՝

քիւչիւք Հանրինին թալիմ ու թէրպիյէսի խուսուսընը տէրիւհատէ, վէ մէքթէպ մէսարիֆաթընը քէնտիսի թէսվիյէ իթմէսի իչին, տօսթը Միքէլինօսա րէճա իթմիշ օլուպ, մերգում թարաֆընատն պու արզուսը գապուլ օլունմուշ իտի...

ԳԸՍՄԸ ՍԱՆԻ

1866 ՍԷՆԷՍԻ

ՄԱՆԱՏԱՐ ԶՕՃՈՒԳ

Հանրի, էօյէ վալիտէսի մատամ Բէնէլօպէնին խանէսինատէ, խուսուսի մուալիմիէր մարիֆէթի իլէ հայըճա թէգաութիմ իթմիշ, վէ մէզպուրէնին (Եօրիօս ֆէնոտալի) նամ զէվճէսի, եանի էօյէ պապասընըն մախլասընը իհրազ իթմիշ իտի։

Նիգօլա Տիմաս, իւչ սէնէ գատար Հանրինին հաֆթալըզլարընը թէսիյէ իթատքատէն սոնրա, իչինին ֆէնա հալատէ պօզուլմասըրըլա արթըգ պիր բարա վիրէմէզ օլտու։ Հանրի՝ հէնուզ էէմի եաշընա գատէմ պատմըշ իքէն, Նիգօլա՝ պիր բարասըզ գալմըշ օլտուղու հալատէ Բարիզէ կիթմէյէ մէճպուր օլմուշ, ֆագաթ չօճուգընն թալիմ ու թէրպիյէսինէ տէվամ իթմէկըրի իչին,

մէրգումըն՝ կիւյա էպէվէյինի պուլունան քիմնէլէրէ ըէճա ելթմիշ իտի։

Հանրի. օն պիր եաչընա վարանա գատար, համիսի պուլունան Միքելինօսըն սայ ու ղայրէթի իլէ, թալիմու թէրպիյէսինէ տէվամ խիլմէյինաէն, մէրգում՝ հէման օսինտէ Րում, Ֆըրանսըզ, վէ Ալէման լիսանլարընա պիր սուրէթը միւքեմմէլէտէ աչինա օլտուգտան մատէ, խուսուսի օլարագ սէվմէյի Թալեանճայը տախի, քէնտ կիւղել թէքէլլիւմ ելթմէքտէ իտի, մէրգում՝ օն պիր եաչընտա օլտուղու հալտէ՝ րիչտի՝ պիւլիւղէ՝ վասըլ օլմուշ տէլիգանլը կիպի, ադամ պիր չէվգ ու խասիյէ կէօսթէրմէքտէ իտի։

Պու էօնատէ պիր կիւն տօսթլուընըն պիրի իլէ կէօրիւշմէքտէ իքէն, վէյէխի գինա օլտուղունը քէնտինէ ելթտար իտիլմէյինտէ, մէրգում՝ պու հագարաթէ թահամմիւլ կէթիրմէզ պիր հալէ տիւշար օլտու...

Հանրի, ղէլի պիր չօճուգ օլմազըլա, ղաթէն պու խուսուսա հագդընտա չիւպհէլէննէրէք, քէնտի մաղխունի (անցեաւ) անլամագըղտա ոօն տէրէճճէ մէրտգ ելթմիշ իտի, կիւնիւն պիրինտէ՝ քէնտինտէն տէօրտ եաշ պէօյիւք օլան պիր րէֆիգինտէն տախի այնի հագարաթը իշիթմէյինտէ, հիսէթինտէն ատէշ քէսիլտի, վէ արգատաշընըն պօզաղընտան գավրայարագ եէրէ չարըտը, պիչարէնին եիւղիւ կէօղիւ գան իլէ միւլէմմա օլմուշ ըտը։

Պու միւնազանըն սէպէպի իլէ էրթէ կիւնի մէճրուհ տէլիգանլընըն բէտէրու վալիտէսի, մատամ Բէհնէյօղէնին խանէսինէ կէլէրէք, պիղղաթ Հանրինին մուվաճէհէսինտէ մէղպուրէյէ,

— Մատամ, սէն տիվանէ՞ մի օլտուն, պու ղօգադ հայլազընը նէ տէյիպ տե գայըրըյօրսունուղ, քիմ պիւյիր հանկը ֆահիշէնին բիչի տիր, էկէր նամուսը սաէմ էվլատը օլայտը, չօճուղումուզը պու հալտէ թէբէլէմէղ իտի, — տէյէրէք Հանրիյի թահդիր ելթտիլէր։

Հանրի, քէնտինին քիմ օլտուղունա արթըգ չիւպհէսի դալմայըպ պըտա քէտտի, վէ տիկէր պիր օտայա կիրուպ, պէտպահալըղը իչին հէօնկիւր հէօնկիւր ազլատը...

Հանրինին եէտը զատտարանէսի իլէ ճէրիհէտար օլան չօճուգ, հէնուգ օն պէչ եաշընտա օլուպ, վալիտէսինին էէկէտնէ իւմիւտ, վէ թէսէլլիսի իտի... պիչարէ չօճուգ՝ գալտրըրմըն թաչլարընա չարըրըմտատըյըլա պէյնինտէ իւֆնէթ արըգ օլարագ, թէհլիքէլի սուրէթտէ խատթալանմըշ ըտը, մէրգումըն բէտէր ու վալիտէսի ֆըգարա օլտուգլարընատան, միւսիւ Միքէլինօս, խատթայը հէր վէչհիլէ գայըրմազա մէճպուր օլմազլա պէրապէր, Հանրինին պու հիտտէթ ու չիտտէթը զալիմանէսինտէն գօրգմազա պաչլատը...

Հանրի, պուլունտուղու վազիյէթի բէտ ալա անլամըշ, վէ միւսթագպէլի քէշֆ ելթմիշ օլմազըլա, էօյէ պիր վալիտէնին բէնչէյի ազապընտա գալմագտան խէ, մէգբիւր խանէյի թէբըտ ելթմէք քէտրը ագիր օլաճազընը՝ միւսահազա ելթմէքտէ իտի...

Հայլազը մէրգում, ղաթէն քէնտինին բէտէր ու վալիտէտէն մահրում օլտուղունա դանատթ կէթիրմիշ օլմազըլա, հէման մուճահիդէթի ելթմէնին գարարը գաթիսինի վիրուպ պիթիրտի, վէ պիր քաչ կիւն սօնրա աղ չօգ քէնտիսինէ՞հէմ հալ՝ վէ օն իլի եաշընտաօ-

լան Բավլի նամ պիր բէֆիգի իչէ, 1866 սէնէսի Մարտընըն սէքիզինտէ, ոն պիր եաչընտա օլտուղու համտէ, Ամերիգայէ միլթէվվէճիւհէն պիր սէֆինէյէ թագիպ օլտու, մերդում, Ամերիգատա ղէնկին վէ պահոբեար օլաճագլարընա տայըր, արդատաշը պուլունան Բավլիյի էյիտէն էյի դանտըրմըշ ըտը։

Հանըի, եօշ մեսաւիֆի իչին լազըմ կէլէն ագճէյի տախի թէտարիք իթմէնին եօլունը պուլտու, չէօյլէ քի՞ հայլազը մերդում, համիսի միսիս Միքէլինօսըն սատէ տիւկիյինտէն լոթիֆատէ խտէրէք, նասըլսա մաղազատա եաչընըղ գալմաղա մուվաֆֆագ օլապիլմիշ, վէ սանտըղըն անահտարընը պուլուպ աչմագտա, տէրունինտէ պուլունան 350 լիրա գատար պիր մէպլաղը քեամիլէն աչըրմըշ ըտը, չուն տախի մալում օլա քի՝ մերդում հայլի վագըթատան պէրի, պու սըրգաթը թատավվուր իթմէքտէ իտի։

Հանըի, բարալարը ճէպինէ եէրլէչտիրտիքտէն սոնրա մաղազատան տըշարը չըգտը, վէ գօրգույըլա գաբըշըդ պիր մահղուզիյէթլէ ալէթ թաճիլ ղօգագլարը կէչիպ կիտիյօրուտը։

Թամ պու էնատէ՝ վաքօր հարաքէթինէ կյմա իթմէք իչին տիւտիւք չալմագտա, վէ Հանըի տախի, ըէֆիգի Բավլի իլէ վաքօրա կիլմէքտէ իքէն, Պէյ Օղլուներտա (Բանայիյա) նամ Բում քիլիսասընըն գամբանասը տախի, հազին հազին չալընմագտա, Հանըի Բըրանձինինին իլք գուրպանը օլան պիչարէ չօճուղըն, ճէնագէ ալայընըն կիւզալ իթտիյինի պէյան իտիյօրուտը...

ՀԱՆՐԻ ԱՄԷՐԻԳԱՏԱ

1869 սէնէսի քեանունը սանինին իչինճի կիւնի սապահլէյին էրքէն, ոն տէօրտ եաչընտա տէլիգանըլընն պիրի, այագլարը չըպլագ օլարագ, վէ պիճաւթուր պիր հալտէ, միւճրիմայի Ամերիգատէ վագը, Մօնթրէալ նամ պէլտէնին չըմէնտըճէր մէվգըճը գարըսընա

ՀԱՆՐԻ ԱՄԵՐԻԳԱՏԱ

տան տըշարը չըգայօրուտը, պէլտէյի մէզգիւրէնին՝ թիճարէթի նօգթէյի նաղարըընճա մէչհուր օլտուղու մալում տիր։

Մօնթրէալըն հէվասը պիւթիւն նաղ աերին օլտուղու կիպի, գըշըն տախի ճէնտա հալտէ սօուգ իտէր, հէր քէս չիտտէրը պէրուտէթտէն հըճըզ օլունմագ իչին գալըն բալթօլարա սարըլմըշ իքէն, մերդում օն տէօրտ եաչընտա զաիճ տէլիգանըլը, սայգի չըր չըպլագ օլտուղու հալտէ, ճիւզվի պիր իճրիքթի իլէ Եիւքիւնի թաչը-

մագ իչին, ան պէ ան պիր եօլճուննուն վիրուտինաէ ինթիզար իտիյօրուտը, պիչարէ չօճուղըն նաղիք վիճուտի, պէլտէյի մէդքիւրէնին սէրտ հէվասընա ալըշըդ օլմատըղընատն, եաբրաք կիպի թիթրէմէքտաէ, վէ սօն տէրէճէ զատիֆէթինէ նաղարէն, կէրէք քիսէսինին՝ վէ կէրէք իչկէմպէսինին պօչ օլտուղու անլաշըլմագտա իտի։

Շըմէնարֆէր մէվգըֆընատն կէչէն եօլճուլար, մէրգում եաղըն այագ չօճուղըն, վավէյլալէրինէ (աղաղակ) էհէմմիյէթ վիրմէյուպ, եիւբէրինի պիղդաթ քէնտիլէր կէօթիւրմէքտաէ իտիլէր, չու հալտէ չօճուղըն մէյուսիյէթի, տէրէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլմուշտուը։

Պիչարէ, 28 տաաթտան պէրի աճ օլուպ, հէմտն պայըլմագ մէրքէզինէ կէլմէքտաէ, վէ աճլըգտան նաչի զինին գարըշմագտայըտը...

Մէրգում օն տէօրտ եաչընտա չօճուգ, չու հալի բիւր մէլալ իչինտէ կէչէրտիյի 28 տաաթ պիր միւտէթ զարֆընտա, մէյուսիյէթինտէն նաչի պիր քէօբէյին աղընտան դարմըշ օլտուղու պիր քէմիք բարչասընտան մատէ, աղընա պիր չէյ գօյամմըշ իտի...

Պիչարէնին տիզէրի թիթրէտիյինտէն այագ իւսթի տուրամայուպ պիր տիվարէ տաեանտը, վէ պինէրճէ մէթրուք չօճուգլար կիպի, քէնտինին տախի պիր թէաչիւքտէն թէվէզզիւա էթմիշ օլտուղու իչին, թէրք իտիլուպ եիւզ իւսթի պըրագըլտըղընը տիւշիւնմէյէ պաշլատը... մէրգում՝ պու միւլահազատէն սօնրա, զինինտէ թատավվուր էթտիյի գարարը տէր հալ թէպտիլ էթտի...

ԳԱՐԱՐ

Չօճուգ, նակէհան մահալի մէդքիւրէ եագըն պիր լօգանթայա տօղրու իչէրլէտի, լօգանթանըն տէրուինտէ եալընըղ պիր միչէթէրի պուլունուպ, քէմալի իչթահա իլէ թատմ իտէյօրուտը։

Օ անտէ՝ լօգանթաճը, տիւքանատա պուլունմատըղընատն, եալըն այագ վէ պաչը աչըգ օլան պուհայլազըն, կէլիպտէ՝ մատանըն էօնիւնտէ, վէ միչէթէրինին թա եանը պաչընտա օթուրտուղունը, վէ չըպլագ այագլարընը սէթր էթտիյինի կէօրմէմիշ իտի։

Ֆիլ հադրգա՝ սէֆալէթ սէպէպի իլէ չէնբէսի քիւլ բէնկի քէսպ էթմիշ օլան մէդքիւր տէլիգանլընըն, նատիյէյի հալինտէ՝ պիր նէվի մէլահաթը միւտհիշ միչահատէ օլունմագտայըտը։

Մէրգումընի՝ չապգատը օլմատըղընատն պաչը աչըգ իտի իսէ տէ, ֆագաթ իչէրի կիրտիյինտէ՝ չապգատընը չէգարմըշ օլտուղու տախի, իհթիմալտէն պախտ ատտ օլունմամագ ըտը։

Մէրգում տէլիգանլը, կէրէք դուրնագլըղընատն՝ վէ կէրէք պահարընըն եավէրլիյինտէն, չըպլագ այագլարընը, թատմ էթմէյէ տալմըշ օլան միչէթէրինէ կէօնթէրմէկիյի կիպի, հէմտն արգատընատն իչէրի կիրէն լօգանթաճընըն, նագարը տրգագթընատն տախի սէթր էթմէյէ մուվաֆֆագ օլատիլմիչ իտի, չէօյլէ քի՝ լօգանթաճը, մէրգումը տախ պիր հայլագ զանն իտէճէք եէտէ, եա մէրթէպ թալէպէտի, վէ եախօտ նամուտայը պիր ֆամիլիա էվլատը օլաճաղընա դանատաթ կէթիրմէդըէ,

— Նէ՞ իսթէյօրսունուզ օղլում — տէյու սուալ

իթախլինաէ, ֆագըր տէլիգանլը, ասլա ֆուԹուրունը պօղմայարագ հալավէԹլի պիր սէտայըլա,

— Թաամլարընըզըն էն ալասընտան կէԹիրին — տէտի։

ԼօգանԹաճը, պու կէնճ մուչԹէրլինին էմրի մուճիպլինճէ, արդա արդայա իչ Թապագ եէմէք կէԹիրտի քի, տէլիգանլը՝ հէման ճիւմլէսինի տէ սիլիպ սիւբիւրտիւքտէն սօնրա, պիր Թապագ տահա ըամարլատը, ԼօգանԹաճը՝ մէրդումին չիշ պօղաղըզընա էվէլա Թաաճիպ, վէ սօնրա տաւխ չիւպհէյէ զահիպ օլարագ,

— Ջանն իսէրսէմ պու Թապաղըտա սիլիպ սիւբիւբէճէքսինիզ, պէչինճէյի տէ հազըրլայըմ մը — տէտիյինտէ, Տէլիգանլը, սիյահ պիր էԹմէք բարչասընըլա Թապաղը սիլտի, վէ Թէպէսիւմ իսէրէք,

— Հայըր հայըր, Թէչէքքիւր իսէրիմ, օ գատար չիշ պօղաղ տէյիլիմ — տէտի։

Տէլիգանլը, ԼօգանԹաճընըն Թաաճիպլինի հապը կէօրիւպ, ԹէքրարՀ Թէպէսիւմ իթտի, ֆագըր պու Թէպէսիւմ, վիճատն պիհաբէրլիւզունատն նէչամ իթմիյ օլմադըլա՝ մահզունանէ իտի, պիրա մէրդում, եէտիյի Թաամլարըն պէտէլինի էօտէմէք իչին ճէպինտէ պիր մանկըր պիլէ օլմատըզընատն, օ անտէ իպլիսանէ պիր Թաասիվվուրատէ պուլունայօրուտը։

ՖԱՃԻԱ ՎԷ ԳՕՄԷՏԻ ԻՎԷ ՄԻԽԻԹԵԼԻԹ ՊԻՐ ՄԷՆԶԱՐԷ

ԼօգանԹաճընըն տիկէր մուչԹէրլիսի Թաամընը պիԹիրմիչ օլուպ գահվէ ըամարլատը. վէ սիկարասընը ԹիւԹաիւրմէյէ հազըրլանտը։

Ֆագաթ օ անտէ մէրդումին բարա քէսէքի նապէտիա օլմուչտը, զիրա պիչարէ առէմ սիկարասընը հագմագ իչին էյիլիպ ադէչ արատըզընտա, Թա հանը պաչընտա օԹուրան, վէ հան քիսէճիլիքտէ մէհարէԹը ֆէվգէլատէյի օլան հայլազ, եէրտէն Թօքլամընչ օտուղու նանմընչ սիկարալարտան պիր սիկարա հարըպ հադմընչ օլմադըլա, սիկարասընը մէրդում Թագտիմ էԹմիչ, վէ Թարիֆի նագատիլ պիր էյ չաբըգէըզընյըլա, Թամ օ տադըգատա պիր Թագրիպ հէրիֆին բարա քիսէճինի աչըրմընչ ըար, քիսէճէն իչինտէ ալԹը Տօլար մըգտարը ադճէ պուլունմադտայըտը։

Պիչարէ առէմ, եէտիյի եէմէյին բարասընը վէրմէք իչին այադա գալգտըզընտա, Թապկի բարա քիսէճինի ճէպինտէ պուլամայուպ, չիմչէքտէն վուրուլմուչ կիպի ոտնա գալտը, ԼօգանԹաճը իսէ պու հալի, մէրդումին աէսիսէքհարըզընտա համլ իսէրէք հադարամէք պաչլատը, վէ Թարաֆէյն պիր մըգտար տիլ միւնաղասը վուգու պուլտուգատան սօնրա, եէքսիկէրլի իլէ աէօյուշմէյէ պաչլատըտը...

Պու միւնաղասանըն ասըլ սէպէպի օլան հան քիսէճի սէօզէ միւտահիէլէ իտուպ՝ մէրդում, պունատն պէօյլէ սըգդաթըտա տավրանմասընը, վէ պիր տահա

բարասըզ զօգաշա չըգմամասընը նասիհաթ իթաիքաէն սօնրա Լօգանթաճըյա խիթապէն։

— Միւսիւ, պու ատէմին հագասընը պըրագ, պէյիս եօգ... եիտիլինէն ագճէսինի պէն էօտէրիմ... իհթիմալ քի հանընտա բարասը օլմասըզընը պիլմէյօրուսուը, տիւնեա տըր պու, պէօյլէ չէյլէր օլապիլիր, հաթտա պէնիմտէ պաշըմա կէլմիշ տիր, ալել խուսուս, պու զաթ, նամուսլը պիր ատէմէ պէնզէտիլինտէն, պու մէրթէպէ հագարաթա չայան տէյիլ տիր զանն իտէրիմ – տէտի։

Զէվալլը ատէմճաշ, ադիմ պիր էնտիչէ իչինտէ պուլունմագլա հիտտէթինտէն աղլամայա պաշլատը, վէ պիր բարասըզ գալըգտան մատէ՝ տայագ տախի եէմէմինէ սէպէպ օլան հայլազ հան քիսէճինին էօնիւնտէ պօյնունը էյէրէք, պէյանը թէչէքքիւր իթտիքտէն սօնրա, քէնտիսինի վիննէթտաո գըլան պու ալիճէնապ, վէ խայըրխահ Տէլիգանլըընն խամինի պիլմէք, վէ պիր կիւն միւսաատէլէ իթմէք խաթէյուպ.

— Միւսիւ, լութֆէն խամի ալինիզի պէյան իտէրմիսինիզ — տէտիյինտէ, հայլազը մէրգում թտազիմ իլէ պաշընը էյտի, վէ պիլա թէրէտտիւտ — «Սլֆրէտ» գուլունըզ — տէյու ճէվապ վիրմէսի իլէ, իչպու սըրզաթը քիսմաթխանէյինն գուրպանը օլան չախս, մուխաթիսլինէ վիննէթտաոլանէ պիր նիկահ ալթի իթտիքտէն սօնրա, լօգանթատան մուֆթարէգաթ իթտի։

ՏԻԿԷՐ ՊԻՐ ՈՒՍԹԱԼՐԳ ՏՄ.ՀՄ

Լօգանթաճը, կէնճ միւշթէրինին պու ալիճէնապանէ հարաքաթըընը թագտիր իտուպ, մէրգումա հիւսնի նազար իլէ պագմազա պաշլատը քի, պու թէվէճճիւհ՝ մէրգումըն պէտպահալըզընը մուճիպ օլտու։

Թարաֆէյն միւպատէլէ օլունան պիր չօգ միւտահին քէլամլէրին էօնտասընտա, հայլազը մէրգում, իրթիքապ իթտիյի ֆիյլի սըրգաթըն՝ էսէրինի, Լօգանթաճընըն կէօզլէրինտէն սէթը իթմէյէ զայրէթ խիյօրուտը...

Վազըթ ագշամ օլուպ սուլար գարարտըզընտա, հայլազը մէրգում՝ կէրէք քէնտի պօրճունը՝ վէ կէրէք ուլուվվը ճէնապալյըլա հիմայէ իթմիշ օլտուզու... չախսըն, եէտիյի եէմէք բարասընը քեամիլէն թէտիյէ իթտիքտէն սօնրա, պէյթուլթէթ (ընակուլթեան) իթտիյի մահալլին՝ հայլըճա ուզագ օլմասը հասէպի իլէ կէտէմէյէճէյինի, վէ էկէր լօգանթատա պօշ պիր օտա վարըսա, կիչէյի օրատա կէչիրմէք արզուսընտա օլտուղունը պէյան իթտիյինտէ, Լօգանթաճը՝ հայլազը մէրգումըն թէքլիֆինի մէճպուրնէն գապուլ իթտի։

Լօգանթաճը, կէնճ միւշթէրիսի իլէ պէրապէր, աատէթա եէրմի սէննէլիք տօսթ, վէ եախսա պապա օղուլ կիպի պիր սօֆրատա օթուրուպ թատմ իթմէքտէ խիւլէը, Տէլիգանլը՝ միւթէմատիյէն մէրգումա չարապ իքրամ իտուպ բարասընը վէրիյօրուտը։

Պու հալ իլէ թա եաթաճագլարը վազթա գատար պիր եանտան չագընթըյա տէվամ, վէ տիկէր թարաֆտան նէվ պէ նէվ մատտէլէր հագդընտա միւքաէմէ

խիլտի, Լօգանթաճը՝ պէօյլէ սախաւլէթիլ պիր միւշթէրիյէ թէսատիւֆ իթտիյինէ մէճպուռնէն, պատիհէվա չարապլարը չադարագ նէչէլէնմէյէ, վէ սաէթա գաֆայը թուրթմայա պաշլամըշ ըտը, զաթէն հայլաղը մէրգումրն նիյէթի տախի, հէրիֆի սարխօշ իթմէքլէ նէ գատար բարասը օլտուղունը, վէ նէրէտէ սագլատըղընը ուսթալըգլա անլամագտան իպարէթ իտի։

Տէլիպանլը, օ կիճէլիք օտա քիրասըյըլա իչլէն չէրապլարըն բարասընը քէշլինէն թէէսիյէ իթմիշ օլտուղու կիպի, պէօյլուճէք պիր չիշէ չարապ կէթիրատրէք, անըն տախի բարասընը բէշլին վէրտիքտէն սոնրա, Լօգանթաճընըն գատէհինի լէպալէպ տօլտուրմայա պաշլատը, մէրգումՙ կէնճ միւշթէրիսինին թաւը ու հարաքաթընտան՝ վէ պէլիպանէ սէօզլէրինտէն զիյատէսի իլէ խօշլանարագ, հէման տուրմատընա իչմէյէ պաշլատը, վէ օգատար իչտիքի, նիհայէթ զայ ագըլ եէրէ սէվրիլիպ ույուէա գալտը։

Հայլաղը մէրգումՙ խսէ, թամ պու ֆըրսաթը կէօզլէմէքտէ օլուպ, տէրհալ այագա գալգտը, վէ պիչարէ Լօգանթաճընըն եիւզ օթուզ սաէթ լինկիլտիզ լէրասընը սանտըղընտան աչըրտըգտան սոնրա, թաւշան կիպի սէրի պիր հարաքէթլէ զօգապա ֆըրլանտը, վէ կիճէնէն գարանլըղընտան պէլ իսթիֆատէՙ քիմսէյէ կէօրիւնմէքսիզին ֆիրար իթտի։

Պու իքինճի սըրգաթընը ֆայիլէՙ պիզգաթ Հանրի Փըրանճէսկի... օլտուղունը. գարնընի քիրամ էլպէթտէ քէշֆ իթտիլէր։

ՄԻՒՍԻՒ ՄԻՒԶԷԼԻՆՕՍԸՆ 350 ԱՏԷԹ ԼԻՐԱԼԱՐԸ

Հանրի, սէվգիյի տօսթը օլան Բավլի իլէ ֆիրար իթտիյինտէ, միւսիւ Միքէլինօսընը սանտըղընտան ա-չըրտըղը 350 սաէթ լիրալար ճէպինտէ պուլտունույօ-

ՍԱԳՏՕՆԻԱԼԸ ՄԱՏՄԱԶԷԼ Ս. Ա.

րուտը, մէրգումանՙ ուզագ պիր մահալէ կիթմէք նիյէթինտէ օլուպ, մէքթէպտէ օգուտուդլարը մուխթասար փօղրաֆիյատէ, կէօրիւլէն Ամէրիկա խամի, նատասը սըրգաթլարընը ճէլպ իթմիշ օլմաղլա, հէման մահալի մէզբիւրէ կիթմէյէ դարար վէրտիլէր։

Ֆագաթ իպէրինի պէլլի իթմէմէք իչուն, Ամէրի-

գայա վասըլ օլմազտան էվվէլ մութէասիա չէհիրլէրտէն, վէ գասապալարտան կէչմէյի մինասիպ կէօրէրէք, պու սայէտէ բէք չօգ չէյլէր կէօրմէպ միճէրլէպ (վոլճառու) օլմուշլար իտի իսէտ, հալպատքի հայլըճա մէսաբիճ լիմմէյէ մճապուր օլտուգլարընատան, գուվվէյի մալիյէլէրի զասճէ եուպ թուրմուշ իտի, մա մաճինի իլի հայլազլար, գայիսէյի թասարրուճա լայէճ իմմէլէրի իլէ պէրապէր, Ըստամպօլտան մուճարէգամ իմմանիքլէրինատէն ան պիր այ սոնրա, ճէպէլէրինատէ անճագ օմուզ եէտէ լիրա գալընշ օլտուղու հալտէ, Ամէրիկայա միւվասըլէթ իտէպիլմիշլէր իտի։

Շու հալտէ Հանըլինին տօսթը Բավլի, կէրէք քէնտինին՝ վէ կէրէք արգատաշընըն պուլունտուգլարը միւհիւլ վազիյէթի նազարը տրգգամա ալտրագ, ճէտէլէրինատէ գալմընշ օլան ճիւզիի պիր մէպլազ իլէ, աղ վագըթատան տէրճէյի նիհայէտէ սէֆիլ օլաճագլարընը քէշճ իմմէքլէ, աղիմ պիր էնտիչէ իչինատէ պուլունույօրուտը։

Միւսթագպէլինն պու հալի նէս իշթիմալի, պիչարէ Բավլինին ղինինին գարընշարընմընշ օլուպ, պիր ան էվվէլ պաշընըն չարճանինէ պագմագ էմիլի իլէ՝ մէյուտանէ պիր իլէ թէչէպպիւս իմատ, չէօյլէ քի՝ պիր կինճ վէքիլճարճուզ վէզիֆէսինի տէրիւհատէ իմմիշ օլան Հանըլինին ճէպինատէն, բարաճարը աշընմայա գալընշտը...

Հանըլ, մէրգումէն այագ բանթընարընատան օյանարագ, ույգու սէրսէմիլմի իլէ տաէթա գուտուրմուշ Բէլէնկ (վ.պր) կիպի, խընշնա կէլիպ շիտաէթլէ տարիքին իւզէրինէ տալարընտը...

Հանըլ, տարիքին պիր եապանճը օլաճաղընա չիպ-

հէտի օլմայուպ, վէ կինճէնին գարանլընղընատա Բավլինին ույմատընը թէչիկա իաէմէյէրէք, միւթատը վէչհիլէ եատատընը ատթընատա սագլատընը սայահ գընալը խանչէրինի, րէֆիգինին կէօյսիւնէ տարընայը վէրտի։

Բավլի, քէնտինին քիմ օլտուղունը պէյան իմմէմէք իչին հալընընշ պիր ան չէքիպ, պաշտա պիր չէյ տէյէմէտի, իչմէ Հանըլինին սէվգիլի տօսթը օյան պու պէտագահտա տէչիպ անընը, չէհիտանէ պիր սիւքիթ իհտիյար իմմէքլէ թէպիմի բուհ խայօրուտը։

Հանըլ, մէճբուհընի ֆէրնատտը սէտատընատան քիմ օլտուղունը անլայընճա՝ թիխյէրի տէքիլտի, վէ քէնտինէն կէչմիշ պիր հալ իլէ րէֆիգինին ճէպէտի իւզէրինէ ատընընշ պուլատագ, չընընընշճատընա ավազ ավազ,

— Իմոտա իմոտա — տէյու հայգընըը։

Գօնշուլար պու վէկվէկէտէն օյանարագ՝ մէրգումանընն նէզտինէ գօշտուլար, պիչարէ Բավլի հալի նէզիտէ (հոգնուտ) օլարագ հալընընշ.

— Օտամընզա կիրէն տարիք իհթիյար պիր ատէմ իտի... – տէյէպիլիպ բուհընը թէպիմ իմատ։

Իչմէ պու սուրէթլէ պիչարէ տէվլէտանը, քէնտի դապահատընը ալնտայինատէն, վէ Հանըլինին՝ միճէրըէտ հանընընշ օլտուղունա չիպտէհէպ օլմատընընատան, — գատիկ՝ իհթիյար պիր ատէմ իտի — տէմէքլէ, րէֆիգինի մուհագադագ պիր թէհլիքէտէն գուրթատընշ օլտու։

Պու էլէմագ ֆաճիանընն մէնզարէսինատէն օն կիւն սոնրա, տէլիգանլընըն պիրի, պիր մէզար թաշը իւզէրինէ սուս բուս աղլամագտա, վէ քէնտինի իհտատա իտէն տիկէնճիկէրէ տատագա վիրմէքլէ, էօլէնին պէր հայատ պուլունան տօսթը իչին տուտ իմմէկէրինի թատնայէ իմմէքտէ իտի։

Մէզքիւ ը մէղար թաշընըն իւղերինաէ պիր քաշ սաթը եաղըլըա «Բավլև» իսմի մահբիւբ պուլունուղու կիպի — էօլէնաէն սոնրա սաղ գալան՝ սահա պիյասաէ սէֆիլ տիր — իպարէսի տախի իլալէ խոխմիշ իսի։

Շիւպհէ եօղ քի՝ գարիյնի քիրամ, մէղարըն իւղերինաէ ապլայան, վէ պիր սուրէթը իայըրխահանէսաէ ֆըզարայա սաատգա վէրէն սէլիգանլընըն, հայլազ փըրանձինի օլուսդունը անլասըյար, մէրգում՝ օ անէ գաատր իչի ճինայէթ իճրա իմմիշ իսի...

Հանրի, Բավլինին ճէնագէսի սէֆին օլունաուղու կիսնին կիճէսի, սապահա գաատր ույսյասիաը, հայլազը մէրգումըն ճէպինաէ բէք աղ բարա գարիշ օլաուդունան, անճաղ գըթի գանաաթ պիր քաշ կիսն սահա կէչինիբաէն սոնրա, միւսիւ Միքէլինօսըն 350 սաէթ լիւալարընըն էսէրի պիչէ գալմաը։

Պաաէհու մէրգում, ֆագր ու զարուրէթին սէհ-չէթամիշ բէնչէսինէ սիւչէրէք, ֆէնա հալաէ մուազդաղ օլմայա պաշլաը, վէ նասըլըի կէօրսիւք՝ Հանրի Փրանձինի, իսմինի Թէպսիլ իսուպ բէյ սէր բէյ Ժան. Ֆիլիպ, էրնէսթ, վէ Շարլ խոխմէրինի ալալազ, Մոնթրէալ չէհրի շըմէնաըֆէը մէզգըֆընաա համմալըդ իսիյօրուսար։

Հայլազը մէրգում, չու հալաէ սէօրա սէֆա կիճէչէյին սարդաթ Թէօհմէթի իչէ ախազ ու կիրիֆիթ իսիչ իսի իսէ սէ, հէր սէֆասընաա սախի իսմինի Թէպսիլ. վէ կէօնակէօն սէսիսէչէր իմիխազ իսուպ, նասրա Բօյիս նէֆէրաթը էլինաէն երըան կիպի սըյրըդ ֆիյսարէ մուվաֆֆադ օլապիլմիշ իսի։

Մէրգում, գարիյնի քիրամէ մավուճ օլան Մոնթրէալաաքի Թէչէպպիւսաթընա գաատր պաա հալաէ պուլունուպ, զէքըի սէպգաթ իմմիշ օլաուդու կիպի «Ալֆրէա» իսմինի Թագընմընշ ըաը...

ԻՆՔ ԹԷՍՇԻՒԳԼԷՐ

Հանրի, բէք էրքէն Թէսչիւգէ պաշլամընշ ըաը, հէնուշ օն սէօրա եաշընաա օլաուդու հալաէ՝ իպԹիաարընըն մահֆէզընընաա բըրանլար Թաաավվուր իսիյօրուաը, մէրգումըն մուզիմ գալմինաէ վիչԹէյիլ օլան հարիգիւլ սաէ պիր չուչէնին սայէսինաէ, մավնը օլաուդու Թէնաիւսպը էնաամ, վէ հիւանի մէչհամըըրըա մահիրանէ սաա զաղըար գուրսպաա, բէք զօլայ սուրէթաէ նայիլի մէրամ օլաճաղընը քէչի իսէրէք, պաա խուսուսաա գանաաթի հասըշ Թիմիշ իսի։

Գարիյնի քիրամ Թարաֆընաան, պաա սինաէ պիր չօճուղընը քէսպը մուվաֆագըյէթ իսէպիմէսի, իմքանընըն իսարիճինաէ կէօրինմէյէն սիր, չինըի Հանրի, միւսԹէնաա պիր մախլուգ օլմաղընը՝ զայէթ քէսկին գինէ, վէ պիր զէքհավէթը ֆէվգէլաաէյէ մավնը իսի, մէրգում, լօգանԹաճընըն լիրալարընըը, սաէթա եիրմի պէչ եաշընաա պիր սէլիգանը կիպի, վաղԹին մօսաաը ուսուլինճէ կիյինիպ գուշանաըգ տան մաաէ, լօզում Թագսիրինաէ՝ Թէպսիլի գըյաֆէթ իմմէք նիյէԹի ֆասիսէսի իչէ, պիր քաշ գամ՝ վէ նէվպէ նէվ կիսան պէհա գումաշըսաան մամուլ էլգինէչէր եաբաընըմընշ իսի։

Հայլաղը մերդում, պիր քաչ այ պու կիսի չաշ-
ալը պիր էօվրը կէչերիպ, բարասընըն թիւքէնտիկ
խուսուսունը ասլա վազիֆէ իմմէյօրուսը, չինքի մալիք
օլսուղու խասսէլէր... սայէսինտէ, իմթիհանկ վազըթ
ադճէ թէսսուրիք խէսկինլէճէկլինէ դաթան չիսպէ իմ-
մէմէքտէ իսի.

Հանրի, Միւճթեմայի Ա.մէրիդասա պու լունան մի-
ղէյէն Օմէլէրին պիրինտէ պիր օտա իսթիճար իսուպ
միւսաֆիրը դալինչ (իրչ ժամանակ) իգամէթ իմտի.
Հայլաղը մերդում, օ սինտէ մալիք օլսուղու ադլ ու
ղէքճավէնի, նամըզ ապերսուղըղը (ճաւսամախօսութիւն)
վէ լիսանը մուսէրղասը (մայրինի լեզու) կինի Բուս,
Թալեան, Ա.լէման, Ֆրանսըզ, վէ Ինկիլիզ լիսանլարընը
թէքէլլիւմ իմմէսի, ումումէն հայրէթինէ մուճիպ օլ-
մադասըլար. Ֆիլհադըզա Հանրինին սէսսուրնա էօյ-
լէ պիր հալավէթ, վէ լիսանընտա օ սէրէճէ ֆէսահաթ
վէ ճէրպէճէ վար ըսը-քի, էն դուրնուղ սասէմլերի պինէ
նիւզ սէֆա սլասմասըզդան օնրա, թէքրարէն իչֆիւլ
իմմէյէ մուզթէսիր իսի սինէ սէ, ասլա միւպալաղա
իմմիչ օլմայըզ.

Հանրի, թաղրիպէն ոն սէօրթ ոն պէշ նաչընտա
պու լունան ղայէթ ղէնկին, վէ սասըղսասէ պիր Սագօ-
նիևալը դըզդան սէվմէմքասէ իսի, ֆադամ քէնտինի
մէզպուրէյի սէվմէյսուսը, չինքի հէնուզ մուհասա-
պէթին նէ օլսուղունան խասպէրսար սէյիլ իսի,
պու մուհասապէթ, պիչարէ դըզճըղաղըն պէսապահալը-
ղընը մուճիպ օլսուս.

Շու հալտէ հաֆթասըր այլար կէչսի... վէ զա-
բուրթէթ պաչ կէօսթէրմէյէ պաչլասը... Հանրի՝ դալ-

պինտէ չիսէթլի պիր սատմէ հըսս իթտի.

Մէրդում, օլ կիճէ մաչուդէսինին խանէսինտէ պու-
լունմադըս, կէօղլէրի աչըդ օլսուղու հալտէ սէֆալէ-
թին սէհղէթամիզ ըսյասընը կէօրիսէ, ահ ու էնինէր
իմմէյէ պաչլասը.

Սագօնիչալը դըզ, ճանընտան ղայտէ սէվմէյի
մէլէյինին՝ (մէզպուրէ՝ Հանրիյի «Մէլէյիմ» թէսմիյէ
դըզմադասըսը) պու ահ ու ֆէրեսաղէրինի տույուպ՝
ազիմ պիր թէլաշա կիրիֆթաթ օլարադ, սէպէպինի
պէյան իմմէսինի կէօզ նաչըրըս Հանրիյէ նէյաղ՝ վէ
իսրար իմմէսի իլէ, հայլաղը մերդումին սէհղէթամիզ
ղէպանը (լեզու) սէօյլէմէյէ պաչլասը...

Հանրինին, սուրէթը նամըզ ապերսաղանէտ օլան
ֆիսատէյի աչըդանէսի, սաթէչնաք սէօղլէրի, կեսհ թէ-
պէսսիւմ իսիչի, վէ կեսհտէ աղլայըը, պիչարէ դըզ-
ճըղաղը պիսապիթիւն թէսիիր իմմիչ իսի, հայլաղը
մերդում, քեմալի սուղիչլէ մէզպուրէյէ ըղհարը տէրսի
աչդ իսուպ, սրթըդ էպէվէյինինին ֆուրթուրսուղըս-
ղունա թահամմիւլ կէթիրէմէյինի, վէ քէնտիսինի
սէվմէյի իչին վէթանընը՝ վէ հաթտա բէտէր ու վալի-
սէսինին... սուղսունա թէրք ու ֆէտա իմթիյինի, վէ
տիւնեատ հալընըղ քէնտի իչին հաչատըղընը, թարի-
ֆի նադասիլ պիր մէհարէթլէ պէյան իմտի.

Պիչարէ դըզճըղաղ, Հանրինին իֆատաթը խալիս-
քեսրանէսինտէն, վէ խասիսը մերդումին սէհատը հա-
լավէթինտէն՝ պիւթիւն պիւթիւնէ իչֆիւլ օլարադ ի-
նանտը... վէ քեմալի աչդ ու մուհասէթ իսլրաղըյըլա,
նէ եարադ լաղըմ կէլէճէյինի՝ լութֆէն պիլտիրմէսինի
ըչճա իմմէքլէ պէրսաղը, մուհասէթի սուղրունա հէր

նէվի ֆէտաքէտրլըը կէօղէ ալաըրմըշ օլտուղունը տա-
խի պէյան լիմաի։

Հանրի, պու տուրքիէ մէնղիլի մադատընա վա-
սըլ օլտուղունը ֆէհմ իտուպ, մաշուդէսինէ պիր թա-
րիք կէօմէրկըէ իլի կիւն մուհլէթ վէրմի, չէօյլէ քի
մէղպուրէ՝ մուտիթը մէղքիւրէ զարֆընտա, վալիտէ-
սինին կիւրան պահա միւճէվհէրաթըյըլա բէտէրինին
ռանտաըզընտան մըղտաըը քէտաֆի պիր մէպլաղ աչըրուպ
Հանրիյէ թէպլիմ լիմտիքտաէն սօնրա, տէրհալ իքիսի
պիրղիքտաէ ուղտաղ պիր մահալէ ֆիկրաը իտէրէք, քիւ-
չէյի ինղիլտաէ (առանցնուքիւն) եէքսիկէրինի բէրէս-
թիչ (պաշտել) իտէրճէսինէ պիր մուհապէթլէ խմրաըը
էյամ իտէճէքլէր իսի...

Կէնճ ղըզճըաղ, խապիսը մէրդումէն պու թաամ-
վուրաթը չաիրանէսինտաէն մէճղուպ (յախշտակուիլ)
վէ մահղուզ օլտաղ, հէմտան միւճիպլինճէ հարաքէթէ
պաշլտաը։

Ֆիլ հագըգտա իքի կիւն սօնրա հէր չէյ հագըը օլ-
մուշ պիլմիչ իսի, հանի ղէնկլին Սադսօնիալը գըզըն
տէօրտ պէշ եիւղ լինկիլիզ լիրտաը պըյմէթինտէ օլան
միւճէվհէրաթը իլէ, բէտէրինին ռանտաըզընտան աչըր-
տաըղը իւչ եիւղ լիրա գաատ պիր մէպլաղ, Հանրինին
եէտինտէ պուլունույօրուտը...

Իլթէ Սաքսօնիալը գըզ, աչըղընըն մուհապէթի
ուղրունա էպէվէյնինին ատալէթինի բայրմալ, վէ էմվա-
լինի ֆէտտա լիմտէքլէ, քէնտինի ղէնճլըպէնտա պիր էսիր
լիմիչ օլան ղալիմէ սալիք օլտու, Հանրի՝ պէլտէյի
մէղքիւրէնին եագընընտա մուվագգաթէն պիր իլթի-
ճակտահ (ապաւէն) թէտարիք լիմիչ իսի, խապիսը

մէրդում՝ օէռնատէ հէնուզ ոն պէշ եաչընա գատէմ
պատմադտայըտը... թամ իղտիվաճ իտէճէք սինտէ
պուլունույօրուտը...

Հանրի, մէղպուրէ իլէ իքի այ գատար վագըթ կէ-
չիրտիքտաէն սօնրա, պիչարէ գըզճըաղ, նէ տէհշէթլու
պիր կիրատապ տիւշմիշ օլտուղունը անլատը, մէղպու-
րէ, Հանրինին իպրաղ իտէկէլտիյի մուամէլէյի պարի-
տանէսինտաէն... վէ ֆաալտուրսուղուղունտան տիլկիր
վէ մէյտա օլարտաղ, քէնտի տախի՝ հայլազը մէրդում-
տան նէֆրէթէ իլմէյէ պաշլտաը քի, պու իսէ՝ խապի-
սին ճանընա միննէթի տիւշէրէք, պիչարէյի՝ պիր բարա-
պըղ օլտուղու հալտէ թէրք պիրլէ, տիկէր պիր մա-
չուդէնին աղուշինէ աթլայը վէրմի...

Իլթէ պու տուրքիէթլէ կէնճ գըզճըաղ, ֆամիլիա-
պընտան մէթրուտ, վէ պիքէտու պիվայէ օլարտաղ, իքի
այ գատար սէֆալէթի կիրատապընտա չալղանտըգտան
սօնրա, թէքրար էպէվէյնինին միւրաճաատ իլմի խէ-
տէ, տալա գատուղ օլունմատըղընտան՝ չար նաչար թա-
րիքը ֆահշիյատէ սալիք օլուպ, տիկէր պիր աչըղ թէ-
թարիք իլմէյէ գարար վէրմի...

Ջանն իտէրիղ քի, աչգ ու սէվտա էսիրի, վէ զալիմ
Հանրինին գուրպանը օլան պու պիչարէ գաարն հէ-
նուզ եաշամագտա, վէ սէֆալէթինին սէպէպինի լա-
նէթլէ եատա լիմէքտէ տիր։

ԵԷՆԻ ՎԷ ԽԱՖԻ ՊԻՐ ՄԷՔԹԷՊ

Հանրի, հէնուշ օն պէշ հաշընաա՝ վէ 23000 ամ-
լար պիր սէրվէթէ մալիք օլարագ, Ամէրիգաաան մու-
ֆարէգաթ, վէ «Տըլօրմ» լունվանընը հայիղ օլաուղու
հալաէ Բարիղէ միւվասըլէթի լիմաի։

Հանրի, լուղաումը լիազ ալիրնաճ, Պուգալէմուն (Ֆի-
ազէաի) աէնիլէն հայկան կիպի լիէգապիլի հալաւ դըյա-
ֆէթի լիմէգբաճ միւգիէաիր օլաուղու միսիլու, նէ-
ալինաճ պուլունան մէպլաղ սայէսինաճ տաիի՝ հէր նէվ
մօտա էլգիսէյի կիյինիր դուշանը, վէ դէվգու սէֆա
մէրքէղի օլան Բարիղ կիպի պիր պէլճէյի մէշհուրէնին
թօհաֆճը ալիքճանըլարընը սըզ սըզ գիյարէթի լաեր,
վէ Օրերա թէաթրօսընաա տաիի խաւաուսի պիր լօճա
իսթիճար լիմիշ օլմասըլըլա, պու սուրէթէլէ հայլըճա
տօսթի գաղանաճաղը աերքեաա լաի։

Խիլասայի քէլաի, հայլաղը մէրգում, նէալինաճ
պուլունան մէպլաղ սայէսինաճ հէր չէյի հաբանագա
միւգիէաիր պիր հալաէ պուլունույօրուաա...

Նասըլքի ալիաիք, Հանրի, «Տըլօրմ» նամ թագլիա
մահալասըլըլա դըշ մէվիսինաճ՝ թէաթրօլարը վէ պա-
լօլարը տօլաչըդ տուրմայը, վէ նէնիաէն նէնիյէ բէյաա
լիմիշ օլաուղու մաշուգէէրի գիյարէթի լիմէյի՝ քէնա-
սինէ տաէթի լիմիշ օլաուղունաան, պիղ տաիի մէր-
գումա սալիք օլալըմ։

Բարիղ զօգաղլարը գար իլէ միւլէմնա օլան պիր
կիւնին հարը կիճէսինաճ, Հանրի՝ միւթաար վէչհիլէ
էօմէճ պէրի տօլաչըդաան սօնրա, հաբա հալընըղ օ-

լարագ թամրլը զօգաղընա կիրաի, վէ մէգքիւր զօգա-
ղընն սաղ ճիհէթի պիր քիւշէսինաճ վագը «4» նօմէրօ իլէ
մուրագգամ գայէթ միւղէյյէն, վէ միւքէլլէճ պիր խա-
նէնին էօնիւնաճ տուրաը, վէ էլինաճ պուլունան ա-
նահէթարըլա գաբըյը աչարագ իչէրի կիրաի։

Կէնճ Տըլօրմ... խանէաէն իչէրի կիրախինաճ մօմը
հագաը, վէ պիր չօգ նէրախապանէրը չուրըպ պիրինճի
տայիրէյէ վաըլ օլաուղունաա, գաբը սէլըլարագ էլին-
աէ գանախլ օլաուղու հալաէ օրթա հաչը պիր գաապն
նիմայան օլաու, վէ մէրգումը թաղիմ իլէ խաթիգպալ
լիմաի։

Պու գաապն՝ Հանրինին պէչէմէի օլուպ, մէր-
գում «կիճէլէր հայըը օլաուն» աէյէրէք մէղպուրէյէ
սավաըգաան սօնրա, աչմըշ օլաուղու կիպի պիր գա-
լաուաան կէչէրէք նագէախա օլաու։

Պու օաանըն աէրուինինաէ՝ միւճէրրէճա պիր էարաըը
ղարիպէ մէվճուա օլմալըյըլա... պիրա օն պիր նէֆէր
աէլիգանլըլա, քէմալի սիքիրէչէ պիր մաաանըն էթ-
բաֆընաա օթաուրմուշլար ըաը, պունլար՝ Հանրինին չը-
բաղլարը օլուպ, նէնիաէն նէնիյէ թէաալիրլէր, վէ աէ-
սինէլէր հաղըրլամագ իչին զայպաուպէթի լիմիշ օլան կէնճ
մուալլիմլէրինին վիրուաինաէ խնթիզար խախօրլարը-
տը...

Հանրիյէ նաչաաչ՝ վէ միչէը միւխթէլիֆէյէ մէն-
սուպ պուլունան մէղքիւր աէլիգանլըլարըն էն պէօյիւ-
յի, հէնուշ օն նէաի հաշընաա օլուպ, էքսէրիյէն վէ-
լէաի զինա օլան չօճուղլարուաա կէօրիւլմէկէէն զէքիա-
վէթ, վէ ամէչլի մէչրէպլիք, մէրգումանընն սուրէթի ու
սկրէթլէրինինաէ նիմայան օլաուղու կիպի, չու հալաէ,

ճիւրմ ու խապասաթ խուսուսընաա, հէր պիրի՝ քէնաթ կէնճ մուալիմէրի միսիլու ղայէթ մահիր, վէ էլէ ա-վուճա սըղմաղ պիրէր հայլազ խիլէր։

Ս.ճէպ՝ Տըլօրմ նամըյըլա թանըտըգլարը Հանրի, պուննարա նէ՞ էօյրէխյօրուաը, հայլազը մէրդում, ֆիյ-լի սըրդաթըն մուաւէլաթը ֆէյլէսօֆանէսինի մէչք ի-սկյօրուաը, հանի ֆէսահաթը լիսան վէ նաթըգաբէր-տաղըդլա ուսթալըդլը սըրդաթլար, ղասպ ու ղարաթ ... վէ լազըմ կէլսինի հալաէ պիլա ֆուրթուր վէ պիլա թէրէտաւուա, ֆագաթ ոճն աէրէճճէ խաֆի օլմադ չար-թըյըլա ճինայէթլէր ...

Հանրի, պիլսինի լիսանլարը մէրդումանէ մէչք իթ-ախքաէն մնաէ, ատէթա բէտէրլէրի կիսի էմրի թէ-այուշլէրինի իլթիղամ վէ աէրիւհաէ իթմիշ օլուպ, պու-պապաէ պօլ պօլ մէսաւիֆ իսկյօրուաը, խապհսը մէր-դում, քէնաի աէպաթը վէ ճէրպէնէլի լիսանըյըլա, մէղրիւր աէլիղանլըլարը՝ քէնաի կիսի պիրէր հայլազ իթախքաէն ոճնա, անլէրին սայէսինաէ խարճ իթախի մէպլաղըն աէքիղ ոճն գաթընը դաղանաճաղընա գանա-աթ կէթիրմիշ, վէ քէնաի թաուիքսինաէ սաիք օլուպա՝ քանաթխը էսլաղ օյսուդլարընա, սիւչար օլաճադլարը հէր նէվի թէհլիքէսէն քէնաիլէրինի խէլաս խաէճէյինի վաս իթմիշ խաի։

Ֆիլ հադրդա՝ մէղրիւր կէնճլէրին էքսէրսի՝ Տը-լօրմին մուաւէլաթը խէֆյէսի խուսուսընաա, հէր նէ-վի ֆէսաքսաըդլը կէօղէ ալաըրմըշ օլուպ, վէ տահա տօղրուսը, մուալիմէրսինաէն կէօրէճէքլէրի գաթլ ճէ-զասընան գօրդարագ, մէրդում հադրընաա սուչինի-յէթաէ պուլունմայա, վէ եաիսա խրյանէթ իթմէյէ

գաթէն ճէսարէթի խաէմէյէճէքլէրի աէրքեար խաի։

Հանրինին, կիրտսի պիբրի աէպգաթ խաէն օտա, միւթէասսիս մուտիլ իլէ միւնէվվէր օլուպ, տէլի-պանըլար՝ մուալիմէրինի կէօրսիւրէրինաէ այաղա գալդըրըլար, չու նօղթայը տահի պէյան խաէլիմ քի, հայլազը մէրդումդն պիր նիյէթը խաֆիյէսի միւճիպին-ճէ, մէրդուման կէնճլէր, քէնաի անասըլ խարու չէօհրէթ-լէրի իլէ եատա օլունմայուպ, իլլա սայըլարընա կէօրէ պիրէր նօմէրօ իհրազ իթմիշլէր խաի, Հանրի՝ մէրդու-մանը աէլամլայարագ,

— Օթուրուն օթուրուն — տէմիյինաէ, եէսի նօ-մէրօ իլէ մուրագգամ օլան հայլազ քէլամէ աղազ ի-տուպ,

— Տէրսէրսիվիզ հազըր տըր — տէսիյի կիսի, պիկէրլէրի պահի,

— Էվէթ էվէթ, տէրսիմիզի բէք ալա պիլիրիզ — տէմիյէր,

Ֆիլ վագը պու ղարիպ մէքթէպլին նազըրը, վէ եախօտա մուալիմի ղայրէթլի սայէսինաէ, թալէպէլէր պիր սէնէ ղարֆընաա Բուսմ, Ֆրանսըզ, Թալեան, վէ Ին-կիլիզ լիսանլարընը, մուալիմէրի գատար տէյիլ խէտէ, թէչէպպիւս խաէճէքլէրի իլէ քեաֆի օլաճադ մէրթէ-պէտաէ էօյրէնմիշլէր խաի, պունաան գաթի նազար պա-ղըլարը, էլսինէյի չարգըյէյէ (արեւելեան լեզուներ) տահի աղ չօգ աչինա խիլէր քի, պու խէ Հանրի իչուն պէօյուք պիր պահարեաբըլըգ խաի։

Խուլասայի քէլամ, փըրանճինինին թալէպէլէրի էք-մալը ուլսում խուսուպ պիրէր չէհատէթնամէյէ ... տէս-թըրէս օլուսդլարընաա, խապհսը մէրդումընն խատրէյի

միւտհիշէսինաէ օլաուդլարը հալաէ, պիրէր աէհչէթամիզ Գօրթլադլար կիպլի կիճէնին գօյու դարանլըզընա էօթէ պէրի սէրտերիանէ ասլաշարագ, իմմէտիքլէրի խառպառաթ դալմայօրուսը...

Պու իմտիհատը (միւթիւն) խէֆկէնին միւէսսիսէ օլան Փըրանճինի, թալէպէլէրի թարաֆընաան «Գօրթլադլար ըէյհի» իւնվանընը ալաը, հապըդաթէն պու Գօրթլադլարըն հեր պիրի, պիրեր մահիր խըրսըզ օտուլար, նասըլ-որ աէսիք պուռնալ՝ պիրեր նօմէրօ իլէ գիրը օլուռուպ, լազըմ կէլտիկի հալաէ իմնա ևէրինէ խալընըզ նօմէրօ վազ իաէրէք մէգթուպ խազմագտա օլաուդլարընաան, ըէյհլէրինէ ալ իւզ գիրը մալիւմաթը հավի պիր մէգթուպ խազմըշլար իսի քի, պիզ տախի այնէն աէրճ իաէրիզ։

«Գօրթլադլար ըէյհի ճէնապլէրինէ»

«Տիւնտէն պէրի պէշ նօմէրօ իլէ պէրապեր Պրայս մաղազասընտա կիզլէնմիշիզ, հեր շէյ սըրասընտա տըր, պու կիճէյի տախի մաղազատա կէչիրէճէյիզ, մուվաֆֆագ օլաճաղըմըզ իհթիմալտէն պահտ տէյիլ տիր, չիւնքի Պրայս ֆամիլեասը՝ տիւն կիճէ թէաթրօյա կիթմիշ օլաուդլարը կիպլի, պու կիճէ տախի խուսուսի պիր պալօյա կիտէճէքլէրի մուգարրեր տիր, իլք կիճէքի չալտըղըմըզ միւճէվհերաթ, իճճու, վէ պիր ազ տա ագճէտէն իպարէթ իտի, ֆագաթ պու կիճէ հեր հալտ չէլէպինէն գասասընը գըրմայա թէշէպպիւս իտճէյիզ... կէնճ մաշուգիմ, քէնտի պէսլէմէսի մարիֆէթի իլէ գաբըյը պաճա աշարգտաճ մատէ, հալտտա թամամ տախի իքրամ իթտի... խիւլասայի քելամ վիրմիշ օլաուդուճուզ էվամիրէ նօգթասը նօգթասընա հարաքէթ իտիյօրուզ։

Պու իշին ճասըլ պէճէրիլտիյի հագգընտա պիր քաչ սէօզ սէօյլէյիւպ սիգի թասսի իթտիյիմ իչին աֆֆընըզը թէմէճնի իտէրիմ, մաշուգիմ, բէտէրու վալիտէսինէն եարը կիճէտէն սօնրա կէլէճէքլէրինի պէհաճէ իտէրէք, գաբըյը աչըզ պըրագմասընը էմր իթտիյի էսնատէ, պէն տախի սիգտէն ալտըղըմ սօն թալիմաթ վիւճիւպինճէ, ճասըլտա պիր թագրիպ ահահտարլարը էլտէ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլտիմ... վէ պիրագ սօնրա պէշ նօմէրօլու արգատաշըմըա իչէրի կիրտիմ... իմտի սէվկիլի բէյհսիմիզ, թէշէպպիւսաթընըզտան մէմճուճ գալաճաղընըզը մէմուլ իթմէտտէյիզ...

Պըրայս իսահէսինէն քէօմիւրլիւյինճէ

Սատըգ բէֆիգլէրինիզ

Իւչիւճճի վէ պէշինճի գօրթլագլար

Պու մէգթուպըն մալիհնտէն օգուչանլարըմըզ էլպէթտէ, չէօհրէթլը Փըրանճինինէն, մէրգուման հաչարաթըն վահէթալարըյըլա՝ նէ կիպլի ճէնապէթլէրին իճրասընա մուվաֆֆագ օլաճաղընը, վէ նէ մէրթէպէ ճէմի սէրվէթ իահճէյինի անլատըլար։

Պու հաչարլըէր, ատէթա պիրեր լօրա էվլատը կիպլի կիչինիպ դուշանարագ, Բաղիճի ասլաշըրլար, վէ չուհալ իլէ մուհթաճըճ օլաուդլարը խառպառաթը՝ էնճարը ամմէտէն սէթը խահրլէր իտի, մէրգուման հայրաղլար, նէվ պէ նէվ աէսայիսի խալխանէ, վէ թէտառիրի մա-

հիւրանէյի մեվգըյը իճրայէ վաղ իթախքաէն մաաէ, կէնճ գըղլարա աչըգանէ նիկահալար ամֆ իաէրեք պիչարէ-լէրի իղֆալ, վէ պու սուբհէթլէ ադճէլէրինի զաապ ու թալան իտուպ, մուալիմլէրինին քիսէսինի սօլտուրտուդան սօնրա, երթէ կիւնի պիլա ֆաէթուր, վէ քէմալի սէրպէսթի իլէ սօյսուդլարը իսանէլէրին էօնիւնտէն կէչիպ աէօնէրըլէր իար։

Հաչարաթը մերգումէ, պաղէն ույսուչտուրուճը մուալիճէլէր իտիհմայի իլէ մաչուդէլէրինի ույսուրուպ, մալլէրինի թալան, վէ հաֆտա նամուսլարընը տանի բայիմալ իթմէյէ չէքինմէղլէր իար, մաղալլահ հադլարընտա ուֆագ պիր չիսպհէյէ զահիպ օլան պիչալէնին տանի, Հանրի, Ալֆրէտ, Ֆիլիպ, Ժան, վէ մուանխատրէն Տըլօրմ թէամիյէ գըլընան ալիմ միսեերրիալէրինին թալիմաթը միսահիշէսի միճիսալինճէ՝ գաթլու թէլէֆ օլունաճաղը մուհադդադ իար։

ՓԸՐԱՆՋԻՆԻՆ ԹԷԱԳԸՊ ԻՏԻԼՏԻՑԻ ՎԷ ՄԷՐԳՈՒՄԸՆ ՊԻՋԶԱՐՈՒՐ ՊԷՕՑԻՒՔ ՊԻՐ ԽԱՅԸՐԽԱՀԼԸԳ ԻԹՄԷՍԻ

Ֆագաթ պու չիրքէթը իպլիսքեարանէէնին ըէյիսի, մատունինտէ պուլունանլարընն մաֆէվգընտա օլաճաղը թապիյի իար, մերգում քէնաի իչկիւղարլըզը՝ վէ ադլ ու գէքեավէթի սայէսինտէ, ինսանըն հայրէթինի մուճիպ օլաճադ իշլերե թէչէպպիւս իաէր, վէ քէմալի մուվաֆագըյէթլէ պաչա չըդարըը իար։

ՓԸՐԱՆՋԻՆԻ ՄԱՇՈՒԴԷԼԷՐՒ ԻԼԷ ԱՎՏՈ

Փըրանճինի, թահթը իտարէսինտէ իւչ նէֆէր մէմուրլար օլաուղու հալտէ՝ միւքէլէֆ պիր մաղալա

քիւշատ իտուպ թիւճճաբլըզը պաշլամըշ, վէ ումում թարաֆընատն զէնկին պիր միրասէհէլ մադամընաա հիւանի թէլագդը խախլամիշ իսի։

Փըրանձինի, քէնախինի ասըլզատէ վէ միւսթէդիմ պիր տէլիգանը կէօսթէրմէք էմէլինատէ օլուպ, պադը թաճիրլէր իլէ վուգու պուլան մուամէլաթընատա խալրազ իթտիյի սատադաթու խսթիգամէթ սայէսինատէ, ումումըն բաղպէթինէ մաղհար օլմուշուաը, խասխոը մէրգում՝ կիւնի կիւնիւնատէ էօտէհիյի բօլիչալարը, վէ էվրադը սայիրէյի «Բօլ Տըլօրմ» տէյու իմզա իթտիէքատէ, վէ պու իթխպարըլա իլէրուատէ թէչէպիւս խատճէյի տէօսխսէլէր հադդընատա արիզու ամիդ տիւշիւնմէքատէ իսի։

Մէրգում, հէր հաֆթա՝ թէէսխս իթտիյի Պ. Ա. Լ. նամ մադադանըն դատատընատան, Բարիզ էրպապը միւթթաճիյինէնէ սատադա թէվղի իթտէյի ատէթ իթտիշ իսի։

Խապխոը մէրգում, պիր էյի իլէ քիւլ իւղերինէ օթուրտուշ օլատուղու պիչաբէլէրին եարադարը իւսթիւնէ օպիր էյի իլէ մէրհէմ վադ խատր, եանի պիրէր բարչա էթտէք վէ քէօմիւր տադըրատարագ, պու սուրէթթէ պէյնէյնատա մէրհամէթտի, վէ խայըրխահ պիր տէլիգանը թանընըմըշ, վէ անէ կէօրէ մաղհարը բադպէթ օլմուշուաը։

Զէհատէթ (բարեպաշատութիւն) իսթիգամէթ (ուղղութիւն) վէ սախսավէթ նամը ճէկիյի ալթընատա կիզլէնտիշ օլան պու ճանվէրին, տէհշէթլու պիր ճանի, վէ պիր սըրգադ ճէմիյէթինին ըէյիսի քէպիրի օլատուղունը քիմ քէշֆ խատպիւէճէք խսի, խապխոը մէրգումըն նիյէթը ֆասխատէսինի քիմ անլայաճադ, վէ ի՞մ անը իթհամ իթտէյէ ճէսարէթ խատճէք խսի... հիչ քիմսէ, եա-

լընըզ հէր չէյի ղահիրէ չըդարըը օլան տէվրի ղէման...

Փըրանձինի, պիր կիճէ արգատաչլարընըն եաթաըզլարը օտայա դուլադ վէրիպ, տօդուզ նօմէրօ իլէ մուրագդամ հայլաղըն, ըէֆիդլէրինէ տէմիշ օլատուղու աթիւղիքը տէօղլէրի տիյնէսի։

— Պու էյի պիր չէյ տէյիլ պիր... չիւնքի տուեաճադ, վէ էկէր տուեարատա իչիմիշ պիթտիշ օլաճադըը... պուընատան գաթին նադար՝ պիրդի տատմ իթտիշ օլան Մուսալիմիմիզին ճանընատա գատթ իթտէք բէք տէհչէթլիւ տինայէթ (վատուԹիւն) տիր... տատթատա ճանվէրիւք տիր... վէ էկէր պու խուսուսատա սիղէ միւթապաաթ իթտէզմէմ, պէնի կէպէրթէճէքտինիշ ֆօլէմի... բէք ալա, ֆագաթ չիմտիրի հալտէ տէօղ վէրէմէմ... վագատա Բէյիսիմիզին վիճատինի մէյատանատէն գալտընըրադ, հադդըմըզատա խայըրլը օլաճաղընը պիլդիրիմ... վէ պու պապատէ սիղինէ հէմ էֆքատար իսէմտէ, լաքին եարընատա գատատ միւսատատէ իթտէլիսինիշ քի, պու ֆիյլի գաթէ մատատէսի հադդընատա արիզու ամիդ տիւշիւնէպիլէյիմ...

Մէրգում, ըէֆիդլէրի թարաֆընատան տայիմա գաթի խտիլէն միւքատէմէսինէ, պու սօն տէօղլէր իլէ խտիթամ վէրուպ ուչումատա պաշլատը։

Փըրանձինի, պիրա իսթիյար ըէֆիդլէրի թարաֆընատան վէրիլէն պու մալիւմաթը միւտհիշէյի ալտըղընատա, թարիֆի նադապիլ պիր խէվֆու տէհչէթէ կիւրիֆթար օլուպ, կէօղլէրինի գաբաեամադ օլատու, վէ սապահա գատատ՝ պու թէհլիքէտէն տէրհան խէլատ օլմանըն չաբէօնինի տիւշիւնատի։

Փըրանձինի, ըէֆիդլէրինին քէնախինի թէլէֆ իթ-

մէք խոհեմութիւնն սէպհականի բէք դօլայ քէշֆ իթ-
մի, մէրդուման, պատէմա սէրպէստ օլսուն՝ նալընըզ
քէնտի հիսապլարընա չալըշմադ, վէ իշլէմլէրինէ բայ
վէրմէք խոհեմութիւնը, դիւա Փըրանձինի, հաչա-
լամը մէրդումէնին դառպուզ իթալան իթհաբլէրի էմիւա-
լըն նըսֆընը քէնտիսի ալտըդատան ոնլա՝ անճադ նըսֆը
ալմակըրնի, ոն պիր նէֆէր հայլազլարա իթըք իթմէյի
քէնտինէ առէմի իթմիշ խոի։

Իւթէ կիւնէն աղշամը ոն պիր նօմէրօլու հայլազ,
ադամ պիր մահղուզ դիյէմի խոլրադ իթմէքդէ, Փըրանձինի-
յէ՝ (Եապան քէսիսի մադարասը) նամ մէկխանէսէ պիր
դիյաֆէթի քէշիսէ խաէճէքլէրինի, վէ քէնտինէն առնի
հադըր պուլունմասընա արզուքէշ օլտուդլարընը պէյան
խոհնճէ, Փըրանձինի՝ հիչ պիր չէյ պէդլի իթմէքիսիդին
կիւլմէյէրէք,

— Նէ՞ կիւդէլ թէսաահուֆ, պէն առնի պիր դի-
յաֆէթի թէսաարըրնառ պուլունայօրում, չիւնքի մա-
շուդէլէրիմէն պիրի՝ հայլի վագըթտան պէրի պէնսէն
նիւշ չէվիրմիշ իքէն, նասըլսա պու սապահ իճրա իթ-
մէյիմ պիր ուսմալըդ սայէսինառ, թէքրարէն թէսիսի
իթմէյէ մանավաֆֆադ օլապիլտիմ, չէօյլէ քի մահմադէլ
Բ. իլէ պէրաբէր մէղպուրէնին խոհէսի էօնիւնառէն
կէչմէյիմառ պէնի կէօրարսու, վէ դըսդանաըզընատան՝
ուչաղըյըլա դարթընը կէօնառէրուշ, խուսուսի պիր
միլադի թալէպ իթթի։

— Իմամ եարըն մէղպուրէյէ պիր դիյաֆէթի վիր-
մէք նէյէթինառ իսէմառ, թային իթթիյիմ մահալի չիմ-
արիք պէնսո իսէմէմ, ֆագաթի պու ճիւմլէ սիզ տաքի
հադըր պուլունապիլիրսինիզ քի, պու սուրէթլէ հըսա

իթթիյիմ մահղուզ դիյէթի պիր դաթ տահա արթմըզ օլուր
– տէքի։

Խապիսը մէրդում՝ զաթէն թատավվուր իթմիշ օ-
տուղու տուդաղը դուրմուշ պիթիրմիշ վէ պու խու-
սուսա (Աղրիօզաթօ) հանի «Եապանի քէսի մադարա-
պը» տէնիլէն մէկխանէնին, իւր կէօշտէն տահա օլսո
տահիպի իլէ ույուշմուշ օլտուդունատան, պու սոն տէօշ-
լէրի՝ խոհինզաքտարի պիր թավը իլէ թէլաֆֆուզ իթ-
միշ խոի խսէտէ, ֆագաթի մէրդուման քիւնհիւնէ վարա-
մամըշտըր ընը։

Փիլ հադըդա Փըրանձինի, ադամ պիր չէվդու նէյէ
քէսդ իթմիշ օլսո ոն պիր նէֆէր ըէֆիդլէրի իլէ մահա-
լի մէղքիւրէտ իյտու իշրէթի իթմէքտէ, վէ թալէպէլէրի
թարաֆընատան ալդըշանմադ տայընը։

Պիչարէլէր, սոն տէֆա օլարադ պէօյլէ կիւղէլ պիր
դիյաֆէթտէ պուլունայօրլար խոի... դիրա Փըրանձինի,
մէկխանէնին տահիպի պուլունան չոխունը մանավէնէթի
իլէ, քէնտի դատէհինատէն մատ՝ մէրդումանընը իշտիք-
լէրի չէրտադ չինէյէրինին իչինէ, մըդտադը քէտիդի զէ-
հիր դօյմուշ օլմադըդա, զէվզայըլտըը հէմոն օ կիւն ախ-
րէթէ եօլճու իթմիշ խոի։

Խապիսը մէրդում՝ իւրթէքտադ իթթիյի պու ճինա-
յէթը մանահիշէ հադըընատա միթէէմին՝ վէ պէրիսուզ-
դիմմէ օլադիլմէք իչինի, մադարանընը տահիպինի տաքի
թէլէֆ իթմէք զահմէթինի իսթիյար իթմէտի, չիւնքի
մէրդում զաթէն քէօր օլմադըդա քէնտինէտէն գօր-
դուլմադ խոի։

Իչթէ Փըրանձինի, պու սուրէթլէ թալէպէլէրին-
էն ախզը իսթիդատ իթմէքդէ, ճէմիյէթը պէչէրիյէյի,

ան պիր նէֆէր քի չի՛ք Փըրանձինլէրին՝ բէնէյի զատ-
րընաան խէյա իթիմէք կիպի պիր խայըրխահլըգտա
պուլունմուշտուը...

Ճանիյի մէրգում, օ էնտատ հէնուշ ան ևէմի ևա-
չընտա օլտուղու հալտէ, ֆէրտատը կիննին սապահա-
ը, ղուրպանլարընըն էվվելինի իթիխատպէն՝ Բարիվի
թէրք խոտուպ Նալօլիյէ ադիմէթ իթտի...

ՄԷՄՈՒԻՆ ՂԱՅՐԻ ՊԻՐ ԹԷՄԱՏԻՒՖ

Հանրի Փըրանձինի, ևէմինտէ պուլունան պէօյու-
ճէք պիր մէպղաղ սայէսինտէ, քէնտինի «Մըր Պանկամ»
նամը թահարնտա, միևօն ահիպի պիր Լօրտ կիպի թագ-
տիմ իտէրէք, ևէնտինէն ևէնկիյէ իճատ իթտիկի տէխտէլէր
իլէ, իթտիևտա դըթտատընտա տախի իճրայի խոտապատթէ
պաշլատընշ իտի, մէրգում՝ պիր չօդ ևիտանընտրատան մոտէ
Հինտճէ պիրէ տէօյլէմէքտէ, վէ տատընշկէտան կիրու-
հընըն թէճէմմիս իթտիքըէրի մահալէ կիտիպ կէլմէքտէ,
վէ ճիւմլէտէն թտաթիճու թէրղիպ իտիլմէքտէ իտի,
հայըտաղը մէրգում, կիչինտիկի միւղէյյէն էլպիտէսի, իպ-
րտաղ իթտիկի խայըրխահլըղը, վէ մտիկը օլտուղու տէր-
վէթի սայէսինտէ, հիւսնի թէլտադը իտիկիյօրտուը։

Փըրանձինի, քէմտլի տէրպէսթի իլէ իթտիևտա մէմա-
լիքինի կէղմէքտա, վէ հէր կիթտիկի մահալտէ պիրէր խա-
թըրէյի միւտհիշէ (ասոկալի յիշատակ) պըրտաղտաղ էվ-
գաթ կիւզտտ օլմտադտայըրտը, հայըտաղը մէրգում, սօն

տէրէճէ պիր սախատվէթ, վէ տահա տօղրուտը տէֆիհ-
լիքտէ բտրտտտրընը սարֆ իտիյօրուտը, հէնուշ օ անդ
գատտր ևտրմատըղը պիր մէղմում իչէ տախի թէչէպ-
պիւս էթտի, ևտնի գումտր օյնտմտյտ պտշտտը...

Էքսէլտնսէն վուդու պուլտուղու կիպի, Փըրանձինի՝
գումտրտտ պիրինճի վէ իքինճի տէֆտ գտղտնտը իսէ-
տէ, սօնրտտտրը պտհտ քէնտինտէն ևիւշ չէվիրմէքտէ
քիւլիյէթտի ղիյտնտտը վէրտի, խիւսուստյի քէտմ տէօ-
պիւմիւղի մուխթտստր իտէրէք պէյտն իտէիմ քի, մէր-
գում, միևօնտտր ևուխթմուշ օտն մէղքիւր կիրտտպտտն
չըգտըղընտա, պիր բտրտսընը դտյմըշ օտուուգտտն մտտէ,
գումտրխտնէ սահիպինէ, թտգտիմ օտունտուղու ատնտէ
տէրհտշ թէտիյէ օտունմտգ չտրթըյըտ, ևտրըմ միևօն
ֆըրտնգըգ պիր տէյն սէննէտի վէրմիշ իտի։

Նտսըտ քի մտիևմ տիր, էրթէ կիևնի մէրգում, գու-
մտրխտնէյէ կիթմէք չէօյտէ տուրսուն, հտթտտ պօրճ-
ու օտուուղու քիմսէտրէրէ թէստատիճֆ իթմէմէք իչտն,
մտհտտի մէղքիւրտէն պիւսպիւթիւն մուֆտրէգտթ իթ-
մէյէ մէճպուր օտուս։

Իչթէ փրտնցինի, հէնուշ ան ևտի ևտչընը թէքմիտ
իթմէմիշ օտուուղու հտտէ թէքրտրէն սէր սէֆիտ, վէ
հտպպէյի վտհիտէյէ միևհթտճ գտտմըշ ըտը։

Մէրգում, մուդտատէմտ ևտրտրըմըշ օտուուղը կի-
րտն պտհտ էտպիսէտէրի սաթըպ նտգտ իթտի, վէ ու-
ճուղճտ պիր էտպիսէ սաթըն տտըպ՝ պտղը գտտտն մէպ-
տղտղ իտէ, պիր քտչ կիևն տահտ գրթ գտնտատթ կէչինէ
պիտի. հէտէ քի պտհտրընըն ևտվէրիյինտէն իքի կիևն
սօնրտ, պտղը խոտէմէտէր իտէ կէնճ պիր պէսէտմէ պու-
տունտն գտյէթ ղէնկին պիր իտնէյէ, ժօղէֆ նտմրյըտտ

խըտմէթ.քեաբըըշա կէրմէյէ մուվաֆֆաղ օլապիլսի։

Տէօրա այ գատար մէղբիւր խանէյաէ խըտմէթ իտուպ, պու միւաէթ զարֆընաա խանէյաէ պուլունան կէնճ պէսլէմէ իլէ թէաչիւգէ պաշլաաը, վէ մաշուգէսինէ թէղէվվիւճ վաա խաէրէք մէղպուրէյլի իղֆալ լիթ-տի, ֆագաթ չու նօղթայը տաիի ունուլմայըլմ-տէմէյէ քի, Փըրանձինի՝ կէնճ պէսլէմէնին իրինճի աշըգըյըը։

Խանէ սահիպի պուլունան գաաըն, անճաղ գըրգ պէր եաշընաա կէօրիւնիւպ, հէնուզ իրի սէնէաէն պէրի թէէհիւլ լիթմիշ օլմաղըը, ալէմը ղէվճէյէթաէն աղիմ պէր մահղուղիյէթ հըաա լիթմէքտէ խոի։

Պու օ գաաըն խոի քի, չէհվէթը նէֆհանիյէսի ուղրունա՝ խամա սէրվէթինի ֆէտա խուուպտա, նամուսըզըգ կէրտապընա սիւչմիւչ իրէն, նասըըտա չիմոի գուրթուլուպ րէֆահը հալտէ պուլունույօրուը։

Մէղպուրէ, օն եէսի եաշընաա պուլունան խըտմէթ.քեաըը կէօրմէքըէ, քեանունը սինէսինտէ ադիմ պէր գըսպանճըգ աթէչի հըաա լիթտի, վէ թադրիպէն գըրգ եէսի եաշընաա օլուպ ան ասըլ Ըզրայիլը օլան միսիր (Թայմար) նամ զէվճի հադրընաա ադիմ պէր պուղղու պէրուտէթ հըաա լիթմէյէ պաշլաաը, մէղպուրէ, կէնճ խըտմէթ.քեաըըն աշդու սէվտասըըըա խապուրահէթաէն աոարէ օլարադ, մէրգումըն վիւսալինէ նայիլ օլմադան պաշդա պէր չէյ սիւչինմէյօրուը, հաթտա խըտմէթ.քեաըըըն մուվաճէհէսինտէ, ժօղէֆ նամընը ալմըշ օլան Փըրանձինիյի, գօճասընաան միւրաճճահ ատա լիթտիյինի պէյան լիթմէյէ տաիի չէքինմէտի։

Աշդու սէվտա խուտուսընտա միճճըրէպ՝ վէ մէհարէթը քեամիլէսի օլան պու գաաըն, կիւղէլ գըզլարա եաղթագլանան մէրգումի կէնճ խըտմէթ.քեաըըն գալպինի, բէք գօլայ թէսխիր խաէպիլէճէյինէ գանատթ հասըլ լիթտի...

Խիւսուսայի քէլամ մէղպուրէ, ժօղէֆ թէսմիյէ գըլընան կէնճ խըտմէթ.քեաըըն վատէթասըըըա, ղէվճինի ալտաթմադ կըյանէթինի իրթիքապ լիթտի, ֆագաթ ճէնապը խիւսայը միւնթէզիմ հապրէթլէրի, աչիֆթէյի մէղպուրէտէն՝ տէհչէթամիլ սուրէթտէ տիղը սար լիթմիշ օլտու... Էյ վահ... էվլատա վատիտէ, ֆահշիյատթ եաթաղընտա պուլունույօրլար խոի... հէյհատթ... նէ՞ տէհչէթլիւ ճինայէթ... նէ՞ մէնֆաաը չինտէթ...

Միւսիւ Թայմարըն ղէվճէսի, Նիղօլա Տիմասըն մէթրէսի, վէ թատիի՝ ժօղէֆ թէսմիյէ գըլընան Փըրանձինինին վատիտէսի Աէկուսթինա, օ էանատէ «էլէօնօրա» իսմինի թադընմըշ ըտը։

Պատտէ մէղբիւր պու թէսատիւֆաթը միւտահիչէտէն իրի կիւն ատնրա, Աէկուսթինա, պաչը իւղէրինտէ պուլունան պիր նըշանըն սայէսինտէ էվլատընը թանըտը, վատիտէ իլէ էվլատա, իրի կիւն գաատար պիր պիրլէրի նիւղտունէ պագմադա ճէսարէթի իտէմէտիլէը, ֆագաթ իրի տէհր գատար ուղտմըշ օլան պու իրի կիւնինն զարֆընտա, Փըրանձինի՝ քէնտի վէլատէթի հադրընտա պիր չօղ մալիւմաթ տրմըշ ըտը, Աէկուսթինա, թարիֆի ղայրի գապիլ պիր վիճտան պիհուղուրլուղունա տիւչտը օլուպ, թամ գըրգ սաաթ կէօղիւնէ ույգու կիրմէտի, մէղպուրէ, իւչիւնճի կիւնինն սապահընտա գատար տէրճէճէյի նիհայէտէ պիր մահղունիյէթ իչինտէ

օլարագ սիւքիւթ լթմիշ լքէն, նակէհան ապիմ գահ-գահալէը լէ կիւլմէյե պաշլատը։

Մէֆիլ գարը՝ ագլընա խըֆֆէթ կէթիրմիշ խոի, իրթէ կիւնին սապահսը միւսիւ Թայմար, Ա.կուսթինայը թիմարխանէյե կէօթիւրմէք իւզրէ օլսուն... ան եէոի եաչընատա պուլունան ժօղէֆ տախի, կիճէլէյին խանէտէն չըգըպ՝ նաբօլի մէմալիքինին իչերլերինէ տօղրու ֆիրար խաէրէք նապէտիա օլսու։

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻ ՏԷՆԻՋ ՏԱՂՂԱՂԸՐԸ ԻԶԻՆՏԷ

Ղայէթ չիտէթլի պիր ֆուրթունա՝ աէնիղլի ալթ իւսթ իսկյօրուտը, բուլի ասիւմանը դօյու պիր տիւման դարլամըշ, բուղիկեարըն աճը աճը ուլամասընը, վէ տաղլար գատար տաղլալարըն նէքթիկէրի չարբըշմալարընը կէօրէն պիր ատէմ՝ սիւճէրրէտա ղէմինու ասիւման՝ նէքթիկէրի իլէ միւտարէպէ խոկյօրլար ղանն խաէճէք խոի, թէլաթիւմը էմլաճը աէհչէթֆէղա (ասսկալի ալիքնիր) արասընատա, պիր ազաճ բարչասընա սարըլըպատա ճան հագդըյլա նիւզմէքաէ օլան պիր ատէմ կէօրիւնկյօրուտը, պու ատէմին թապ ու թառւանը քէսիլմիշ օլմադըլա, հէման ղարդու թէլէֆ օլմադ մերքէղինատէ պուլունուկյօրուտը։

Շախսը մէրգում՝ պիղղաթ Հանրի Փըրանձինի քէնտիսի խոի։

Մէրգում, հէմ վալիտէսի՝ վէ հէմտաէ մաշուղէսի օլան Ա.կուսթինանըն՝ թիմարխանէյե կէօթիւրիւլտիկ տագըդատա, քէնտիսինի աէնիղէ աթըպ էօմրիւնէ խոթամ վիրմէք խոթէմիշ խոի, ֆագաթ ղանն խաէրսին քի էճէլ, պու ճանվէրատէն նէֆրէթթ խատուպ ըւճաթ խոկյօրուտը-

Շու հալտէ Փըրանձինի, էճէլ լէ րու պէ րու կէլմիշ խոի, տալղալար մէրգումը իհաթա խատուպ, կեահ գաարը տէրեայե աթարլար, վէ կեահ տա սույըն իւղէրինէ չըգարըլյօրլար խոի։

Փըրանձինի, ան պէ ան ղարդու թէլէֆ օլմադ իւզրէ իչէն, տալղալար՝ բարաանմըշ օլան պիր աէֆինէնին պագը մէքտուրաթընը, մաղրուդա տօղրու աթարդլարընատան, նասըլսա մէրգում իրի պիր աղաճ բարչասընա սարըլմադըա, էճէլին աէհչէթամիղ բէնչէսինատէն խէլսա օլաճաղընա իւմիւտ վար օլսու։

Փըրանձինի, պիր քաչ սաաթ տալղալարըն արասընատա իչէրի կէրի չըղալանտըգատան սոնրա, նասըլսա հիքմէթ գապիլինատէն օլարագ, եարը էօլու օլսուղու հալտէ իթալէա գըյըլարընըն պիրինէ աթըլմագըա, մեհմադագ պիր էօլումատէն գուրթուլապիլմիշ խոի,

---

ՍԷՖԻԼ ՊԻՐ ՏԻԼԷՆՃԻ

Գարիյնի քիրամէ մալիմ օլսուղու կիպի պէյն էլ նատա «ադղըն քէօրէք հավլամազ» տէյե պիր տարպը մէսէլ տէվէրան իթմէքտաէ սիր քի, պունըն հագդըդ պիր

սէօղ օլաուղու, թէճարիպի մութէահհիտէ իլէ սու-
պուէթ պուլմուշ ուըը։

Փըրանձինի, դայալար իւղէրինէ ամըլտըդաան պիր
քիչ սաաթ սոնրա՝ կիւճ հալ իլէ այըլտը, վէ պուլուն-
տուղը մուշկիւլ վազիյէթի տիւշիւնէրէք, խահ նա խահ
ազիմ պիր աէհղէթի հըսա իթմէյէ, վէ հընչդըրա հընչ-
գըրա ապլամայա պաշլատը։

Իւչ աչինէ ազաէմ Թամըլ ղօղաղընսա՝ մուքէլլէֆ
պիր խանէսէ քէմալի սոսյիչու սոսաէթի իլէ իղտաէթ
իթմէքտէ օլան Մուսալլիմ, Հանի Փըրանձինի, չըը չըպլադ
վէ աճ պիր իլաճ օլարագ սոսղսան Թիր Թիր Թիրէք-
յօրուսը։

Մէրգուսըն, 1873 սէնէսի քեանունը էվէլինին 28
ինճի կիւնիւ, Բօմա չէհրինէ վազը պիր Փիլիսանըն
էօնիւնէ ալչէնաիյինի կէօրմիւք։

Նէ՞ սէրէճէ մուԹէնադըս հալ, վէ նէ սէրԹէպէ
մէմուրին ղայըլ պիր Թէպէհհիւլսէթ...

Նէ սէֆալէթ, նէ մէչադդաթ, վէ նէ սե մուրուրի
ղէման, պու հարիդ իւլաաէ սէվդանըլընըն սըֆաթընը,
ղէրրէ դաաար Թէպաիլ իսէմէմիչղէր խոր, մէրգուսը,
լաթիֆ սիյմասըյըլա՝ սուրէթը ղահրէտսե մէճէք, ֆա-
դաթ պաթընէն Շէյթան խոր։

Փըրանձինի, կէչէն սէօնէչն ղէվաթըն մէրհամէթի-
նի Թէչէվվիդ իթմէքտէ խոր, Հնսան՝ մէրգուսը սե վէկէթ
տիւշկիւնի պիր զաթըն մահսուսընը զանն իթմէքճէ,
հեր վէչհինէ մէրհամէթէ չայան կէօրմինէչն պու սէվ-
դանըլընըն հալինե՝ էվկէթ Թէպհիւֆ իսէճէք վէ աճը-
յաճաղ խոր։

Խապիսը մէրգուս, կիրիֆթաը օլսուղու չու սե-

ֆալէթին իչինէչ, հըսայաթը վահչիյանէսինին պիր ղէր-
բէսինի պիչէ զայպ իթմէմիչ խոր։

Հէչէ զաապու սըրդաթ խուսուսընսա օ սէրէճէ
Թէդաահհուս, վէ օ մէրԹէպէ մէչէքէ հասըլ իթմիչ խոր
քի, էն մէչհուր սարիքէրի պիչէ հայրէթսէ պըրադա-
պիլիր խոր սէսէք սե ասլա միսալաղա իթմիչ օլմա-
յըշ։

ՍըրԹըդ բըրԹըդ էվաալար իչէ սիչէնճիլիք իթ-
մէքսէ օլան պու սէհղէթին ճանի, պիր ադշամ հէր
նասըլսա գաբուսընսա սիչէնսիյի Փիլիսանըն սէրուսնինէ
կիրուսպ կիպղէնմէյէ մուվաֆֆադ օլսու, վէ Փիլի-
սանըն պաղը կիրան պահա էչէասընը գալըրսրդան
մահէ, քէմալի մէհարէթիչ սանսաղընը սոսի աչըպ
քեամիչէն սոյսու, վէ միհրապըն արդասընա կիպղէնէրէք
սապահ օլմասընա ՀնԹիղալ իթմի, խապիսը մէրգուս,
ըէֆիղի օլմասըղը իչին Փիլիսայը Թէքմիլ սոյամասընչ օլ-
սուղունսան, պու սըրդաթընը՝ չօղուդ կէօղէ չարբա-
մայաճաղը Թապիյի խոր։

Օսապահչիչին Փիլիսանըն ֆարրաչը կէչիպ գաբրայը
աչսըղընսա, Փըրանձինի՝ կէօղէկ կիպի խաֆիֆ պիր հա-
րաքէթ իչէ, ֆարրաչըն նաղարը սըդդաթընսան դուր-
Թուլարագ, պիր Թապրիպ քենունի սըչարը աթը վէր-
սու։

Պիր քաչ կիւն սոնրա՝ խապիսը մէրգուս, Փիլիսա-
տէն աչըրսրըղը էչէասէն պաչգա, ճէպինսե իրի հիւչ
նիրմի ֆըրանգ գաասը պիր մէպղաղ օլսուղու հալսե,
պիր սահա ավսէթ իթմէմէք չարԹըյըչա Հնաչէսսան
մուֆարէգաթ իթմի։

ՓԸՐԱՆՋԻՆԻՆ ՄԱՍԼԱՀԱԹ ԿԻՆՋԱՐԼՂԸ

Փըրանձինի, 1870 սէնէմի ապօսթօսըն սօնլարընաա՝ թէքրար պիր բարաճըղ օլարագ, իսկէնաէրլիյէաէ սէրսէրիանէ տօլաշըյօրսուաը։

Խապիսը մէրգում, Քիլիսատէն աչըրմըշ օլսուղու բարալարը՝ իչ հաֆթա զարֆընաա քեամիլէն գումարտաա ղայպ իաէրէք, էվէլքի կիպի ած վէ պի իլաճ դալմըշ ըաը։ Փըրանձինի, պիր չօգ մէմլէքէթլէր տօլաշըպ ևան քիսէճիլիքլէ մէշղուլ օլարագ՝ ևօլլարտաա սաաթ քէօմթէք, բարա քիսէպ, գաաբընչարըն ճէպինաէն իքէքլի մէնաիլ, վէ ղայրի հիւմ աչըրմագ լա իմրարը էյամ՝ լթաիքաէն սօնրա, եվինէ սէր սէֆիլ վէ թամ օն տօգուշ ևաչընաա օլսուղու հալաէ, իսկէնաէրլիյէյէ վաըրլ օլուպ մինաանիպ պիր իչ ալամագ տայրըը...

Փըրանձինի, իսկէլէ պաշլարընաա՝ վէ չըմէնաըֆէր մէվզըֆլարընաա, կևահ իըրսըղըգ՝ վէ կևահտաա թէրճիմանլըգ իաէրէք, պու սայէաէ լիսանը արէպիաէ օլան նօգտանընը իբմալ իաէպիլմի։

Խապիսը մէրգում կիւնիւն պիրինաէ, իսկէնաէրլիյէաէ նամուսլը պիր թիւճճարա թէսատիֆ լթաի, պու զաթ, Փըրանձինիի՝ Բարիղաէ թիւճճարլըգ լթաիլէ էանատէ, «Ռատուլ Տըլօրմ» նամըյլա թանըմըշ, վէ պէրատպէը ալաղու լթատէ պուլունմուշ օլսուղունատն, նամուսլը պիր տէլիֆանլը տէյու թէլագրը լթմիշ իաի, Փըրանձինի՝ պիր թագըմ մատալար ույտուրարագ, կիւյա մէմուլին ղայրի պիր ֆէլաքէթ աէպէպի իլէ պու հալէ ալուշուրնի, էօյլէ թատկի պիր հալ՝ վէ օ մէրլթէպէ ճէրպէչէլի պիր լևան իլէ նագչու պէյան լթաիքի, մէրգում՝ սատաիլ թիւճճար, հայլազը ույտուրտուղու մատալարա քեամիլէն լինանտը, վէ հագըճնատ աղիմ պիր հիւանի թէվէճճիւհ հըսա իաէրէք. էվինաէն կէլէն հիմայէթի տիրիշ լթմէյէճէյինի վատ լթաի։

Ֆիլ հագըգա Փըրանձինի, թիւճճարը մէրգումըն հիմայէ վէ թատկիյէի իլէ բօսթախանէաէ պիր մէմուրիյէթ էլատէ իատուպ, լէթաֆէլթը թատկիյէի՝ վէ իշկիւզարլըզը իլէ, քէնատ մաֆէվզընատ պուլունան մէմուրինէն սէվկիլիի օլսուղ,

Ֆագաթ Փըրանձինի, ալարզը մատշատն չօգլըգ մէճմուն օլմայրպ, ազ միւաէթ սօնրա եէնի իշէրէ թէչէպիւս լթաի... հայլազը մէրգում. բօսթախանէյէ վարիա օլան մէքթուպլարա լէֆֆէէն կէօնաէրիլէն պանգա գայմէլէրինի, սօն տէրէճէ պիր մէհարէթլէ զատպ լթաիքաէն մատէ, թիւճճարլարըն քէնատ չէրիքլէրինէ կէօնաէրտիքլէրի մէքթուպլարը տախի աչարագ, մատալէրինէ վագըֆ օլուր, վէ անէ կէօրէ հարաքէթ իաէրէք, իշ խուսուսընատ միւքաթէպէ իաէնէլէրին զարարընը մուճիպ օլուր իատ քի, պու հալ ուզուն միւատէթ տէվամ իաէմէյուպ, բօսթախանէ մէմուրլարընատ պիրինէն նագարը ատդագթընը ճէլպ լթմիշ օլմաղլա, տէրագատ քէյֆիյէթի բօսթախանէ Միւսիւրիյէթինէ արզ լթաի, Միւսիրի մուսթաֆէյէ իշի պիր էթրաֆ թատկիք լթաիքաէն սօնրա, Փըրանձինիի հիւքիւմէթէ թէսլիմ պիրէ հապս լթաիրատ։

Հայլազը մէրգում, պու սուրէթէ պիր քաչ այ մահբուս օլսուգատն սօնրա, եվինէ զիքըլ սէպգաթ իաէն թիւճճարըն իլթիսատս ղայրէթի իլէ սալը վէրիլ-

ակ քի, պու հալ իլէ մէրդումա սատէ ակլ ղալի, խալգըն խատարաճընը մուճիպ օլմուշ օլաու...

ՓՐՕԱՆՋԻՆ-ԵՒՐՄԻ ԵԱՇՐՆՏԱ

Հինախատան ըդլըմընըն կալկամա նամ պէլտէսինատէ, կէնճ պիր պիւյիւճի, պաղը մուճիղէլի աէնամէլար իճրա իտէճէյինի խալգա իլան խախյօրսուաը, մէրդումը շախտէն թանըյանալար պիլէ, ղայէթ ալդգաթըլա թէճէսիւա իլմանիքլէրի հալտէ, անճագ պու կէնճ պիւյիճինին՝ թէպատկի հալու հէյէթ իլմիշ օլաուղունը ֆարդ իտէպիլէճէքլէր իտի։

Նաղիք սկյմասընը իհամա իտէն բարլագ քեաքիւլէրի, վէ չէնէսինտէ պուլունան ուֆագ պիր սագալըյլա, մանատար պիր չախս օլաուղու՝ նասկյէյի հալինտէն միւսթէպան օլան, վէ պիւյիճիլիք իտէն պու կէնճ, ղայէթ միւղէյյէն պիր էլպիսէ լապիս օլաուղու հալտէ, իքի նէֆէր աչինալէրի իլէ պէրապէր, Հինա լիսանըյըլա իլաննամէլէրի տաղըլմագտա իքէն, պաղըլար թարափընտան՝ քէնտի հադդընտա ամիճուղիքը սէօզլէր թէտմի օլունմագտայըտը։

— Էվէթ՝ էվէթ օ՛ըը — խայըր պիրտէր օղլամադ — ատտիքլէրի կիպի, պիր տիկէրի տախի,

— Եանըլըյօրսուն, պէն քէնտիսինի էյի թանըրըմ՛...

— Ցագալի, մուճիղալը քիմսէն թահսիլ իլմիշ,

ՄԻՒՍԻՒ ՓՕԼԻՆԿ-ՎԻՆԲՍ (ՓՐՕԱՆՋԻՆ)

— Հէր չէյին իճրասընտա միւդթէսիլ պիր չէյթան ՚ըը...

Կէրէք մէրդումանըն պալատէ մուհարրէր սէօզլէրինտէն, վէ կէրէք մէրդումըն հալու էթվարընտան, պու կէնճ պիւյիճինին, պիղալի Հանրի Փըրանճինի

քէնաիսկ օլսուդաւնը, պիդիմ կիսկի օդուչանլարըմըզ տաիսկ էլպէթաե քէչճի եմտիլեր։

Մէրգուսըն իլաննամէսինաե, էմնալի կէօրիւլմէմիշ հօդդապաղըզլար, վե չայանը հայրէթ միւճիղէլեր իճրա խալկճէյի վաա օլաճանուշ օլմաղըլա, հաասըզ հիսապսըզ պիր գալապալըզըն մէրագընը թահրիք եմմէյե մուվաֆֆագ օլմուշտուր։

Ֆագաթ նէ զարիպ հալ... Փըրանձինի՝ ուսուսըն հայրէթինի մուճիպ օլան պու սէնաթը նէրկաէն թահսիլ եմմիշ խալ, ֆագաթ ինսան՝ հայլազը մէրգուսըն գուվվէյի ագլյէյի չէյթանկյէսինի, նալալրը ալդադաթէ ալաըզնաա, պու հարիգուլադ սաե մուխիդըն հէր չէյե միւգթէսիլը օլաճաղընա գանսաաթ կէթիրսե կէրէք սիր։

Փըրանձինի, սահբէսաէն չըգալդան սոնրա Հինսիսթանըն Մաարաա նամ պէլաէսինէ կիմմիշ, վե պէճաեյի մէդրիսէսաե՝ էբսէրկյէթլե պուլունան պիյիճիլէը իլե մուաբէֆէ բէյաա եմմիշ օլմաղըլա, քէնաի գուվվէյի ագլյէսի իլե, իչպու սէնաթը աճիպէնին պաղը էսրարընա վադըֆ օլմուշ, վե հալաա պիր չօդ սիհրու էֆսուն իլե մէչպուլ օլանլարը թէգաաուսիմ եմմիշ խալ։

Պալաաե գիրրի սէպդաթ խաէն իլի նէֆէր պիւյիճիլեր, Փըրանձինինին սէնաթը մէդրիսէսաե օլան մէհաբէթը քնամիլէսինի թագալը խաուպ, բալագ մէնաղարէլեր կէօսթէրմէք, վե քիւլլիյէթլիս պիր թէմէաուս հասըլ եմմէք իչին, պէրաաբէր իճրայի սէնաթ եմմէլէրինի թէճրիֆ եմմիշլեր, վե Փըրանձինի սաիսկ գաթալ եմմիշ խալ։

Փըրանձինի, մէրգուսան իլի նէֆէր ավէնելելրի իլե իճրայի սէնաթե պաշլայըպ, թէսթիրսա պուլունան իղտիհսարընի ափէրիսինաե ալդըշլարընա մաղհար օլմաղսաա իսի խաեաե, ֆագաթ պու չանաե չէօհրէթե ասլա էհէմմիյէթի վիրմէյօր կիպի կէօրինմէքսաե խալ։

Փըրանձինի, մէշհուր պիր սէնաթքաար նամը թահսընսա, վե ճէպլէրի ալմուն իլե սօյսե օյարադ թէսթիրսան չըգար, վե սոպահա դաասար ֆունչաե սէֆֆահաթ աէրնաաընա սալարադ, էրթէ կիսի ագշամա դաասար պիր բարաագը վե աճ ուսուլը գալըր խալ։

Սէնեաե միսճանլար դալանաըգը հալաե, չօդ սէֆսա աճլըգսան վե սօսադսան մուղթիրըզ օլմաղ, մէրգուսըն թահսիլաթը իգթիճլասընաա խալ, պիրսա ալմուն մըդնաաըսլարը օլան... գարըսար իլե գումար... սոնրա վիսա Փըրանձինինի պէշ բարաագը պըրադըյօրլար ըմը։

Խիլասայի քէնդի Փըրանձինի, պիր կիճէսաե պէօյիճէք պիր սէրվէթի քնամիլէն սարֆ խէպիսիր պիր սէֆիհ խալ...

Փըրանձինի, կալկաթա պէլաէսինաե պիր քաչ սէֆսա իճրայի լուպիյաթ եմթիհանէն սոնրա, իլի նէֆէր սինհրագ արգաաուաշլարըյըլա պէրաագէր Սէյլան սոսընա կիմտի։

Հինսիսթան ըգլըմընըն՝ սէօրսա միլճօն սէքէնէսի իլե չէօհրէթշըար օլան պու պէլաէյի մէշհուրէ, մալիք օլսուդաս սէրվէթը թահպիյէսի, նամի մուսանէլէրինաե պուլունան ալմուն լինճաս վե ճէվահիր իլե մալիսմը ճիհան սըր։

Իչթէ Փըրանձինի, (Ֆօր)... նամը թահսընսա պուլունան իլի նէֆէր ըէֆիղլէրի իլե պէլաէյի մէդրիս-

րեաէ պաւլունայօրաւաը, հայլապը մէրդաւմ՝ չաւ հէնկաամը չէպապէվ իչինաէ մալիք օլաաւղաւ միճեբրէպլիյի. վէ գաւվլէյի ադվյեսի իլէ րէֆիդլէբրինին հիւանի թէվֆճիւհլէբրինի դաղանմիշ ըաը, մէրդաւման՝ փըրանձինյի ասն աէրէճճ աեվախրլէբրինաէն, վէ հադդընաա էնինյէթը քեամիլէյերի պաւլունաաւղնաան, մէրդաւմը սիրի էֆաաւն խաւսաւբնաա պիլախրլէբրի հէր պիր մաչիամէթ, վէ նէչէ նէչէ էսրարը ղարխպէյէ ակեահ իթմիշլէր իսի։

Մաարաալը օդդապաղլարաան պիրի, իչպաւ մալի մամը սիրվյեսէն մաաէ ղայէթ մուհիմ սիկէր պիր արրաա տաի վազըֆ պաւլունայօրաւաը, չէօյլէբի մէրդաւմ վապթըյըլա քէնաի վաթանտաչլարընաան լէվհիաա պիր աաէմին, հալի նէղիաէ պաւլունաաւղաւ էհնաաէ, Ա՛ֆյան տաաաբնաա վազը օրմանըլարըն պիրինաէ, պէ իօրրաղըն ալմընաա քիւլլիյէթլի պիր սէրվէթ կէօմաւչ օյաաւղաւնը պիլախրմիշ իսի։

Մաարաալը հօդդապաղ, պաւ էսրարը փըրանձինի իվ սիկէր արդաաաչընաա պէյան իթմալքաէն սօնրա, էպտար մէղպաւրըն, պաւլունաաւղաւ մահալ ղայէթ էնիրէյլի օյաաւղունաան, քէնաինին եալընըզ պաչընաա էճէրէմէյէճէյինի, վէ էկէր քէնաինէ րէֆադաթի իաաէ, մէրիւր աեֆինէնէն (դանձ) միսաալաթէն էրինաէ իթադիմ օյունմասընաա բաղը օյաճաղընը իվթէն պէյան իթմալ։

Էրդաւման պաւ թէվքիֆի, րէֆիդլէբրի թաբաֆընաա էլ մէճպուռնիյէ դաղաւլ օյունաւպ, իչի պիրաէ օյա իվան օյաբաղ՝ աեֆինէնէն պաւլունայընը աա վաար օյաաւլար. վազաա պաւ մահալ բէք վէ-

լիմ օյաաւղաան մաաէ, աեֆինէ՝ պիր թաղըմ եապան աղաճլարըյլա մաւհիթ ղայէթ թէհլիքէլի պիր դայանըն ալընաա կէօմիւլմիշ իսի։

Փըրանձինի, րէֆիդլէբրի իլէ պէրաբէր իչի կիւն միթէմաահիյէն կիճէ կիւնաիչ չալընըպ, վէ հէր նէվիի թէհլիքէյի կէօղէ ալաըրարադ, թօրրաղը դաղըրըյար, վէ սիմպիր միւչհիւլաթի իլէ աղաճլարը քէօրինաէն աեվիրահիլէր, վէ նիհայէթի իւչմի կիւճ հալ իլէ աեֆինէյի պաւլունաղա մաւվաֆֆադ օյապիլահիլէր,

Մէղքիւր քիւլլիյէթլի սէրվէթի, աեմիր թահաալարըյա մաւհաֆաղա իահիմիշ, իչի աաէթ ալթան դապըյար իչինաէ պաւլունայօրաւաը։

Փըրանձինի իլէ իչի նէֆէր րէֆիդլէրինին հըսա իթահիքլէրի մահղաղ գիյէթին թարիֆի մաւհալ օյաւպ, անճադ դարիյին քիւրամէն թաաավվաբաթընա իհալէ ետէրիդ...

Մէրդաւման, ալթունըարըն բարըյթարըյըյա կէօղէրի դամաչմիշ, վէ մէսաւրիյէթլէրինաէն դաչի, սաբահօշ օյնաչյար կիպի ալըդ ալըդ կիւէյօրյարըըաը, փըրանձինի, պաւ հալէթի մէսթիաէ իչէն՝ նահէհան պիր պաւրէթը վահչիաանէաէ կէօղէրի բարըյը վէրաի, վէ պալթայը էլինէ ալմադա՝ հէման արդաաաչըրընըն դաֆաաընը բարչա բարչա իթմէյի ավաչինաի իսէ ետ... սօնրաաան քէնաիսինի պաւլարադ պալթայը նէրէ պըրադը...

Փըրանձինինին արդաաաչըրը, թարիֆի նադապիլ պիր հըյրաը թաամա իլէ ալթունըարը մաւայինէ իթմալքաէն սօնրա, զաթէն իչի կիւնաէն պէրի ֆէնա հալաէ հօրղաւն, վէ պի թաադաւ թաւվան օյմալարըյըյա, պիր

մըգաար բահաթ իթմէք իչին հէյնան աէֆինէնին եա-
դընընաա աերիվիպ եաթմալարըյըլա ապդուլա վարմա-
լարը պիր օլաաւ։

Ֆագաթի Փըրանձինի ույաւմայօրաւաը, պիր նիյէ-
թը վիւահիչէ, ճանիչի մէրդաւընն պէյնինի չաթըչաթ-
ալըրրճաալընաա իչդալ իթմէքաէ իաի... Փըրանձինի օէ-
նաաէ էօյլէ աէհչէթվի պիր հալ քէպ իթմիչ իաի քի,
էն իաւնրիվ՝ վէ էն վահչի պիր ճանվէր պիլէ մէրդաւընն
գաարչըալընաա չըգմագա ճէաարէթի իաէմէյէճէքաի, ճան-
վէրը մէրդաւմ աէր հալ պաթթալը էյինէ ալաը, վէ հըր-
աաւ թաան գըղըլճընմարը աագմագաա օլան կէօդէրի
իչէ էթրաֆինաա պագդնաըգաան ածնրա, նըըաարըմ կիպի
պիր աաւրաթվէ լէֆիդչէրինին իւղէրինէ ատզրաւ գօյաւ-
լարագ. հէյնան պիր վաւրաչաա պիրինին գաֆիաըընը
բարալաագը, վէ ակիկէրինին ատախ անրընը իբնիչ պէօղ
ան... պիչաթէչէր, պիր ահ պիլէ աէյէմէյէրէք ահ-
րէթէ նօղճաւ օլմաչէար ըաը...

Փըրանձինի, աէրհալ իչի էլէկրինի ալթան գագ-
լարընն իչինէ ատզարագ, էն կիւրան պահա մաճեվներ-
աթը, վէ գալաըրագալչէճէչի գաագաը ալթան մէարիւ-
քէաթը՝ պիր չաւվալընն աէւրաննընաէ նէրլէչաիրմէչէ
պաշլաագը։

Գաթիչի մէրդաւմ, ինճաւ ալթան վէ մաճեվնէրաթի
իչէ չաւվալը էէպ ա էէպ ատզրաւրաաւգաան ածնրա ար-
գագընաա ալաը, վէ իբի նէֆէր արդաագաշլարընն յա-
չէէրէի իւղէրինէ վահչիյանէ, վէ աէհչէթամիվ պիր նի-
կահ աթթի իաէրէք՝ մահալի մէղբիւրաէն մուֆարէգաթ
իթմաի։

Փըրանձինի, պիր գաւվէչի հարիգ իւլաագ թէէ-

պիրի իչէ թէագըպ օլաընաւյօր կիպի՝ պյագլարը պիրի
պիրինէ ատզաշալագ եիւրիւմէյէ պաշլաագը, վէ մէճգաւ-
րի ծլարագ պըրագալըը աէրվէթնն պագըյէվինէ հըր-
աաւ թաան իչէ պիր տահա պագագըգաան ածնրա, սիւ-
րաթէչէ մահալի մէղբիւրաէն մուֆարէգաթ իթմաի...
չաւ հալ իչէ աէֆինէնին պագըաը, իչէրաւաէ պիր ճօլ-
ճայա պըսաէթի օլաճալը կիպի, իբի հօդգապագըաըն
լաչէչէրի ածիի, վահչի ճանավարըարա եէմ օլաճագ-
ագը։

ԱՒԸՍԹՐԻՅԱ ՄԷՄԱԼԻՒՆՏԷ

ԳՕԼՆՇԿ-ԿԻՆՐՍ ՆԱՄ ՄԻԼԵՕՆ ՍԱՀԻՊ ՊԻՐ ՏԷԼԻԳԱՆԵԸ

1876 աէնէօինաէ պիր կիւն, էօյլեաէն պիր ատախ
էվէլ Տալմայիա Իմբէրաթօրլուգաա մագարըընաա, Լօբա
Գօլնշկ-կինրս նամ միլեօն ատհիպի պիր ատէմ վատըլ
օլուպ խալգըն նագարը ատզգաթըընը ճէլպ իթմիչ իաի։

Պաւ նամ թահարընաա պուլունան աէլիգանըը, պէլ-
աէյի մէղբիւրէյէ վատըլ օլաաւզաընաա, հէյնաւգ եիւրի
պիր նաչընաա խէաէ, Ֆագաթի վիճաւատը օլմատըլըա
եիւրի ալթը նաչկարընաա թաիմին օլաունօյօրաւաը։

Մէրդաւմ, հայիվ պաւլունաաւգաւ խամաւ չէօհրէթվին
գարատպէթվինէ բաղվէն, գայէթ նագիք՝ վէ գարիճ պիր
գաթի օլաաւգաւ, վէ ատզա խըրչըն օլմատըգը լաթիճ սկս-
մատընաան անկաչըլըյօրաւաը։

Ան ատզըլ խամաւ չէօհրէթի օգաւյանկատրըմըգա մա-
վաւ Ր օլան, վէ Գօլնշկ-կինրս նամը թահարընաա կիպիէ-

նէն պու մէչհուր ճանի. եէնիտէն եէնիյէ իշլերէ թէչէպշիւս իթմէք նիյէթի իլէ պու պէլտէյէ կէլմիշ իտի...

Լօրա կինքա, եախօտ Հանըի փըրանցինի. չէհրին կիւզել մէվզըսընտա միւքէլլէֆ պիր գօնագ իսթիճար իտուպ. Հինտ մէմալիքինտէն կէթիրմիշ օլտուղու նէվ պէնէվ չէչէքլէր իլէ վասի պաղչէսինի ոճնաթտը. վէ կիրան պահա դումաշլարըլա տէօչէթտիրտիքտէն մատէ. միւթէատտիտ խըտմէթքեարլար թուրթուպ ալա ճընա աթլար վէ միւղէյէն արապալար սաթըն ալար. վէ ղէնկին պիր Լօրտա չէսպան օլաճագ սուրէթտէ իմրարը էօմր իթմէյէ պաշլատը. մէրդումըն սախավէթը զաթիկէսի վէ ուլուվը ճէնապը. վէ էրպապը միւհթաճինէ իթտիյի իհսանլար, պէյնէնտա չույու պուլմուշ իտի:

Մէրդում, նիւէթը խայրսիյէ իլէ թէչքիլ օլունան չէրքէթլերէ, վէ խայրաթխանէլերէ իհսան պույուրտուղու մէպալիղի ալիճէնապանէսի իլէ, ումումըն բաղպէթու իհթիրամընա մազհար օլտու

Փըրանցինի, մէճպուրի օլարագ իճրա իթտիյի պու խայրխահլըգլար, նէ նիյէթէ մէսնի օլտուղու օգուեանլարըմըզա մալում ատր, հէր չէյի միւպալաղա իլէ կէօրմէք, եանի բիրէյի տէվէ էթմէք՝ խալգըն տատէթի օլտուղու կիպի, չօգլարըն պիւյիւմինճէ Լօրա-կինքանըն սատաթտա եիւզ սէքսէն լիրա կէլիրի վարըրտը:

Մա մաֆիհ, մէրդումըն մալիք օլտուղու քիլլիւէթլի սէրվէթ, եավաշ եավաշ խարապէ եիւզ թուրթմագա պաշլամըշտը, Փըրանձինինին վարիսաթը ճէսիմէսի, քէնտի թէոճիւպ, վէ ղէֆգ ու սէֆահաթէ օլան ոճնաթտա եիւզ սէքսէն լիրա կէլիրի վարըրտը:

Մա մաֆիհ, մէրդումըն մալիք օլտուղու քիլլիւէթլի սէրվէթ, եավաշ եավաշ խարապէ եիւզ թուրթմագա պաշլամըշտը, Փըրանձինինին վարիսաթը ճէսիմէսի, քէնտի թէոճիւպ, վէ ղէֆգ ու սէֆահաթէ օլան ոճնաթտա եիւզ սէքսէն լիրա կէլիրի վարըրտը:

Մա մաֆիհ՝ Փըրանձինինին, գումար իլէ գաթընըլար հագգընտա օլան մէյլանը ֆէվգէլատէի հատէսի իլէ, հէր նէվի ճինայաթը իրիհքտագ խէրէք բարա թէտարիք իթմէյէ պաշլատը. մէրդումըն սախավէթը զաթիկէսի վէ ուլուվը ճէնապը. վէ էրպապը միւհթաճինէ իթտիյի իհսանլար, պէյնէնտա չույու պուլմուշ իտի:

Մէրդում, նիւէթը խայրսիյէ իլէ թէչքիլ օլունան չէրքէթլերէ, վէ խայրաթխանէլերէ իհսան պույուրտուղու մէպալիղի ալիճէնապանէսի իլէ, ումումըն բաղպէթու իհթիրամընա մազհար օլտու

Փըրանցինի, մէճպուրի օլարագ իճրա իթտիյի պու խայրխահլըգլար, նէ նիյէթէ մէսնի օլտուղու օգուեանլարըմըզա մալում ատր, հէր չէյի միւպալաղա իլէ կէօրմէք, եանի բիրէյի տէվէ էթմէք՝ խալգըն տատէթի օլտուղու կիպի, չօգլարըն պիւյիւմինճէ Լօրա-կինքանըն սատաթտա եիւզ սէքսէն լիրա կէլիրի վարըրտը:

Մա մաֆիհ, մէրդումըն մալիք օլտուղու քիլլիւէթլի սէրվէթ, եավաշ եավաշ խարապէ եիւզ թուրթմագա պաշլամըշտը, Փըրանձինինին վարիսաթը ճէսիմէսի, քէնտի թէոճիւպ, վէ ղէֆգ ու սէֆահաթէ օլան ոճնաթտա եիւզ սէքսէն լիրա կէլիրի վարըրտը:

Մա մաֆիհ՝ Փըրանձինինին, գումար իլէ գաթընըլար հագգընտա օլան մէյլանը ֆէվգէլատէի հատէսի իլէ, հէր նէվի ճինայաթը իրիհքտագ խէրէք բարա թէտարիք իթմէյէ պաշլատը. մէրդումըն սախավէթը զաթիկէսի վէ ուլուվը ճէնապը. վէ էրպապը միւհթաճինէ իթտիյի իհսանլար, պէյնէնտա չույու պուլմուշ իտի:

Մէրդում, նիւէթը խայրսիյէ իլէ թէչքիլ օլունան չէրքէթլերէ, վէ խայրաթխանէլերէ իհսան պույուրտուղու մէպալիղի ալիճէնապանէսի իլէ, ումումըն բաղպէթու իհթիրամընա մազհար օլտու

Փըրանցինի, մէճպուրի օլարագ իճրա իթտիյի պու խայրխահլըգլար, նէ նիյէթէ մէսնի օլտուղու օգուեանլարըմըզա մալում ատր, հէր չէյի միւպալաղա իլէ կէօրմէք, եանի բիրէյի տէվէ էթմէք՝ խալգըն տատէթի օլտուղու կիպի, չօգլարըն պիւյիւմինճէ Լօրա-կինքանըն սատ

ելուծման . . . Եղյելեր, զայեթ կիզլի աուրելմաե դաթել խաիլեը խաի։ . . .

Փըրանձինինին պաւ եչնի թեաչեուզլերինե դուրպան կիաչեն դաաընլարըն աաչեթի օթուզ օլուպ, պու պիչաըելեը, զօյան միաալի՝ ճանվերը մերգուրըն եչաի վահչիյանեչաի իլե դաթել խաիլմիշլեը խաի։

Խաապիսը մերգուրըն պաւ ճինայեթլելը, օ էանաաե մալիք օլաուղը սերվելին թահսընաա մեմուր դալըյօր ըսը, խիլասալի քելամ ադճե սայեսինաե պաւ մենֆաւր ճանինին իզինի պաւլմադ միւմքիւն օլամայօլուսը։

ԳԸՍԳԱՆՃ ՏԻՒԳ

Փըրանձինինին մաւավելաթը իպլիսքեաւանեսինաե չայանը հայրեթ պիր նօզթա վաը ըսը, չեօյլե քի պաւ ֆիքուրմայեաչեն կելմե վելեաի պինա իըլըսըզ, պու մենֆաւր հայլազ, են միլեթպեր վե են ասիլ ֆամիլեալարա աթֆը նիկեահը չեհվեթ իլմմեյե ճիւրաթ իլմաիյինաչեն, լինաան՝ պաւ սեֆիլի, վեհմաւ խայալաթի իլե բերվերաե պիր չըզըչեն զանն իսերեք հալինե աճըյաճագըրաը, հալ պաւ քի մերգուր, թեխայիւլ իլմաիյի մաաեյերին ֆիիլչեն իճրասընաա միւդիեաիր օլաուղընը իյթիրաֆ իլմմեյե մեճապուրըզ։ .

Իհթիմալ քի հեքեայե նիւվիս (վիզաանն) սաիի 1877 սեչնեսի մայըս այընաա Փըրանձինինին, 28 եաչընաա զայեթ սասիլ պիր տիւչեսաչեն, քեմալի աշղ ու մուհապեթլե սեվիլեսիյինի տույուուղընաա չիւպհեյե զահիպ օլայըրաը։

Փըրանձինի, զաթեչեն օգաւեանլարըմըզա մալիւմ օլան թաապիյի խաասեչերաչեն մաաե սայի պիր ֆամիլեալե մենսուպ միլեօն սահիպի պիր սուլթանաե սեվիգանը դանն օլաընմասըյըզա, հեր չեյե միւդիեաիր օլապիլեճեչի թաապիյի խաի։

Պունանան դաթինադար՝ խաապիսը մերգուր, զայեթ ճեսուր, չեճի, կիւզել, վե կենճ, օլաուղու կիպի լաղըմկեչաիյի հալաե՝ գըլըճընը խաթխանալ խիմմեչի տաախ բեք ալա պիլմեքաե խաի . . .

Պաւ խաասյիսի (յաակաթիւնք) միւֆիսաե իլե պերապեր . . . զենկին տաախ օյան պիր սաեմ արթըգ նեչեր հաաուսադըզ . . . վե իչթե Փըրանձինի՝ չու հալաե սայի պիր Տիւդ իլե բեգապեթե դալգըզըր։

Մաուսուզել Հ. նամըյըզա գիւրի սեպգամ խաեն Տիւչես, Փըրանձինի իլե կեօրիւչմեք իչին վազըթ թային խիմիշ խաի։

Մեզպուրենին աչըզը պուլունան Տիւդ, դալգըըննաա մեմուրին զայրի պիր բագիսլ կեօրեբեք ֆենա հալաե մաղիմարըզ օլմազա պաշլասաը, գըսգանճլըզ աթեչի՝ մաւմահիչեչին ճանաւ ճիյեբինի եաղըզ գավուրըյօրըզը։

Տիւդը մաւմահիչեչ, մաշուզեսինին քենահինի գաթան սեվմեսիյինի, վե մեզպուրենին գալպինե՝ պիր սահկերինին հիւքմ իսմմեքաե օլաուղունը թաասիք խիմսաեն ոճնրա, բագխալի պուլունան չահաը, տաեչլօյա տավեթ խիմմեչ գարար վերաի խաեսե, ֆագաթ բագխալինին պինչերճե տաեչլօլարա կիրմիշ, վե հիչ պիր ճերինա պաւմադըզըն նիչե նիչե սահմերը եաբաչամըզ վե եօլուսը-

միշ օլտուղընը խապեր ալտըգտան մատէ, մէրգումըն ղայէթ չէճի... վէ հաթտա ֆէվգէլատէ ղէնկին... պիր տէլիգանը խախլինի տուեարադ, խահ նա խահ տէբուռնինտէ պիր սատմէ հըսս իթմիշ խոի։

Տիւդ, Փըրանձինինին ալէյհինտէ սօն տէրէճէ պիր խուսուսմէթ հըսս իթմէքտէ խոի, մուսահիպէյ՝ րագիպինին քէնտինտէն գիչատէ ֆէզայիլի զաթխչէսի օլտուղունա գըսգանարադ, վէ քէնտինի ախղը ինթիգամէ ղայըն մուդթէսիր կէօրէնէք, կիճէ կիւնահուզ ահ ու ֆէրեատ իլէ խապ ու բահէթինի իհալ խոյօրուսը...

Հէյհաթ՝ նէ՞ զարիպ հալ... Փըրանձինի կիպի Ալլահըն տէրկեահընտան գօվուլմուշ պիր հայրազ, ասըլզատէ պիր Տիւդի՝ պաէթա գատըն միսալի հէօնկիւր հէօնկիւր աղատայօրուսը...

Պիչարէ Տիւդ, գըսգանճըգ պէլասըյըլա կիճէ կիւնահուզ խատմի հագդընտա տիւչիւնէրէք, ապլու չուռըընա խալէլ կէթիրճէք տէրճէճէլէրէ վարսը... ֆագաթ քիմի՞ իչին....

Փըրանձինինին մաշուդէսի պուլունան ասըլզատէ գըզը պիրատէրի, խուսուսմէթ վէ ախղը ինթիգամ ոէվտասըյըլա նանըպ թուքուչմագտա օլան Տիւդ իլէ հէմֆիքեար օլուպ, հայրազը մէրգումը տուէլյա տավէթ իթտի, Փըրանձինի, գըզգալընտաչընըն մուհապէմէ խաթըը իչին՝ մէրգումըն ճանընա գըչմագ իստէմէյուպ անճադ խաֆիֆ տուրթատէ եարատամըշ խոիքի, պու հալ՝ պիչարէ Տիւդի պիթիրին պիթիրնէ մուտղտատ իթտի, մուսահիպէյհ պիր արա խատմինի խէֆիչէն էօտիւրթմէյի տիւչինտի խէ տէ, ֆագաթ պու ճինայէթին (վատուրիւն) իրթիքեատընա, վիճտանը վէ իշղէթը նէֆսի ճեվազ վիրմէյօրուսը...։

ՊԱՅՕՋՏԱ ՊԻՐ ՎԱԳԱՆ

Միւսի Դոխինկ-Կինքա, պիր կիճէ ումումէ այիտ օլան պիր պալօտա, մէմուրլին ղայրի օլարադ թահգիր խոիլտի...։

Ֆիւսթախ հէրիֆին պիրի, միւսի Կինքասըն իչֆադաթընտա պուլունան դատընը ճէպրէն բուս իթմէսինէ, Կինքա, եանի Փըրանձինի, մէրգումա պիր թօգաթ աչագ իթտի... պու հատախէնին վուգուսը իլէ տօգուշ նէֆէս տէլիգանլըլար իլէ Փըրանձինինին պէչինտէ պիր վիճնադտա վուգու պուլտու, մէրգումանի տէլիգանլըլար, հէր նէ սուրէթլէ օլուրսա օլսուն, քէնտիսի իլէ տուէլլօ իթմէյէ հաղըր օլտուղլարընը, միւսի Կինքասէ պէյան իթտիլէր...։

Տէլիգանլըլար, թօգատ եէմիշ օլան արգատաչլարընը թատահհուպ իթմիշ օլմալարըյըլա, մէրգումանըն թէբդիլի Փըրանձինի թարաֆընտան դապուշ օլունտու։

Փըրանձինի, պաշնալարըն Տիւդին տավասընը իլթիղամ խէն, վէ մուսահիպէյհ թարաֆընտան իւճբէթլէ թէտարիք օլունմուշ ատէթլեր օլտուղլարընա գանատթ հատըլ իթմիշ խոի...։

ՏՈՒՆԱՎՕԼԱՐ

1877 սէնէսի աղօսթօսընըն իլքինճի կիւնի ալէքսանդրիայ՝ հէնուշ կիւնէչ թուրու իթմէտէն, «Կինքա» նամ

թագւոտ պէր մանկատ ալթընատ կիզէննէն միւնօն տանէ-
պի Լօրտ... եանի Հանրի Փըրանճինի, օ էնտատ եիրմի
իւչ հաշընատ օլտուղտ հալտե, ճիւմլեէն էվվել մէյ-
տանը միւտաւրէպէյէ կելմէրէք, ահրէմէ կիմմէյէ ար-
ղումէնէ պուլունան խառխլէրինին վիրտուինէ ինճիղալ
խէյօրտուտ... մէրդում՝ պէր տաւրէթը մէրտանէկիտե
եալընդըրըճ օլարադ տուրուշունա նազարէն, միճէր-
ըէտ քէսպէ մուվաֆադըյէմ խէճէյինէ գանատի հա-
պըլ իմմիշ կիպի կէօրինէյօրտուտ...

Տուէլօ գայիտէի միճիպինճէ, թարաֆէյն լա-
ղըմ կելէն չահիալէր հաղըր օլտուդըրը կիպի, թային
օլունան մէյտանը միւտաւրէպէ տաճի բէք մինատիպ խոն,
չէօյլէրի մահալի մէդրիսը վասի պիր մէյտան օլտուպ,
պէր թարաֆտան ուֆագ՝ ֆագաթ կիւմիշ այինէ կիպի
բարլադ պէր ըրմադ ճէրիյան իմմէքտէ խոն...:

Ճահիալէրին օրթատընատա, գահրիմանքէտալի պիր
պէտալէթլէ տուրմագտա օլան Փըրանճինի, քէնտի
թավը ու հարաքէտմէյըրտա կէօրինէլէրին նազարը տըգ-
դաթընը ճէլպ խէյօրտուտ:

Սէքիշ ծն տադըդտա ոնկրա՝ Փըրանճինինին խառխա-
լըրի տուէլօ մէյտանընատա վասըլ օլտուտար...

Մուայէն օլան վագըթ հուրուլ իմմէքլէ չահիալէր՝
դայանմէյէն հէր իքի թարաֆըն ալաճադլարը խաթվէ-
լըրի (քայլ) տայըրըտար, վէ հէման միւտաւրէպէյէ պէտա
խոնտաի, էն էվվել հիճիւմ խաէն չախս՝ մաղլուպէյն ըիւ-
ճամի իմմատի, Փըրանճինի, լուրթֆէյն մէրդումըն էօմրիւնի
պախչ իմմատի խոտ ատ, ֆագաթ մաղլուպըն եէրինէ
կէչէյն իրինճի չախս բէք պէտապահա օլտու:

Ֆինալագ մէրդում, Փըրանճինիի հայրընճա կօրտու-

խոէտ, նիհայէթի խառամինին գըրընճնա հէտէփ օլարադ
մաղթատըյէն եէրէ սերիլտի:

Փըրանճինի, տօղուշ նէֆէր խառխլէրինատէն իրխ-
սինի գաթլ իմմիշ վէ ալթը նէֆէրինի տախի թէհլի-
քէլի տուրէթատ ճէրհ իմմատիքատէն ոնտրա, մահզա խաթի-
գա նիյէթի իլէ մէրդում ժանըն գըրընճլարընը գըրընգ ըրմա-
գա ատաը, վէ պու տուրէթէ տա էլընծա խիմատ վիր-
մէք, վէ տազ գալանլարըն էօմրիւնի պախչ իմմէք խա-
թէտխինի անլատաը խոտ, ֆագաթ տօղուշընճը խառա-
մի, մաղթատըյէն վէֆատ իմմիշ օլան արդ տաուշընըն ին-
թիգանընը ալմադ սեվտասընա տիւշմիւշ օլմադընա,
միւթատրէքէյի գատար էտէն իմմինա իմատ...

Փըրանճինի, խառամինէ խիմատպէն՝ քէնտինին սէհ-
չեթլիւ պիր ճանվէր օլտուղունու, վէ էլինտէ գըրընճ
պուլունտուղտու հալտե՝ օլտպիլտիյի գատար քէնտինատէն
թէպատիտ իմմէք քհարը ագիլ օլաճադընը, նատիհատ
հօլտու իֆհամ իմմէքլէ պէրտպէր, կէրէք ճիւմլէնին
էօմրիւնի պախչ իմմէք, վէ կէրէք մաղթատըյէն եէրէ
վիրմէք եէտը իմմինէյտըրընատա պուլունտուղունը, նա-
նի լուզումը թագտիրինատէ՝ հէր իքինինի եարմադա տա-
խի միւգեթտիր օլտուղունու իլտվէյէն պէյան իմմատի
խոտ... խառամի, մէրդումըն պու սէօվգերինէ էհէմմի-
յէթի վիրմէյուպ, հէման իւղերինէ հիճիւմ իմմէսինէ,
մաղթատըյէն եէրէ սեվիրմէսի պիր օլտու:

Շու հալ իլէ մէճլուհլարատան մատէ իչ նէֆէր
մաղթատ պուլունտույօրտուտ, ֆագաթ պու մինղարէյի
միւեյլէմէ հէնուզ խիմատ պուլմադընը խոտ, չինքի խա-
ֆինֆ տուրէթտէ մէճլուհ օլանլար իլէ՝ չահիալէրինի պա-
ղըլարը, ախալը լինթիգամ սեվտասընըա տուղան օլարադ,

վէ կէօղէրի էօնիւնաէ գան իլէ միւէմմա եէրէ սէրիւ-
վիշ պուլունան իչֆիդէլերինին ահվալի բիւր մէլալինի
ունութարագ, պիրէր պիրէր տուէլէյա սէվամ իթմէք-
լէ, քէնահիլերինի ազիմ պիր թէհլիքէյէ իլգա իթա-
լէր...

Ահ կիպի գան ագըյօրուտը... աֆիթապը ալէմ-
թապ՝ պու մէնզարէյի մուէլլէմէյէ աէհչէթամիզ գի-
յալէր սաչմագտայըտը...

Փըրանձինի, ասն աէրէճճ հօրուլտուղունաան՝ պիր
քաչ տագըգա միւթարէքէ թալէպ իթաի, մէրգումի պու
հալ իլէ՝ պէնգի գուտուրմուշ օլան խասիլերինին ագ-
ըլտարը պաշլարընա կէլիրտէ, մուհադդագ պիր էօլիմ-
աէն խէլաս օլուրլար աէյու իւմիւտ խախյօրուտը:

Նէ՞ զարիպ հալ... ճանիյի մէրգումին խուներիզ
ճանը խասիլերինի աճըյօրուտը...

Մէրգուման միւթարէքէյի գապուլ իթմէսիքլէր-
ինտէն, Փըրանձինի՝ թէքրար դըլըճընը էլինէ ալմաղա
մէճպուր օլտու, վէ էվէլքինտէն գնյատէ պիր հիսէթտա
չիտէթլէ խասիլերի իւղերինէ սալտըրարագ ալտպիլ-
սինինէ, վէ պիրա մէրհամէթի վուրմայա պաշլատը, մէր-
գումին իպրագ իթաինի պու չէճաաթը գէվգէլատէյէ,
խասիլերի պիրէ հայրէթ իտէյօրլարըտը, չահիտլէրտէն
իբնի, հօրգունլուգտան թապու թուվանը գալմամըշ
գանն իթաիքլերի Փըրանձինի իլէ միւտարէպէյէ պաշ-
լատըտար խսէտ, հէր իբնի տահի էօլիմ հատտինտէ
մէճրուհ օլարագ եէրէ աէվրիլտիլէր:

Ինթէ Փըրանձինի, պու սուրէթլէ մէրտանէ աէօ-
յիւշէրէք՝ մուղաֆֆէրին, վէ սագ սէլիմ օլարագ մէյ-
տանը միւտարէպէտէն մուֆարէգաթի խախյօրուտը:

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻ ՄԱՇՈՒԳԵԼԵՐԻ ԻԼԷ ՓԵՆՏԻ ԽԱՆԷՍԻՆՏԷ

Ֆիլ հագըգա Փըրանձինի, օ կիւնէ գատար քէն-
տինին պէօյլէ պիր գուվվէյի ֆէվգելատէյէ մալիք օ-
տուղունը պիլմէյօրըտը, մէրգում օ կիւն, բաղտըրը-
նըն աէվիրտէն, վէ սընըրլարընըն չէլիքտէն օտուղու-
նա գանատաթ կէթիրտի:

Փըրանձինինին բէնէյէյի վահչիյանէսինտէն ճանը-
ըընը գուրթարանըտը, մէյտա, մէճրուհ, մաղրուպ, վէ
մահճուպ օլարագ մէյտանը միւտարէպէյի թէրք իթա-
լէր, Փըրանձինինին չահիտլերի տահի, մէրգումանընն
արգատը սըրա կիթաիքլերինտէ, մէրգում հալընըզ գալ-
տը վէ պիր մըգտար տիւշիւնտիւքտէն սօնրա գըլըճընը
գըրըպ ըրմաղըն իչինէ աթը վէրտի...

Փըրանձինի, էթրաֆընա ամէչնաք նիւհահալը աթֆ իթմէքլէ, օ անտէ թապիաթըն իպրազ իթտիլ տիւրուպա լէթաֆէթի թէմաչա խոյօրուտը, Աֆիթապը ալէմթապըն, կիւմիւշ այինէ կիպի բարլամագտա օլան ըրմաղըն տէրուինինտէ սալտըղը զիյալէր, հուպուպ իտէն պատի սէպայի հայաթ ֆէզանըն լոջ աէասընա տէմնաղ օլան գուշլարըն էօթիւշմէլերի, վէ պիր տաղճատան տիկեր պիր աղաճա սըչրայըպ օյնաշտըգլարը, խիւլասայի քէլամ հէր թարաֆտա հիւքմ իտէն ասայիչ, սաատէթ, վէ հուպուրը սուրսուր, խահնախահ մէրդումըն զիհնինի իշղալ իթմէքտէ իտի։

Մամաֆիհ փըրանձինի, թապիաթըն իպրազ իթտիլ պու լէթաֆէթտէն միւթէլէզիղ օլմայօրուտը, օ անէտէյին իւրթիքտապ իթտիլ ճինայէթլերի թատաթ խոյօրուտը։

Փըրանձինի, չէհիրէ ավաէթ իթմէք իսթէմէյօրուտը, չու հալտէ թէքրար էօմրի ուզմուի իչինէ աթըլըպտա, սիւնեանընըն չամաթա ու զուլզուլէսինի իչիթմէք, վէ հէրճ ու մէրճ (խառն) պիր իլտիհամընի իչինէ գարըշմագտան իմթինա իթմէքլէ, հէյման կէօզիւնիւն էօնիւնտէ պուլունան ուլու օրմանլարընի իչինտէ նապէտիտ օլմագ, վէ պու հալ իլէ օ անէ տէյնի իմրար իթմիշ օլտուղու էօմրինի թարզընը թէպտիլ իթմէք զիւյիմինէ զահիպ օլտու խէտ... ֆագաթ նակէհան մալիք օլտուղու սէրվէթի, իգամէթ իթտիլ միւքէլլէֆ գօնագ, իչղու իշղէթ, վէ կիւզէլ գաաընլարընը ճազիպ սիյմալէրինի խաթըրըլայարագ, պու էֆքէարտէն բուճու իթտի, վէ ադը պաշընա կէլմէքլէ չէհիրէ ավաէթ իթմէք իչինե ճօլա չըգտը։

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻ ԲԷՆՏԻ ԴՕՆԱՂԸՆՏԱ

Եէվմը մէգքիւրինի ագշամընը սուլար գարարտաղը էանատէ, Փըրանձինի քէնտի գօնագը նէրտե պանլէրինտէն նօգարը չըգմագտայընը։

Ալթուն իչլէմէլի՝ վէ գըրմըզը րէնկտէ պիր էլպիսէ լապիս օլան գաբըճը, գօնաղընը գաբուսընը աչտը, վէ քէմալի թաղիմ ու հիւրմէթլէ Գօլինկ—կինքա զանն օլուանան հայլազը գապուլ իթտի։

Կէնճ Փըրանձինի, չընգըրտազը չալարագ տիկեր պիր իսրամէթքեար ճէլպ իթտի, վէ նազը օտասընը աչտըրտագիչէրի կիրուպ գաբուլը գաբասընքտան սոնրա, եազըխանէսինին էօնիւնտէ օթուրտը։

Մէրգում, անլընը իլի էլի իչինէ ալարագ պիր գաչ տագըգա տիւչիւնտիւքտէն սոնրա, նակէհան միւթէէսիր պիր հալ իլէ տօղրուլտը, վէ գալէմի ալարագ ֆրանսըզ լիսանըյլա ամիւզիւքը մէքթուպը եազմադա պաշլատը։

«Մատամղէլ»

«Հագդը ալիէրինտէ հըսս իթտիլմ մուհապէթ սէպէպի իլէ, էօմրիմի հէյրան թէհլիքէյէ իլգա իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունույօրում, ֆագաթ պու սէօզ իլէ սիզադէն իչթիքտա խոյօրում կիպի անլաչըլմասընը, հաչա... պէնտէնիզ մահզա չունը տէմէք իսթէրիմ քի, սիզի իլէ օլան միւնասիպէթիմ հասէպի իլէ հայաթըմ տաէթա պիր պարը կիրան կիպի պէնի մուղթարըտ իտիյօր, չու անտէ սիզի իլէ պիր գաչ տագըգա վագըթ

կէչերմէք սատաէթինէ նայիլ օլմազ իչին, միճէրբէօ տիկէր պիր մէմլէքէթտէ պուլունմազ լազըմ կէլէճէյինի հըսա իսէյօրում, պունըն միւթէատիտ սէպէպլէրի օլմաղըլա պունատան պէօյլէ արթըգ րահաթ իթմէք պէնիմ իչին մուհալ դապլընմաէն տիր, խիւլասայի քէլամ սիզ ադատան չօգ անլամալըսընըզ... պէնճէ պու մէմլէքէթի թէրք իթմէք սան աէրչճէ էլղէմ տիր, չիմոի միւսատաէնիղլէ սէօղիւմի իյղահ իսէյիմ...

«Պիր քաչ նէֆէր սօբլազատ էֆէնտիլէրատէն աղըբ սուբէթտէ թահդիր օլսուղումատան, մուամիլէյհիւմին ճէղալարընը վէրմէտէն քէնտիմի մէնճ իսէմէտիմ, չէօյլէքի՝ պաղըլարընը եարայատըղըմ կիպի, պիր քաչընը տախի էօլսիւրտիւմ հէյհամ, ճիւմլէսինի պիրտէն մահվու թէլէֆ իթմէսիյիմ իչին սան տէրչճէ քէչիման օլմագատայըմ..., պիրա սաղ գալան մէճբուհլարընն պիրեր թէհլիքէլի տիւշմէն օլաճագ լարընա, վէ եր եա կէճ պէնտէնիղի պիր վարթայէ տիւշիւրիւպատէ ճանընմա գատա իսէճէքլէրինէ ատա չիւպհէ օլունամազ, պունատան գաթինազար էշխասը մէրգուժէնին ճիւմլէսի տախի՝ Տիւգինն ավէնէլերի օլսուղունու էյիտէն էյի թատիգ իթիմ նասըլքի կէօրիւյօրսունըզ՝ չու հալտէ հայաթըմազիմ պիր թէհլիքէ իչինտէ պուլունույօր, չայէտ պուբատա գալաճագ օլսըրսամ, պիր թագըմ թէատալրի քիւսթախանէյէ թէչէպպիւս իթմէյէ մէճպուր օլաճաղըմ, էվէթ ինատան քէնտի նէֆսինի մուհաֆազա իթմէք իչին, պաղէն հայաթընը թէհտիտ իսէն քիմսէլէրին վիճուտինի օրթատան գալաբըմազա մէճպուր օլուր քի... պու իսկ՝ սիզէ ֆէվգէլատէ պիր չէյ կիպի կէօրիւնմէյիպ, թատիսի պիր հալ կիպի թէլագը իտիմէլի տիր...

«Խիւլասայի քէլամ, եարըն տէյիլ օ պիր կիւն պուբատան մուֆարէգատ իսէճէյիմ, սիզէ էլվէտտա իթմէք իչին եարըն ագշամ պէր միթատ թային օլուռնան մահալտէ, լութֆէն պէնտէնիզի պէքլէմէյէ հիմ, մէթ պույուրտուղունուզտա, քէնտիմի իլէլ եպէտ պահաբեար ատտ իսէճէյիմ մալիմը վէֆա մէզգումը տիլպէրանէլէրի պույրուլմազ սիյագընատա, իչպու չուգդայի աճիպանէմ սավապ մուհիպպանէլերինէ իրսալ դըլընտը։

«Միզի բէրէքաթիչ իտէն»

«Գօխմնկ կինքս»

«Մէրհան ճէվապընըզտա պէքլէյօրում»

Փըրանճինի, պալատէ մուհարըբեր մէքթուպը պիր զարֆըն տէրուռնինէ վազ իտէրէք, իւզէրինէ «Մատամազել... ճէնապլերինէ» սէյու իչալ իթտիքատէն սոնրա մահալինէ իրսալ իթտի։

Մէքթուպ՝ թամ վագթինտէ Փրանճինինին մաշուգէսի էլինէ վասըլ օլտու. մէզպուրե, պու ղարիպ նամէյի՝ քէմալի թէէսիւրի գալպ իլէ օդուլուպ, անընմասալի տէհշէթի իչթիմալինէ վագըֆ օլտու...

ԹԷՊՏԻԼԻ ՀԸՍՍԻՅԱԹ

Փըրանճինինին մաշուգէսի, իչպու մէքթուպը միքերբերէն օդուլուպ, սատըգ պիր մուհապպէթլե սեվ, տիյի ատէմին, նէ մէրթէպէտատ սէհշէթլի պիր գաթիլ

օլաուղունա չիսպհեսի գալմասը, վէ աչըգը հադգընաա հըսս իթմէքսէ օլաուղու մուհասպպէթ խուսուսընաա, մէմուլին ղայրի պիր թէպէուլսթ հըսս իթմէյէ պաշլասը։

Պիչարէ դըղճըազ, քէմալի խէվֆ ու աէհչէթլէ քէնաի քէնաիսինէ աթի իղդիքը սէօզլէրի սէօյլէյէրէք ըղհարը նէսաամէթ խոյօրսուսը։

— Եմրսպպիմ նէ աէհչէթլիս հալսըր պուս... ահ նէ մէրթէպէ պէս պահա իմիշիմ քի, պէօյլէ պիր խուսնրիղ գաթիլ իլէ մուսրէֆէ.. ըէյսա իթմիշիմ — սէսի, վէ կէօղ հոչըյըլա աթիսէքի սէօզլէրի իլավէ իթսի,

— Ա՛հ հա Բապպիմ; պու մէլայըզ կիպի կիսզէլ սըֆաթըն ալթընաա, աէհչէթլի պիր իպլիս պուլունմասը գասլիլ սի սիր, էյվահ նիչին պու սէրէճէ սէվսիմ; ահ քեաչքի պու խապիի սոլա թանըմամըշ օլայսըմ...պէն քի անըն մուհասպէթի ուղրունա, էօմրիսմի սաաի ֆէսսա իթմէյէ հազըր իսիմ... հէյհաթ, բէք պէս պահա պիր մախլիսզ իմիշիմ...

Մէզպուրէ, պու սէօզլէրէ ահ ու ֆէրեաալէր իլավէ իսէրէք ճան ու ճիյէրինի տաղլայօրուսը, պիչարէ Տիչէսին օագչամը թաամ իթմէյէ իղթիհասը օլմասըղը կիպի, կիճէ սապահա գաասար սախի, աչըգը պուլունան ղալիմին եէսը ղասսասարանէսի իլէ գաթլ իսիլէն պիչարէլէրին նաչէլէրինի կէօրիսյօրուսը...մէզպուրէ՝ սիսչար օլաուղու պու էվհամըն իչինսէ, աչըգընըն պիր էլինսէ գըլըճ՝ վէ օ պիր էլինսէ գան իլէ միսլէմմա պիր լինսան քէլլէսի օլաուղու հալսէ՝ սուրույօր կիպի պիր խայալաթը միսահիչէյէ կիրիֆթաա օլարագ մուզթարըզ օլույօրուսը։

Պէս պահա գասրընճըազ, սիյմասը սօլկուն վէ կէօզլէրի էչքը քէսսուրէթ իլէ սօլկուն օլաուղու հալսէ եաղը օսասընա կիրսի. վէ աթի իղդիքը մէքթուպու եաղսը։

«Միսիս Գօխինկ — կինքսէ»

«Պու եօլսա պիր ճէվապնաամէ իլէ պէյնիմիզսէ օլան րիչթէյի մինասիպէթի գաթ իթմէք խաթէմէզ խիմ, ֆագաթ չի ֆայսէ քի պաղը էսպապը մուհիմմէսէն սօլայը սիղէ պէօյլէ պիր ճէվապ եազմաղա մէճպուրը օլույօրսում, սոն սէֆա եազմըշ օլաուղունուղ մէքթուպուն մաալի, րահէթ ու սապայիչիմի իսլալ՝ վէ սաասէթը հալիմի սէրա ու միհնէթէ թահվիլ իթսի. էվվէթ, սիղին կիպի պիր զաթ թարաֆընաան սէվիլսիյիմ իչին քէնսիմի ֆէվգէլաասէ մէսուսա վէ պահարեար զանն իթմէքսէ խիմ, վագաա սիղին, հագգընմա հըսս իթսիյինիղ մուհասպէթին խալսսէթինէ չիսպհէ իսէմէղ խէմտէ հալպուքի սրզու վէ խահիչիմին աքսիսի օլարագ, չարնաչար սիղի իլէ գաթը ալագա իթմէյէ գարար վէրսիմ... աֆֆընըզը թէմէննի իսէրէք, պունաան պէօյլէ արթըզ թային իթսիյինիղ մահալէ կէլէմէյէճէյիմի պէյան իսէրիմ... ահ թէլէֆ իթսիյինիղ պիչարէլէրի եաա իթսիքճէ, ազիմ պիր սէհչէթ հըսս խոյօրուսմ.. պու կիճէ սապահա գասար, էլինիզէ գաթլ օլունան մաղլուսմարընն նաչէլէրի, կէօզլումին էօնինսէ պուլունույօրուսը. պունար՝ պանա, եանի մաչուգէնիզէ իչթիքաա խոյօրլարընսը... էվվէթ ճան ու թէննիմէ սէվսիյիմ զաթէ եազլաշմաղա թէվէննհիչ խոյօրսում...

«Պու հալ բէք միթէննագըս իսէսէ, ֆագաթ չի ֆայսէ քի հեր վէչհ իլէ հագգընաթէ մագրուն օլաու-

ղուենան. պատնան պէօյլէ պիղղալուր սիպի ունութ-
մայա չալըշաճադ օլտուղում կիպի, սիպին տախի միւեպ-
պէտէն ճարկէնիզի ունութմայա հիմիկէթ պուլուրմանը-
ղը Թէմէննի իտէրիմ...

Իմղասը օլմայան պու մէքթուպ, Փըրանդինինին
եէտինէ վասըլ օլտու...

Մէքթուպը մէգքիւր, միւսիւ Գօխինկ ... կինքա ճէ-
նապէլինէ, հազմ օլունմազ պիր հադարաթ կիպի կէօ-
րինտուինտէն, նիյէթինի Թէպտիլ իթմէք լազըմ կէլ-
տի, եանի մուֆարէգաթ իթմէնին քեարը ադիլ օլմա-
յաճաղընը միլահազա լտէրէք, պաշգա պիր Թէտպիրէ
Թէչէպպիւս իթմէյի մինասիպ ատտ իթտի...

Տիւչէսին իշպու մէքթուպը, Խապիսը մէրգումընն
ատն տէրէճէ հիտտէթինի մուճիպ օլտուղունատն, Թէք-
րարէն պազը Թէտատպիրի միւտհիշէ Թէֆէքքիւրաթըյլա
մէշղուլ օլմայա պաշլատը։

ՓԸՐԱՆՋԻՆԻՆԻՆ ՄԻԻԼԱՀԱԶԱԹԸ

Փըրանձինի, տուբլէօտա մաղլուպ իթտիյի էչնատ
Թաբաֆընատն, պիր պէյտա օղրայաճաղընը իտթիմալ-
տէն տտտ իտէրէք, քէմալի իտթիրադիլէ տատվրանմագտտա
յընը, պաշտտէ գիրքը օլունան մէնղարէտէն Թամ իքի
հաֆթա ատնրա, կիւնէն պիրինտէ խապիսը մէրգումի,
պաշընտա ուղուն պիր չապդա, վէ չէնէսինտէ էյրէթի
պիր տագալ պուլունտուղը հալտէ, գօնաղընատն տըշա-
րը չըգտը։

Մէրգումի, պիւսպիւթիւն Թէպտիլի սըֆաթ ու գը-
յաֆէթի իթմիշ օլտուղունատն, Թագրիպէն գըրգ եա-
չընտա պիր տատմէ պէնգէյօրտը... օէնտատէ՝ սիւ-
րաթլէ պիր Շանկա արապասը կէչմէքտէ օլուպ, Փըրան-
ձինի արապաճըյը չըղըրտը. վէ,

— ադչամտա գատար նէ՞ իւճրէթ իտթէրսինիզ — տէյու տուալ իթմէկի իլէ արապաճը,

— Սիզ պիլիրսինիզ էֆէնտիմ... հէր նէ տախի օլտա Թէչէքքիւր իտէրիմ — տէտիյինտէ, Փըրանձինի տէրհալ արապայա տթլայը վէրտի,

Արապաճը՝ ալտըղը էմրէ իթիպատէն աթլարը սիւր-
տի, վէ պիր ազ սոնրա արապա, Փըրանձինիյի Թահգիր
իթմիշ օլան Տիւչէսին գօնաղը հավլիսինէ տախիլ օլտու,
ֆագաթ Տիւչէս, Թէպտիլի հավա իթմէք իչին ֆամիլ-
եասըյըլա պէրապէր սէյֆիյէլէրինտէ պուլունտուղ-
լորընատն, արապա՝ մահալի մէղքիւրէ միւթէվէճճիւ-
հէն Թէքրար եօլա իչէլան օլտու։

Թամ իքի սաաթ օն իւչ տագըղա սոնրա, Փըրան-
ձինին, քէմալի պիֆիթտուր իլէ օֆտուրսպատա սիկարա-
սընը Թիւթտիւմէքտէ օլտուղու 167 նումէրօլը արա-
պա, ղայէթ կիւղէլ պիր չիմէնղարէ վասըլ օլտու, մա-
հալի մէղքիւրին լէթաֆէթը չաիրանէսի. ինսանըն գալ-
պինի ճէղպ իտէճէք մէրթէպէտտ տիւրուպա իտի, Փը-
լտանձինի արապատատն ինէրէք արապաճըյա,

— Պէնի պուրատտա պէրլէ — տէմէսի իլէ, արա-
պաճը՝ պաշըյըլա պիր իշարէթի իտէրէք, միւչթէրիսինին
նիյէթինի անլամըշ օլտուղունը պէյան իթտի։

Փըրանձինի, կեահ էլլէրինի պիրի պիրինէ բապթ
իտէր՝ վէ կեահ տտ պըյըգլարընը պուրարագ, տէրին

պիր միւլահազաթէ տալմըշ կիպի մէզքիւր լաթիֆ չիմէնզարը կէզիպ ոօլաշըյօրուտը, վարա վարա զայէթ կիւզել՝ վէ տաէթա ինտան էլի իլէ թանի խիւմիշ կիպի լաթիֆ վէ պէրլատ պիր ըրմազճըղըն քէնարընա վարըլ օլուպ օթուրտու, վէ Տիւչէտաէն ախզը ինթիգամ իտէպիլմէք իչին նէ թէտպիր ինթիխազ ինթիմէտի լազըմ կէլէճէյինի տիւչիւնմէյէ պաշլատը...

Պիր ազ ոօնրա խազիսը մէրգումըն սիյմազընտա ալայիմի պէշաշէթ նիւմայան օլուպ, պիր սիկարա տահա թիւթունիւրտիւքտէն ոօնրա ճէպինտէն՝ միւտաւիլէր պիր ինկիլիզ զազէթտաը չըգարտը, վէ թաւիրլէրին ալթընտա եազըլան խալարէյէրի օգումադլա մէշղուլ օլտու։

Փըրանձինինին տուտագլարը հարաքէթ խոյօր խոյ խէտտէ, գինին պաշգա պիր չէյ իլէ իչինիզալ ինթիյէ կիպի. վահչի վէ խայընիկեահըյըլա տախի տիկէր թաստվիրլէր թաստավվուր խոյօրուտը։

Խազիսը մէրգում, էթրաֆընտա հիւքմ խանէն սիւքիթ ու տաայիշին աքսիսի օլարագ, գալգի ազիմ պիր էնտիչէ իչինտէ պուլունույօրուտը, նակէհան ազիմ պիր մէսրուրիյէթ հըսասյըլա։

— Ա՛հ, պու թէտպիր բէք կիւզել տիր, էվէթ էվէթ պու բըլան պանա բէք մինասիպ կէօրինիյօր... չինտիյէ գատար պէօյլէ պիր իչէ թէչէպպիւս ինթիմէմիշիմ... — տէտի։

Ամէպա պու բըլան նէտէն իպարէթ խոյ, բէք չօղունա եաբտըղը կիպի մէզպուրճիյիտէմի էօլտիւրմէք խոյթէյօրուտը... եախօտ մալինի թալան ինթիմէք էֆքեարընտաճմը պուլունույօրուտը...

Հայըը հայըը, պունլար բէք տոի չէյլէր խոյ... Փըրանձինի, տահա զիյատե տէհչէթամիզ պիր ճէպրու ճինայէթ թաստավվուր ինթիմիշ խոյ։

Փըրանձինի՝ էվէլա, մէզպուրէնին ճանընա գատտ խէճէք եէրտե ճէպրէն աշըրմագ, վէ տաղ սէլիմ օլտուղու հալտե եապանի պիր եէրե կէօթիւրիւպ, թահքիրամիզ սէօզլէր իլէ մուազզազ, վէ րէզիլու ըիւվայ ինթիքտէն ոօնրա՝ մէզքիւր եապան եէրտե թէքրու թէնհա պըրագմայը ալ չինտի, պատէհու պու էֆքեարը թէրք պիրլէ, պիր ալէթը ճէրիհէ իլէ Տիւչէսին լաթիֆ սիյմազընը եարաթըյըպտա, հիւսնիանընը իզալէ ինթիմէք աղվինէ տիւշտի։

Խայըն փըրանձինի, իչպու միւլահազաթը միւտհիչէտէն՝ վահչիյանէ պիր մահզուզիյէթ հըսս իտերէք, պիր քաչ տէֆտա սիկարասընը թագէլէտի...

Մէրգում պիր քաչ տագըդա ոօնրա այաղա գալդարագ կաղէթայը ճէպինէ գոյտու, վագըթ էբէյիճէ ինէրլէմիշ օլուպ, էօյլէնի պիր սաաթ գատար կէչիյօր խոյ, չու հալտե՝ չէհիրտէն գալգըպտա մահալի մէզքիրէ կէլտիյի՝ վէ օթուրտաղ էյլէնտիյի վագթէ գատար, պէչ սաաթ մուրուր ինթիմիշ խոյ։

Միւսիւ Գօխինկ-Կինքս, արագայա սիւվար օլարագ Տիւչէսին սէյհիյէսինէ տօղրու իլերլէտիյի էոնատե, կինէչ զուրտաղ ինթիմէք իւզրե պուլունույօրուտը։

ԷՄՆԱՑԻ ՐԱՀՏԻ

Ագշամին ալաֆբրանգա սաաթ տօգուզը բատատէլերինաէ՝ արապա, էլավկինէ գարիպ պիր քէօյէ վասըլ օլաու, արապաճը՝ վագթըն մուբարաք իթմիշ օլաուղունը, չիւպհէ վէ իչթիքաա իչմա խաէր պիր հալ իլէ միւչթէրիսինէ պիլտիրմէք իսթէհկինաէ, փըրանձինի քէլամէ աղազ խաէրէք,

— Պիր աղտա պուրաճըդտա պէքլէյէճէքսին, արթըգ պու ագշամ քհամիլէն պէնիմնին, իւճրէթինէ կէլինճէ, սէնի հէր հալտէ մէճիտն խաէճէյիմէ էվին օլապիլիրսին, պուրայա կէլինճէյէ գատար նէ էֆքհարտա օլաուղումը հէնուզ սանա պէյան իթմէտիմ, ֆագաթ չիմտի ֆիքրիմի իչղահ իթմէլիյիմ, գիրա պու իչտէ սէնին տախի հիսսէմէնտա օլմադըդըն էլղէմ տիր — տէտիկինաէ, արապաճը թէճաճիւպ իլէ,

— Ֆագաթ նէ՞ վար էֆէնտիմ, հանկը իչտէն պահս խոյօրսունըզ — տէմէսի իլէ փըրանձինի կիւլէրէք,

— Պիր չօճուգ աչըրմագ նիյէթինաէյիմ — տէտի,

Արապաճը, միւչթէրիսինին պու մուզիկ ճեվապընտան, թատճիւպլէ գարըչըզ պիր մահզուզիյէթ հըսա իթմէյէ պաչլատը, մէրգում միւչթէրիսինին էֆքհարընը անլամըշ օլմադըդա, պու իչտէն իսթիֆատէ իթմէք, վէ օլապիլտիյի գատար ղաւիֆ քհէսինի սէմիղէթմէք ազմինէ տիւչիւպ,

— Միւսիւ, թէչէպպիւս իթտիյինիզ՝ իչէ պէնատէնիզ տախի հիսսէտար օլմայա քէսդը իսթիհգագ իթ-

մէքիյիմ իչին, սիզի հէր վէչհիլէ մէճմուն իթմէյէ սայ խաէճէյիմ, էվէթ պու պապատ սիզէ մուավէնէթ խաէպիլիրիմ; ալէլխուսուս աչըրմագ մէսէլէսինատէ նէ գատար միւճէրրէպ, վէ նէ մէրթէպէ միւգթէխիր օլտուղումը կէօրէճէքսինիզ— տէտի, վէ կիւյա աչըրըլաճագ չօճուղու հըզմէ խաէպիլէճէք կիպի, կիյաիյի ուղուն մանթօսընըն էթէքլէրինի կէօսթէրի վէրտի,

Ֆիլ հագըգա մէրդում արապաճը, թագրիպէն էլի եաչընտա խոի խաէտէ, ֆագաթ կիւճլի դուվվէթլի պիր հայլազ օլտուղու՝ էնվի ումուզլարընտան անլաչըլըյօրսա, փըրանձինի՝ պիր թավըը վինէթտաուի իլէ ճէվապ տը, փըրանձինի՝ պիր թավըը վինէթտաուի իլէ ճէվապ աղազ խաէրէք,

— Կէօսթէրտիյինիզ ղայրէթ թէչէքքիւր խաէրիմ, ֆագաթ սօն տէրէճէ քհաթիմի էսրար օլմանըզ չարթտը, չօճուղուն մուհաֆազասընա մէմուր օլան խաատէմէլէր, պու իչէ ակեահ օլմամալըտըրըլար, վէ իչթէ պունը իչին սանա խասսէթէն բէճա խաէրիմ, գիրա... — տէմէքտէ իքէն, արապաճը փըրանձինին սէօզիւնի գաթ պիրլէ,

— Ա՛հ էֆէնտիմ.. սիզ պէնիմ նէ տաէմ օլտուղումը պիլմէզլինիզ, նասըլ քի տէտիմ, պէնատէնիզ՝ պու կիպի իչլէրատէ միւճէրրէպիմ... բէք չօգ տէֆալար պէօյլէ թէչէպպիւսաթտատէ պուլունմուշում, վէ քէմալի մուվաֆագըյէթլէ պաչա չըգարմըշըմ— տէյինճէ, փըրանձինի՝ ազիմ պիր մահզուզիյէթ իսդազըյըլա,

— Նէ՞ տէյօրսունուզ... տէմէք քի պու կիպի իչլէրէ ալըշգանընըն էօյլէ՞մի... բէք ալա բէք ալա վէր էլինի պադայըմ... տօղրուսը սէնատէն բէք մէճմուն օլտում, իսթիյար իթտիյին եօրղունլուղա պէտէլ պօլ

պօլ իւճրէթ ալաճագսըն... սէնի թէճրիպէ իմմէզ-
տէն, մուգթէսիը պիր սաէմ օլսուղունը թէսլիմ իսէ-
բիմ։.. — ոէսմի։

Փըրանձինի, մուտագըգանէ պիր նիկեահլա ար-
պըճընըն եիւղիւնէ պագսը, վէ պիր սուրէթը տօսթ-
անէտէ խաֆիֆճէ մէրգումընն պըրթընը տէօյէրէք, աթի-
տէքի սէօզլէրի իլավէ իթտի,

— էվէ՛թ էվէթ... տօղրուլը սէօյլեմէք իչին՝ սէն
թամ պէնիմ իսթէճիյիմ սատմանին... իմտի թէքրար
սէօյլէրիմ քի սէնատէն բէք մէճնուն օլսուս։

Արապաճը, Փըրանձինինին պու սիթայիշքեարանէ
սէօզլէրինատէն տէրճճէյի նիհայէսէ մէճնուն օլսու,
հայլազը մէրգում ալըդ ալըդ կիւլէրէք,

— Պէնատէնիզէ վէրճճէյինիզ իւճրէթէ կէլինճէ,
շու գաատարընը տէյէպիլիրիմ քի, սիզի զեվճէմատէն զի-
յատէ սախավլէթքեար պուլույօրուս... եա օէթվարը
նազիքեանէնիզ, եա սէսանընզատա օլան հալավլէթ... ան
էֆէնիմ տօղրուլը սէօյլեմէք իչին, մալիք օլսուղունընզ
պու խասօսլէը իլէ՝ գալգիմի պիւսպիւթիւն թէսիիր
իթտինիզ, շու անատ սիզինչէ պէրապէր նէֆսիմի հէր
նէվի մուխաթապայէ իլգա իթմէյէ հազըրըմ, նէթիճ քի
պու խուսուսատա ճիւղվի պիր արզունընզ օլսուն — տէ-
յինճէ, Փըրանձինի թէպէսսիմ իսէրէք,

— թէչէքքիւր իսէրիմ իսմին նէ՞ պիր — ոէսմի,

— Իսմի՞մ... պէնատէնիզ՝ եանի Պուրլա թէսմիյէ զը-
լընըրըմ, ֆագաթ սիզ՝ չիմինէքի պուլունատուղում ֆա-
գըր հալե պագմայընըզ... պէնատէնիզ սաբլազատ պիր
էֆէնիյիմ, պապամընն պապասը, եանի տէսէմ՝ զայէթ
զէնկին պիր զաթ իսի, ան պիզիմ խանէնընն թէզնինա-

թընը կէօրմէյիյիտինիզ... ֆագաթ նէ չարէ՝ տիւնեա
հալի պու եա, բէսէրիմ՝ սինիրէն տիչարը զարուրէթ
օլսուղու կիպի, պէնատէնիզ տախի անատէն պէթէր սէ-
ֆիլ օլսուս — ոէսմի, վէ պիր սանիյէ սիւքիւթատէն
սոնրա աթիսէէքի սէօզլէրի, էվէլքի իֆատաթընա իլավէ
իթտի,

— Ֆագաթ համա օլսուն՝ հէչէ չու պահալեաւ-
լըզմըզ վար քի, պազէն զաթը ալինիզ կիպի (գալան-
թոնլարա) թէսատիւֆ իսէրսէ պիր մըգտար բարա
գազանըրըզ... եօխսա իչիմիզ պիթմիչ պիր...

Պու արալըգ Փըրանձինի սատթընա պագսը, եա-
նի Պուրլանըն, քէմալի կէրմի իչէ հէքեայէյի մազիյէ-
սինի նագչ իթտիյէ էնատէ, մէրգումըն գալգի, մահ-
ղուզիյէթինատէն նազի չիսէթէչէ չարըքյօրուտը, ճանիյի
մէրգում, եանի Պուրլա կիպի հայիզի էհէմմիյէթ վէ
թէճրիպէքեար պիր մուավին պուլմուշ օլսուղու իչին
մէճնուն օլուպ, պու սայէսէ թէչէպպիս իսէճէյի
իչին քէմալի սուհուլէթէչէ պաչա չըգաճաղընը մէմուլ
իթմէքատէ իսի,

Օ կիճէ մահիթապ օլմայուպ՝ ֆագաթ բուի սախա-
ման միւթէսատիս եըլաըզլար իլէ բարլայօրուտը, հէր
թարաֆտա սէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէքատէ իսի,
Դարիյէյի մէղբիւրէնին սիքէնէսի իսէ, բայիթախարընն
չէմաաթատա ղուլղուլէսինատէն պէրի օլարագ, թատիաթընն
իպրաշ իթմէքատէ օլսուղու պու մէնղարէյի լաթիֆէյի,
քէմալի ատայիչի հալ իլէ սէյրու թէմաչա իթտիքատէն
սոնրա հէման եաթմագ իչդէ պուլունայօրլարըտը,

Շու հալատէ Փըրանձինի, մէղբիւր ուֆագ դարիյէյէ
կիրտիյի էանատէ, թէչէպպիս իսէճէյի իչ իչին վագըթ
բէք միւսաիս իսի։

Մէրգուա՛, պէյկիրլէրի պիր աղաճա պաղլաալըգ-
տան սօնրա, քէնաուլէ սալիք օլմասընը Պուրլայա էմ-
իթի։

Պաահէհու էքիսի պիրլիքտէ քէօյէ տօղրու իլէրլէ-
տիլէր, Գօխինկ կինքս, եանի Փըրանձինի, կիւղել պիր
բըլան հաղըրլամըշ իտի, ֆագաթ Ներաիւպան եաբմագ
իչին պիր մըգտաալ իրէ իհթիյաճ կէօրիւլտիւյինտէն, պիր
աչինայէ միւրաճաաթի իթմէք լազըմ կէլիյօրուտը։

Մէրգուանտ, պիր մըգտաալ էօթէ պէրի տօլաչտըգ-
տան սօնրա, ուֆաճըգ վէ ֆագըր պիր եվին գաբըսընը
չալտըլտը, խանէյի մէղքիւրտէ՝ էշէտաը լուզումը օլան
իրկին էսէրի պիլէ պուլունմամագտայըտը։

Շու հալտէ հիչ պիր շէյ եաբամաաըգլարընտան քէօյ
իչինէ տօղրու իլէրլէտիլէր, վէ պագը խանէլէրի պիյա-
րէթի իթտիքտէն սօնրա պիր պաղըն տէրունինէ կիրուպ,
մըգտաարը քեաֆի իբ թէտաարիք իթտիքտէն մաատա,
տէրին պիր ույդույտա ույումագտա օլան պաղ պէք-
ճիսինին եօղղանընը տախի՝ քէմալի մէհարէթլէ իւզէրին-
տէն ալտըտը, միլեօն սահիպի միւսիւ (Ռինքս) թաճիլ
իթմէյէ մէճպուր պուլունտուղունտան, ալմըշ՝, վէ տա-
հա տօղրուտը չարմըշ օլտուղու մէղքիւր էշէանընն պէ-
տէլինի էօտէմէյէ վագթի օլմամըղտա... պու պապտէ
քէնտի քէնտիսինի մաաղուր տատա խտէյօրուտը։

Մէրգուա՛, շէհիրտէն մուֆարէգաթ իթտիյի էանա-
տէ պու էֆքեարտա պուլունմամըշընտան, լազըմ կէ-
լէն շէյլէրի հազըր իտէմէմիշ իտի։

Փըրանձինի իլէ Պուրլա, վիքըի սէպէպտէ իտէն ըր-
մագճըդընն քէնարընտա օթուրուպ, եըլտըզլարընն նիմ
գիյասըյըլտա եէտէրինտէ պուլունան իրէկլի էօրէնէք,

Ա.ՐԱՊԱՃԸ ԻՐՆԷՍԹ

օլապիլտիյի դատտար միւհիքմ վէ ուղուն պիր Ներաիւ-
պան եաբտըտըր։

Պիր սաաթ սոնրա հեր չեյ հազըր օլմազըլա... Փըրանձինի արապայա բագիպ օլտու, Պուրլա, պիր ան ագտեմ մենզիլի մագսատե վասըլ օլապիլմեք իչին՝ քեմալի չեվիու չատի իլե պեյկիրլերի գամչըլամագտայըլտը։

Եարը կիճեյի պիր չարեեք կեչերեք արապա, քեոյտեն էլլի սաըմ գատար ուզագ պիր մահալտե տուրտու։

Փըրանձինի արապատան էնիպ, ճեսուր Պուրլա իլե պերապեր քեոյե տոզրու իլերլեյերեք, մերգումը՝ դայեթ գարանլըգ վե եմնիյեթլի պիր մահալե կեօթիւրտիւքտեն սոնրա, եալընըգ պեքճինին իւզերինատեն չալմըշ օլտուղու եօրղանը Պուրլայա վերմեքլե, վագը օլաճագ իշարաթա պեքլեմեքսինի եմր իթտի։

Պիր տագըգա սոնրա միւսիւ Գոխինկ-կինքա, բալթոսընըն էնլի եագասըյըլա սիյմասընըն նըքճսընը սեթր իթմիշ օլտուղու հալտե, միւհքեմ տիվարլարըլա մուհիթ օլան սեյքիյենին (ամարանոց) եօնիւնատե տոլաշըպ տուրույօրուտը։

Սրապաճը Պուրլա, Փըրանձինիատեն ալտըղը եօրղանը եանընա վաղ իտուպ, քեմալի սիւքիւրլե միւսիւ Քինկսըն իշարաթընա պեքլեմեքտե օլսուն, Փըրանձինի իսե օանտե մեմուրին զայրի պիր մանկե թեսատիւճ իտեյօրուտը։

Հայլազը մերգում, տիվարե աթմըշ օլտուղու իքտեն մամուլ նեբտիւպանատան եօգարը չըդմագլա, հեման Պուրլայը նեզամինե ճելպ իթմեյե իշարեթ իտեճեք իքեն, նակեհան արգասընա տեօնմեյե մեճպուր օլտու, զիրա սաղ թարաճընատա իսաճիճ պիր այագ չամաթատը իչիմիշ իտի։

Փըրանձինի, սաեթա կեօլիե կիպի լուճամթ իտեյեք, օանտե եօնիւնատեն կեչմեքտե օլան մեճհուլ պիր չախատա նատապը նիկահ իթտի, չախսը մերգումըն թավրու հարատքաթը քենամինե բեք զարիպ կեօրիւնեյօրուտը։

Շախսը մերգում, իսաճիճ սաըմլարըլա մահալի մեզքիւրատեն մուճարեգաթ իթմեք իւզրե օլմազըլա, Փըրանձինի՝ սերհալ մերգումըն արգասը սըրա կիթմեյե պաշլատը։

Օն տագըգա գատար լամիսատա իտեն պու հատիսե զարճընտա, չախսը մեճհուլ իսանեյնին գարըսընա եագըշմըշ. վե հեման չընզըրտագը չեքմեք նեյեթինատե պուլունմուշ իքեն, գարըատան տոլուն պուլունան ճեննեքլին եօնիւնատե տուրտուպ, պիր սանկե գատար միւթեքետիսա պիր հալ իսլատը իթտիքատեն սոնրա կեօզտեն նիհան օլմուշտուտը։

Փըրանձինի՝ տոզգաթը թամամ իլե պագտատագ, ճեննեքլին ըզըզը սայեսինատե՝ պու մեճհուլ սաեթին, քենամի բագիպ, եանի պինգաթ Տիւչեսին աչըզը օլտուղունը թանըտը, հայլազը մերգում, օանտե Տիւչեսին քենամինե խիթապեն եագմըշ օլտուղու գարիյնի քիրամե մալիւմ օլան թահգիրատիպ մեքթուպըն մամուրին խաթըրլայատագ, գըսգանճրտատան նաշի աթեշ քեսիլտի։

Օ անտե պին սիւրմե միւհասաթա՝ Փըրանձինինին պինհինին իշտալ իսեյօրուտը, խատնըպզը մերգում, հեր չեյատեն եվել հեման կենճ Տիւգի գամբ իթմեք նեյեթի իլե պիր քաչ սաըմ ալտը իսե սե, ֆագաթ պունը քետըը սագիլ սաա իթմեյերեք՝ մուսահիբեյինին գամբինի թեեխիր իթմեյի մինսասիպ կեօրիւպ, եվել էմիրատե մաշուղեսինի աչըրմազա թեչեպպիւս իթտի։

Մերգում, սեյֆիյէյ թէդարըպ լաէրէք՝ հէման իչէ պաչլամադ իւզրէ Պուրլայը նէզամինէ ճէլպ իթաէ։

Էվէլա Փըրանձինի՝ վէ արգասընաա Պուրլա, իթաէն նէրտիւպանէ սարըլարագ տիվարաէն եօզարը չըզտըլար, վէ այնի սուհուլէթլէ պաղչէյէ ինէրէք գօնաղըն իչ հավլիսինէ կիրմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլտիլէր։

Փըրանձինի, կէնճ Տիւչէսին եամագ օտասընըն գանղըպ օլուուշընը պիլմէգտիյինաէն, պիր սանիյէ գատար տիւչիւնտիւքտէն սօնրա՝ հէր օտալարը թահարրի իթմէյէ գարար վէրտի։

Հայլազը մերգում, բույի սեմատէ բարըմագտա օլան եըլոըզլարըն նիմ զիյասըյըլա գօնաղըն պիրինճի գաթըն բէնչէրէլէրինէ նասպը նիկեահ իտէրէք, տերագապ իր նէրտիւպանը թագտը, վէ թարֆէթիւլայնիտ (ի քթթեզլական) եօգարը չըգըպ բէնչէրէյի աչը վէրտիքտէն սօնրա՝ Պուրլայա պիր իչարէթ վէրտի, արապաճը, մերգումըն թալիսմանը միւճիպլինճէ մալիւմիդ օլան եօրզան էլինտէ օլուուղու հալտէ, նէրտիւպանտէն չըգըպ Փըրանձինինին էմրինէ միւնթազընը օլուու։

Փըրանձինի, եօրզանը արապաճընըն էլինտէն ալըպ գօլթուղը ալընա վազ իթտի, վէ աուէթա քէտի կիպլի խաֆիֆ, ֆագաթ սէրի աուըմլարըլա գօնաղըն տէրուինէ սալարըտը, վէ այնի չաբգուլգուլա վասի սալօնլարը թահարրի իթմէյէ պաչլատը։

Փըրանձինի, շիքեարընը պուլմագ իչին պիր չօգ սալօնլար վէ օտալար կէզմէյէ մէճպուր օլուպ հայլճա եօրուլտը իսէ տէ, նիհայէթ իւլ էմր մագաամընա նայիլ օլապիլտի, վէ եախօտ պու զաննէ զահիպ օլուու, հայլազը մերգում, կէնճ մաշուգէսինի աերին պիր ույգուու

յա տալընը օլուուղու հալտէ պուլուու, վէ կիճէնին գարանլըզընաա մէզպուրէնին նիւղիւնի կէօրէմէյիպ, անճագ պաչը իւզէրինտէ պուլունան խամ պէ խամ (խոպօպիք կամ ֆըրիզէ) քեաքիւլէրինի եօգլամագտա, մաշուգէսի Տիւչէս օլուուղընաա սալա չիւպհէսի գալմատը։

Ետալիսը մերգում, պիր սագըգա պիլէ զայպ իթմէք խաթէմէյուպ, թարիֆի զայրի գապտւ պիր սիւրաթլէ Տիւչէսի գուճագլայըպ, սըգը սըգըյա էլինաէքի եօրզանընն իչինէ սարը վէրտի, վէ պիր կէօնաա սէս սէտաա չէգարմամասը իչին, էլի իլէ մէզպուրէնին աղընը գաբաագտան սօնրա, նէրտիւպանըն իւզէրինտէ՝ վէ բէնչէպագտան սօնրա, նէրտիւպանըն իւզէրինտէ՝ վէ բէնչէրէնին տըշարըսընաա քէնտիսինի պէքլէմէքտէ օլան արապաճը Պուրլայա տօղրու գօչմայա պաչլատը։

Պու էանատէ զարիպ պիր չամթա իչիտիլտիյի կիպի, վիւթէագըպէն չիտէթի պիր սէտա տախի զուհուր օլուու քի, պու սէտա՝ աղըր պիր վիճուտին եէրէ տիւչմէսինատէն հասըլ օլան կիւրիւլթիյէ պէնզէյօրուատը...

Փըրանձինի, թիթրէք ատըմլարըլա բէնչէրէյէ թէգարրուպ իթտի, հայլազը մերգումըն օ անատէ հըսս իթտիյի խէվֆու հայրէթին թարիֆի մուհալ գապտլինատէն տիր։

Նէ զարիպ վագատա... նէ մէմուլին զայրի մէնզարէ... Պուրլա նապէտիտ օլմուշուտը, Փըրանձինի պաշտան այագա գատար թիթրէյէ թիթրէյէ էօթէ պէրի պագըպ քիմնէյի կէօրէմէյիկինատէն, Պուրլանըն ալչագճասընա ֆիրար իթմիչ օլաճաղը զիյիմինէ զահիպ օլտաուու, մերգում պաչլա կէօնա պիր հատիսէյի միւտհիշէնինի վուգուընա լինանմագ խաթէմէյօրուատը։

Փըրանձինի, սըգը սըգըյա եօրզանա սարըլը օլան

չիքեարը էլինաէ օլտուղու հալաէ նէ եաբաճաղընը չաշըրմըշ գալմըշըտը, պիր իչի սանկյէ գատար բէնչէրէնին էօնիւնաէ թէրէտաիւտ իլէ տուրտուգտան սօնրա, պու հալի գօրգագլըգ վէ տինայէթ ատտ իտէրէք՝ հէման մահալի մէզբիւրտէն սավուշմաղա գալար վէրտիւ։

Փըրանձինի չիքեարըյըլա պէրապէր քէմալի սըզգաթ վէ իթինա իլէ ներտիւպանտէն պաղչէյէ էնէրէք պիր քաչ սաըմ իլէրլէմէսինտէ, այաղը պիր ինսան նաշէսինէ տօգունմագլա եիւզին գօյը եէրէ տէվրիլտի, նէ՞ տէհշէթլիւ մէնզարէ... Պուրլա, հալի նէզիտէ օլարագ (Նոգէտար) թօբրաղըն իւզէրինտէ տէրիմիշ հաթըյօրուտը, Փըրանձինինին եէրէ գաբանմասըյըլա՝ հօրղանըն իչինտէ պօղուլմագ բատտաէսինէ կէլմիշ օլան պիչարէ գըզճըրագ տաիի՝ եէրէ տիւշտիւինտէն պօղուգ սէտաէը իլէ զարու ֆիլանլարընը, եանը պաշընտա ադիմ պիր ըթզըրապ իլէ տէպէլէնմէքտէ, վէ ճանընը Շէյթանա թէսլիմ իթմէքտէ օլան Պուրլանըն՝ աճը աճը ֆէրեաալէրինէ իլավէ իտէրէք, Փըրանձինինին խէվֆու տէհշէթինին իպտիյաընա մուճիպ օլույօրուտը։

Փըրանձինի, նէ տէրէճէ վէխամէթլի պիր վազիյէթտէ պուլունտուղունը, վէ պու հալտէ օլապիլտիյի գատար սիւրաթլէ ֆիլար իթմէքտէն պաշգա չարէ օլմատըղընը անլայարագ, տէրհալ նէրտիւպանը պաղչէնին տիվարընա իլիշտիրտի, վէ չիքեարը գօյթուղունտա օլարագ տիվարտէն եօգարը չըգմաղա պաշլատը։

Հայլաղը մէզգում, խըզաթը քիւթահանէսի իգթիզասընճա պիր ան եվվէլ հըսս իթտիյի խէվֆ ու տէհշէթինին թէէսիրինտէն գուրթուլուպ, ալէթ թաճիլ տիվարտան էնմէյէ պաշլատը, վէ հէնուզ նէրտիւպան-

նընն օրթասընա վատըլ օլմուշ իքէն, նահէհան Պուրլանընն ճանսըզ ճէսէտի պուլունան մահալտէն իքինճի տէֆա օլարագ պիր թիւֆէնկ բաթլամասը սէտասը տահա իշտիրտի, գուրշուն՝ Փըրանձինինին թա գուլաղը եանընտան կէչէրէք՝ խապիսը մէզգումը էնտ ու պէնտ իթմիշ իտի, թամ պու սանկյէտ եօղղանըն տէրուննինտէ սաըրըլը պուլունան պիչարէ գըզճըրագ, տէօրտ մէթրօ գատար եիւքսէքլիքտէն տիվարընը ալթընտաքի նարղաճլարը տալտարընը սըյըրարագ եէրէ տիւշի վէրտի, գուրշուն՝ պիչարէնին կէօյսիւնէ թէսաիւֆ իթմիշ իտի։

Փըրանձինինին իւզէրինէ աթէչ իտէն չախս, նար աղաճլարը տալտարընտան եէրէ տէվրիլէն ճէսէտին չամաթասընը իշտիրէք, վէ կիճէնին գարանլըղընտա Փըրանձինինին վիճտուտինի կէօրէմէյէրէք, գօնագա կիրմէք իսթէյէն խըրսըզլարըն իքի նէֆէր օլտուղունը, վէ իքիսինի տախի թէլէֆ իթմիշ զիւյիւմինէ զահիպ օլարագ, քէնտիսինին մահիր պիր նիշանճը օլտուղունա գանատաթ կէթիրտի, մէզգում պիր իքի տագըգտա գատար էթրաֆը տինէտի, վէ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէքտէ օլտուղունտան, արթըգ պահճէտ քիմսէ գալմատըղընտա էմին օլմաղըլտա մէճպուրինէն մահալի մախտուսընա չէքիլտի։

Փըրանձինի, չու հալտէ՝ հայաթընըն թէհլիքէտէ պուլունտուղունա գանատաթ կէթիրուշ, վէ կիճէնին գօյու գարանլըղըյըլա հիւքմ ֆէրմա օլան սիւքինէթտէն պիլ իսթիֆատէ, թարիֆի նագապիլ պիր չէվիքլիք վէ պիր ճէսարէթ իպտազըյըլա՝ քէնտիսինի մահալի մէզբիւրտէն տըշարը աթմաղա մուվաֆֆագ օլապիլտի, նատըլ քի պիլիրիզ՝ ճանիյի մէրգումընն սէպէպ իլէ իքի ճան տահա թէլէֆ իտիլմիշ իտի։

Փըրանձինի, մահզուն վէ միւքէտաէր պիր հալ իլէ մահալի մեզքիւրտէն մուֆարագաթ իստուպ, արապանըն պուլունտուղը մահալէ վասըլ օլտու, վէ արապաճը Պուրլանըն նէրինէ կէչէրէք, իքլէրի թէտարիք իթմիշ օլտուղու քէօյէ վարտը, վէ էվվալընը քէօյլիւլէրէ սաթարագ թէպմիլի գըյաֆէթ իթտի։

Խապլուը մերգումա, թէքըրար չէհիրէ վարըպ տա թէրը իթմիշ օլտուղու էմնալէ սահիպ օլմայը քեարը ագիլ ատտ իթմէտի, պիրա քէնտիսինի Թանըյան եօլճուլարըն վասէթտասըլըլա եագայը էլէ վիրմէյինի իհթիմալտէն ատտ իտէրէք, արապայը թէնհա եօլլարտան սիւրիւպ մահալի մեզքիւրտէն նապէտիտ օլտու։

Միլիոն սահիպի զանն օլունան միւսիւ Գոխինկինքա, եանի փըրանձինի, պէօյլէ պիր մէմուլին զայրի վագտա սէպէպի իլէ օլանճա մալինի թէրը իթմէյէ մէճպուր օլուպ տա, արապաճը էրնէսթ նամը թահթիլնտա մահալի ախէրէ կիթմէքտէ օլսուն, պիզ տախի գարինի քիրամլէ պէրապէր իրթէսի կիւնին սապահասը Տիւշէսին գօնաղընտա վուգու պուլան ֆաճիա վէ գօմէսի իլէ միւխթէլիթ ։օլան մէնզարէյի ղարիպէտէ հազըր պուլունալըմ։

Պու մէնզարէնին ֆաճի գըսմը՝ լէյլէյի մեզքիւրէտէ խըրսըզլարըն գօնաղըն տէրուննինտէ գաաըն աչըրմաղտա ճիւրաթ իթտիքլէրի, վէ Տիւշէսին պիրտաէրի իլէ մերգուման խապիսլէրին պէյնինտէ վուգու պուլան միւտարէպէյի միւխլէմէ օլտուղու կիպի, մուղհիգ գըսմը տախի, խըրսըզլարըն աչըրտըգլարը՝ վէ եօղղանըն իչինէ սարտըգլարը գաաընըն հալի իտի, զիրա մերգումէ,

կէնճ Տիւշէսին ճարիյէլէրինտէն օլուպ՝ գըրգ եաչընը կէչկինճէ պիր գաաըն իտի քի, փըրանձինի մեզպուրեյի կէնճ Տիւշէսի զանն իթմէքլէ պու զահմէթի իխթիյար իթմիշ իտի. Տիւշէս իլէ գօնագտա պուլունանլարըն էքսէրիսի, պիչարէ գաաընըն, քէնտինի աչըրմադ խաթէսիյլի ատէմին մաշուգէսի օլտուղունա, վէ մերգում իլէ հէմգէքսար պուլունտուղունա գանաաթ հասըլ իթտիլէր իսէ տէ, ֆագաթ հէնուզ ճանը ճիսմինտէ օլուպ տա, պէշ տագըգա սոնրա թէրքը հայաթ իտէն զէվալը գաաընըն իֆատաթը խալխանէսինտէն, մազլումէնին՝ գաթան սուչը օլմատըգընա, վէ անճագ պիր եանլըշլըգա գուրպան կիթմիշ օլտուղունա չիպհէլերի գալմատը։

Իրթէ կիւնիւ Տիւգ՝ իչպու վագտայի միւէլլէմէյի խապէր ալտըգ, պատէմա կիճէ վագթը պահճէտէ կէզմէմէսինի մաշուգէսինէ նիյազ իթտի, վէ մուտտահլէյհա տախի՝ պուննան պէօյլէ իհթիրազլըա տավրանաճաղընա տայըր սէօզ վէրտի։

ԻՒՒ ՄԷՃՀՈՒԼ ՇԱԽՍԼԱՐ ԻԼԷ ԱՐԱՊԱՃԸ ԷՐՆԷՍԹ

Իչպու վագտայի միւէլլէմէտէն պիր քաչ կիւն սոնրա իբի մէճհուլ զաթլար պէյնինտէ. աթիւզիքը սուալ ճէվապ ճէրիյան իթմէքտէ իտի. մերգումանտէն պիրի քէնտինէն եաչլըճա. վէ թագրիպէն էլլի եաչընտա կէօրիւնէն արգատաչընա խիթապէն։

— Շու արապա սիղէ նասըլ կէօրիւնիյօր — տէմէսի իլէ, ըէֆիզի,

— Ֆէնա տէյիլ— տէյու ճէվապ վէրաի։

Թամ պու տաղըդատա պիր ազ էօթէտէ պէքլէմէքտէ օլան կէնճ պիր արապաճը էչխասը մէրդումէյէ թէզարրուպ իտէրէք թաազիմ իլէ,

— Պույուրըն էֆէնտիլէր, արզու պույուրուրսանըզ սիղի կէօթիւրմէյէ հազըրըմ — տէտիյինտէ, իբի ըէֆիքլէր պիր ազըզ,

— Էվէթ — էվէթ տիյերէք իբիսի պիրլիքտէ արապայա պինտիլէր,

Մէճհուլըմըզ օլան մէրդուման իբի նէֆէր եօլճուլար ըրըն նասիյէյի հալլէրինտէն, չիվէյի գատէրլէ տօլմուշ պօչանըզ ատմիլեր օլտուդլարը քէշֆ օլունապիլիր իտի ։

Պիր քաչ կիւն ադտէմ միւեճճ սահիպի միւսիւ Գօլինկ—կինքս, վէ չիմտի արապաճի էրինէթի, եախօտ փըրրանձինի, իթիխազ իթմիչ օլտուդու հէնի սէնտէրընտա օլան միւպէտէվիլյինի, միւշթէրիլերինէ անլաթմազ իսթէմէյուդ, մահիր պիր արապաճը կիպի պէյկիրէրի գահիբլայարագ արապասընը սիւրմէյէ պաշլատը։

Փըրրանձինի, պիր եանտան մաշուդէսի Տիւչէսին գօնաղընտա վուդու պուլան հատիսէյի միւտահիշէյի, վէ մէղպուրէնին հիւանի մէլահաթը խաթըրէ սինտէն, տիկէր եանտան սերվէթու սատատէթինի թէրը իթմէյէ մէճպուր օլուպտա, էսվապընը սաթմադըա անճաղ պիր իբի կիւն ադվաթը եէվմիյէսինի (օրական պարէն) թէտարիք իտէպիլտիյինի տիւչիւնտիւյիւնտէն՝ քէնտի քէնտինէ հիտէթլէնմէքտէ. վէ ճիւմլաթ իթտիյի պու եէնի ճինայէթ հադընտա նէտատմէթ հըսս իթմէքտէ իտի ։

Խապիսը մէրդում, հէնուզ կէնճիլիք չազընա գատէմ պասմըչ օլմաղլա, հուզուրաթը նէֆսանիյէսի թահրիքիլէպիր արա չէհիրէ ավտէթ, վէ թէրը իթմէյէ մէճպուր օտուդու սերվէթի էլտէ իտուպտա՝ թէքրար ըէֆահը հալ իլէ եաշամայը թէֆէքքիր իթտի խսէտ, ֆագաթ կէրէք Տիչէսին խատէմէլէրինտէն թանըլմազ գօրգուսը, վէ կէրէք արապաճը Պուրլանըն նատէտիտ օլմասընտան, մէրդումըն հիւքիւմէթ թարաֆընտան արանըլաճաղընա, վէ եր եա կէճքէնտինին եագայը էլէ վէրէճէյինէ գանաաթ կէթիրմէքլէ, ֆէնա հալտէ տիլկիր վէմահզուն օլմուշուտը, ճանիյի մէրդում, խըլգաթը խունրիզանէսի իդթիղասընճա ումում ճէմիյէթը պէչէրիյէյ, վէ ալէչ խուսուս օլ անտէ բէնչէյի զատատարանէսի թահտընտա պուլունան իբի նէֆէր պէտապահալարըն ալէյհինտէ, պիր պուղղու ատատվէթ հըսս իտէրէք մէրդուման պիչարէլէրտէն ախզըսար (վրէժ լուծել) իթմէյէ գարար վէրտի։

Եէվմի մէգբուր 1887 Մայըս այընըն կիւզել կիւնլէրինտէն պիրի օլուպ, հավա զայէթ լէթաֆէթլի օլմաղլա պիթիւն տաղլար օվալար եէչիլ գաֆիլանըլար կիյմիչլէր կիպի խոշ պիր մէնզարէ իպրազ իտիյօրլարըդը, բուլան իտէն լաթիֆ բուզլիկեատտան միւթէհարիք օլան միւթէատտիտ աղաճլարըն, վէ ըէնկեատուզ չիչէքլէրին արապընտան, արապաճը էրինէթին 16 նօմէրօլու արապասը քէտմալի սիւրաթլէ կէչիպ կիտիյօրտը։

Արապանըն տէրուննինտէ պուլունան իբի նէֆէր վէճհուլ աախսըար, կեահ հէվանըն լէթաֆէթի էլէ քէնտիլէրինի իհաթա իտէն մէնզարէյի նազար բուպա հադրընտա, վէ կեահտա թէչէպպիս իթմիչ օլտուդլարը թիճարէթ իւզէրինէ միւպահասա իթմէքտէ իտիլէր, պու ատէմ-

լէր քէրէստէ թիճարէթի իլէ իշթիղալ իտէն պիր չիրքէթին աղալէրինտէն օլուպ, էքսէր տէֆա պէօյլէ վասի օրմանլարը քէչիթու կիւղար իթմէյի քէնարլէրինէ ատէթ իթմիշլէրիտի։

Էշխասը մէրդումէ օլ կիւն տախի էլինէսթին, հանի Փրանձէնինին արապասընա բադիպ օլարագ, չէհիրատէն ալթը սահաթ գատար ուզագտա պուլունան ղայէթ վասի պիր օրմանը քէչիք իթմէյէ կիտիյօրլարըմը։

Ֆիլ հադըգա պու պէտապահա ատէմլէր, մէնզիլի մագսատլարը օլան օրմանէ վասըլ օլտուլար իսէտէ, ֆագամի պիր տահա չէհիրէ ավտէթ իթմէյէ նայիլ օլմատըլար։

ՕՐՄԱՆԸՆ ՏԷՐՈՒՆԻՆՏԷ

Փրանձէնի, արապայը եըլտըրըմ կիպի պիր սուրաթլա սիւրէրէք միւշթէրիլէրինին արղասը միճիւպինճէ, պիր ազսօնրա քէնարնի ղայէթ վասի՛ վէ ուճու պուճաղը պուլունմայան պիր օրմանըն տէրուննինտէ պուլտաս, մահալի մէզքիւրտէ ճէրիեան իտէն ուֆագ պիր ըրմաղըն քէնարընա վասըլ օլուննճա՛ Փրանձէնի արապայը տասրտուրթը, վէ միշթէրիլէրինին աֆֆընը թէմէննի իտէրէք պէյկիրլէրի սու իչիրմէք իսթէտի, մէրդումանի Փըրանձէնինին թէքլիֆինէ րայի մուվաֆագաթ կէօսթէրիւպ, վէ քէնարլէրինի իհտիթա իտէն մէնզարէի լաթիֆէտէն միւթէլէզիզ օլարագ՛ պիրէր սիկարա եադըգա-

լարը կիպի, Փըրանձէնի տախի թիւթիւն գուրթուսընը չըգարըպ սիկարա պիւքմէյէ պաչլատը։

Ա.րապանըն բէնճէրէսի աչըլտը, Փըրանձէնինին Մօնթրէալ Օթէլինտէ սիկարասընը եադմագ նիյէթը ֆասիտէսի իլէ, գարշուսընտա օթուրմագտա օլան չախսըն բարա քէսէսինի աչըրտըղընտա, իպրաղ իթմէյի մէհարէթվէ էլ չաբըգլըղը օգուչանլարըմըզդա մալիւմ տիր, իչթէճանիյի մէրդումի սիկարասընը միւշթէրիլէրինին աթէչինտէն եադմագ պէհանէսի իլէ արապանըն տէրուննինէ տօղրու էյիլսի, վէ այնի չաբըգլըղա, տայիմիւլ էվգաթ իսթիհսագ իտէկէլտիյի ուֆագ թապանճասընը չըգարըպ թարֆէթիւլ այնիտէ (Իքթիթէլական) էքի պէտապահտալըրն թա ճիկէրկէհալարընտան վուրուպ թէչէֆ իթտի...

Պիչարէ ատէմլէր եըլտըրըմտան վուրուլմուչճասընա պիր ահ պիլէ իտէմէյէրէք տէր հալ ահրէթէ եօլճու օլտուլար .....

Ճայի թէտաճիւպ չսրասը տրրքի, չէյթան՛ պու մէքրուհ գաթիլնին խունրիզ էլէրինի, էքսէրիյէն քէնտի Թաալի գաթը գանըյըլա ալուտէ իթմէքլէ, ճանիյի մէրգումընի իրթիքաճագ իտէկէլտիյի ճինայաթը միւթէտատիտէնին պիր գըսմընը, ատէթա Րօման հալինէ վազ իթմէք խսթէյօրուտը ....

Զիրա Փըրանձէնինին բէնչէի զատտարանէսի իլէ գաթլ խտիլէն պու իքի մէճհուլչախսալարըն ՆիգօլաՏիմաս, հանի եօզպէ եօզքէնտի բէտէրի օլտուղու կիպի, տիկէրի տախի միւտէթը մէտիտէ նիյմէթի իլէ բէրվէրտէ, վէ իչէլ եպէտ միննէթատըը օլտուղու Միքէլինօս, հանի քէնտինի վաֆթիկ իտէն, վէ բէտէրը մանէվի միսիլու գայըրան օ խայըրխահ զաթ իտի։ Փըրանձէնի, մագթուլարըն ճէպ-

լերինի սոյտուղունտա... մէյտանէ չըգան պագը էվրագըն վասէթասըյըլա պու իսիմլէրէ ակեահ օլմուշտուր։

Հէյհաթ... նէ՞ աէհչէթաւիզ հալ ..գաթիլ, մագթուլլարըն քիմ օլտուգլարընը թանըտը, վագտա փըրանձինի՝ օթուզ եաշընա գատէմ պասանա տէյին. էօզ բէտերի իլէ մանէվի բէտերինին՝ պու իսիմլէր իլէ եատ օլտուգլարընատան խապէրտար տէյիլ իտի, զիրա Ա.կուսթինա, օգուչանլարըմըզա մալիւմ օլան օ վագտայի (*) մէքրուհէ էնատընտա, Փըրանձինիյէ՝ բէտերինին իտի Նիգօլա Տիմաս օլտուղունը սէօյլէմէյտուգ, անճագ մէրդումըն պիր թալեան օլտուղունը պէյան իթմէքլէ իքթիֆա իթմիշ իտի, ֆագաթ պու ճինայէթատէն իբի սէնէ գատար ագաէմ, պիր կիւն Փըրանձինի՝ թէսատիւֆի օլարագ ահուպպասընատան պիրի իլէ ահվալը մագիյէ հագդընատա կէօրիւ չէմգաէ իբէն, բէտերինին Նիգօլա Տիյմաս, վէ վինէթատը պուլունուպտա՝, մուախխարէն իչ եիւզ էլլի լիրասընը զատպ իթտիյի խայըրխահ զաթըն՝ Միքելինօս թէսմիյէ գըլընտըգլարընը անլատըշտըր, պունատան մատէ, Փըրանձինինին թէսատիւֆէն տօսթլըգ բէյտա իթմիշ օլտուղու զաթ, Նիգօլա Տիյմաս իլէ Միքելինօսըն՝ քէնտի սատըգ տօսթլարը օլտուղունը, վէ մէրդումանըն պիր միւաէթատէն պէրի Ա.բսթրիա մէմալիքինատէ օտուն թիճարէթի իլէ իլթիգալ իտուպ, ազ չօգ սէրվէթլէրի պուլունտուղունը պէյան իթմիշ իտի.քի,

(*) Գարխնի քիրամ, Ա.կուսթինանըն՝ ժօզէֆ նամընը թագընմըշ օլան էօզ պէ էօզ եվատա Փըրանձինի իլէ, բիւսթէրի (անկողին) ֆուհշիյէտէ պուլունուպ իրթիքապ իթտիքտէրի Տիւննա վէ ախիրէթ աֆֆու մաղֆիրէթէ չյան օլմայան օ խապատաթը մէքրուհէ, էլվէթատէ խաթըրլարընտա օլմագ կէրէք տիր։

Փըրանձինի՝ պու սէօյլէրի ագիմ պիր հըրսը թամա՝ իլէ թէլագգը իթմիշ իտի։

Շու հալտէ Փըրանձինի, բէտերի իլէ վինէթատը պուլունտուղու օ խայըրխահ զաթը գաթլու թէլէֆ իթսիքտէն մատէ, հաթատա վալիտէսինին մահվ օլմասընա տաիր քէնտիտի սէպէպ օլմուշ օլտուղունը խաթըրլատը, էվէթ՝ խապիսը մէրդումտ... օ անտէ պիչարէ Ա.կուսթինանընը, ագլընա խըֆֆէթ կէթիրմիշ օլտուղու հալտէ, նաթօլի չէհրինատէ պուլունան խասաթախանէլէրին պիրլինատէ, քէմալի սէֆալէթլէ թէրբը հայաթ իթտիյինի եատ խայօրուտը...

Հէյհաթ... մալիք օլտուղու հիւանի մէլահաթը, ճերպէճէլի լիսանը, վէ ագլու զէքեավէթի սայէսի իլէ պէնիյի պէչէրին պաշընա պիր պէլայի Ամէտատնի օլան պու վիճատանըզ, մէրհամէթսիզ, խայըն, վէ խունրիզ գաթիլ, աճէպա զէրրէ գատար պիր նէտատմէթ հըսսիյաթ մի... հաչա... լինատնիյէթ վէ նէտատմէթ հըսսը մէմատուհի իլէ ըսլահը նէֆս իթմէք, պու լինատն սրֆաթընատա կէօրիւնէն վահչի ճանվէր իչին տէյիլ իտի, պու տէհչէթլիւ մախլուգըն՝ մէրմէրատէն տահա սախթ օլան գալպի, միւտէթը էօրիւնատէ պիր ան պիլէ եումուշատատը.

Ֆագաթ ումումըն բէֆահու լահէթինի տէյիլ տահէ խաէն, վէ տատալէթը Իլահիյէնին սիւվէրի միւճէսսէմէի օլան տատալէթը պէչէրիյէ, եանի հիւքիւմէթ, ագըպէթ սիւնեայը պու էմտալի նամէսպուզ ճանվէրին էվինատէն խէլատ իթմէքլէ, լինատնիյէթէ ալի պիր խըտմէթ իթմիշ օլտու։

ԽԻՒԱՍԱ

Հանրի Փըրանձինինին՝ պիղտաթ քէնահ էլ հազըսը օլան պիր վարագաահէն, սուրեթը զահիրէահ մէլէք կիպի լաթիֆ, ֆագաթ պաթընէն Եէյթանլարը պիլէ իղֆալ իթմէյէ միւգթէահիր օլան պու խոապահին, աթիւզպիքը մուխթահար թէրճիմէյի հալինէ քէմալի թէաճիւպլէ վազըֆ օլապիլահք։

Փըրանձինի. 1887 սէնէսինէ գահաթ՝ լուզումը թագիրինահ եիւզ ան իւչ սէֆհա թէպահիլի իամու չէօհրեթ իթմիշ օլուպ, հէր պիրինահ պիրէր խոապահաթը ֆէվգէլահէ իրթիքեահպէյըլա նիչէ նիչէ ճանլար եազմըշ ըսըքի, էկէր պուննլար մուֆահաթ սուրեթահ գալէմէ պլընահա, ղայէթ պաթթալ ճիլտէրահէն իպարեթ պիր հէքայէյի միւահիչէ օլաճաղընա չիւպհէ իահլէմէզ։

Խոապիսը մէրգումընն՝ թէրճիմէյի հալի գըսմը աղամընահան, ան պէչ գահաթ լիսան թէքէլլիւմ իթահիյի անլաշըլմըշ ըսը, չէօյլէ քի էլսինէյի մէզհիբէահէն եէահսինի, եանի՝ Ինկիլիզճէ, Ալմանճա, Րումճա, Թալեանճա, Ռուսճա, Հինահճէ, վէ Արէպի Ֆարսի լիսանլարընը քէնդ ալա պիլտիքահէն մահէ, պաշլըճա Ֆըրանսըզ լիսանընը քէմալի ֆէսահաթլա սէօյլէր, ֆագաթ իմլասընը եանլըշ եազար ըսահ, տիկէր լիսանլարընն գիթապէթինէ աչինա օլմայըպ եալընըզ թէքէլլիւմ իահէպլիր իսի՝ պուննահան գաթը նազար՝ Փըրանձինի թէքմիլ Ամէրիգայը տօլաշմըշ օլտուղու կիպի, Րուսիա, Ինկիլթէրա, Ամբա-

ՄԱՐԻ-ՒԷՆՕՍ 1877

Թրիա, Մըսըր, Ըսպանիա, Բօրթուկալ, Էլլատա, Ֆըրանսա, Իտալիա, Հօլանտա, վէ Հէլվէտիյա մէմալիքին, վէ Ասիյա գըթասընտա պուլունան չէհիլէրին էքսէրիսինի կէզմիշ, վէ հաթտա բայիթալտաբմըզը պիւէ գիյարէթ իթմիշ իսի քի, էկէր շուհուրը մէզքիւրէյի պիրէր պիրէր եաղմագ քիւլֆէթի իսթիյար իսիւմիշ օլսա, միւքէմմէլ պիր ճօղրաֆիյա եարըմըշ օլուր։

Տուէլլը միւլապէհէսի իլէ գըլըճ միւտաբէպէսի, վէ զասպու զարար նիյէթը ֆասիտէսի իլէ խուսուսի միւնազաալէրտէ, կեահ եալընըզ պաշընա՝ վէ կեահ տա քէնտի րէյասէթի թահաընտա պուլունան րէֆիգլէրի իլէ պիւ իթթիֆագ, իրթիքաապ իթմիշ օլտուղու ճինայէթլէրէ դուրպան կիթմիշ օլան մազլումլարընը աաէթի, իքի եիւզ եէտիյէ պաիւշ օլուպ, (*) պունլարտան եիւզ օթուզը գատըն, վէ էքսէրիսի քէնտի մաշուգէլէրինտէն իտիքի, ճանիյի մէրգումի, պու դէվալըլարը՝ գըլըճ, զէհիր, թապանճա, վէ տահա կէօն ա կէօն տէսայիսի իպլիսանէ խսիխմալի իլէ գամլու թէլէֆ իթմիշ իսի։

Պու տէհլիքէլի մաիպիւգըն էլինտէն կէչէն աէրվէթի, եանի միւճէվէհէրաթ, նագտ ագճէ, մէսքիւքաթը աթիդ է, քիւլիւչէ ալթուն վէ զայրը հիւմմն էսմանը՝ եիւզ էյի միւէօն ֆըրանքը թէճավիւզ իթիչ օլուպ... պու ճէհիմ մէպլաղ գումարտա, վէ սէֆահաթը սայիրէ ուղրունա սարֆ խիրմիչ իսի...

Փըրանճիսինին, լաղըմ կէլտիյի հալտէ՝ աթէչէ վէրմիշ օլտուղու միւթէաատիա խանէլէրին տէրուննէտէ եանըզ մահվ օլան պիչաբէչէրին ոայլըը, պայատէ մուհարըրը մազթուլլարընը տաէթի խարիճինտէ տիր...

Խապիսը մէրգումի, գալպազանլըգ խապտասաթընտա տախի մէհարէթը քեամիլէսի օլմադըգտա, պու սայէտէ քիւլիյէթլիս մէպալիղ էլէ կէչիրմիչ օլտուղու կիպի, տիւնանընն պաղը ճիհէթլէչրինտէ, Գոնթ, Տիւպ, Լօրտ, Գառօն, վէ զայրը հիւմ իւնվանլարը հայրըգ օլուպ, նէչէ սաաէտիլանը իղֆալ խաէրէք քիւլ իւղէրինէ օթուրթմուշտուր։

Փըրանճիսինին իչթիղալ իթտիյի, վէ դարիյնի քիրամէ մալիւմ օլտուղու սէնաթլէրտէն մաատ, կեահ պիր նիյէթը մախսուսէ իլէ՝ վէ կեահ տա լուղումը թագտիրլինտէ, Գապտան, Գուբսան, Հայտուտ սէրկէրտէսի, Եան քէսէճի, Սատի խըրսըզ, Սըմսար, վէ Զօպան օլտուղու կիպի, իքի սէնէ գաատար տախի՝ Տէօղթօր Փըրանճ մախլասըյըլա իճրայի թէպապէթ իթմիշ իսի, պայատէ իչտը գըլըճնարըզը կիպի, իչպու սէնայիյի միւթէաատիսէնին մուճաասալ հէքեայէսի էլէէվմ մէվճուտ խէ տէ, դարիյնի քիրամը թատար իթմէմէք իչին հէքեայէյի մէզքիւրէնին նագլինտէն սարֆը նազար իտիլտի։

Սըճաթճա հիւսնի մէլահաթ իլէ միւթթաապը՝ վէ հարիգիւլաատէ պիր դաւվէյի ճաղիպէյէ մալիք պուլունան պու մէլուն մախլուգըն, թէաչիւզ խուսուսընտա տախի հայրըճա միւճիպէլէր իճրա խտէճէյի, վէ մահ-

(*) Փըրանճինի հագդընտա պայատէ մուհարրէր ահվալի զարիպէ, պիզմէ բէք միւպալաղալը կէօրիւնմիյինտէն, օլտուղուի գատար թատիլ իթմէյի մինտսիպ կէօրտիւք իսի տէ, եինէ միւպալաղատէն արի տէյիւտիր զանն իտրիզ, էզճիւմլէ միւէլլիֆ թարաֆընտան՝ խապիսը մէրգումըն հագդընտա տէօյլէնիլէն տէօղլէրին, վէլէվ տէօրտատէ պիր գըսմը ագլէ մագրուն տատ խիլտիյի հալտէ տախի, եինէ պու խուսուրիզ մախլուգըն էմնալի նամէյտուգ պիր ճանի օլտուղունտա գանատի կէթիրմէմիշ լազըմ կելիր...

զա պու ապյեաե բէք չօգ պիչարելէլրին ճանլարընը եա-
գաճաղը թապկյի խաի, էվէթ, խապիսը մէրգում, թէ-
նախւպը էնաամը, էթվարու բէֆթարը, չիրին կիւֆ-
թարը, վէ նիկեահը ֆիսունքեարըլըա, նէչէ կիւղել
գըղլարվէ գաոընլարը, ղէնճիրի մուհապէթինէ գայոու-
պէնա իթաիքաէն սոնրա նամուսլարընը բայխալ, վէ
–սէրվէթլէրինի ղաոսղ իթմէքլէ միւզիւհալ պըրագմըշ,
վէ բէք չօղլարընը տախի գաթլ իթմիշ խաի։

Խիւլասայի քէլամ, ճանկի մէրգումէն էմրի թէա-
շիւգ խուսուսընաա օլան մէլէքսիմի գարկինի քիրամէ
թֆհամ իթմէք եչին, գաոընլարըա իթաիկի միւքեա-
թէպէսինաէն պաղըլարընը... զիյրաե իչար իթմէկի
մինասիպ աոա իթաիք։

ՓՐՈՒՆՋԻՆԻՆ ՄԷՔԵԱԹԻՊԻ ԱՇԸԴԱՆԷՍԻ

*Էլչինէկի միւթէասսիսէ իլէ եաղըլըպաո՝ մու-
սախխարէն Րուսճայա թէրճիմէ խիլմիշ օլան մէքթուպ-
լարընը էն մուհիմ ասարլարը, աթիւղղիքը եաղընլանալը
աոը։*

ԱՄԷՐԻԳԱՎԸ Ն· ՆԱՄ ԳԱՏՐՆԸՆ ՄԷՔԹՈՒՊԸ

1879 յանվար 14

*Էսիրի կէյսարի սէմէնպուսի օլտուղում ճիյեր
բարէմ էֆէնիմիմ,*

«Մուֆարէզաթըմընդաան պէրի պունըյըլա թամ

սէքիզ սաէթ մէքթուպ օլույօրքի եաղըյօրում, ֆագաթ
հիչ պիրինէն ճէվապընը ալմադա նայկ օլամադում, էյ
վահ աճէպա ճարիչէնիղի պիւհիւն պիւթիւնէ քիւչէյի
խաթըրաան ֆէրամուշ մը իթմէնիղ... հայըը հայըը...
սիղտէն պու կիպի պիր պիվէֆալըգ մէմուլ օլունմազ,
սիղ՝ խայըրխահ վէ ալիճէնապ պիր զաթ... օլմանըզզա,
իթմէյինիղ եէմինլէրի ունուսաճագ գաոար պի վէֆա
օլամազընընզ... ահ թէօվպէ թէօվպէ... իհթիմալքի
պու սիթէմիըը իլէ սիզի ինճիթիյօրում...

«Ա՛հ աճէպա սիվանէ մի՞ օլսուս... քի՞մ կէօրիւը...
քի՞մ կէօրէպիլիը քի... իչիմէ պու նօզթայը գալէմէ ալ-
մադա միւդթէսիր օլամայօրում... էվէթ, սիղտէն իչ-
թիքաա էթմէյէ հազդըմ օլմասըզընը պիլիրիմ... ին-
չալահ աֆկյէթը վիճուսինիղ պէր քէմալ սըը, ֆագաթ
սէվկիլի Հանրիճէյիմ. հիչ օլմազսա պիր տէֆաճըդ օլ-
սուն իքի սաթը պիր մէքթուպըըա ճարիչէնիղի կնահ
պէ կնահ խաթըրլամադաա օլսուղունուղը իչար պու-
յուրըն, սիղտէն պաշգա պիր չէյ թալէպ իթմէմ, ան-
ճագ մէքթուպլարըմընն եէսը սախլանէլինէ... վասըլ
օլուպ օլմասըզընընն պէյանըյըըա, իլէ էպէս սըագու
սաաադաթմըա սիղի սէվկեճէք օլան ճարիչէնիղի, պիր տէ-
ֆաճըդ օլսուն թէսէլլի պույուրմանըզը թէմէննի խէ-
ըիմ...

«Սէվկիլի մէլէյիմ, մէմուլ խէըրիմ քի ճարիչէնիղի՝
ասղուղընճը տէֆա օլարադ պիր իչիթքանամէ տահա
եաղմադա մէճպուր իթմէզսինիղ...

Սադ օլ սէվկիյիմ վէ տէրսլի մաշուղէնի տէը
խաթըը էյլէ

Ամիտեբի մեքենուպ տախե, Շըվէա ասըլղատէ-
կեանընա մէնաուպ ղայէթ ղէնկին, կիւղել, վէ հէնուղ
եվրմի իւչ եաշընա դատէմ պատըղ օլան պիր տուլ գա-
տըն թարաֆընատան կէօնատէրվըմիշ խոխ։

1880 մայըս 1
Լօնտրա

«Լօմբի մին հասըլը սեվկիլիմ Հանըի»

«Մէքենուպընըղ եէտը ճարխյանէմէ վասըլ օլուու-
ղու անէ գատաս, թէօբէլի դապուլ իթմէղ պիր հալի
բիւր մեջալ իչինատէ պուլունույօրուսըմ, — պէնի պէք-
լէյինիղ՝ պէշ կիւնատէն կէլէճէյիմ... — իպարէյի մի-
պարէդէսինի օգուտուղճա, եէնի պաշատան քէսպը հայ-
աթ իթատիմ, ամ ատսթում, պու սէօզլէր ճարխյէնիղէ
էօյլէ պիր չէվգու խահիշ պախշ իթատիքի... չու անատ
սիզին կիպի պիր զամը հայատյէթ սիմաթըն... եէկեա-
նէ... մաշուգէսի օլուուղում իչին, տիւնեաղէրէ սըղմազ
տէրէճէատ թէֆախիւր իթմէքտէյիմ... էվէթ սեվկիլի
աչգըմ, պու չէվգու խահիշ լըէ սիզի խոթիդպաշ իթ-
մէյէ թէչէպպիւս իատճէյիմ...

«Ամ՛ն Հանըճէյիմ... ճայէը բարէմ, հադդը նաղի-
քեանէնիղատէ հըսս իթատյիմ մուհապէթին տէրէճէսինի
աճէպա պիլդիրմիսինիղ հայըը պիլմէղսինիղ...

«Էվէթ սիզի տէրէճէյի նիհայէտէ սեվմէքտէյիմ,
պէն սիզի էօյլէ չըլաըրասըյա պիր մուհապէթլէ սեվէ-
յօրում քի... տիւնեատէ հիչ պիր գատըն՝ պիր էրքէք
հադդընատա պէօյլէ պիր մուհապէթը չէտատէ հըսս իթ-
մէմիշ տէսէմտէ՝ ատըա միպաղաղա իթմիշ օլմամ, թա-
պատըն պիր ճուման լէթաֆէթինատէն, էօմրիւն հու-

զուղաթընատան, կիւնէչատէն, մահիթապատան, եըլըդ-
լարատան, եէմէգատէն իչմէգատէն, վէլհասըլ հէր չէյատէդ
մահրում օլմադա բուղըյըմ; ֆագաթ սէնին աչգու մու-
հապէթինատէն պիր տադըդա պիլէ մահրում գալմադա
բուղը օլմամ... սիղի կէօրմէք իսթէրիմ, զիրա սիզ օլ-
մադանըղ պէնիմ եաշամագըղըմ մուհալ ատը։

Մէվլանազէտ ճարխյէնիղ
Զ.

Մատմազէլ Ս. Ա. նամ ղայէթ ճէսիմ պիր սէրվէ-
թին եէկեանէ վարիմ. օն պէշ եաշընատա, ուղուն պօյ-
լու, գումրալ քեաբիւլի, ճագիպէլի, վէլհասըլ հիւանի
մէլահաթըն սիւվէյրը միճէսսէմէսի օլան պիր տուխ-
թէրը մէլէք բէյքէր թարաֆընատան, փըրանձինիյէ եա-
զըլմըշ օլան մէքթուպ։

1883 աղոսթոս 9

«Ձէմալի պաքէմալինէ բէրէսթիշ իթմէյիմ սեվկիլի
աչգըմ ճայէը բարէմ էֆէնատիմ ճէնապէլէրի։

«Միղի հէր տէֆա կէօրտիւյիւմտէ, հադդընըղատա
թարիֆի ղայրի դապիլ պիր մուհապէթ հըսս իթմէքտէ,
վէ գալսիմ զիյրու ղէպէր օլմագատայըտը, պու հըսսի-
յաթըն էսէրինի՝ էթրաֆըմատա պուլունանլարատան կիզ-
լէյէ պիլմէք իչին, նէ գատար մուզթարըզ օլուուղումը
պիլէմէղսինիղ։

«Հադդը ճարխյանէմտէ՝ հիւանի թէվէճճիւհինիղ
օլուպ օլմատըղընը պիլմէմէյիմ հալատէ տասիս, քէօր-
քէօրունա, վէ պիւթիւն պիւթինէ սաքինմու սաիթ
օլարադ սիզի սեվէյօրուտըմ։

«Էվ Համտիւլլահ չիմտի չօգ պահտըյըրըմ... զիրա

սեվիլեմիայի պիլսեմ պիլե, ևինեչ սիզի սեվեճեյիմ ի-պարաթը հավի օլան մեքթուպընըզ կէօզևումին էօնիւնե-ոէ տուրույօր, ամ պու սաաէ՝ ֆադաթ հալավէթլի սէօզլէր, մըդնատըս կիպի դալպիմի ճէզպ լթաւ։

«Թալընըզ զահիրաէքի հալինիզաէ սէյիլ. հատթա ճանընըզըն այինէսի օլան մուհապրէթընըզտա զէրա-ֆէթ. զէքավէթ. սաալէթ. վէ մէլահաթ մէվճուտուրը. կիւֆթարը չէքէլպարընըզ սաիսի՝ սուրէթու սիյրէթի-նիզ կիպի մուսէխխիրսիր, ամ՞ պէն սիզի կէօրիւր կէօր-մէզ էսիրինիզ օլսուն, Իվէթ սեվկիւլիւ Հանրիմ, պէնի զէնճիրի աշընըզըա գայտուպէնա լթախլինիզի, քէմալի ինֆթիխար իլէ խլթիրաֆ իսէրիմ ...

«Ամդու մուհապէթինիզաէն չէքմէքսէ օլտուղում բինճու մէշագդաթը, հիւրմէթլիւ տայրճըրմաչպէյան ի-սէճէյիմբի, սէրիան մուվաֆֆագ օլաճաքմը մէմուլ ի-սէրիմ։

«Հադդը նազիքանէլէրինաէ հըսա լթախլիմ մու-հապէթ ամէյինի, հիչ պիր քիմսէ սէօնահուլմէյէ գա-տըը սէյիլսիր։

«Նէթէյբի սիզաէն սեվիլմիյիմէ էմին օլայըմ...

Սիզի ճանանան զիյատէ սեվէն

ճարլիէնիզ

Ս. Ս.

ՄԱՏԱՄ Ա., Է. ՆԱՄ ԳԱՏՐՆԸՆ ՓՐՈՒՆՋԻՆԻՑԷ ԵԱՋՏՐՂԸ

ՄԷՔՔՈՒՊ

«Էֆէնտի»

«Հադդը ասիլանէլէրինաէ հըսա լթախլիմ մուհա-

ՓՐՈՒՆՋԻՆԻ ԳՈՒՍԱԳ ՆԱՄ ԲՐՋԱԴՃՐ ՄԱՂԱԶԱՍԸՆՏԱՆ ԳԱՆԼԸ
ԲՐՋԱՂԸ ՍԱՔՐՆ ԱԼԸՐ

պէթը չէսիսէյի, պիր սըրրը մուդաւտա կիպի քիւշէյի դալպինիզաէ հըֆզուբիւնհան իսէճէյինիզէ միւթէմին

օլայըտըմ, սիղիլէ պիր մուվէաֆէթը էպէտիյէ հասըլ իթմէյէ ճէսարէթի իտէճէքտիմ...

«Նէ կիպի նազիք պիր վազիյէթտէ պուլունտուղումը բէք ալա պիլիրսինիզ...չայէտ թէալիւգաթըմտան պիրի՛ հապդըմտա ուճագ պիր չիւպհէյէ զահիպ օլուրսա պէնիմիչիւն էօլմէք տիմէքտիր... չու հալտէ սիղէ մէքմէք էթմուպ եաղմադըգա էօմրիւմի թէհլիքէյէ իւդա իտիյօ օլտուդումա տէրիսաթըը իթմէնիպի րէճա իտէրիմ...

«Միղէ նէյապըմ չուարըքի, մէքմուպլարըմը քնամիլէն եադասընըզ.. պիրա միւսթագպէլտէն չօգ գօրդըյօրում:

«Ինանընըզքի՛ սիղէ մէքմուպ եաղմադա ասլա ճէսարէթի իտէմէյէճէքտիմ... հէյհամի իչթէ պու կիւն վազիֆէտաճ դուսուր իտէյօրում: հէլէ էթվարընըզտա մէվճուտ օլան օլճադիպէյի ղարիպէ, ճարիյէնիղէ հէր պիր չէյի ունութտուրսը...

«Միւտէթը մէտիտէտէն պէրու սիղի իչին մուզթապըզպ օլույօրումսաթէչի աչգընըզ՛ ճանու ճիյէրիմի գավուրյօլ... քէմալի սիւքիթլէ պիր սուրէթը չէհիտանէտ (նահատակօրէն) չէքմէքտէ օլտուղում ազապ, թէհամիլիւ օլունմազ տէրէճէյէ վարմըշըը...

«Սիղէ մէքմուպ եաղմադա ճիւրաթ իթտիյիմտէ, պաշըմը պիր մանէվի կիյօթին ալթընա վաղ իտիյօր օլտուղումա գաթան չիւպհէնինիզ օլմամալըըը, իչթէ պու հալ սիղին մէյտանը մուհապէթտէ դազանմըզ օլտուղունուզ մուղաֆֆէրիյէթին պիր էսէրը ճէլիլիտիր:

«Իլէրուտէ եաղաճադ մէքմուպլըմըզա սիղէ տահա զիյատէ իյդահաթ վիրմէյի վատ իտէր իտէմտէ, ֆագաթ պիր տէֆաճըզ օլտուն լուպէրու կէօրիւշմէմիզ տտախի

ֆլզէմօլմաղըլա էկէր արզու պույուրուլտանըզ, սուհուլէթիլէ վէ հէր նէվի թէհլիքէտէն արի օլարագ սիղի կէօրէպիլմէք իչիւն պիր մահալ թայլին իտուպտա, իչի սաթըը պիր մէքմուպլա ճարիյէնիղէ պիլտիրտիյինիզ հալտէ, ֆիվգէլատէ մէճպուն օլաճադմ:

«Միւսաատէ պույուրունքի նիյապըմը թէքրար իտէյիմ, մէքմուպլարըմը եաղմայա ունութմայընըզ:

Ա. է.

Զիյրատէ մուհարրիրը կաղէզ տախի փրանձէնի թարաֆընտան Հ. Տիւչէտ կէօնտէրիլմիչիր:

«Պէզմը կիւզար քիւլախնի բիւրնար օլուր սէնսիզ պանա
Զարը պիւլպիւլ նալէյի պիմար օլուր սէնսիզ պանա
Խալը կէօրմէզ չէչմի բիւր խուռնիմ խէյալի աչգ իլէ
Հէր մույըմ պիր աթէչին մընտար օլուր սէնսիզ պանա
Ֆիրգաթընա տէֆի ղմ իթմէք չիւն օլտամ պատէնուշ
Սաղէրի ճէմ գան իլէ սէրչար օլուր սէնսիզ պանա
Պէզմը վասըն եատ իտուպ թա կիճէլէր սիւպհէ գատար
Հէր մույըմ կիւյա թէնիմատ մար օլուր սէնսիզ պանա
Սէնատէն այրը խոթէմէմ ճէննէթատ միհման օլտուղում
Պաղը ճէննէթ կիւլէրի հէպ խար օլուր սէնսիզ պանա
Նազնինիմ սէվտիյիմ ճիհանիմտէ սէն ճանընտա սէն
Հասըլը պու ճանու ճիհանիմ պար օլուր սէնսիզ պանա

Ա.ղըգը սատըգընըզ

ԳՕԻՆԿ (*) – ԿԻՆԳՍ

(*) Էլլինէյի միւխթէլիֆէ իլէ եազմադա միւգթէսիր օլան Փըրանձէնի իչպու չիւրի Գօխինկ—կինգս իսգասը թահտընտա վէ ինկիլիզճէ օլարագ Հ.Տիւչէտ խոթատէն եազմըշըտը. հայվազը մէրգումընը, մուսախէյհայը աչըրմագ իչիւն արապաճը Պուրլանըն րէֆագաթըյըլա, Տիւչէսին (Պօրա) նամ քէօյտէ վագը միւթէսարըֆ օլտուղը սէյֆիյէսինէ կիթտիյի, ֆագաթ մուվաֆֆագ օլամատըղը օգուեանլարըմըզա մալիումտիր:

ԳԼՍՄԸ ՍԱԼԻՍ

1886 — ՎԷ 1887 — ՍԷՆԷԼԷՐԻ

ՓՐՐԱՆՁԻՆԻՆԻՆ ՍՕՆ ԿԻՒՆԼԷՐԻ

Հէր իգպալին պիր զէվալի՝ հէր զէվալին պիր իգ-
պալի, վէ հէր պիտայէթին պիր նիհայէթի օլաճապը
իգթէզայի գանունը թապիաթ օլտուղու տէրքեար
տըր, մէսէլա քէմալի չէվգու իգպալիւէ թուլու իտէն
Աֆիւթապը ալէմթապ, քէնտի գիյայի հայաթ պախշա-
սըյըլա հէման զէվալէ իրէճէյինի իյմա իտէր, պիր կիւն
եվէլհիւանիւ լէթաֆէթինէ հայրան օլտուղուն, վէ հէր
պիր եաբրաղընտա պիր նէվի չէպապէթու մէլահաթ
ընշանէլերի կէօրութիյին կիւլէրին, ֆէրտասը կիւն հա-
լի չէյհուխէթէ վասըլ օլուպտա, անպէան բէրիշանիյ-
էթէ նիւզ թուրմուշ օլտուղունը կէօրիւրսիւն, իսլա-
սայի քէլամ՝ պէրմիւքթէզայի քանունը թապիյաթ՝ հիչ
պիր շէյ պագըտէյիլտիր, տիւննանըն հէր պիր լէթաֆէ-
թի, հայաթու հարաքէթի, աբրի սաբմայրըլա տիյարը
սաէմէ (ոչնչութիւն) տօղրու գօշմագտա տըր, պու ին-
գըլապաթ՝ վէ պու հարաքեաթը ումումիյէ, պէնիյի
պէշերին ֆուրթուննասը տըր քի, ինսան, միւտէթը մէ-
շիտէ ֆէլաքէթ ու սէֆալէթին էմլաճը (ալիք) տէհ-
շէթֆէզասը իչինէ չալղանըգտան սօնրա, լահէթու
սասիչ լիմանընտա խէլասընա միւնթազըր օլուր, պու
մուհիւիք ֆուրթուննա՝ վազըթ թէմամիյէ գըլընըր։

Լաքին՝ ալէմը պէշէրիյէթին պու ֆանիլիյինի նա-
զընը տըգտաթա ալմայան ինսանլարտա պուլունուր,
եվէթ՝ էօյլէ թաչ հիւրէքլի, խային՝ վէ շէֆգաթը գալ-
պիյէտէն պիպէհրէ ինսանլար վարքի, էօմիւր սէֆինէսի
իլէ սէյահաթ իտէն, ֆագաթ սիյահ տալղալար իչինէ
էօլիւմ հատտինէ կէլէրէք չալղանմագտա օլան պիչա-
րէլէրին հալինէ աճընմասընգտան մատէ, հաթտա թահ-
քիր տաճի խաէրլէր։

Պու մագուլէլէրէ ինսան տէնմէյօպ, իլլա ինսան
սուրէթի թահտընտա հաչաէան մուղիրը վէ տէհչէթլիւ
ճանվէրլէր տինուր։

Իչտէ փըրանձինի տաճի, պու վահչի ճանվէրլէրտէն
պէրիտիր, քէմալի պիֆիթուրի իլէ վէ սաէյթա թավուք
պօղաղլար կիպի, մաչուդէլէրինի գաթլու թէլէֆ իտէն
պու խուսուրիզ ճանվէրին, տէհչէթամիզ գահրիմանընգ-
լընտան, կէչիրտիյի հարիգ իւլ սաէ՝ վէ էլէվմ պա-
զը ճիհէթլէրի պիղճէ մէճհուլ օլան մասալքեարի էօմ-
բիւնտէն սօնրա, եանի 1887 սէնէսի էվախընընտա. սօն
տէրէճէ ֆագը ու զարուրէթ իչինէ պուլունույօ-
բուտը...

Խապիսը մէրգում, Միւնիւխ չէհրինտէն մուֆարէ-
գաթ իտէրէք, պիր բարասըզ օլտուղու հալտէ Բարիսէ
միւվասըլէթի իտէր։

Բարիզտէ իւչ տէօրտ այ գատար վագթինի թէտ-
ղիգաթի, վէ պազը մէնզալէյի միւտհիշէ ըզըլանլարը
թատավվուրըյըլա կէչիրիր։

Մէրգում, էքսէրի միւլահազալը՝ վէ հիտէթի իրտայէ
իտէր պիր սիմսիրէ պուլվարլարը տէրտերինէ տօլաչ-
մագտա, վէ կիւնիւն պէրլինտէ Շանզ էլիզէ մէսիրէկե-

ահընտա պիր աղաճրն կէօլկէսի ալթընտա օթուրուպ, քէնտի ահվալի մադիէսինի տիւշիւնէբաէ իքէն, նախէհան աէրունի ռիլտէն—ա՛հ պէն պու հալտէ ... պէօյլէ պիր բալասըզ գալայըմ... հայըր հայըր օլմադը — տէյօրուտը։

Խապխի մէրդում՝ օլանտէ, թէչէպիւս իթմիշ օտուղու վէ մուվաֆագաթի պուլտուղու տէսայիսի իպլիսանէ սայէսինտէ, զէֆդու սէֆա՝ վէ շաշաալը պիր էօմիր կէչիրախլինի, վէ զէքեավէթի իլէ նիչէ նիչէ վիւտհիշ մուճիզէլէր իճրա իթախլինի, տէյիլ նէտամէթ՝ իլլա ֆախրու միւպահաթ, վէ պիր մէսրուրիյէթը վահշիյանէ իլէ եատ իտէրէք թէպէսիմ իտիյօրուտը, հէնկէամը սէպավէթինտէն օլանէ տէյին նէզէր եարատըլընը, վէ թէտապիրի մահիրանէսի իլէ միլէօնլար սահիպի օլուպտա, չիմախիսէ տիլէնմէքլէ ադվաթը եէվմիյէսինի թէտարիք իթմէյէ մէճպուր օլտուղունը ադիմ պիր հիտթու չիտէթիլ խաթըրլատը...

1886 սէնէսի չուպաթ այընըն իչինտէ Բարիզ զօպտըլարը գարիլէ մէսթուրիտի, քըշ քէմալի չիտէթլէ հիքմիտնի իճրա իտիյօրուտը, իչթէ Փըրանձինի՝ պու հէնկէամտէ նասըլսա Մարի-Ըէնէօ նամ (*) պիր գատընա թէտատիւֆ իտուպ, պիր հաֆթա էվէլ իրթիքապ իթմիշ օլտուղու սըրդամ տայէսինտէ, պիր գամ նէնի էլ

(*) Պադը րևվայէթէ նադարէն Մարի-Ռէնէօ մի գատէմա պէյ, Օզլուենտա վագը մէշհուր Նաուա-Թէտթրօսը իթթիխատլինտէ բատթաճըլըգ իտուպ։ Նամուսընա խալէլ կէթիրմէքսիզին հայրճա բարա գազանըշ։ վա մուտաախիրէն վաթանը օլան Բարիզի նաքլը մէքեան իթմիշ, պագըլար թարաֆընտան Փըրանձինինին մէզպուրլիկ Ըտաանպօլատա իքէն թանըտըլը րևվայէթ՝ օլուենտուղու պիղկէ ադլէ գարին կէօրիւնիյօր։

պիսե կիյինմիշ օլտուղու հալտէ, մէզպուրէ պէտպահա գատընըլա մուտարէֆէ բէյտա իթմիշիտի։

Փըրանձինի, էթվարը նադիքեանէ՝ վէ Նիկեահը միւսէխիրանէսի իլէ Մարի-Ռէնէօնըն նադարը թէվէֆֆիւհինի ճէլպ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլտի, աշպու մուհապէթի աթէչիլէ սուղան օլան կէնճ, վէ հագիմ պիր աշըգը սատըգ հալինի թադլիտ իտէն՝ պու մէշհուր ճանինին նիյէթը ֆախտէսինի, մուհապէթը խալիսե իլէ մէճլուֆ օլան պու պէտպահա գատընճըպազ նաթըրքէչֆ խէպկիլիրիտի։

Թապխը մէրդում՝ Բարիզտէն սոն մուֆարէգաթընտա զաթէն պիր միւտէթտէն պէրիմատամ Մապաթիյէ նամ, օրթա եաշլը պիր գատընըլա տիւչիւպ գայդբյօրուտըքի պու գատընն, աշըգը օլան Փըրանձինինին դաթլէ մահքիւմ օլունմասընա սեպեպ օլուպ, ճէմիյէթը պէչէրիյէնին խէլասընը մուճիպ օլտու, Փըրանձինի, Մատամ-Մապաթիյէյի եիւզտէն պըրագարագ, պիր վագըթատն պէրի վարխատը ճէխիմէսինէ կէօզ տիքմիշ օլտուղու ղէնկինն, վէ կիւղէլ Մատամ-Ռէնէօ իլէ թէսլիւգ պաշլատը, հիչ չիւպհէ եօք քի, Փըրանձինի, Մատամ-Բէնէօնըն հիւնիւ ճէմալինէ տէյիլ, իլլա սերվէթինէ աշըգ օլմուշըտը։

Փըրանձինի, նէ եարըպ եաբմայըպ մէզպուրէ իլէ պուրէթը միւնթազամատ կէօրիւշմէյէ պաշլատը։

Պիչարէ գատընճըպազ, քէնտի ճէլլատը օլան խապխա, սոն սերճճ պիր մուհապէթը չէխտէ իլէ սէվիյօրուտը...

Հէյհաթ... պէտպահա Մատամ-Ռէնէօ, չու մու-

հապէթ սայէսինաէ՝ քենահինի ֆեվգելատէ պահաբ-եար զանն իթմէքաէիսի։

Փբրանձինի, 1887 սէնէսի մարտ այընըն ոն եէսինճի կիճէսի Մառի-Ռէնեոնըն խանէսինէ կէլիպ՝ մէզպուրէյի ույգուտա պուլուբ, պիչարէ գադընը, քիմ պիլիբ նէ կի-պի հարիգ իւլատէ բիյալար իչինաէ միւթերէտսիւտ իքէն, ճէլլատ նակէհան՝ մէզպուրէնին եաթագ օտասընա կիտէր, վէ նիչէ տէֆալէր խոթխոթալ իթմիչ օլուդու տէհչէթամիզ բըչաղընը, պիչարէնին քար կիպի պէյաղ վէ սէմիզ կէրտանընա սաբլայը վէրիր։

Մատամ-Ռէնեօ, պու տարպէյի միւհլիքէյի նակէհ-զուհուրտէն օեանըպ ճէլլատընը թանըր, վէ հէման աւա-ղը օլուդճա հայգըրարագ խոթխոտատէ հաղըրլանըր իսէտէ, խունխարը մէրդում, (արիւնարբու) մէյտան վիր-մէյուպ՝ չէլիք կիպի սընըրլը բազուլարըյլա մէզպուրէյի գուճաղլար, վէ պիր մէնահիլիչ աղղընը գաբար։

Պէտպահտ գադընճըազ, ճան հադդըյըլա օլապիլ-տիյի դատար մուգավէմէթ իտէր, հայլըճա օղրաչըր, չըրբընըր, տէպէչէնիր... Ֆագաթ իքինճի վէ իւչիւնճի քըչագ տարպէչէրինաէն միւթէսիրէն թէօլիմի բուհ ի-տուպ սըրթ իւսթի եէրէ գաբանըր... ճէմիյէթը պէշե-րիյէնին գանընա թէչնէ (ծարաւ) օլան պու տէհչէթլիս ճանվէր, քէմալի պիֆիլթուրիվէ, վէ տաէթա պիր տէր-չէ գուշու պօղարճասընա մաշուդէսինի գաթլ իթմիչ իտի...

Ճանիյի մէրդումըն կէօղլէրի հըրսու թամա չուլէ-սի իլէ բարլայարագ, մագթուլէնին միւճէվհէրաթընը ճէպլէրինէ եէրլէշիրմէքաէ իքէն այագ տէսլէրի իչի-տիր, ճանընտագի օտալարըն պիրինաէ եաթմագտա օ-

ՄԱԴՐՈՒԻ, (ՍՊԱՆԵԱԼ) ՄԱՐՒԱ ՌԷՆԵՕ 40 ԵԱՇԸՆՏԱ

լան Մատամ Ռէնեօնըն Աննիս-Կըրեմէրնամ պէսպէմէի հանըմընըն օտասընտան պազը չամաթալար իշխիպ օ-
յանմիշ ըտը։

Փըրանձինի, թիթրէյերէք օտասան տիշարը չըդ ոբ-
ղընտա, Անիս-Կըրեմէրի կէօրիւը, վէ Հէնուշ Մատամ Ռէնեօնըն գանըյըլա ալուտէ օլան բըչաղընը, քեմալի չիտէթլէ մեղպուրէնին պազըընա սաբըայարագ պազըր-սադլարընը տիշարը տէօքեր ... Անիս-Կըրեմէր եալընըզ պիր ահ տէյեպիլիպ եերէ տէվրիպիր ... պիչարէ ա-նիաէ թէսլիմի բուհ իթմիշ իտի։

Օ անահ Անիս-Կըրեմէրին ալ գանիպէ միւէյյին ճէ-սէտի եանընտա պուլունան պիր օտանըն իչինտէ, Մա-րիան նամ օն իքի եաշընտա պիր գըզճըաղ հիչ պիր չէյ-տէն խապերի օլմատըդը հալտէ մէյէքլէրէ մախսուս պիր ույգուսըլա ույումագտա իտի, ճանվերը մէրգում, իրթիքապ իթմիշ օլտուդու ճինայաթընն էսէրինի մահվ իթմէք նիյէթը խուսնրիպանէպի իչէ մեղպուրէ պէտ-պահտա չօճուդընն օտասընա կիրերեք, պիրա ինսանի գոյ-ուն պօղաղլար կիպի գաֆասընը վիճուտինտէն այըրըր։

Ինչպու սօն ճինայաթընն ֆաիլի վահչի Փըրանձինի, էթրաֆընտա վէսվեսէյի վէ մէէխուֆ (երկչոտ) նիկահ-լար աթթի իթտիքապէն օնընա, պիր սէպաթը իպլիսան քէսպ իտէր, վէ մաշուքէսինին միւճէվհէրաթընը խաթիս-հապ իթմիշ օլտուդու հալտէ, ատէթա սալխանէ հալի-նէ վազ իթմիշ օլտուդու խանէսէն տիշարը չըդաբ ... խապիսը մէրգումընն չէհրիյի մէնֆուրէսի, սօն տէրէճէ սօլկունըդ իպրաղ խոյօրուտը ...

Օէնանահ Լըֆէվր նամ արապաճը մահալի մէզ-քիւրէսէն կէչմէքտէյիմ, Փըրանձինի՝ մէրգումը ճէլպիլէ՝

արապասընա պինէր, ադըս կէօզէրի գան իչէ ալուտէ օլան ճանի, զօգադլարը տօլանաըքտան սօնրա արապա-ճընըն իւճրէթինի վէրիր՝ վէ կէօզտէն նիհան օլուբ։

Լըֆէվր, պիր էյիճէ եիւղիւնի կէօրէմէմիշ օլտու-ղու միւշթերիսինին հալինտէն շիւպհէլէնէրէք՝ մէրգու-մը այրմայա պաշլար խէտէ պաշլամադ։

Ֆագաթ պու վադտայի միւէյյէմէտէն իչ կիւն սօնրա, եանի մարտըն եիւրմինճի կիճէսի, Փըրանձինի, Մարսիլեա թէաթրօսընտա (Մէվիյլ-պէրպէրի)նամ լու-պիեաթը տինլէմէքտէ իրէն եադայը էլէ վերտի։

Փըրանձինի, հեր վէչհիլէ էհվիյէթու տիրայէթի աերքեար օլան Բօլիս նադըրը Միսիս-Թաեօրըն վէ մու-մաիլէյհին միւշավիրի միւաէպպիրի պուլունան զաթը ֆէթանէթի սիմաթընը՝ նադըրը տիպգաթընտան գու-թուլամատը։

Փրանձինի, մուվիգանըն արգասընտաքի գօլթուգ սանտալէյէլերին պիրինտէ օթուրմուշըտը, լուպիյաթըն պիրինճի ֆասլը հէնուշ պիթմէմիշիքէն, Սալիյէ մէմու-լարընտան պիր զաթ, ճանիյի մէրգումա թէգաբրուպ իտէրէք։ Բօլիս նէզարէթինին էմրը մախսուսիյէ թէ-սաթրօտան տիշարը չըգմասընը իսթիար իտէր։

Փըրանձինի, սուրէթը զահիրէտէ պիֆիթուր ֆա-գաթ պաթընէն սօն տէրէճէ էնտիշէ իչինտէ պուլու-նույօրուտը, մէրգում, սաթմըշ օլտուդու Մատամ-Ռէ-նեօնըն միւճէվհէրաթը հադգընտա, Բօլիս նէզարէթի-նին պիր տէրիյէթ պուլմուշ օլաճաղընտա շիւպհէպի գալ-մայըպ, թիթրէյերէք թէաթրօտան տիշարը չըգտա, վէ տէրհալ թէվգիֆի իտիլտի։

Պունտան սօնրա վէզուտ պուլան հալէթի, օգու-

եանլաբըմըզա պէյան իթմէք իչին, պու մատաէ հագ-
գընատ կազէթալարատ կէօրիւլէն պէնատլերին էհէմմիյ-
էթլի նօզթալարընը, այնէն տէրճ իթմէյի մինասիպ
ատատ իթտիք։

Շու տախի մալիւմ օլա քի, կազէթալարատ «ճինա-
յէթը սիւլասէ» (երէք ոճրագործութիւնք) սէրլէվհա-
պըլըլա տէրճ օլունան պէնատլէր, Բարիս ահալիսինի
կիրիֆթարը տէհշէթ իթմիշ իտի։

Իչթէ 1887 սէնէսի հազիրանըն իպթիտայլերինատ,
եանի Մ՚ոնթէն զօգաղը ճինայէթը միւտհիշէսինատն իւչ
այ սոնրա, Բարիզատ նէյր օլունան էհէմմիյէթլի կազէ-
թալարըն պիրինատ մինատրից աթիւզգիքը պէնատլն,
պազը խաթաչէրինի թատվիպ իտէրէք, գարիյնի քիրա-
մըն միւթատլերինէ արզ իտէրիզ։

«ՃԻՆԱՅԱԹԸ ՍԻԼԱՍԷ»

«Փըրանճիներին, Բարիզ չէհրի ճինայէթ մահքէ-
մէլէրինատ բույէթ օլունան պազը մուհաքէմաթը մու-
հիմմէ ճէվալլինատ, էհէմմիյէթլի պիր մէվզը իհրազ
իտճէյի տէրքեար իտի, ճանիյի մէրգում՝ ճինայէթ
ու խապասաթ խուսուսընատա, Տիւմօլար, (1) Ֆէնէլրօն,
վէ Թըրօրմանէ ֆայըզ օլաճադ տէրէճէտ քէսպը իշ-
թիհար իթտի, չու ֆարդըլա քի՝ մէրգումանն սարիք-

(1) Պունլար իւչ նէֆէր մէչհուր խըրսըզլար սըր։

լէրին մուհաքէմաթը, խալգըն մէրագընը թահրիք իթ-
միշ խսե տէ, ֆագաթ Մ՚ոնթէն զօգաղը ճինայէթը
միւտհիշէսի, ուժում ահալինին տէհշէթինի մուճիպ օլ-
տու, ճանիյի մէրգումընն՝ խաթիճվապաթը իպթիտայի-
յէսինատն, աթթիւզգիքը ժալիւմաթը մուխթասարէ
ալընմըշ սըր, չէօյլէքի,

« Հանըի, ֆագ, էրնէսթ, Փըրանճինի, (1) Իսկէն-
տէրիյէտ տօղմուշ (2) օլուպ, հէնուզ օթուզ եաշընա
պիր կէնճ տիր, մէրգում, օն եէտի եաշընատա օլ-
լուզու հալատ իշէ պաշլամըշ, վէ նէ չիչէք օլտուղունը
պէնատ իթմիշ իտի, Մըսըր Խըտիվիյէթի բօսթախանէ-
սինատ մէմուր իքէն, միւհիւլի մէքթուպլար աչմագ՝
վէ իչինատն բարա աչըրմագ թէօհմէթի իլէ իթհամ իտի-
լուպ տօգուշ այ գատար հապս օլունուր, (պու մահ-
քիմիյէթ՝ խապիսը մէրգումըն իլէ միւքաֆաթը սըր)։

« Մահբէսատն չըգարըգատան սոնրա պիր չօգ իշլերէ
թէշէպպիւս իտէր, պայէթ զէքի վէ պիր չօգ լիսանլա-
րա աչինա օլտուղունատն, պիր արա մէմալիքը Մըսրի-
յէտէ գօմէսիյօնճըլըգ իթտիյի կիպի, պիր վագըթատա
Հինտիսթանատա թիւճճար տէլալըզը, վէ կէօմրիւք սըմ-
պարըզը կիպի իշլէր իլէ մէշղուլ օլտուգատան սոնրա,

(1) Խապիսը մէրգումընն. Էսամիյի մէգթուբտէն մատէ
տահա բէք չօգ իսխիչէրի օլտուղու, վէ լազըմ կէլտիյի հալատ
Թէպտիլու Թաղիր իթտիյի գարիյնի քիրամէ մալիւմատիր։

(2) Պու տախի եանլըշ սըր, գիրա նասըլ քի պիւիրիզ՝
Փըրանճինի. Պէյ օղլունատա Թէքէ պաչը նամ մահալտէ տօղ-
մուշ սըր։

իթալեա վէ Թիւրքիյա (*) օթէլլերինաէ թէրճիմանլըգ իաէր իաէաէ, ֆագաթ հիչ պիր իչի պաշա չըգարամազ, չիւնքի ագլու ֆիգրինի զէվգու սէֆա, իչլու իչլէթ, վէ խապասաթու ճինայէթէ հաար իթմիչ իաի։

«1884 սէնէսի Սուտան մուհարէպէսի պիտայէթինաէ, Փըրանճինի՝ թէրճիմանլըգ մէմուրիյէթի իլէ ինկիլիզ օրտուսընաա պուլունուր։ Սուտանաէն ավաէթինաէն ածնրա իսկէնտէրէյէ կէլիր, ֆագաթ 1886 սէնէսի հազիրան այըն իչինաէ, մէրգումրն քիսէսի բէք խաֆիֆ օլուպ, Բարիզէ մուվասալէթի իթմիչի էննաաէ, գումվէսի ագիյէսինաէն, ճէրպէզիլի լիսանընաան, վէ քիսթախլըզընաան մնաէ հիչ պիր սէրմայէսի պուլունմամագտայըր, 1886 սէնէսի թըշրինի էվէլին իչինաէ, թագրիպէն էլլի եաշընաա, վէ մօսիէթրալըգլա իչթիղալ իաէն մնաամ Սավաթիչէ նամ պիր գաաէն իլէ մուարէֆէ բէյտա իտուպ, մէղպուրէաէն հիւանի գապուլիչէթ պուլուր, վէ եախօտ տաճա տօղրուսը պու գաէընըն բարասըրլըա թէայիւշ իաէր, ֆագաթ մնաամ Սավաթիչէ, վաղիֆէսինի թանըր պիր գաաէն օլմասըրլա, Փըրանճինի, պիւսպիւթիւն մէղպուրէ իլէ օթուրմայըպ, Մալէրպ զօգաղընաա ծն պիր նօմէրօլու իանկինէն տէրուննաէ պիր օտա իսթիճար իթմիչէ մէճպուր օլուր։

«Շու հալտէ պահա մէրգումա թէպէսիւմ իաէյօր իաի իաէ տէ, ֆագաթ քէնտիսի հալինաէն մէմնուն տէյիլ իաի։

(*) Փըրանճինինէն բայիթահտըրզտա վագը մարուֆ օլան Մըսըր լօգանթաընտա թէրճիմանլըգ իթիչի րիվայէթ օլունտուղու կիպի, մէրգումը «չախսէն թանըրըզ»տէյու իտտաա իաէնլէր վար։

«Փըրանճինի, զէվգու սէֆահաթ տէրեաընտա ղարգ օլմագ իչին պէօյիւք պիր տէրվէթի մէնպաը էլտէ իտէպիլմէնին Փըրսաթընը կէօղէյօրուտը, մէրգումա՝ կիճէ կիւնտիւզ պու նիյէթտէ էքէն, չուպաթ այըն իչինտէ Մարիա-Ռէնեօ նամ ղադէթ զէննկին վէ կիւզէլ պիր դաընա թէատիւֆ իթմէքլէ, պու Փըրսաթը պուլմուշ զանն իթտի, մատամ Ռէնեօնըն էչեայի նէֆիսէսի, սաքինէ օլտուղու իանէնէնի մէֆրուշաթու թէզելինաթը, վէ կիւրան պէհա միւճէվհէրաթը, Փըրանճինինին հըրսը թամաընը թահրիք իթմիչ օլտուղունտան, պու սօն վէ տէհղիթլիւ ճինայէթին իճրասընա դարար վէրտի։

Փըրանճինինին՝ պու վագտայի միւէլլիմէտէն սօնրա նէ եապաըղը, նամըլ ֆիքրար իթտիչի, վէ նէ սուբէթլէ Մարսիլիատա ախզու կիրիֆթ օլունտուղը, մահքէմէյի ճինայէթտէ ճէրիան իանէն աթիխուղիքը մուհաքէմէտէն անլաշըլաճաղը տէրքհար տըր։

ԻՍԹԻՃՎԱՊԱԹԸ ԻՊԹԻՏԱՅԻՑԻ

Սապահըն ալաֆրանգա սաաթ ալթըընտա, տուխուվէյէ պիլէթի ալմագ իչին մահքէմէյին գաբըը էօնիւնտէ, ճէսիմ պիր գալապալըգ թէճէմմիւլ իթմէյէ պաչլամըշ ըտը, էվէլտէն պէյտն օլունտուղը վէչհիլէ սաաթ տօգուզտա, իղտիհամ՝ սամիունա (սէնինգիրը)

մախսուս օլան գանաքեէլէրի թուրմուշ օլտուգլարը կի-
պի, մահքեմէ ազալարը տախի քէնտի սանտալէէլէրի
իւղէրինտե օթուրմուշլար իտի։

ՇԻՊՀԷ ՏԱՎԷԹ ԻՏԷՆ ԻՍՊԱԹԼԱՐ

ՓըրանձԷնինին իսթխալիտե կէլտիյի միւթէաոտիա
անահԹարլար, ինճե ոէմիր Թէլլէր իլէ ևէք ոիկէրէ
բոպԹ իսիմիշ օլարագ, վէ գան լէքէլէրի իլէ ալուտե
օլտուգլարը հալտե, պիր մասանըն իւղէրինտե տուրու-
յօրուլար։

ՀԷՑԷԹԸ ՄԱՀՔԵՄԷ

Էվէլա լէյլա միւսիւ Օնֆրուա ալ Պըւէվի, պիր
սուրէԹը նաԹըգա բէրաաղանէտե հաղըրունա ամԹը
քէլամ իտէրէք, —պուլունաուգլարը մահալ, ԹէաԹրո՝
եաիօտ գլիպ օլմայըպ, իլա պիր հէյէԹը սալիյե
հուզուրըննա օլտուգլարընը, վէ անէ կէօրե հարաքա-
Թը միւԹասիլանէտե պուլունմալարը լազըմ կէլէճէյինի
իմԹալ իԹոիքաէն սօնրա, իլավէյի մէգալ պիրլէ —
շու հալտե սամիուննան (ունկնդիրք) հիչ պիրինին
հատտը իԹիտալի ՔէճավուշԸ իԹմէյէճէյինի մէմուլ ի-
տէրիմ — տէոիյինտե, գաարնլար՝ վուգու պուլաճագ
մէնղարէյի պիր էյիճե կէօրէպիլմէք իչին... տէրհալ
կէօղիւ-քէրինի ճէպլէրինե գօյտուլար։

Նիհայէթ իւլ էմր Փըրանձինի՝ Թահտել հըգԸ մահ-
քէմէյէ իտալ իտիլը, սամիուննըն կէօղլէրի ճանիյի
մէրզ սումըն իւղէրինե ամԹ օլունար, վէ պէյնել հուզ-
ղար ապիմ պիր հէյէճան զուհուր իտէր։

ՄԱԳԹՈՒԼ (ՍՊԱՆԵԱԼ) ԱՆՆԱ ԿՐԻՄԵՐԻ

Փըրանձինի, զայէթ բարլագ վէ չաշաալը սուրէթ-
տէ կիյինմիշ իսի, չէօյլէ քի՝ լապիս օլտուղու սիյահ
չաքէթ, պէյազ իրէք եէլէք, վէ զարիֆ պիր պօյուն-
պազը, մալիք օլտուղու հիւանինէ պաչղաճա պիր ըէվ-
նագ վիրմէքտէ իսի, խապիսը մէրգումՙ սօն աէրէճէ
պի ֆիթաւր պիր հալ իպրազ խիյօրուտը, միւտդայի
ումումի էֆէնտի թարաֆընտան իթհամնամէ զըրտաթի
խիլխիքտէն սօնրա, չուհէտտաէն (վկանեը) պուլունան
վէ ումում հուզուրըն մէրագընը մուճիպ օլան մտտամ
Սավաթիյէ, րէյիսի մահքէմէ թարաֆընտան վուղու
պուլան տավէթը մախտուսէ միւճիպինճէ, պիր զաթի
սիյահ էլպիսէ կիյինմիշ օլտուղու հալտէ մահքէմէյէ
տուխուլ իտէր, չահիտլէրտէն պազըլարը իճրայի չէհա-
տէթի իթհամքտէն սօնրա մահքէմէտէն մուֆարէզատի
իտէրլէր, պատէհու փըրանձինի իթհինթագ օլունուպ,
օզուլանլարըմընզա մալիւմ օլան ահվալը մազիյէսինին,
հէքտայէյի միւահիչէսի՝ մահքէմէտէ հազըր պուլունան-
լարա տաքի մալիւմ օլուր։

Պատէհ իսթհինթագ րէյիսի մահքէմէ միւսիւ տը
Պըրէվի, քէնտուլյէ մախտուս օլան լիտանը պէլազէթի
իլէ քէլամէ աղազ, վէ մաղնունը ալէյհ (Փըրանձինիյէ)
խիթապէն,

Րէյիս — (պատէթ օլունակէլէն սուալլէրի, եանի
մաղնունը ալէյհին քաչ եաչընտա օլտուղունը, խամինին
նէ՞ իտիլինի՝ վէ զայըը հիւմի, սօրտուգտան սօնրա)
մարտըն եիրմինճի բազար կիճէսի Մարսիլիա թէաթ-
րօսընտա, մուզիգայա եագընը պիր գօլթուգ սանատ-
եէսինտէ օթուրմուչ իտինիլ, պիրինճի ֆասլըն խիթամը
էտնասընտա՝ եանընըզդա պիր ատէմ կէլտի քի, սիզ պու

զաթըն՝ թէաթրօ խատէմէլէրինտէն պիրի օլաճաղը
ղուչիւմինէ՝ զահիպ օլտուննուզ, չախսը մէրդում, հէ-
ման թէաթրօտան տըշարը չըգմանըզը՝ վէ քէնտինէ
սալիք օլմանըզը էմր իտէր, պու զաթ՝ բօլիս նէզարէ-
թի մէմուրլարընտան պիրի իտի քի, Մարսիլիատա պիր
մահալտէ պըրագմըշ օլտուղունըզ կիրան պէհա միւճէվ-
հէրաթ հազրընտա սիղտէն իպրահաթ թալէպ իտիյօրու-
տը, սիզ՝ զէրրէ գատար թէլաշ վէ էնտիշէ ըզհար իթ-
մէքտիմն, թավրը պիֆիթուրանէ իլէ չախսը մէրդում
սալիք օլտուննուզ, վէ պիրա թէրէտտուտ մէզքիւր միւ-
ճէվհէրաթը, պիր մահալտէ պուլմուշ օլտուղունուզը
պէյան իթմինիլ, սիզին կիպի զէքեալէթը ֆէվգէլա-
տէյէ մալիք օլան պիր ատէմ թարաֆընտան, վէրիլէն
պու ատի ճէվապ, թալիի հազրընըզտա օլան չիւպ-
հէլէրի արթըրտաճագ իտի, վէ իշթէ պու սէպէպտէ հէ-
ման սէրտէթի օլունմանընըզ մինատիպ կէօրիւլտի, էզ-
ճիւմլէ հեր պիր թէչէպպիւսաթը պահտ ճույանէնիզ-
տէ այնի հալտէ պուլունույօրսունուզ, եանի ճիւրաթ,
խպլիտքեարանէ պիր թէմքին, սէնայէթ, հալի պի ֆի-
թուրի, վէ սուրէթը քիւամախանէտէ եալան սէօյ-
լէմէք, իշթէ խըզդաթընըզըն խատաէլէրի պուննլար տը։

Ա.րապճա, Հինտճէ, Ինկիլիզճէ, Ա.լմանճա՝ վէ տա-
հա պիր չօդ լիսանլարը, չօդ էվվել, եանի հէնուզ հա-
լի չէպապէթտէ իլքէն թահսիլ իթմիչ իսինիլ։

Մաղնուն — (Փըրանձինի) հայըը րէյիս էֆէնտի
հայըը, պէնտէնիլ Ա.լմանճա պիլմէմ, հալտա օ լիսան-
տան պիր լուղէթին մանասընը պիլէ անլամամ։

Րէյիս — Նէ հալ իսէ, գաթլ իտիլէն Մարի—Ռէն-
եօնըն խանէսինտէն սըրգաթի օլունան միւճէվհէրաթըն

ճընս ու նէվ վէ չէքլի, Բարիզ Բօլիս տայիրէսինտէն թէլէկրաֆ վասէթասըլըլա Մարսիլեա Բօլիս տայիրէսինէ պիլտիրիլմիշ օլմաղըլա, սէնին հէմսաբիք վէ հէմ տէ գաթիլ օլտուղունա գանատաթ հասըլ օլտու, ինքեարտէ իսրար իթտին իսէտ՝ օ կիւնլէրտէ կէօսթէրտիկին թէլաշ, վէ ենքտիկէրինէ մուխալիֆ իթտիկին իֆատէլէր վէ սայըր եմարէլէր, արանըլան գաթիլին սէն օլտուղունը մէյտանէ չըգարտը, խուսուսա քի Խակէնտէրիյէտ, Նաբօլիտէ, Պօլօնիա, Մարսիլեատա, Բարիզտէ, վէ տահա սայըր մահալլէրտէ սէպգաթ իտէն էֆալու հարաքաթըն, հասըլ օլան գանատաթը պիր գաթ տահա թէէնիա իթտի։

Պու արա րէյիսի մահքեմէ, Ադուլլարըն (երդուեալ դատաւորք) մալիւմի օլմագ իւզրէ մաղնունը ալէյհին թէրճիւմէյի հալինի, պիր սուրէթը մուխթասարիտէ չու վէչհիլէ պէյան իթտի։ «Փըրանձինի կէնճ իքէն Մըսըր բօսթաալարը իտարէսինին իսրատկինէ կիրմիշ իսէտ, ուչղունսուզ հալլէրի իչին թարտ իտիլմիշ իտի, Տօգթօր Լա Պօրտըն պա թահրիրաթ վէրտիկի մալիւմաթա կէօրէ, մաղնունը ալէյհ՝ չէհրէսինին չիրինլիյինտէն իսթիֆատէ իտերէք, տայիմա եաչլըճա գատընլարըն հէտիկլէրի իլէ թէքայիւշ իթմէյէ ալըշմըշ իտի։

Պու սըրատա Տօգթօրը մուսմիլէյհին թահրիրաթընտան պագը ֆըգրըլար գըրատաթ օլունտուգտան սոնրա, մաղնունը ալէյհ Փըրանձինի, Տօգթօրը մուսմիլէյհ ըն իլի սէնէ միւտէթ քէնտիսի իլէ կէօրիւշիւպ տօսթլուղ կէօսթէրտիկի հալտէ, պու տէֆա հագգընտա պուննա միւֆթէրիյաթտա պուլունմասընտան տօլայը հայրէթտէ գալըղընը պէյան իթմիշ տիր։

Րէյիսի մահքեմէ միւսիւ տը Պըրէվի, հէքեայէսինէ տէվամլա Փըրանձինինին Խակէնտէրիյէտ պիր գումարխանէսին խըտմէթինէ կիրիպ, (գրուբէ) եանի թավճըլըգ, վէ եախօտ սախթէ օյունճուլուգ խըտմէթինի իյֆա իյլէտիյինի, վէ գումարխանէ սահիպինին օղլունը գումարա ալըշտըրըպ օն տէօրտ պին ֆըրանգ ղայպ իթմէսինէ սէպէպ օլտուղու իչին, գումարխանէտէն տախի տէֆ օլունտուղունը, վէ պիր ղէման իչիլ գալտըգտան սոնրա, Բըլէվնա մուհարէպէսինտէ, Ռուսիյա օրտուսընտա թէրճիմանլըգ իթտիկինի հէքեայէ իթտի։

Րէյիսի մահքեմէ, Փըրանձինին՝ պիր նէվի իֆթիխար իլէ միւթէվէֆֆա ժէնէրալ Սգօպէլէֆին մայէթինտէ պուլունուղունը սէօյլէտիկինի, ֆագաթ մուսախսարէն ժէնէրալը մումայիլէյհին ղէվճէսի, մատամ Սգօպէլէֆին Ռուսիյաեա ավետիթի էանասընտա գաթլ իտիլտիկինի, վէ միւճէվհէրաթ չանթասընըն տախի աչըրտըղընը, այրըճա պէյան իլէտի-

Պու պէյանաթտէն սոնրա միւսիւ տը Պըրէվի, եինէ հէքեայէսինէ տէվամ պիրլէ, մաղնունը ալէյհին, Իրան, Ա.ֆղան, Պէլուճիսթան, Հինտ, վէ Զին թարաֆլարընա գատար կիտիպ, պու սէյյահաթ ասյէսինտէ օթուղ պին ֆըրանգ գատար պիր մէպլաղ գաղանմըշ օլտուղու հալտէ Իսքէնտէրիյէ ավետիթինտէ պու մըգտար ադչէյի գումարտա ղայպ էյլէտիկինի, վէ օ սըրատա՝ Իսքէնտէրիյէտէ թանըմըշ օլտուղու Քրիքսթէն նամընտա պիր Շուէթլիկ չաթըպ, պէրապէրճէ Մարսիլեատա կէլտիկլէրինտէ, րէֆիդինին պիր բօլիչասընը պըրգաթըա ֆիրար իյլէտիկինի, վէ մէրգում Շուէթլի, Բօլիսե իմպարը քէյֆիյէթ իթմէքլէ, մաղնունը ալէյհ

Ֆըրանսատա պուլուննմատըղընատն, ղըյապէն օն պէչ մահ մահբուսկյէթէ հիւքմ իսիլտիյինի. վէ Մարսիլեատան ֆիրաբընատա նաբօղի չէհրինէ կիտիպ, Մ. Գաբրանի նամ քիմսէնին օթէլինատ եաղըճըլըգ խըտմէթինէ կիրիպ, օրատան տախի պիր քաչ պին ֆըրանգ սըրգամ իթմէսի իւղերինէ, Մ. Գաբրանի մաղնուսը ալէյհի օտատընա չըղըրըպ խոթխվապ իլէկտիքատէ, մաղնուսը ալէյհ իթիրաֆը ճիւրմիլէ Մ. Գաբրանինին այաղընա գաբանըպ, վալիտէսինէ (*) մէրհամէթէն, չալընան ադչէ թէսիյէ օլունմագ չարթըյըլա աֆֆընը թալէպ իթմէքլէ, Մ. Գաբրանի աճըյատ մէրգումը Բօլիսէ թէսլիմ իթմէսիյինի, վէ Օթէլտէն չըգատըղընատա իթալեատա Պօլօնիը իլէ Պըրէնտիզի արատընատա իչէյէն չըմէնատըֆէլ իտարէսի իսրամէթինէ կիրմիչ իսէտէ, Հինտիսթանատան կելէն պիր եօլճուսընըն բարատընը սըրգամ իթտիյինատէն, օրատան տախի տէֆ խոլտիյինի պէյան իթմիչ տիր։

Ֆըրանձինի՝ պու սըրատա Շըմէնատըֆէր իտարէսինատէն տէֆ խոլմէյիպ, քէնտինի Բալէրմօ չէհրինէ կէօնտէրմէք իսթէսիքլէրինատէ, Պօլօնիատա իգամէթի իտէն վալիտէսինատէն այրըլմամագ իչին իսթիֆա իթտիյինի սէօյլէմիչ տիր։

Ըէյիսի մահքէմէ սէօզինէ տէվամ իլէ, մաղնուսը

(*) Ֆըրանձինի, սըրֆ եալան օլարագ վալիտէսինին պէր հայաթ օլտուղընը, վէ քէնտինին էմրի թէսլիյուճինի մէզպուրէ Թարաֆընատան Թէատրիք խոլտիյինի իտատա իթմէքատ խոլ. ֆագաթ նատըլ քի պիլիրիզ. ճանիյի մէրգումըն վալիտէսի պէտագատա Սէկուտինա, Թէճէննիւն իթմէքլէ 1885 սէնէսի իյլուլ այընատա, աչըգը պուլունան միւսիւ Թայմարըն մարիֆէթի իլէ պիր իտատթատանէյէ կէօթիւրիւլմիչ, վէ օրատա վէֆաթ իթմիչ խոլ։

ալէյհին վալիտէսի... ֆագրու զարուրէթի իչինատէ պուլունտուղու հալտէ, օղլու՝ վալիտէսինէ եարտըմ իտէճէյի եէրտէ, միւճէվհէրտիթը չօգ, զէննկին վէ եաչըլըճա գատընըլարը գօվալատըղընը, վէ օ եօլատա պիր գատընա չաթատըղընը հէքեայէ խոլնճէ, մաղնուսը ալէյհ սէօզէ գարըշարագ աթխտէքի միւքեալէմէ ճէրիյան իթտի։

Մաղնուսը ալէյհ — պահս իթմէք խոթէտիյինիզ, գատըն՝ մատամ...

Ըէյիս — (Ֆըրանձինին սէօզինի քէսէրէք) սուս, խամ սէօյլէմէ,

Մաղնուս — խայըր խամ սէօյլէմէմ, գատընլարըն խոհմէրինի քէթմ իթմէք լուզումինի պիլիրիմ, եալընըզ չուրասընը իյդաճ իտէրիմ քի, պահս իթմէք խոթէտիմինիզ մատամ... տէտիյինիզ կիպի եուշը տէյիլ խոի, պիլաքս հէնուզ 35 եաշընատա կիւրէլ պիր գատըն խոի, ֆօթօղրաֆ ըէսմի էվրագ միյանընատա տըր, Ատուլարա (ժիւրիւլէր) իպրագ խոին քի կէօրիւպ գանատթ կէթիրտիյինէր,

Ըէյիս — բէք էյի, պու գատընըն էլմատը չօգ մը խոի, պու գատընըն նէզտինէ տէվամ իթմէքտէն մագսատըն նէ՞ խոի։

Մաղնուս — աչգու ալագա իթմիչ իտիմ, (սամիուն գահ գահ կիւլէր)

Ըէյիս — պու գատըն սանատ պուննճա բարատ վէրսի, նէ՞ եաբատըն, գումարխանէյէրատ կիտիպ զայդ իթտին, էօթէտէն պէրի միւթատըն պու օրտույու, զավալլը գատընլարը ասյալ գումարճըլարատ վէրիր խոին,

Մաղնուս — վէրիլէն մալիումաթ միւպալաղալը

տըը, հասէալէրինտէն չօգ ատամ պանա խուսումէթ իլլէտի, պու սէօղլէրին քեաֆֆէսի տուշմէն սէօղի տիր։

Րէյիսը մահքէմէ, հէքեայէսինէ տէվամ իլլէ՝ մազնուսը ալէյհին 1883 սէնէսինտէ թէքրար Մըսըրա ավատէթ իլլէ, Ինկիլիզ գօմանտանը ժէնէրալ Ուօլսլինին թէրճիմանլըդ խըամէթինէ կիրտիյինի, վէ պու սէֆէրտէ գազանմըշ օլտուղու 7000 ֆըրանգը տախի գումարտա զայպ իթտիյինի, վէ նիհայէթ Սըվօպօտա նամընտա ժաճարլը պիր ըհսասմա չաթըպ պէրապէրճէ Բարիզէ կէլտիքլէրինի, վէ օ զէմմանտէն պէրու Բարիզտէ գալտըղընը սէօյլէյիպ հիքեայէսինէ խիթամ վէրմիշ, վէ պատէհու պէր վէչհը աթի խաթիճվապա պաչլանմըշ տըը,

Րէյիս — Բարիզէ կէլտիյին զէմանէնէ գատար բարան վար իտի,

Մաղնուն — 30 ֆըրանգ գատար,

Րէյիս — նամըլ կէչինմէք թատավվուրըննա իտին,

Մաղնուն — թէրճիմանլըդ խըամէթի արայօրուտըմ, Բարիզէ կէլէն Ինկիլիզլէրէ պու խըամէթի լյֆա իտէր կէչինիր իտիմ,

Րէյիս — էվէթ մալիւմ տիր, հաթտա Մըսըրան կէլէն պիր խայլը Եօղուլարը՝ ատամէ իսիմլէր թատընարագ տօլանտըրըր իտին, Իսքէնտէրիյէտէ տավա վէքիլիյի իթմէքտէ օլան Մ. Մանցարտան տախի հայլի բարտար գօբարտըն, նիհայէթ պիր գարըյա չաթըպ՝ թէպիր չինի թէէվին իլլէտիյինի չուննա պունա սէօյլէտին,

ՄՕՏՄՕԶԵԼ ՄԱՐԻ ԿԱՐԷՄԷՐԷ 12 ԵՕՇԸՆՏԱ

Մաղնուն — մատամ Սապաթիյէ իլէ ադամը միւնասիպէթ իթթիմ,

Րէյիս — մատամ Սապաթիյէյի նէրէտէ թանըրըն,

Մաղնուն — պիր պալօտա,

Րէյիս — մատամ Սապաթիէ 50 հաշընտա պիր գատըն տըր, պու գատըն՝ վալիտէյն մէգամընտա օտուղու հալտէ, զաաֆընտան իսթիֆատէ իտուպ քէնտիսի իլէ մինասիպէթը ղայըր մէչրուա ագա իթմէյէ ուԹանմատընմը, ճէպինտէ պիր բարան հօգ իսի, թամամ վէ էլպիսէ մէսարիֆինի քիմ վէրիր իսի։

Մաղնուն — մատամ Սապաթիյէ իլէ պաղը տօսթլարը վէրիր իսի,

Րէյիս — 1886 սէնէսինին հոկտեմբէրինատէն, ճինայէթին վուգու պուլտուղու 1887 սէնէսի մարտընըն երիմինճի կիւնիւնէ տէկին նէ գատար բարա գաղանտընը,

Մաղնուն — ինկիլիզլէրի կէզտիրիր իւճրէթ ալը իսիմ,

Րէյիս — հալ պու քի վալիտէնէ պիր մէքթուպ եազըպ պիր թագրիպլէ մատամ Սապաթիէտէն 100 ֆըրանգ ալըպ կէօնտէրէճինինի վատ իթթիհինի խաթրընա կէմիր, մէքթուպըն էվրագ միյանընտա տըր։

Փըրանճինի, վալիտէսինին իսմի զիքր օլունտուգտա, թէէսիւր հըսա իտուպ կէօզլէրի եաշարըր իսէ տէ, տէրհալ եաշլարընը սիլիպ րէյիսին սիւալլէրինէ ճէվապ իթտընա հազըրլանտըղը սըրատա, միւսիւ տը Պըրճվի մէզալէսինէ տէվամ իտէր,

Րէյիս — օ սըրատա մատամ Մարքէթթինի իսմինտէ իթալէտալը պիր գատընը զիյարէթ իթմիշ իսին, մէրգումէնին իֆատէսինէ կէօրէ, էվինէ կիթտիքճէ էլ մասլարընըն նէրէտէ մահֆուզ օլտուղունը անլամագ իսթէր իսիշին,

Մաղնուն — պունլարըն հէբսի իֆթիրա վէ եալան տըր։

Րէյիս — Մարի Րէնեօյը նէրէտէ թանըրըն,

Մաղնուն — Միրլիթօն զըլուպինտէ պիր բէսմէսէրկիսինտէ թանըտըմ, օրատա Ալֆրէտ իսմինտէ պիր ատամ իլէ օթուրուր իքէն, Մարի Րէնեօ կէլիպ եաննըմըզտա օթուրատու, պէրապէրինտէ տիկէրլէրիտէ վարընը, տօսթ վատէթտասը իլէ թագտիմ օլունուպ ագտը միւնասիպէթ իյլէսիմ,

Րէյիս — իսմի հագըգինիզէ մի թագտիմ օլունտուղ, եօգսա սահթէ պիր իտ իլէ մի.

Մաղնուն — իսմի հագըգիմ օլան Հանրի Փըրանճինի իսմի իլէ թագտիմ օլունտըմ, օրատա բէսմէնէն վէ սէնայիյի նէֆիսէտէն պահս էյլէսիք, պիր քաչ կիւն սոնրա պուլվարտա թէսատիւֆ իյլէսիմ, Մարի Րէնեօ եանըմա կէլիպ պէնի խանէսինէ տավէթ էյլէսի։

Րէյիս — ճ մը սէնի տավէթ իթտի,

Մաղնուն — էվէթ էֆէնիմ։

Րէյիս — Մարի Րէնեօնըն զէնկին օլուպ բէք չօգ միւճէվհէրաթը օլտուղունը, վէ ախալադը պօղուդ իսթյինի պիլիր մի իսին,

Մաղնուն — պիլաքս քէնտիսինի էվլի՝ վէ գօճասը սէյհահաթտա տըր զանն իտէրիտիմ, քէնտիսի պաննա պէօյլէ սէօյլէսի, իւյ տէօրտ տէֆա սատէճէ զիյարէթ իտուպ, պիր կէօնա միւնասէպաթը սայիրէմ եօգտը,

Բէյիս. — Խանէսինաէ իւրի առէթ գարթ ու վիդիինիլ պուլունաը, օ առֆալարաա գապուլ օլմունաընըզ մը իսի։

Մաղնուն— Խայըր էֆէնիմ, գարթ ու վիդիինիմ խըտմէթճի վաըթասըյըլա կէօնաէրիպ էյիլէ գապուլ օլունուր իսիմ, պիր կիշի զիյարէթիմաէ պիր շարդըաա օգուտում,

Բէյիս.— առմէք օլուր քի Մարի ըէննեօնըն աչըզ վէ տօսթլարընաան առյիլ իսին։

Մաղնուն.— էվէթ էֆէնիմ առյիլ իսիմ, պուրաընը գաթիյէն պէյան իտէրիմ։

Բէյիս.— էյիլէ իսէ Նիչի՞ն խանէսինէ կիտէր իսին։

Մաղնուն.—իլէրուաէ մաղհարը թէվէճճիւհի օլուրում իւմիաի իլէ։

Պուրաաա Բէյիսը մահքէմէ, ժուրի հադիմէրինէ մագթուլէ Մարի Բէննեօնըն հադգընաա, Մարսիլիա քօլիս իտարէսինաէն մէվրուտ մուֆասալ մաղպաթայը խնլաաա իտէրէք, չու վէյհիլէ իտարէյի մէգալ իտէր։

Մաաամ մննթիլ, վէ եախօտ մագթուլէ Մարի Բէննեօ պիր մահքէմէ միւպաշըրընըն քէրիմէսի օլուպ, բէտէրի սէրխօշլուգաան վէֆաթ իթտիքաէն սոնրա քիմսէսիզ գալարադ Բարիզէ կէլիր, վէ պիղղարուր սէֆահաթ եօ-լունա աէօքիւլիպ, պիր սէրքճէյէ գաաար տայիրէյի էտէպի թէճալուզ իթմէմէյէ չալըշմագլա՝ օլտուգճա միւթէպէը ֆահիշէլէրաէն պիրի օլուր, մէրգումէնին ըս-տամպօլաա տաիսի պիր միւտէթ իգամէթ իթտիյա, ֆա-գաթ նամուսընա խալէլ կէթիրմէտիյի տաիսի ըիւլայէթ օլունմագտաաըր։

«Մարի Բէննեօ՝ ալէմը ֆահշէեաթաէ պիր մըքաար

սէրվէթ գալանմըշ օլուպ, իւչ նէֆէր տօսթը վարըսը-քի, պիրինճիսինէն տիկէը իքիսինաէն, վէ իքինճիսինէն իւչինճիսէն խատպէրի եօգըսը, ֆագաթ Մարիրէննեօ էն պիյատէ իւչինճի տօսթընը սէվմիյինաէն, պու տօսթընըն թէղէվիւճ իթմէսիիլէ մէրգումէ ֆէննա հալտէ քէտէր-լէնիպ, տէֆի գամիթմէք իչին առթէթի խարիճինաէ օլա-լարագ ապսէնթ իչմէյէ պաշլամըշ, վէ սոնրաաա թէտա-տիւֆ իլէտիյի քէտան իլէ ագաը միւնասէպաթա աէօ-քիւլուպ, մաղնուսը ալէյհի տաիսի պու սայէտէ թանը-մըշ տըր։

«Մարի Բէննեօ, անտաըլ Շալօն տանճագընաան օլուպ, Բարիզտէ իպտիթի իթտիյի էտնատէ, խըտմէթքտարը, վէ սըրտաշը օլմագ իւզրէ Անէթ կըրէմէ նամընտաա պիր քէօյտաշընը նէգմինէ ճէլպ իթմիշ իսի, Անէթ կըրէմ-էրէ մուտամտասընըն եաշտաշը օլուպ՝ ոտտագաթը քէտա-միլէ իլէ իյֆայի խըտմէթտէ գուսուր իթմէտիյինաէն, իւրի գաաըն պէյնինտէ ճէրիան իտէն միւնասէպաթ՝ մա-տամա իլէ խըտմէթքտար տրասընտաա ճէրիան իտէն միւ-նասէպաթտան ղիյատէ. միւնասէպաթը տօսթտանէ տէ-րէճէսինէ վարմըշ իսի։

«Խըտմէթքտար Անէթ կըրէմէրէ՝ 1876 սէնէսինաէ, պաղտասը մէճմուալ գալմըշ պիր գըզ տիւնեայա կէթիր-մէքլէ, մուտամ Մարի Բէննեօ, խըտմէթքտարընտա օլան մուհապէթինի իսպաթ իչին, տօղան չօճուղու վաֆաթիզ իթտիրիպ՝ քէնտի իսմինէ մէնտուպ օլմագ իւզրէ Մարի թէսմիյէ իլէմիշ իսի։

«Մուտամ Մարի Բէննեօ, քէրիմէքի մանէվիյէսի մէս-ապէսինաէ օլան մէրգումէ Մարինին իսթիդպալինի թէ-մին իթմէքտ իչին. թօբըյապիլմիշ օլտուղու էմիալի մէրգումէյէ թէրք, վէ վաղիյէթ իթմէյէ գարար վիրմիշ

խաի, մաաամ Բէննեօնըն՝ պիր թէյղէսինաէն՝ վէ պիր հա-
լաշաէսինաէն մաաե ագրապաը օլմայըգ, զաթէն
ագրապաը իլէ միւնասէպաթը միւնդաթի օլաուդու ճի-
հէթլէ, կէչէն 1886 սէննէսինաե, պիր վասիյէթնամէ
թանզիմ իթաիրիպ, խայրաթխանէլէրե վէրիլմէք իւզրե
թախսիս էյլէմիյի պաղը մէպալիղաէն պաշդա, էմվալը
միւթէպագըյէսինի, քէրիմէյի մանէվիյէսի՝ մաամաղէլ
Մարի Կըրէմէրե թէրք իթմիշ խաի։

«Մաաամ Մարի Բէննեօնըն խըաամէթինաե, Անթաան
խամինաե աշճը պիր գօճա գադը վարըաը, աշճը գաաըն,
մաաամ Բէննեօնըն սաքին օլաուդու իշխունճի գաթընաա
վագը պիր օաաաա կաթըպ, սաղահլայըն ալաֆրանգա
սաաթ 7 պուչուգաա մաաամսաըննըն նէգաինէ կիտիպ,
էմինի ախպ իթմէսի միւթաաը խաի։

«Մէզպուրէ՝ կէչէն մարտըն 17 ինճի կիւնի սաէթի
իւզրե մաաամսաընաան նէ՞ բիչիրմէք լազըմ կէլմիյինի
սուալ իթմէք իչին սաքին օլաուդու տայիրէնին գաբը-
սընը չալար, ֆագաթ սէս իչիթմէյինճէ, չամաթայը չո-
զալթմըշ խաէաե, եինէ ճէվապ ալամսաըզընաան՝ գաբը-
ճը գաաընըն կանընա վարըպ վուդույի հալի անկաթ-
մըշ, վէ իքիսի պիրիքաե տայիրէ գաբուսընա կէչիպ բէք
չօգ կիւրիւլթի իթմիշ օլաուգլարը հալաէ, եինէ սէս վէ
սէաա իչխաիլմէսիյինաէն, պիզզարուր զապըթայա խա-
պէր վէրիլմիշ խաի։

«Զապըթա մէմուրլարը եէթիչիպ գաբըյը աչարը-
ապգաա, սալայա կիրիպ կիրիպմէզ գան լէքէլէրի կէօ-
րիւրմիշ, վէ մաաամ Մարի Բէննեօնըն օաասընա կիրիպ-
աիքաե, մէրգումէնին՝ եալընըզ պիր կէօմլէք իլէ օլաու-
զու հալաե գարեօլասընըն եանը պաշընաա մագթուլ

օլաուդու, վէ պօյնունըն պիր աէրէճէյէ գաաար վիճաու-
ալինաէն այրըլըբդը, վէ գարեօլայա աթֆը նազար օլուն-
աուքաա, օ կիճէ գարեօլաաա իբի քիշինին եամաըդընա
աելիպ աաա օլունապիլիր էմարաթ պուլունաուդը, վէ
գարեօլանըն իւզէրինաե պուլունան չան գօրաօնը գօբա-
բըմըշ խաիյի կէօրիւլմիշ ախր։

«Խըաամէթքաար Անէթի կըրէմէրե իլէ, հէնաուզ 11
եաշընաա պուլունան գըզը Մարինին եամաըդըլարը օաաա-
յա կիրիպ, Աննէթին ճէպէաե՝ եամաղը իւաթինաե
պուլունմուշ օլմասընա մէպնի, մաաամ Մարի Բէննեօնըն՝
ճան աճբաը իլէ չանը չալըպ, Անէթ՝ իմաաասընա եէմիչ-
մէք իւզրե պիր կիճէյիպ ֆիաաան կիյինէրէք գաբըյա
գաաար իչէրիսինիշ իքէն, օրաաա վուրուլաուդը, վէ գը-
զը կիւրիւլթիաէն օանանարադ գալգաբզընաա, օ հալաե
թէյէֆ իսիկմիշ օլաուդու անկաչըմըշըար։

«Թէգադըդաթըն աէվամընաա, ագճէ վէ միճէվ-
հէբաթ հըֆզընաա մախսուս օլան գուաթու՝ վէ սանաաըգ-
ճալարըն դըրըդ վէ աչըդ օլմասընաան, պու իչ գաա-
ընըն պօղաղանմասընաա սէպէպ սըրդաթ խաիյի անկա-
չըմըշըար։

«Իչ գաաընաա բըչագ իլէ վուրուլուպ թէյէֆ
խաիսիսիքէէրի, վէ իսթիմալ օլունան բըչագընն տա՝ այնի
պիր բըչագ օլաուդու՝ եարալարըն թաբզընաան անկա-
չըմըշըդը ճիհէթլէ, գաթիյէն տախի պիր սաէմ օլաու-
զունաա հիւքմ խաիսիմիշ ախր։

«Պիրաե մաաամ Բէննեօնըն ճէպէաի գալարըմըդաա
իբի գօչագ պուլունուպ տիւյմէէրի իւզրինաե (Կ.Վէյս-
լէր) խամի մուհարրէր օլաուդու կիպի, պիր ապէօթաե
պուլունան բանթալօն պադը իւզրինաե տախի, (Կաա-
թօն Կէյսլէր) խամի եաղըըը խախ։

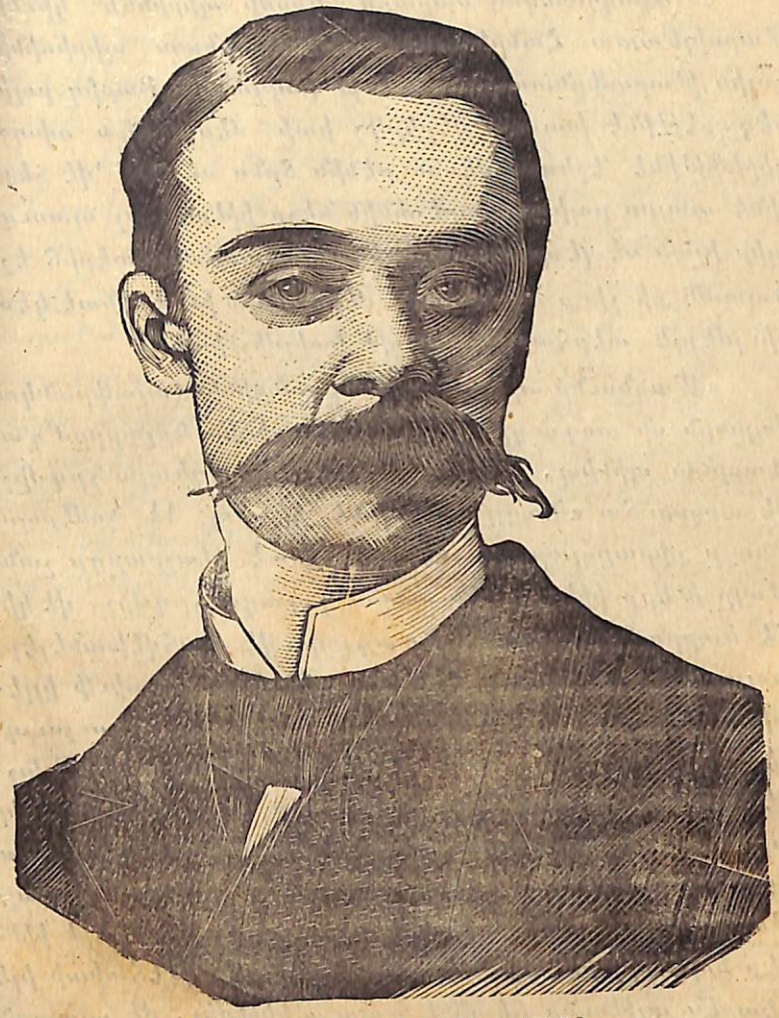
« Բոլիս Նաարէսլինին գուլուաունտան՝ (ալաֆրանկա) մարտըն պէշինճի կիւնի Բարիզէ պիր եօլճը կելիպ Գայօ նամ օթէլէ ինաիյի, վէ պիր քաչ կիւն իգամէթաէն սօնրա օթէլտէ պիր չանթա պըրագ արագ նապէտիա օլաուղաս անլաշըլմըշտըրըճան, Պէլճիդա՝ վէ եախօա Հօլանտայա ֆիրար իթմիշ օլմասը միւհթէմիլ տատ իլէ, ոլ թարաֆլարա իլի բոլիս մէմուրը կէօնաէրիլմիշ իսէտ, պունլար՝ պիր կէօնա նէթիճէ Նաթինաալ Իթթիհատ ավաէթէ մէճպուր օլմուշլար սըր։

« Պըրագըլմըշտը չանթատա պուլունան կէօմիէյին պէկի՝ Ալամանեա ֆապրիգալարը մամուլաթլընատան օլաուղաս ճիհէթլէ, արանըլան «Կասթօն Կէյսէրին» Ալէմանեալը օլմասընա զէհապ օլունարագ, Մ. Կօրօն նամ՝ բոլիս գօմիսէրի Գոլօնիյա չէհրինէ կիթմիշ իսի։

« Թահգըգաթը միւթէվալիյէնին նէթիճէսինատէն, կասթօն կէյսէր նամը իլէ չուրատա պուրատա քէչիրու կիւզալ իթմիշ օլաուղաս Թահգըգ գըլընան սէրսէրինին, ասըլ իսմի « Կօթէնթագ » օլուպ, հապսխանէսէ պուլունատըղը թէպէյյուն իթմիշ տիր։

« Մէրգում՝ Ամէրիգայա կիթմէք իւզրէ ճէպինատէ պիր մըդաար ագճէ իլէ եօլա չըգմըշ, վէ եունայի բահատէ Բարիզի կէօրմէք արզուսընա ալուշիպ, ալաֆրանկա մարտըն պէշինճի կիւնի Բարիզէ կէլէրէք՝ պիրը օլունան Օթէլէ նապիլ օլմուշ իսէտէ, ոն իլի կիւն զարֆընատա մէվճուտ ագճէսինի սէֆահաթա սարֆ իլէ, թէք մանկըրատ միւհթաճ պիր հալէ կէլաիքաէն սօնրա, քէնտի քէնտինինի բոլիսէ թէսլիմ իթմիշ, վէ միճիպինճէ հապս իթթիհրիմիշ իսի։

« Պիր չօդ թահգըգաթը միւատագըգաէտէն սօնրա,

ԲՕԼԻՍ ՆԱԶԸՐԸ ՄԻՍՍԻՒ ԹԱՖԷՕՐ

Մէրգում հօթէնթակըն ճինայէթէ միւնասէպաթը օլմատըղը թէպէյյուն լյէհինինատէն, Ապրիլ նիհայէթինատէ թախլիյէյի ոճպիվինէ գարար վիրիլմիշ տիր։

« (Ալաֆրանկա) մարտըն եւրմի պիրինճի կիւնի, Մարսիլեատա Հանրի Փըրանսկինի նամբնատա պիրխանին բօլիս թարաֆընատ ատրաէսթի խալխախի, Բարիզ բօլիս նէզարէթինէ խապէր վէրիւմիշ իտի. մէրգուսըն ախշըս կիրիֆթինէ' էշեայի մէսրուբէնին ճընա ու նէյ 'վէ չէքլինէ տայըր բօլիս իտարէսինին նէշըր իթտիրմիշ օլտուղը պիր իլան սէպէպ օլմուշ իտի, իլանատա միւնաֆըրիճ էշեատան քիւչիւք պիր սաաթ' մէրգուսըն իւղերինատ կէօրիւմէքլէ' տէրհալ ատրաէսթի խալիմիշ իտի։

« Մաղնուսը ալէյհ Հանրի Փըրանսկինի, (ալաֆրանկա) մարտըն օն տօղուղընճը կիւնի Բարիզին կըլտըրըմ գաթարընատ պինիպ, ադշամ իւսթի Մարսիլեատա չըդմըշ, վէ տօղրուճատա « Նօայլ » օթէլինէ կիտիպ, 14 նօմէրօլու օտասը քիրալտայատաղ, պէյտաղէրինատ թաչըտըղը չանթայը թէրք իթթիքաէն ատնրա զօդաղա չըդմըշ, վէ կիճէ եարըսընա դատար զօդաղլարը վէ դահվէխանէլէրի տօլաչտըդատան ատնրա. էտնայի բահատ թէատուֆ կալէտիկի Օկիւսթին նամբնատա պիր ֆահիշէ իլէ տյուշուպ, մէրգուսէնին օտասընատա վէ բէֆագաթընատա եաթմըշ, վէ իւճրէթի օլարադ վէրմիշ օլտուղը 20 ֆրանգլըդ պիր ալթունը, ֆահիշէյի մէղտուբ պիր չամտանընն ալթընա վազ իթմիշ օլմաղըլա, մէրգուս' չամտանը դալտըրըպ ալթունը ալըր իքէն ֆահիշէ կէօրիւպ մուխթալիֆէթ իթմէք իտտէմիշ իսէտ. մէրգուս 'էրվէլէր թէհտիտ իլէ ճէպրէն ալթունը ճէպինէ դօյուպ կիթմիշ, վէ օրատան օթէլէ կէլիպ քէնտիսինի արայան օլտուպ օլմատըղընը տօղմուշ, վէ Հինտիսթանատա կիտէճէյինի տէօյլէմիշ, վէ բաղալ կիւնի օլտուղունատան « քիւչիւճէյէ կիտէճէյիմ » տէյէրէք օթէլէտէն չըդմըշ, վէ պիր ղէմատն զօդաղլարը տօղաչտը-

գատան ատնրա պիր սաաթճը տիւքքանընա կիթմիշ, վէ տիւքքանատա կէնճ պիր գըզ պուլուպ, կիւմիւշ պիր սաաթ իչթիրա իթմէք իւղրէ բաղարըղտա իլքէն, տիւքքանընն սահիպէսի օլան մատամ Մալամօն կէլիպ, 40 ֆրանգ պէտէլ իլէ իսթէնիլէն սաաթը իչթիրա իլէ օրատան սավուշմուշ, վէ հալպուքի կէրէք օթէլտէ' վէ կէրէք սաաթճը տիւքքանընատա թէլաշը կէօրիւնմիւշ օլտուղը, վէ սաաթճը տիւքքանընատան չըգըպ արապա իլէ պիր մուտաէթ կէզտիքտէն սոնրա, Բարիզէ պիր մէքթուպ կէօնտէրիպ, Բարիզտէն տահի' կիւյա Կըրանա օթէլտէ սաքին' տօղթօր Ֆօրթէր թարաֆընատան կէօնտէրիլմիշ պիր բաքէթ ալտըղը, վէ մաղնուսը ալէյհին, քէնտիսինի Շուէյտի պիր Տօղթօր օլմադ իւղրէ օթէլին աէֆթէրինատ գայա իթթիրմիշի, Մարսիլեա իտարէյի զապթըթա թարաֆընատան իճրա օլունան թահգըգաթատան անլաշըլմըշտըր։

ՄՈՒՀԱՐԷՄԷՆԻՆ ՏԷՎԱՄԸ

« Իքի սաաթ գատար թահթիլտէն սոնրա' թէքրար մուհաքէմէյէ պէտ օլունուպ, ըէյիսի մահքէմէ միւսիւ Օնֆրուա սը Պըրէվի. մաղնուսը ալէյհէ խիթապէն,

— Մարտըն իպթիտայըրընատա պըչաղճը տիւքքանընա կիտիպ' պիր բըչաղ իչթիրատընատա գալտըշարն, վէ պիրինճի տիւքքանատան ալտըղըն բըչաղ' գատար բըչ-

աղը օլտուղու հալաէ իչինէ եարար աատ իթմէյիպ կէ-
րևյէ վէրսին, վէ ոիկէր պիր տիւքքեանատան «օտուն-
քէսէճէյիմ» տէյերէք պիր բըչադ ալտընքի, մատամ Սա-
պաթիյէ՝ պու բըչադը չանթաատա կէօրտիւյինի սէօյլէտի,
մագթուլլարըն ճէրիհալարընը մուայինէ իաէն թապիպ,
պու ճէրիհալարըն օ մահուա բըչադ իլէ այըլտըղընը պէ-
յան իաէյօր պունա նէ՞ տէրսին,

«Մաղնուն — (չաչըրտարադ վէ ճէվապ իթտսընա
կիւճլիւք չէքէրէք) բըչադը ֆիլ վադը օտուն քէմէք իչին
ալտըմ, մատամ Սապաթիյէնին իանէսինատէ թամըրէ միւհ
թաճ իքի աանտալա վար իան, անչէրի թամըր իթմէք
իչին ալտըչ իտիմ,

Րէյիս — պուտա պէօյլէ օլսուն, պիր պէրպէր տիւ-
քեանընա կիտիպ, սաթէք սադալ սաթընն ալմադ իսթէ-
տին իսէտէ, իըրամէթճի սէնի թանըտըղընատան, սադալը
ալմատըն, պու սադալը նէ՞ նտբաճադ իտին,

Մաղնուն — օրէրա պալօսընա կիտէճէք իտիմ,

Րէյիս — ճինայէթին վուգուտինատէն պիր կիւն էվէլ
մատամ Սապաթիյէյէ օ ադշամ կէչէմէյէճէյինի սէօյլէ-
տին, նէրէտէ՞ գալտըն,

Մաղնուն — օ ադշամ մատամ Սապաթիյէ իչէ պէ-
րապէր հէտիյէ պիչէթ իչէ Թէաթրը ֆըրանսէյէ կիտէ-
ճէք իտիք, օլմատ՛ պէնատէ օ ադշամ պաշգաճա վագըթ
կէչիրմէյի գուրմուշ իտիմ,

Րէյիս — վագթընը նէ՞րատէ կէչիրտին,

Մաղնուն — Մաէղիյէր Պուլվարընա կիթտիմ, վէ
պիր իէսիմճի գաատն իչէ վագըթ կէչիրտիմ,

Րէյիս — իայըր, տօղրու սէօյլէ, իճրա օլունան
Թահգըգաթատան անչաչըրտըղընա կէօրէ, էօյլէտէն սօն-

րա սաաթ տօգուղ պուչուգատա օրատան չըգտըն նէրէյէ
կիթտին,

Մաղնուն — սաաթ օն պուչուգ օն պիրտէ պիր եէ-
րէ կիթտիմ,

Րէյիս — նէրէյէ՞ կիթտին,

Մաղնուն — գաատն էհլի ըրզ օլտուղունատան, նա-
մուսընը վիգայէթէն իամինի սէօյլէյէմէմ,

Րէյիս — րէնկին աթտը, նէ՞ օլույօրսըն, տօղրուսունը
սօյլէ, պաչընը սօն ճէղատան գուրթարմադ իչին նէ-
րէյէ կիթտիյինի սէօյլէ,

Մաղնուն — վիճատանըմ բահաթտըր, վիմքին տէ-
յիլտիր, էհլի ըրզ պիր գաատընն սըրրընը ֆաչ իտէմէմ,

Րէյիս — հալպուքի թահգըգաթը վագատատէն ան-
լաչըլտըղը իւզրէ, իչթէ օ սաաթ՛ հանի էօյլէնտէն սօն-
րա կիճէճնին սաաթ օն պիրինտէ, (կիճէ եարըսընա պիր
սաաթ գալարադ) պիրիսի, մագթուլէ Մարի Բէնեօնընն
տայիրէսինէ կիտիպ, սապահա գարշը սաաթ պէչ պու-
չուգ ալթը բատտէչէրինտէ չըգմըշտը, պու չախս սէն
իմիշսին տէնիլիւօր, սէն տէյիլ իսէն նէրէտէ օլտուղու-
նը սէօյլէ,

Մաղնուն — նէրէտէ օլտուղումը սէօյլէյէմէմ,

Րէյիս — Մարսիլեատա Թէվգըֆ օլունտուղուն կիւն՝
օ կիճէյի մատամ Սապաթիյէնին իանէսինատէ կէչիրտիյինի
սէօյլէմիշսին, իֆտատէչէրին նէքտահկէրինէ մուխալիֆ տիր,

Մաղնուն — օլապիլիրըմ, սէհվէն պէօյլէ պիր իֆտա-
տէտէ պուլունմուշտում,

Րէյիս — Մարսիլեատա միւսթանթիգ՝ տըգգաթընը
ճէլտ իլէ օ կիճէ նէրէտէ եաթտըղընը Թէքրար Թէք-
րար սուալ իտինճէ, եէմին իտէրէք մատամ Սապաթի-
յէնին իանէսինատէ եաթտըղընը սէօյլէտին,

Մաղնուն – պիղայրի հագդըն թէվգըֆըմ հասէպի ինչ մութէսիբը օլուպ էօյլէ սէօյլէմիշիմ, եօզսա հագ-ըգաթը հալ չուտուրքի, սապահլէյին մատամ Սապա-թիէնին խանէսինէ կէլսիմ եաթսըմ,

Րէյիս – կիճէյի նէրէ՞տէ կէչիրտին,

Մաղնուն – սէօյլէմէմ,

Րէյիս – մատամ Սապաթիէնին իֆատէսինէ նաղա-րէն սապահլէյին տախի կէլմէմիշին,

Մաղնուն – սաաթ պէշ պուչուգտա կէլսիմ, մա-տամ Սապաթիէ ուչդուտա իսի, ուչանտըրմագըզըն գանաբէնին իւզէրինտէ եաթսըմ, վէ եինէ մատամ Սա-պաթիէ ուչդուտա իքէն տըշարը չըգտըմ,

Րէյիս – օրատան նէրէ՞յէ կիթսին,

Մաղնուն – տըշարը պուլվարա կիտիպ՝ իքի իւչ սա-աթ գատար կէգինսիմ,

Րէյիս – հավա նա՞սըլ իսի,

Մաղնուն – բէք ֆէնայըտը,

Րէյիս – էօյլէ հավատա կէգմէյէ չըգըլը՞ըմը,

Մաղնուն – գարլը հավատա կէգմէյի սէվէրիմ, խու-սուսաքի օլ կիշն օթարաֆլարտա իգամէթ իտէն պիրի-նինի կէօրէճէք իսիմ,

Րէյիս – պու պիրիսի ք՞իմ իսի, եօզսա պուննուն-տամը իսինին սէօյլէյէմէզսին, նէ իսէ պու իֆատէյի պիրինճի տէֆատըրքի իտէյօրսուն, էօյլէնտէ մատամ Սա-պաթիէնին խանէսինէ կէլսիյինտէ գօլթուղունըն ալ-թընատա պիր բաքէթ վարըտը, օ բաքէթտէ նէ՞ վարիտի,

Մաղնուն – կիյօմնամ պագալտան օն իքի սաէթ բէքսիմտա ալտըմ էվէ կէլիպ եէտիմ, պագդալը չըղը-ըն սէօյլէսին,

Պու արա րէյիսը մահ.քէմէ՝ Ս.տուլտարա խիթապէն, ճինայէթին վաղտունէ՝ վէ վուղուչի ագապինտէ իճրա օլունան թահղըգաթա տայըր պագը մալիմաթ վէրտի-քտէն սոնրա, իսթիճվապաթէ տէվամ օլունմուչ տըր:

Րէյիս – (մաղնունը ալէյհէ) մագթուլլարըն իգամէթ իյլէտիյի իտանէնին տիկէր տայիրէլէրինտէ սաքին պու-լունան Մ, Մօրէլ իլէ մատամ Լիօնտ՝ սապահա գարշը մագթուլլարըն տայիրէսինտէն պիր կիւրիւլթի իչիթի-լէրինի, վէ հաթտա պիր չօճուք ֆէրեատը իչիտիլմիյինի, վէ խանէնին գապուսը աչըլտըղը ղէման պիր սաէմին չը-դըպ կիթտիյինի իֆատէ իթտիլէր,

Մաղնուն – օլապիլիրէա,

Րէյիս – կիճէնին (ալաֆրանկա) սաաթ օն պուչուգ օնպիր, բատատէլէրինտէ Մարի Րէննէօնըն տայիրէսինէ կի-րէն, վէ պիր ազ էվէլճէ մագթուլէ իլէ կէօրիչտիւք-տէն սոնրա կիթմիշ օլան ղէն տօսթըն եէրինէ, մագթուլէ իլէ պիրլիքտէ պիր գարեօլատա եաթան, վէ սապահա գարշը Մարի Րէննէօ իլէ խըտամէթճի Անէթ կըրէմբէ, վէ գըզը Մարի կըրէմբէյի թէլէֆ իտէն սէնսին,

Մաղնուն – խայըր էֆէնտիմ, խապէրիմ եօք,

Րէյիս – հաթտա զէվալը Մարի Րէննէօ, մուգավէ-մէթ իթմէք իտիթտի իսէտե, սէնսին գուվվէթը պաղուն միսէլէմ օլտուղունատան, գօլայըգլա զալէպէ խտուպ պիչարե գատընը պօղազլատըն, օ կիճէ Մարի Րէննէօ իլէ պուլուշտուղունա տէլալէթ իտէր գան իլէ մուլէմմա պիր պուլուշտուղունա տէլալէթ իտէր գան իլէ մուլէմմա պիր մէքթուպ պուլունտը, իմզա՝ սահաթէ իսէտե, իւզէրի «մատամ Մօնթիլ» տէյտու եաղըլը օլուպ, տիկէրլէրի՝ մագ-թուլէյէ մատամ Մարի Րէննէօ տէֆթիքլերի հալատ, եա-լընըզ սէնսին մատամ Մօնթիլ իսմինի վէրտիյին մալիմ օլ-

տուղանաան, պու մէքթուպըն, սէնին թարաֆընաան հազըրլըդ օլտուղունա չիւպհէ հօգաըը,

Մաղնուն – խայըը էֆէնտիմ, խապէրիմ հօգ ըը,

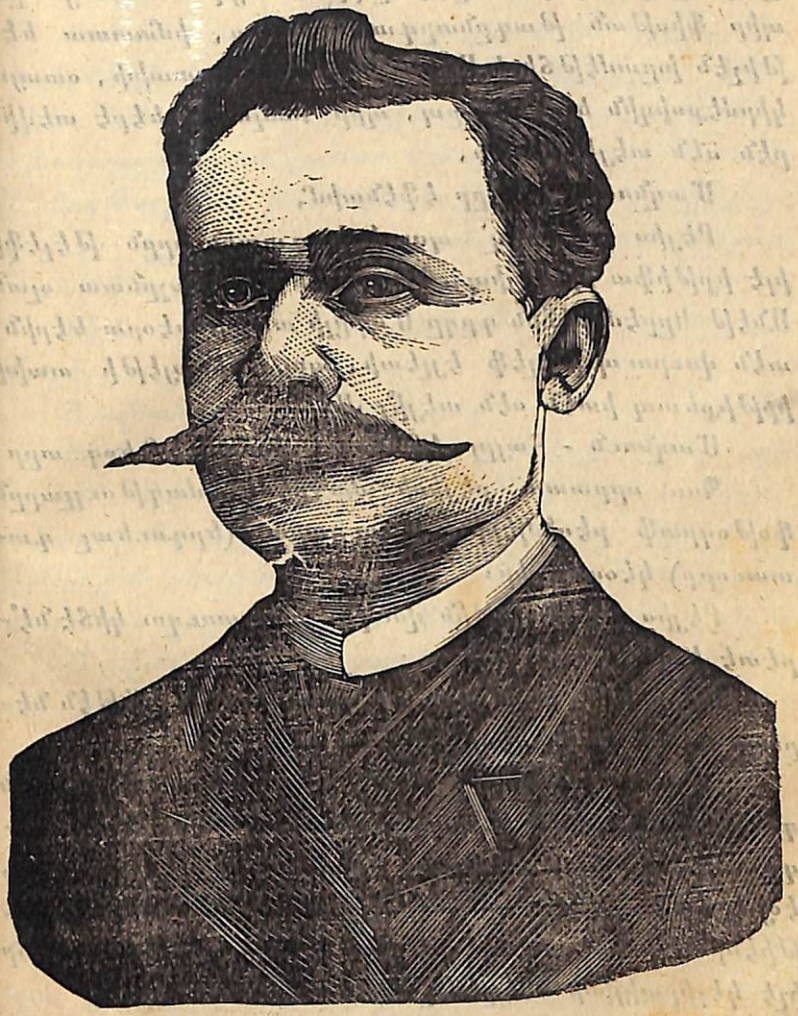
Րէյիս – հաթտա պիչարէ Մարի Րէնէօ, ճան ճաբըը իլէ էլէրինաէն վէ վիճտորինին պաղը մահալլէրինաէն սէնի թուրմուշ օլմաըը ըըրըի, բարմադլարընաա թըրնագ եարաըըը օլտուղը իլը թահդիդաթտա կէօրիւրմիւշ իտի, պունաան անլաշըլմըօրի, ճինայէթի իրթիքեաղ իթտիյին վագըթ չըպլագ իտին,

Մաղնուն – խայըը էֆէնտիմ, բարմադլարըմը չագը իլէն եարալամըշ իտիմ, վիճտուտումտաքի ուֆագ եարա իսէ, Լիօն ատմիր հօլը սթտաիօնընաա տիւշիւիյիմէ օլմուշ իտի, տէտիյինիղ չէյլէրտէն խապէրիմ հօգ ըը, քեամիլէն մուտում վէ պիկինահըմ,

Րէյիս – տէտիյին տօղրու օլամազ, եարալար՝ սաղ էլինին բարմադլարընաաը՝ չագըը սօլ էլին իլէ թուրթուպ՝ սաղ էլինին բարմադլարընը եարալամազ ըըղըն միւմքիւն տէյիլտիր, խուտուստաբի Մարսիլիատա զիյարէթ իթտիյին աշիւֆթէէլէր, էլինի նէ՞ իչին պաղլատըղընը սուաղ իթտիքէէրինաէ, Իսկէնտէրիյէտէն կէլիր իքէն, բարմագլարընը պիր եէրէ սըդըշտըրտըղընը, վէ Բօլիս միւտիւրինէ՝ տիւշիւպ եարալանտըղընը, վէ Միւսթանտիգէ տախի՝ չագը իլէ եարալանտըղընը սէօյլէտին, պու իֆտաէլէրին հանկըսը տօղրու տըր,

Մաղնուն – խաթրըմտա տէյիլ,

Րէյիս – էվէթ, գաթիլ սէնտին, Մարի Րէնէօյը պիր վուրուշտա եէրէ տիւշիւրտին, պաշընը վիճտուրինտան այըրըրճասընա պօղաղլատըն, ումուղընը տախի պիր նըքի բըչագ իլէ բարա բարչա կյլէտին,

Բ ՕԼԻՍ ՆԷԶԱՐԷԹԻ ՄԻՍՕԹԷՇԱՐԸ ՄԻՍՍԻ ԿՕՐՈՆ

Մաղնուն – խայըը էֆէնտիմ խապէրիմ հօգ ըը,
Րէյիս – Մարի րէնէօյը գաթիլ իթտիքաէն սոնրա՝

ղէվալլընըն ֆէրեաթը իւղէրինէ ույդուտան օյանըպ պիր ֆիլթան թագընուըգտան սօնրա, իմտատա եէթիշէն իսրամէթճիսի Անէթ Կըրէմէրէյի տախի, օտայա կիրմէքսիզին եագալայըպ, պիր համլատա եէրէ տէվիրէն սէն տէյիլ միսի՞ն,

Մաշնուն - խայըր էֆէնտիմ,

Րէյիս - գաթիլ՝ պու իքի գաատընլարըն թէլէֆի իլէ իքթիֆա իթմէյիպ, հէնուզ օն պիր եաշընատա օլան Անէթ Կըրէմէրէնին գըզը Մարիյի տախի տէօրտ եէրինտէն վուրուպ թէլէֆ էյլէտի, պու ճինայէթի տախի իրթիքեապ իտէն սէն տէյի՞լ միսին,

Մաշնուն - հայըր էֆէնտիմ, իապէրիմ եօգ տըր,

Պու սըրատա րէյիսի մահքեմէ, մագթուլլարըն ֆօթօղրաֆ րէսիմներինի Ատուլլարա (երդուեալ գատաւորք) կէօսթէրիր։

Րէյիս - ճինայէթին վուգու պուլտուղու կիճէ նէ՞րէտէ իտին,

Մաշնուն - էհլի ըրզ պիր գաատընա հիւրմէթէն նէրէտէ օլտուղումը սէօյլէյէմէմ,

Րէյիս - օ գաատըն՝ սէնի էն չէտիտ ճէզատան դուրթարմագ իչին կէլիպ, մէմուրինի ատլույէյ հադըգաթը հալի մահրէմանէ օլարագ սէօյլէմէլի իտի, էօյլէ պիր գաատըն զուհուր իթմէտի, մատամ Սապաթիէնին իֆատէսինէ կէօրէ, օ կիճէյի Ամերիդալըլար իլէ կէչիրտիյինի սէօյլէմիչսին,

Մաշնուն - մատամ Սապաթիէ նէ իսթէրսէ սէօյլէր, պունտան սօլայը մէսուլ օլամամ,

Րէյիս - ճինայէթին էրթէսի մարտըն օն եէտինճի կիւնի նէ՞ եապտըն,

Մաշնուն - Մալէղիյէր պուլվարընա կիթտիմ, անտէն մատամ Սապաթիյէնին տիւքքեանընա կէլիպ պէրապէրճէ թատամ իթտիք, պատէհու պիրիւտե Ֆէրէնտօ ճանպազիանէսինէ կիթտիք, ազշամ իսթի կաղէթալարը օգուտուղումտա ճինայէթէ վագըֆ օլտում, վէ մագթուլէնին իտանէսինտե իքի գարթ ապ վիզիթիմ օլտուղուս իչին էնտիչէյէ տիւշտիմ, վէ պուրասընըտա մատամ Սապաթիէյէ սէօյլէտիմ։

Րէյիս - էօյլէ իսէ մատամ Սապաթիյէ պու սէօղլէրի ույտուրույօ՞րմը,

Մաշնուն - օնա շիւպհէ եօգ,

Րէյիս - Փըրանճիյի՝ սէն չօգ նանքեօրսըն, պու գաատըն՝ սէնի գուրթարմագ իչին Մարսիլեատա պուլունտուղունը պիլտիյի հալտե, եէմին իլէ Լօնտրայա կիթտիյինի սէօյլէտի, մագթուլէնին ճէսէտի եանընտա պուլունան գօչագլար իչին նէ՞ տէյճէքսին,

Մաշնուն - պունը տախի կաղէթալարտա օգուտտում,

Րէյիս - Կէյալէր իսմի, սէնին իչին մէճհուլ տէյիլ տիր՞զանն իտերիմ։

Մաշնուն - էվէթ, պու իսիմտե պիրիսինի թաներըմ,

Րէյիս - գօչագլարըն իւղէրինտե «Կ. Կէյալէր» իսմի աաի միւրէքեպ իլէ եազըլը իտի իսէտե, գաթիչին պու գօչագլարը կիյմէյէքտե օլտուղը, վէ գաատէն օրտատա պըրապըլտըղը չիւպհէսիզ տիր, Կէյալէրի նէ՞ զէման թանըրսըն,

Մաշնուն - 1881 սէնէսինտե։

Րէյիս - տէմէք քի ճինայէթինի սէթը իթմէք իւզ-

րէ պաւ խամի խաթիմալէ լուզում կէօրտիւն, – Րէյիսի մահքեմէ՝ ատուլարա խիթապէն, – կէյսլէր նամըննա ֆագըր պիր Ալէմանեալը թէվգըֆ օլունմուշ խե տէ, մուախխերէն մասումիյէթի թէպէյյիւն իթմէքլէ սեպիլի թախլիյե գըլընըրղընը, վէ ասլ կէյսլէր տախի պուր տըրըլուպ, մալիսմաթը մուհիմմէ ալընըրղընը պէյան իթտի։

Պատէհու րէյիսի մահքեմէսինա տը Պրէվինին էմրի իլէ, մաղնուսը ալէյհ փըրանձվինին սախթէ, իսմ վէ ույսուրմա եազը իլէ եազըպ մագֆուրէնին օտասընտա պըրագտըզը աթիւզդիր մէքթուպ, զապթ քեաթիպի միսիլ Ֆօչէր մալիֆէթի իլէ գըրսաթի օլունուր։

« Ամվկիմ ճին,

« Շիմտի Նանսիսէն կէլիյօրում,

« Թէաթրօյա կիսէսին, պէնտէ կէլիպ արզը ուպուտիյէթի իտէճէյիմ, եարըն Բօլ սէնի պիր եէրէ կէօթիւրմէզ իսէ, էօյլէնտէն պիր սաաթ էվէլ խանէննէ կէլէճէյիմ։

« Իգրազ խյէտիյին 300 ֆըրանգը թէէտիյէ իթտիմ, պաղիրկան ատախբէյրի հէրիֆ պէնի չօգ սըգըզտըրըյօրսուսը, պէնի գուրթարմագ իչին կէօսթէրտիյին միւսաադաթան տօլայը թէչէէքքիւր իտէրիմ։

« Կիւսթալ պանա տէտի քի, Մարի ֆէննա հալտէ տիր, կիթտիմ կէօրտիւմ, ֆիլվագը ղէվալը չօճուգ ատընտաճագ հալտէ տիր։

« Նանսիտէ պաշըմա կէլէն կէ իչին քիմսէյէ պիր չէյ սէօյլէմէմէյէ պագ, խուսուսա քի հագըգաթը հալի պիլմէզսին, թէմամը իլէ մասումըմ։

« Ինշալլահ եարըն կէօրիշիւրիւզ։ Իմզա
Կասթօն

« Ջէյլ — Բ ... խապէր ալմամագ իչին հէր տայըր եաբաշըղըն կիպի, պու տէֆա տոխի մէքթուպըմը եըրթըպ մահվ էյլէյէսին։

Վագըթ ագշամ օլմաղըլա, ֆէրտաոը կիւն տէվամ օլունմագ չարթըյըլա մուհաքեմէյէ խիթամ վէրիլտի։

ՄՈՒՀԱՔԵՄԷՆԻՆ ԻՐԻՆՃԻ ՏԷՖԱ ՕԼԱՐԱԳ ՏԷՎԱՄԸ

Ֆէրտաոը կիւն Մահքեմէ մէչղուլ օլմաղըլա, Փըրանձվինին մուհաքեմէսինէ, անճագ ագշամ իսթիւ պէտտա օլունապիլտի։

Րէյիս, միւսիւ Օնֆրուա տը Պըրէվի, միւտտայի ումմի միւսիւ Րէյնօ, զապթ քեաթիպի միւսիւ Ֆօչէր, մաղնուսը ալէյհին ավօգաթը միւսիւ Տէմանժ, վէ սաժըը ագալար հագըը պուլունըրգլարը հալտէ մուհաքեմէյէ իսպիթտար գըլընըպ, ըէյիս էֆէնտի Ա.տուլարա խիթապէն,

— Տիւնքի գըրսաթ խիլէն մէքթուպըն թէքրար օգունմասընա լուզում կէօրմէմ, անճագ չու գաատրընը տէրիմ քի, մաղնուսը ալէյհ՝ հէրնէ զէման պիր տօլապ չէվիրմէք իսթէմիշ իսէ, Նանսի չէհրինտէն պահս իթմիշ տիր, պիր տէֆա տտա կէօյա Նանսիտէ Բաքինի իսմինտէ պիրսի իլէ մուհաքեմէսի ճերիյան իլէտիլինի իչտա իլէտի, Բարիզէ կէլմիշ Ամերիգալը պիր գըզը հէր նաագըլ իսէ մաղնուսը ալէյհ չաթըպ, գըզ, քենտիսինէ ալագա իթմիշ իտի, էլեէվմ գըզ մէմլէքէթտէ

տիր, էլպէթաէ մաշնուընը ալէյհէ ալագասընտան տօ-
լայը նաահիմ օլմուշ տըր, պու դըզա տախի սէօյլէմիյի
եալանլարըն պիրի, Նանսի չէհրինէ կիթտիյինէ տայըր
ույտուրտուղու եալանլար տըր։

Մաշնուն - Նանսի չէհրինտէն պահա իթտիյիմին
պու իչէ նէ՞ միհասիպէթի վար տըր,

Րէյիս - Մագթուլէնին խանէսինտէ պըրագտըղըն
սախթէ մէքթուպատա սախի Նանսի չէհրինտէն պահա
եյլէմիյին իչին էհէմմիյէթի վար տըր, էվվել էմիրտէ
պազուճա ֆէվգէլատյէ գուվվէթին օլտուղունը լի-
քեար իթտին իսէ տէ, Ամէրիգալը դըզըն սանա կէօն-
տէրտիյի պիր մէքթուպատա պագ նէ եազըյօր։

«Բարիզտէ սօն տէֆա կէօրիշմիյիմիզ կիճէ,
բէտէրինիղին սիղի՝ տահա չօճուգ իչէն մէքթէպէ վէ-
րիպ, զիյատէ մալիսմաթ քէսպ իթտիրմէքտէն իսէ, սի-
ղի գուվվէթլի վէ ճէպպար իթմէյէ չալըշտըղընը սէօյ-
լէմինիզ իտի . . . . . .
«Փիլ հագըգա գուվվէթը պազունըզը օ կիճէ թէճրիպէ
իթտիմ, վէ սիզտէ տուշմէնլէրինիղի նասըլ թէբէլլէտի-
լինիղի հէքտայէ իթմիչ իտինիզ։

Րէյիս, իչպու իպտիրէյի օգուտուգտան սօնրա
թէքրար սէօղլունէ տէվամ իտէրէք,

— Կէօրիյօրսուն քի՝ պունլարըն հէքսի՝ սէնին
ալէյհինտէ տէլայիլի գավիյէ տիր, ճինայէթ կիճէսի՝
պաշգա պիր մահալտէ պուլունտուղունը իսպաթտան
պաշգա, սէնին իչին թարիգը սէլամէթ եօգ տըր,

Մաշնուն - թէքրար իտէրիմ քի, օ կիճէ նէրէտէ
օլտուղումը սէօյլէմէմ, վէ սէօյլէյէմէմ,

Րէյիս - բանթալօնըն ճէպինտէ գան լէքէսի կէօ-
ճիւնտի, պունըն մանասը նէ՞ տիր,

Մաշնուն - պիլմէմ,

Րէյիս - Բարիզտէն չըգըպ կիթմէյէ սէնի մէճ-
պուր իտէն նէ՞ իտի,

Մաշնուն - պիր տէֆա սըրգաթ իչին մահքիմ օլ-
տուղում, վէ մագթուլէնին խանէսինտէ իքի գարթ տը
վիղիթիմ պուլունտուղու իչին,

Րէյիս - մատամ քի գաթիլ սէն տէյիլսին, նէտէ՞ն
գօրգույօրսըն,

Մաշնուն - սէվապըգը ահվալիմ հասէպի իլէ՝ ե-
գամը Մուսթանթիդ էլինտէն գուրթարամայաճաղըմ
միւթալասընա մէպնի, ազիմէթէ մէճպուրիյէթ կէօր-
տիւմ։

Րէյիս - սէն գաթիլ տէյիլ իսէն, նէ՞ իչին ճինա-
յէթ չայի օլտուգտա — պէն պու գասընը սէվէր ի-
տիմ, ալագամ վար իտի, մամաֆիհի սէն գաթիլ իթ-
տին տէյէպիլիրսէր — սէօզլէրինի թէֆէվվուհ էյլէտին,
էկէր պիկիւնահ իտին իսէ, տօսթլարընըն նասիհաթը-
նը տինլէյիպ քէնտի քէնտինի բօլիսէ թէսլիմ իթմէլի
իտին, վէ հէյնի իսթիճվապտա հագըգաթը հալի պիլ-
տիրմէլի իտին։

Մաշնուն - բօլիսէ կիթմէք իսթէտիմ իսէ տէ,
տօսթլարըմ պէրապէրիմճէ կէլմէք իսթէմէտիքլէրինի-
տէն գօրգտըմ։

Րէյիս - պիլաքիս պիր եալան սէօյլէտին, կիւյա
Մօրկ մահալինէ կիտիպ օրայա նագլ օլունան մագ-
թուլէլէրին նաշլարընը կէօրտիւյինի սէօյլէտին քի, սըրֆ
եալան տըր, նաշլար Մօրկա նագլ օլունմամըշ տըր։

Մաղնուն - գաբըճը գաաբընտան իչլիթախչիվի սեօյլէսիմ,

Րէյիս - Ա.մէրիգալը գըշա, Հանրի ֆօսթէը իմ-զաաը իչէ պիր թէչէկրաֆ չէքիպ, թէհլիքէյի սավուշտուրտուղունը պիլտիրին, պու նէ՞ սէմէք տիր,

Մաղնուն - կիթախչի ղէման խասթա օլտուղումտան, իաահէյ սըհհէթ իթախչիվի պիլտիրմէք իսթէսիմ,

Րէյիս - եալան եէրսէ՛ կիւյա Ա.մէրիգալը գըշ իչլին տաւէլօիտուպ ֆէնա հալտէ եարալանտըշընը եազմըշ խոին, գըշ ղէնկին օլուպ սանա ալագա իւյէսիչինտէն, մէղպուրէյի քէնարինէ ճէլպ իչլին պու եալանը ույտուրտուն, պէչըխտ Մարի Րէնեօտան սըրդաթ իյէսիչին միւճէվհէրաթ էսմանը իլէ Ա.մէրիգայա գաաար կիթմէք տոմինաէ իոին, թէչէկրաֆա նիչլին Հանրի ֆօսթէը իսրշասընը գօյտուն,

Մաղնուն - օ ղէման ֆօսթէը իսմինաէ պիր ըէֆիգիմ վար ըտը, սէհվէն անըն իսմինի վազ իթմիչիմ,

Րէյիս - պու ֆօսթէը իսմինի պիր ատահա իսթիսմալ իթտին, մաարըն օն սէքիզինճի կիւնի պիր չապգա սաաթըն ալըպ, էսկի չապգանըն՝ ԲՀ ղօզաղընտա ֆօսթէըէ կէօնաէրիլմէսինի թէհլիհ իյէսիչին, նէ՞ սէպէպտէն տօլայը չապգա, վէ իսմ թէպտիլինէ լուղում կէօրտիւն,

Մաղնուն - չապգաճըյա պու կիպի պիր թէհլիհ իթախչիվի տէրհաաթը իսէմէյօրում,

Րէյիս - չապգաճը սէհնին իսթաըրըն իւզէրինէ տէֆաէրինէ գայտ իթմիչ տիր, ատնրա մաահմ Սապաթիէյէ թէհլիհէն պիր մահալտէ թահամ իթմէհիվի թէբլիղ իթտին, պունըն սէպէպի նէ՞ իսի,

Մաղնուն - մահամ Սապաթիէյէ էօյլէ իսթէսի՝

Րէյիս - պիլտիքիս մահամ Սապաթիէհնին իֆահէսինէ կէօրէ, պիր ալահայտ պինմիշինիվ՝ վէ կիտէր իքէհն էսկի չապգանըը ալահատան զօղաղա աթմըշընը,

Մաղնուն - էսկի իսի,

Րէյիս - ատնրա էօլճուլուգ իչլին հազըրլըգ կէօրիւպ նէ գահար մէքթուպ վէ եվրագըն վար իսէ պէրահէրինճէ ալտըն, պունըն սէպէպի նէ՞ իսի,

Մաղնուն - մէքթուպտարըմը Բարիզէ պըրագմայա պիր սէպէպ եօգ իսի,

Րէյիս - ավետէթ իթմէք իւզրէ մի՞ կիտիյօրսունըն,

Մաղնուն - խայըր էֆէնիմ,

Րէյիս - մարտըն ծն տօզուզընճը կիւնի սապահլայըն նէ՞ եարտըն,

Մաղնուն - մահամ Սապաթիյէ ալահա իլէ Սթահսիօնա կիթտի, պէնահ եիւրիւյերէք կիթտիմ,

Րէյիս - պէրահպէր նիչի՞ն կիթմէհնիվ, եօգսա բօսթահայա վէրէհէք պիր բահչէթ մի վար ըտը,

Մաղնուն - խայըր, բօսթահատան պիր մէքթուպ ալմադ իչլին,

Րէյիս - տօղրու սէօյլէմէյօրսուն, «Տօգթօր ֆօսթէը թահրաֆընատան, Մարսիլհատա Մէտայլ Օթէլինահ Տօգթօր Փըրանճինիյէ ալտթ վէ եահվահ՝» իպարէսինի հավի պիր բահչէթ վէրմէք իչլին եիւրիւյերէք կիթմեյէ մէճպուրիյէթ կէօրտիւն, պու բահչէթահ մահթուլէ Մարի Րէնեօնըն միւճէվհէրաթը վար իսի,

Մաղնուն - պու սէօյլէմիչինիվ սէօզլէր պանահ այըտ տէյիլ տիր, բահչէթ կէօնահէրչն Տօգթօր ֆօսթէը իսի,

Ռէյիս - Ֆօսթէը իամինտէ ատամ եօգ, պիրտէ բարան օլտուղունը իտտաա իլլէտիլին հալտէ Մատամ Ֆապաթիէտէն 70 ֆըրանգ ալըր,

Մաղնուն - մատամ Ֆապաթիէ զօրըլա վէրտի,

Ռէյիս - կիճէ եարըսը Մարսիլեայա միւվասըլէթ իտէր իթմէզ էյլէնմէք իսթէմին, թաամ իթտիքատէն ասնրա պիր ֆահիշէ պուլուպ օ կիճէյի պէրապեր կէշիրտին, վէ ագշամտան 20 ֆըրանգ վէրմիշ իքէն, սապահլէյին ելտէ ըէվօլվէր իլէ թէհտիտ իտէրէք վէրտիլին բարայը ճեպրէն կէրիյէ ալըր,

Մաղնուն - գոտրնլարը թէհտիտ իթմէք ատէթիմ տէյիլ տիր,

Ռէյիս - հագգըն վար, թէհտիտ իտէճէք եէրտէ վուրուպ պիթիրիրսին, Օթէլէ կիթտիլին վագըթ Տօգթօր Փըրանճիլի իամինտէ օլտուղունը, վէ Լիոնտան կէլտիլինի սէօյլէտին,

Մաղնուն - Լիոն թարիգի իլէ կէլտիմի սէօյլէտիմ, վէ իամիմի կիղլէմէտիմ,

Ռէյիս - իամինի կիղլէմէտիլինէ սէպէպ՝ Բարիզտէ քօսթայա քէնտի էլինէ վէրտիլին բագէթի ալմագ իչին իտի, սճաունա պիրտէ Տօգթօր իլավէ իթտին, հալպուք քի Մարսիլեատա 40 ֆըրանգա պիր սատթ ալըպ ժուֆրուա իամինի վէրտին,

Մաղնուն - խայըր, պու սահիհ տէյիլ տիր, սաաթը հանկը տիւքքեանտան ալտըղըմը պէն քէնտիմ Բօլիսէ խապէր վէրտիմ,

Ռէյիս - Մարսիլեատան մատամ Ֆապաթիէյէ վիրուտ իթտիլինի միւշիւը, քէշիտէ իլլէտիլին թէլէկրաֆը՝ ժիլ ուա տէյու իմզա իթտին, պունա նէ՞ տէյէճէքսին,

Մաղնուն - խաթըրըմա էօյլէ կէլտի, էօյլէ իմզա իթտիմ,

Ռէյիս - սօնրա քօսթա նէ զէման կէլէճէք տէյու քէմալի չիտէթլէ ինթիզար իթմէքտէ իտին,

Մաղնուն - Տագթօր Ֆօսթէրին կէօնտէրտիյի բագէթի պէքլէյօր իտիմ,

Ռէյիս - բագէթտէ նէ՞ վարըտը,

Մաղնուն - սաաթճըլըգ էտէվտէը,

Ռէյիս - Նէ՞ եարըն,

Մաղնուն - զօգաղա աթտըմ,

Ռէյիս - Նէ՞ իչին,

Մաղնուն - պիր տէլիլիք էսէրի իտի,

Ռէյիս - պու բագէթ գօլթուղունտա օլտուղու հալտէ Մարսիլեատա զօգագատան զօգաղա կիտիյօրուատըն, Լօն Շան պաղչէսինէ կիրտիլին վագըթ բագէթ գօլթուղունտա իքէն, չըգարըղըն վագըթ եօգ իտի, պաղչէնին պիր մահալլինտէ մագթուլէ Մարի Ռէննեօնըն միւճէվհէրաթընտան պիր իքի բարչա միւճէվհէր պուլունտու,

Մաղնուն - պէն աթմատըմ,

Ռէյիս - սէնի պաղչէյէ կէօթիւրէն արապաճը՝ բագէթի կէօրմէյինճէ նէ եարըղընը սօրտուղունտա, պօյուն պաղլարը օլուպ՝ էսկի օլտուղունտան աթտըղընը սէօյլէմիյէն, օրատան պիր խանէյէ կիտիպ ֆահիշէլէրէ միւճէվհէրաթ հէտիյէ իթտին,

Մաղնուն - (աղլայարագ) պէն միւճէվհէրաթ վէրմէտիմ, պէն ֆահիշէլէրի կէօրմէտիմ, մատամ վէ պի կիւնահըմ,

Ռէյիս - մատամ վէ պի կիւնահ իսէն, նէտէն

պու գաատար եալանլար սէօյլէյօրսըն, նէմէն պու գաատար թէլալ կէօսթէրտին վէ կէօսթէրիյօրսըն, նէ իչին Բարիզտէն ֆիլրար իթտին,

Մաղնուն - նէ տէյճէյիմի պիլմէյօրում, նէ սէօյլէտիմ խէ հադրգաթը հալ տըր,

Րէյիսի մահքէմէնին էմրի իլէ, Փըրանձկինին մարսիլեատան Բէլիսար նամընատ պիրիսինէ կէօնտէրմիչ օլտուղը աթիաէքի մէքթուպ օգունատու։

«Տօսթում Բէլիսար,

«Նէ տէրէճէ խէլէճանը գալպ իչինտէ պուլունտուղում պիլսէյնիզ, պանա աճըրսընըզ, կաղէթալարատա թաֆսիլաթը միւնտէրիճ օլան վազատայի ճինայէթքեարանէ, պէնի տէօշէյէ տիւշիւրտիւ,

«Սիզէ, վէ մատամ Տաղենէ էմնիյէթու իթիմատըմ պէր քէմալ օլուպ, խայըրխահլըղընըզ, վէ ալիճէնապլըղընըզ միւճէլլիէպիմ օլտուղունատան, հադրգաթ հալ մէյտանա չըգընճայա տէկին, չու վէչհիլէ հարաքէթ իթմէնիզի րէճա իտէրիմ,

«Զէվճու ղէվճէ կիպի պէրապէրճէ եաշամագատա օլտուղում գաատընըն իսմինի Ֆաշ իտէմէմ, իսմինի սէօյլէր իսէմ, նամուսը բայրմալ վէ իսթիդպալի պէրպատ օլուր, պինաէն ալէյհ սիւսալ իտէնլէրէ, լիճճլիւլ մատլահա Մարտըն օն ալթընճը, վէ օն եէտինճի կիւնի Լօնտրայա կիթտիյիմի, վէ նէ կիւն ավէթէ իտէճէյիմ մալիւմ օլմատըղընը սէօյլէյէսինիզ։

«Պու ագշամ Լօնտրայա կիտիյօրում, նամուսըմ հասէպի իլէ եինէ Բարիզէ կէլէճէյիմ, մէքթուպ վար իսէ բօսթայա կէօնտէրէսինիզ կիտէր ալըրըմ։

«Ձէննաթը Հադդըն ինայէթիլէ՝ Լիշալլահ Մէմու-

ըէյնի Ատիյէ ձանիյի պուլուրլարատա, պէնատ Բարիզէ ավաէթլէ րահաթ րահաթ կէղինիրիմ.....

«Հէրհալ տըր Բարիզտէն ադիմէթիմի թէնսիպ իթմէյէճէքսինիզ, հալ պու քի՝ սէվտիյիմ վէ հիւրմէթ իթտիյիմ դաատընըն նամուսընա իսալէլ կէլմէմէք իչին պաշգա չարէ կօզտըր։

Իմզա

Հանրի

Բարիզ 20 Մարտ 1887

Փըրանձկինի իշպու մէքթուպը Բարիզէ եաղմայըպ Մարսիլեատան կէօնտէրտիյինի իգրար իթմէքլէ պէրապէր, ճինայէթը վազատայը իրթիքեապ իթտիյինի լինքեարատ իսրար իթմիշ տիր։

Րէյիսը մահքէմէ՝ մաղնունը ալէյհէ, բաղար երթէսի կիւնիւնէ գաատը տիւշիւնմէսինի, վէ արթըգ հադրգաթը հալի իգրար իթմէսինի թավսիյէ վէ նասհատ իթտիքատէն սօնրա, օ կիւնքի մուհաքէմէյէ խիթտամ վէրտի։

ԻՋԻՒՆՃԻ ՄՈՒՀԱՖԷՄԷՆԻՆ ՏԷՎԱՄԸ

Րէյիս միւսիւ Օնֆրուա տը Պըրէվինին վատի միւճիւպինճէ, իւչիւնճի տէֆա օլարագ մահքէմէ ագատը իճթիմա իտուպ, 800 գաատար սամիւն հազըր օլտուղարը հալատէ մուհաքէմէ՝ վէ խոթիճվապաթա պէատ խոխմիշ տիր։

Բէյիս (մաղնուն ալէյհէ խիթապէն) — հադըգի իգամէթկեահէն Մարթիր զօգաղընտա ֆեային մատամ Սապաթիէնին խանէսի օլտուղու հալտէ։ գարթ տը վիղիթլերինին իւզէրինէ, իգամէթկեահէն օլմագ իւզրէ, Մալղէրպատէ ֆեային րէսիմճի մատամ Տաղէնին խանէսինի իչարէթ էյլէտին, պունա սէպէպ նէ՞ տիր։

Մաղնուն – պունտա անլաչըլմայաճագ պիր չէյ եօգ տըր, մատամ Տաղէնին խանէսինի իչարէթ իթմէքտէն մագսատիմ՝ մէքթուպլարըմը սուհուլէթլէ ալապիլմէք իչին իտի։

Բէյիս – սէպէպ պու տէյիլ տիր, Մալղէրպ ճատտէսի զէնկին մահալլէսի տիր, վէ իգամէթկեահ տէյտու իչարէթ էյլէտիյին 11 նօմէրօլու խանէնին մէնզարէսի՝ պիր զէնկին խանէսի կիպի կէօրիւնիւր, մագսատին՝ ճէլպլէրինէ լուզում կէօրտիւյին զէնկինճէ գատընլարը իղիաչ իթմէք իտի, սէնի օրատան սուաչ իթտիքճէ «չիմտի կիթտի» ճէվապընը վէրմէյէրինի թէնպիհ իթմիշ իտին, հաթտա պիր կիւն Պօն մարշէտէ իւսթի պալը սիւսլի պիր գատընա թէսատիւֆ իտուպ, գըյաֆէթինտէն զէնկին զանն խէրէք գատընա գարթ տը վիղիթինի վէրտին, գատըն տախի իչարէթ օլունան Մալղէրպ ճատտէսինէ կիտիպ սէնի պուլամատըղընտան, մահալը իգամէթինի պիր գարթ իւզէրինէ իչարէթ իւչ թէրը էյլէտի, սէնտէ մահալի իգամէթինէ միսաֆիրաաթ էյլէտին խաէտէ, գատընըն՝ գուվվպէ կիպի պիր խանէտէ իգամէթ իթտիյինի, վէ սէնին կիպի սիւսլի պիր ֆադիր օլտուղունը անլատըն։

Բէյիս, պատէհու մաղնուընըն՝ ճինայէթին վուգուչինտէն էվէլ բարասըդ օլտուղունը միւսպիթ պաղը տէ-

լայիլ պէյանընտան սոնրա խութիճվապա չէօյլէճէ տէվամ էյլէմիշ տիր։

Բէյիս – մագսատէ րուճու խէյլիմ, մալտըն օն եէտինճի կիճէսի նէրէ՞տէ խտին,

Մաղնուն – նէրէտէ օլտուղումը սէօյլէյէմմ,

Բէյիճ – էյիճէ տիւչիւնիւպ միւլահազա իթտինիմ, նէրէտէ օլտուղունը սէօյլէմէդ իսէն թէհլիքէտէ օլտուղունը նազարը միւթալաայա ալտըն մը,

Մաղնուն – մատում օլտուղըմ պանա քիֆայէթ իտէր։

Բէյիս – պու նօգթա հադգընտա վէրտիյին ճէվապտը՝ եէքտիկէրէ մուխալիֆ տիր, պազէն օ կիճէյի մատամ Սապաթիէնին խանէսինտէ կէչիրտիյինի, պազէն տէրխաթըը իտէմէտիյինի, վէ ախիրէն նէրէտէ օլտուղունը սէօյլէմէք իսթէմէտիյինի, վէ եախօտ սէօյլէյէմէյճէյինի իֆատէ իթտին։

Մաղնունը ալէյհ, ինքեարտա իսրար իտուպ «նէրէտէ օլտուղումը սէօյլէյէմմ» տէմէքտէն պաշգա ճէվապ իթա էյլէմէտիյինտէն, Բէյիսի Մահքեմէ՝ իֆատաթը միւխթէլիֆէնին Ատուլէր թարաֆընտան թագտիր օլունաճաղընը սէօյլէմիշ տիր։

Բէյիս – Մաշտըն եիրմինճի կիւնի՝ պօղազընը սըգարագ քէնտի քէնտինի թէլէֆ իթմէք իսթէտին, սէպէպ նէ՞ իտի։

Մաղնուն – նիչի՞ն թէլէֆը նէֆս իտէյիմ, վիճատնըմ րահաթ տըր, օ կիւն պօղազընտա գան թօբլանմըշ իտի, Տօգթօր Պալաթանըն օ կիւն հազարդը բաբօրթօյը սոնրա եըրթմըշ օլտուղունը էչիթտիմ,

Բէյիս – քէնտի քէնտինի թէլէֆ իթմէք իսթէտի-

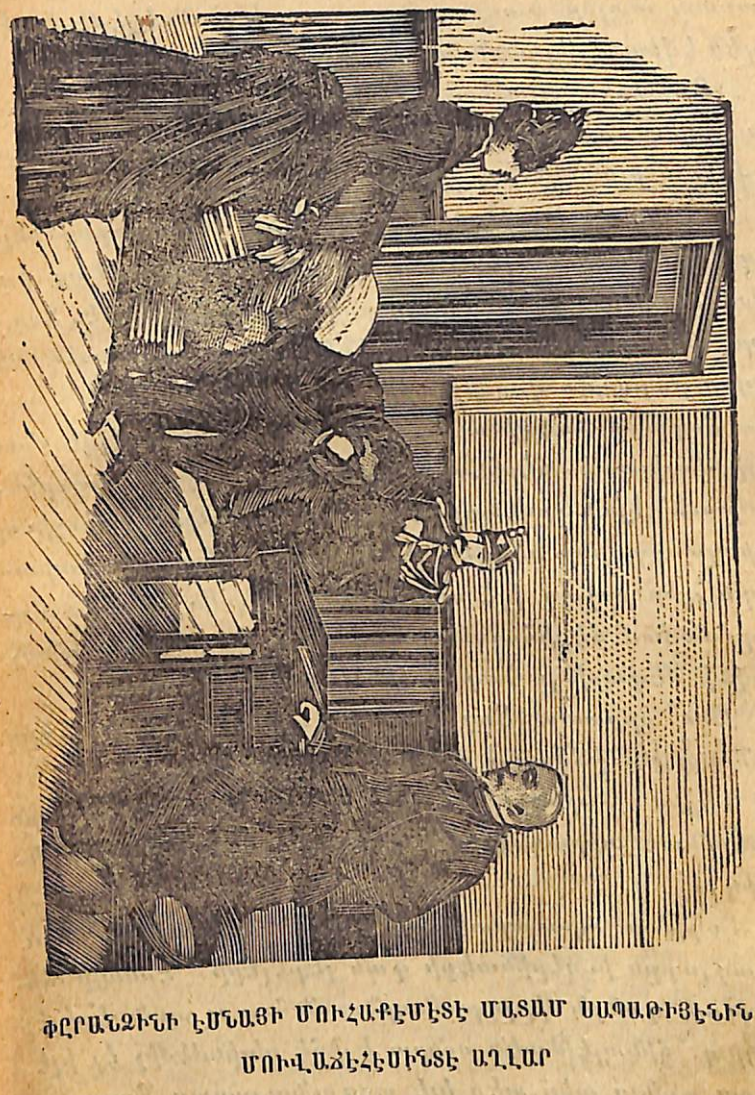
յին մուհադդադ տըր, Տօղթօր Պալաթա հադդընտա սէօյլէմէյին սըրճ եալան տըր, պօղազընդըն էթրաֆընտա պօղմադ էմարէսի օլան պիր չըղկը բէյտա օլմուշ իտի, բարտէսիւնին եադասընը եըրթըպ պիր նէվ իբ բէյտա իյլէմիշ իտին, Տօղթօր Պրուարտէլ տախի, Տօղթօր պալաթանըն րաբօրթօսընը թաստիք իյլէյօր,

Պու արա Տօղթօր Պալաթա իչէրի կիրիպ, մաղնուսընդ պօղազընը սրգարադ թէլէֆը նէֆս իթմէք իսթէմիշ իքէն, աճըսընա տայանամայրպ ֆարիղ օլտուղունը իյղահէն պէյան իթաիքաէն սօնրա, ամիւզիքը իֆաատաթտե պուլունտը։

Տօղթօր Պալաթա – մաղնուսընդ իֆաատաթը ալէյհինտե Բըրօթեսթօ իտէրիմ, հիչ պիր րաբօրթօ եըրթմատըմ, Բօլիս թարաֆընտան ճէլպ օլունուպ քէնտիսինի մուայէնէ իթտիյիմտե, մաղնուսդ պօղազընտա գան թօբլանարընը իտատա իթմիշ իսէտե, պօղազընտա հասրլ օլան պոյը չըղկը, քէնտի քէնտիյի թէլէֆ իթմէք իչդրե պօղազընը սրգըպ, պատէհսու նատիմ օլտուղունա գանատաթ հասրլ իթտիրմիշ տիր։

Մաղնուս – Բօլիս Գօմիսէրինին թալէպի իչդերինէ պէնի թէֆթիչ իթտիքաէն սօնրա, պօղազընմտա գան թօբլանարընա տայըր եաղմըշ օլտուղըն րաբօրթօյը, պատէհսու եըրթմըշ օլտուղունուղը մուսթըրէն պէյան իտէրիմ, մամաֆիհ սիղի իլէ միւպահասայա լուզում կէօրմէմ (Յամիուն գահ գահ իլէ կիւլէր)։

Տօղթօր Պալաթա – իքի րաբօրթօ եաղարմ, Պիրի՝ էլլէրինտե օլուպ մահալը մալիւմտե միւշահատե օլունան եարալար հադդընտա, վէ միկէրի սույի դաստա տախր իտի, հիչ պիր չէյ եըրթմատըմ, մաղնուսընդ էօնիւնտե պիր չէյ եազմատըմ, եալընըզ իչարէթ օլադ րաբօրթօլարը խանէմտե եաղարմ։

ՓԸՐԱՆՉԻՆԻ ԷՄՆԱՑԻ ՄՈՒՀԱՔԻՄԷՏԷ ՄԱՏԱՄ ՍԱՊԱԹԻՑԷՆԻՆ ՄՈՒՎԱՃԷՀԷՍԻՆՏԷ ԱՂՂԱՐ

Մաղնուհին ալօգաթը միւսիւ Տէմանժ — սուլ դասատ տայըր եաղաբղընըզ բաբօրթօ՝ մահքէմէյ վէրիլէն էվրագ միյանընաա՞ մը պըր։

Տօղթօր Պալաթա — էվրագ միյանընաա օլուպ օլմաբղընը պիլէմէզ իսէմառ, եաղաբղըմ բաբօրթօնըն մէվճուտ օլտուղունա չիւպհէ իմմէմ։

Րէյիս — Տօղթօր Պալաթանըն թահդըդաթընը՝ Տօղթօր Հընօրա իլէ, Տօղթօր վալէ տախի թաստիղլիմիլէր տիր։ Մաղնուհ, Բարիզէ կէթիրիլմիքառ, Տօղթօր Պրուարառէլ տախի մուայհնէ խոտ, թաստիղլինէ տայըր բաբօրթօ վէրմիշ տիր։

Տօղթօր Պալաթա — էլինառէքի եարալար իլէ մահալի մալիմառ ճէրիհայը մուայհնէ իմառիյիմ վադըթ, Մաղնուհ՝ Լիօն չըմհնաբֆէր սմառիյօնընտա տիւշիւպ եարալանաբղընը սէօյլէմիշ խոտ առ, էլինառէքի եարալարըն պիր բըչադ իլէ օլտուղունը կէօրմիւշ իսիմ. մահալը մալիմ ճէրիհասընա կէլինճէ, մաղնուհըն էֆառէսիհնի մէզարընը հադըդաթ առտ խոսմէմ։

Պու սըրառա Տօղթօր Պրուարառէլ տախի ճէլպ օլունուպ իառիճվապա առվամ իսիլմիշ տիր,

Րէյիս — գաթիլհն, մադթուլէ Մարի Րհնեօնըն խանէհնառ պըրագադըզը գօլչադլարը կէօրմիւշ մի՞ իտինիզ,

Տօղթօր պրուարառէլ — էվէթ՝ կէօրտիւմ, պու գօլչադլարըն իւղերհնառէքի գան լէքէլէրի՝ էնհայի ճինայէթառ գանըն ֆըշդըրմառընտան հասըլ օլան լէքէլէր օլմայըպ. ճհնայէթառէն ոնըրա էյիճէ սիլհնմէմիշ էլ իլէ, եառոա գանը պիր պէդ իլէ տօգունուլարադ հասըլ օլմուշ լէքէլէր օլտուղը անլաշըլմը։

Րէյիս — տէմէք քի գաթիլ, ճհնայէթի իրթիքառտ իթառիյի ղէման պու գօլչադլարը թաշըմայօրուա՞ը։

Տօղթօր Պրուարառէլ — էվէթ էֆէնառիմ,

Տօղթօր Պրուարառէլ, մառթուլէնհն խանէհնառէ պուլունան պէլ գուշադընըն՝ մաղնուհրն օլաբղուընը պէյան իլլէհիյհնէն, Մաղնուհըն ալօգաթը, Մաղնուհըն պէրի տօգառան սանթիմէնթառ տայիրէսհնառէ օլտուղը հալաէ, պուլունան գուշադընը՝ պու տէրէճէ տայիրէսի օլան պէլէ կէօրէ քի չիւք օլաճաղընը սէօյլէմէքլէ, Տօղթօր, բանթալօնըն չէվրէսի տօգառան սանթիմէնթօ խոտ, բանթալօն էյի տուրմադ իչհն պիր քաչ տէրէճէ սըզըլմառը լաղըմ կէլէճէյի էճիլհէն, մաղթուլէնհն խանէհնառէ պուլունան գուշադընը՝ Մաղնուհա տայըր օլմառը պահա իլ իհթիմառ օլմառըղընը իյդահ ու պէյան իթառ։

Պառէհու Տօղթօր Պրուարառէլ, իւչ մաղթուլէ իւղերհնառէ իճրառ իթառիյի մուայհնէյի, պէր վէչհն աթի թարիֆ ու պէյան իլլէմիշ տիր։

«Մարի Րէնեօնըն պօյնը առհչէթէլի պիր՝ սուրէթառէ քէսիլմիշ օլուպ, գըրթլաղը, գանը պահա կէօթիւրհն տառառը, վէ չահատառըը վէ սըրթ քէմհյի եարըմըշ, վէ պու միւահիշ եարա գօլթուղունա գառար կիթմիշ իտի, կէօղէրի իրի իրի աչըմըշ օլուպ, թարիֆի նագապիլ պիր էսէրը հեվլու առհչէթ իրսյէ իթմէքառէ իսիլէր, (Սամիուն պէյհնհնառէ հէյէճան) բարմագլարը սըզըլըպ պիւպիւլմիշ իտի, պէն՝ հիչ պիր ինսան եիւպիւնառէ պէօյլէ էսէրը առհչէթ կէօրմէմիշ իտիմ, Մարի Րէնեօնըն նահէհնառէն գան՝ թէքմիլ ադըպ պօշանմըշ օլուպ, միյառէի առ պօշ օլտուղունառան, ճհնայէթին առապահա գարշը իճրա իսիլմիշ օլտուղը անլաշըլմայօր։

«Անհէթ կըրէմէրէնին պօյնուննաա իւքի աէհչէթլի եարա պուլունուպ, սըրթ քէմկի տախի գաթ խիչմիշ իտի։

«Ֆիւչիւք կըրէմէրէ գըզա կէլինճէ, պունըն պաչը հէման քեամիլէն քէոխլմիշ օլուպ, հալընըզ պիր բարչա աէրի իլէ թէնինէ մէրպուրթ պուլունմագտաըրը, պիչարէ գըղճըղազ, սաղ գօլունը պաչընըն էթրաֆընա սարարագ՝ քէնտիյի մուհաֆազա իթմէք իսթէմիշ օլտուղունան, գօլը տախի աէօրա եէրինաէն աէրինճէ եարալանմըշ իտի։

«Սիլահա կէլինճէ, իչ մագթուլէ իչինաէ այնի սիլահ իսթիմալ օլունուպ, պու սիլահը գուվվէթլի էլինէ, ղայէթ զօրլու վէ գուվվէթլի օլտուղու անլաչըլմըշ ըտը։

Պու սըրատա Րէյիսի Մահքէմէ, այնի չէքլ՝ վէ այնի պօյտա Փըրանճինիյէ պիր բըչագ սաթմըշ օլան բըչագճընըն, Միւսթանթիգէ թէսլիմ իթտիյի իրի պիր գատագ բըչագընը՝ ատուլարա կէօսթէրտի, վէ Մարի բէնէօնընն իգամէթ իթտիյի տայիրէնին պիր խարթասընը տախի մուսահիպէյհիւմ հաքիմիէրէ իթտա էյլէտի։

Ձինայէթ կիճէսի, մագթուլէ մատամ Մարի Րէնէօնընն տայիրէսի աթիւզիէր հալտէ պուլունույօրուտը։

Եաթագ օտասը գըրմըզը գուման աէօչէնմիշ օլուպ, չաւուտտագաի մուտ տախի գըրմըզը օլտուղունտան, գաթիլ՝ ագճէ վէ միւճէվհէրաթ արայարագ՝ Անէթ կըրէմէրէնին օտասընա գատար եէրլէրէ հէպ ըսթարմաչէթ տատլաթմըշ իտի, գաթիլնն՝ էլչէրինի եըզատմըշ օլտուղու լաօմանա աէրունինտաէ գանը սու տուրույօրուտը։ քիւչիւք գըզընն պօյնուննտաքի ալթունա ղէնճիլ՝ պիր Մէրէմանէ միտալեատըյըլա պէրապէր, պօյնունըն աէհչէթլի եարասընա հէնուզ կէօմիւլի տուրույօրուտը։

Տօղթօր Պրուարտէլ, Փըրանճինին չախսը հագընտա վագը օլան թէֆթիչաթընը տախի պէր վէչհի աթի արզ իտէրէք, իֆտաէսինէ խիլմամ վէրմիշ սիր։

«Պու տաէմ ղայէթ գուվվէթլի՝ սընըրը, վէ պաղուլը պիր տաէմ օլուպ, պուրայտա միւվասըլէթինտէ, պօյնունտա հէնուզ պէյտզ պիր չըղկը վար իտի քի, պունըն՝ քէնտի քէնտինինի թէլէֆ իթմէք իսթէմէյինէ պիր նըշանէ օլտուղու շիւպհէսիզ իտի։

«Էլէրինտէքի եարալարա կէլինճէ, պունլար պիր չագը իլէ եաբըլմըշ օլապիլիր, լաքին շէրիյէթինտէն անլաշըլմըշտըրընա կէօրէ, թըրնագլարըտա եաբըլմըշ օլմալը սըրր։

«Պէն՝ պու եարալարը ճինայէթտէն օն կիւն սոնրա թէֆթիշ վէ մուայինէ իթտիմ, եարալարըն դարանմալարը հալինէ նազարէն, պունլար՝ ճինայէթին զէմանընա միւնասիպէթ ալան պիր զէմանտա վագը օլմուշ օլմալը սըրրլար։

Փըրանճինի, էլ վէ թըրնագլարընը ատուլարա կէօսթէրմէք իսթէմէյինտէն, ժանտարմալար՝ մէրգումը մաղնունըլարըն եէրինտէն գալդըրըպ Ատուլլարըն էօնիւնէ կէօթիւրտիւքլէրինտէ, Փըրանճինի՝ եավաշ եավաշ էօնլէրինտէն կէչէրէք, էլ վէ թըրնագլարընը անլէրէ կէօսթէրիր։

Տօղթօր Պրուարտէլտէն սոնրա, քիմիագիր միսիս Տօթ, պէր վէչհը աթի իֆտաէ վէրմիշ սիր։

«Բանթալօնըն գայըշըյըլա դօչագլարընը թէֆթիչ

լիճախ, գայլը լչլին սեօյլէյճեք եօգ սըը, կէյսլեր խա-
մի գուրչան գալէմ իլէ եապըլմըշ սըը, հալ պու քի
գօչապլարտա իշ պաշդ ախըրի տէր, պունլարտը կէյս-
լեր խոմ՝ չամաշըրտա մարդա գօյմադ իչլին գուլլանըլան
պօզուլմադ միւրեքքեպլէ տէյիլ, տաի եապը միւրեքքեպլի
իլէ եապըլը օլուպ, պիր ատֆտա եայդանարդտա գայպ
ու նապէտիտա օլաւր, խմոի պու գօչապլար բէք քիրլի
օլուպ եըգանմամըշ օլտուզու կիպի, միւրեքքեպտէ հէ-
նուշ թազէ իտի, վէ բէք եապըն պիր վագըթտա մար-
գալանմըշ իտի։

Րէյիս — գաթիլ՝ պու սախթէ իմրա իլէ չիւպհե-
սիդ մէմուրինի Ա.ալիյէյի չաշըրթմադ իսթէմիշ տէր,

Պատէհու պիր էլ եապըտը խըզդրէսի (բանի մը ճըշ-
մարտութիւնը գիտցող արուեստագէտ) իֆտաէ վէրիպ,
Մարի Րէնեօնըն պիւրօսրնատ պուլունան կ... խոշտը
մէքթուպը մուտյէնէ իճախինի, վէ պունտան՝ փըրան-
ձինինին բէք կիւզէլ պիր եապըտը օլուպ, չաշըրթմադ
իչին իսթէմէյի ալիչխմտէ եապը եաղտպիւր օլտուզունը,
վէ լաքին նէ գատար սախթէ եապը եապտա, եինէ էր-
պապըն ինանմտէ քէնտի էլ եապըտը պէյլի օլտուզունը
պէյտն իճատ։

Րէյիս, կ... խոշտա մէզքիւր սախթէ մէքթուպըն
իւզէրինտէ դան լէքէլէրի պուլունտուզունը, Ա.տուլէրէ
պէյտն էյլէտի։

Էհլի խըպրէլէրտէն ասնրա՝ սըրա Մարիրէնեօնըն աշըգ-
լարընըն իֆտաէսինի ալմադա կէլիպ, Րէյիսի Մահբէմէ
էվվէլա պունլարտան Լըմնան խոմինտէ պիր թիւճճարա
խսիմտպէն խրատա պիւտէ պաշլայըպ,

— Մարի Րէնեօյը նէ գատար վագըթտան պէրու
թանըյօր խոմինիզ,

Թիւճճար — օն պէշ պէնետէն պէրու,

Րէյիս — նէ գատար վագըթտան պէրու մէրդու-
մէնին աշըգը խոմինիզ,

Թիւճճար — իւչ պուչուգ պէնետէն պէրի,

Րէյիս — տաքին պիր գարըմը խոմ,

Թիւճճար — էվինտէ տալա քիմսէյի թէսատիֆ
իմմէմիշիմ տիր, (Տամիուն պէյնինտէ կիւլիւշէրը),

Րէյիս — գօրդմադ մը խոմ,

Թիւճճար — խըրսըզլարտան բէք գօրդտար խոմ,

Րէյիս — էօլսիւյինտէն պիր աղ եվէլ՝ մէրդումէնին
իւզէրինտէ պիր թէպէիւլ միւշահատէ իմմոնինիզ մի։

Թիւճճար — էվէթ էֆէնտիմ, մահզունն վէ միւքէտ-
տէր իտի, նէմէք նէմէզ իտի, ճինայէթին իլը ազշամը
մէզզուրե իլէ թատամ իմմոիմ, օ գատար սուս բուս տու-
րույօրուտը քի, էնտայի թատմտա «գումարպազ» տէր-
լէվնալը պիր բօմպա կէօղտէն կէչիրմէյէ մէճպուր օլ-
տուսմ,

Րէյիս — քէնտիսինէ ատըգլը պիր ֆըգրա օդու-
մմաընըզ մը,

Թիւճճար — էվէթ, պիր քաչ սահիֆէ օդուտուսմ,
պու սահիֆէլէրտա գումարպազըն պիրի՝ թէքմիլ բուրա-
լարընը գայպ խոտուպ միչարը մուզայիգա օլտուգտա,
մանթօնէթտաընըն օն պէչ պին ֆըգրանգըզը չալմադ ի-
չին, մէրդումէյի գաթլ իմմիշ, տէյու պիր ֆըգրա օ-
գուտըմ, (Տամիունըն միյանընտա ուզուն պիր հէյէճան
վագը օլուր),

Րէյիս — կէօրիւնիւր քի պու ֆըգրա մէզպուրէ-
նին միճիպի աէհլէթի օլմուշ. Մարի Րէնեօնըն բէք
կիւզէլ միւճէվհէրտէթը վարմ մը խոմ,

Թիւճճար — էվէթ, լաքին անլէրի սըգը սըգը սանտըղընտա սագլար, վէ ագշամլարը գուլանտըգլարընը հալընըզ տըշարտա պըրագըր իտի.

Բէյիս — Փըրանձինինին՝ Մարսիլեատաքի ֆահիշէլէրէ սաթտըղը մավի մինէլի ալմուն սաաթը, վէ պիրտէ բէրուզէ թաշլը քիւբէլէրինի թանըմմըսընըզ,

Թիւճճար — բէք ալա թանըրըմ,

Բէյիս — պու գարը իտարէսինի պիլէն պիր գարը իտի, սիզի սէվտիյինտէն մի գապուլ իտիյօրուտը,

Թիւճճար — պիւսպիւթիւն սէվտիյինտէն տէյիլ, ուֆագ պիր քեարը վար ըտը,

Բէյիս — նէ՞ գաատար վէրիր իտինիզ,

Թիւճճար — այտա պին ֆըրանգ,

Մաղնուսընն վէքիլի միւսիւ տըմանժ — Մարի Բէնեօ՝ գապուլ իթտիյի ատէմլէրին սիւսլիւ վէ թէմիզ բագ կիյինմիշ օլմալարընն իտէր իտի, իւտէի պաշը էրթըզ բըրթըզ պիր ատէմ գապուլ իթմէսինի մէմուլ իտէրմինէյինչ:

Բէյիս — (շահիտ Թիւճճարա) սագը բարատը վար մը իյըտը,

Թիւճճար — բէք չօգ, լաքին հապըգաթը հալտէ մէմուլ իթտիյիմ գաատար զէնկին տէյիլ իտի.

Մարի Բէնեօնընն իբինճի աշըգը իյըտաճը Վալթէրէ սըրա կէլտիքտէ, բէյիս՝ մերգումա խիթապէն,

— Մարի Բէնեօյը նէ՞ գաատար վապըթտան պէրի թանըրըմընըզ,

Վալթէր — օն ալթը սէնէտէն զիյատէ տիր,

Բէյիս — էօյլէ իսէ էն գըտէմլիսի սիզ սինիզ, (Մաիուն պէյինտէ կիւլիւմսիյիւշլէր) ֆագաթ Մ. Լըմուան սիզի պիլմէյօրուտը,

Վալթէր — պէնտէնիզ տէ քէնտիլէրինի պիլմէյօրուտըմ,

Բէյիս — նէ՞ գաատար իւճրէթ վէրիր իտինիզ,

Վալթէր — այտա տէօրտ եիւզ ֆըրանգ,

Բէյիս — ճինայէթ ագշամը մէզպուրէ իլէ թաամ իտէն սիզ իտինիզ, պու գարը՝ բէք կիւզէլ պիր սըրա վէ թէրթիպլէ աշըգլարընը գապուլ իտեր իտիշ, սաաթ քաչտա՞ այրըլտընըզ,

Վալթէր — սաաթ տօգուզ պուչուգտա,

Բէյիս — տէմէք քի գաբուճընըն՝ էնտիյինի կէօրտիւյի տաէմ սիզմիսինիզ, օ ագշամը օրատա եալընըզ թաամ մը իթտինիզ... սուալիմէ էյի գուլագ վէրինիզ,

Վալթէր — էֆէնտիմ, եալընըզ թաամլա իբթիֆա իթմէզ իտիմ,

Բէյիս — պաղը վագըթ թէքմիլ կիճէ գալըր մը իտինիզ,

Վալթէր — խայըր, սօլա կիճէ գալարզըմ եօգ, չէքիլիպ կիթտիյիմտէ, պէսլէմէ գաբունըն տէմիրինի գօր իտի.

Բէյիս — ճինայէթ ագշամը՝ սիզ կիթտիքտէն սօնրա տէմիր գօնմուշ մըյըտը.

Վալթէր — մէմուլ իթմէմ,

Բէյիս — օ ագշամը Մարի Բէնեօնըն իւզէրինտէ նէ՞ միճէվհեր վար ըտը,

Վալթէր — թէք թաշլը էլմաս քիւբէլէր իլէ պիր եապուրթ եիւզիւք,

Բէյիս — եիւրէք չէքիլինտէ օլան սաաթը իւսթիւնտէ եօգ մը իտի,

Վալթէր — օ ագշամը իւսթիւնտէ օլուպ օլմատըղընը պիլէմէյօրում,

Բէյիս— Համաձայն իւղերինաէն գըրըդ պիր գումպարա պուլմուշլար,

Վալթէր — գումարտա գազանաըգլարընը օրտայա աթար իսի։

Մէրդուման իւրի աշըդ տըշարը չըգըդ տըրա իւչինճի աշըդա կէլտիքտաէ, մումանիլէյֆ՝ Բարիդաէ մատրուճ պիր զապթի օլուպ, Մարի Բէննէօ՝ ատըլ պու աշըդընը սէվտիյինտաէն, մումանիլէյֆ՝ զապթի՝ կէչէն դըշ եվլէնտիքտաէ, Մարի Բէննէօ՝ քէտէրինտաէն նաշի քէնտիսինի խարտապկէթէ վիրուպ, ապոէնթ իշմէյէ վէ բատթ կէլէնի եվինէ գապտը իթմէյէ պաշլամըշ տըր։

Պատէհու Մարի Բէննէօնըն իգամէթ իթմէյի խանէնին գաբուճըտը Լագարի նամ շախս, Հաբիմիէր՝ վէ կապէթա մումախպիրլէրի թարաֆընտան բէք գիյատէ սըգըշատրըլըպ, իսթինթագ վէ իսթիճվապ օլունտուղը հաստպի իլէ ապուընը օ էնտատէ էրէյիճէ զայպ իթմիշ իսէտէ, պիր թէտավի խանէտէ պագըլըպ միտտավաթ օլունարագ, թէմամըյըտա էյիլէչիպ ապուը պաշընա կէլմիշ օլտուղունտան, մունքէմէտէ պէր վէչէնը աթի իֆատէ վէրմիշ տիր։

« Միսթէճիրիմ Մարի Բէննէօ, բէք հօլունտա պիր էօմր կէչիրմէքտաէ իսի, Մարտա օն ալթընտա ապշամ սաաթ օն պիր րատտէչէրինտաէ, մատտամ տը Մօնթիկ տէյէէք պիր ատէմ հօգարը չըգտը, մէրդումըն պօյը պէնիմ պօյընտա օլուպ պըյըգլարը վար ըտը, վէ վիճուտը տա պիրագ չիշմանճա իսի, հալ պու.քի հիչ տըրգ գաթի իթմէտիմ, պիր ագ սօնրա պիրի տահա հօգարը չըգըպ, օրտատա իգամէթ իսէն մէպուս Մ. Լագրընթէրի զաննի իթտիմ, մէկէը պիր աշճը իմիշ։

Բէյիս — գաթիլ ատապտա սաաթ քիչտա տըշարը չըգմըշ տըր։

Գաբուճը — սապահ սաաթ ալթընտա տըշարը չըգմըշ օլմալը տըր, պիրտա օ սաաթտա գաբուճ տայիմա ատրալըգ պուլունտուր։

Պու արա մաշնունըն վէքիլի միսիս Տրմանիճ, մէրգում գաբուճունըն իւք իսթինթագընտա՝ գըտտա պօյլու էսմէր պիր սաէմին, էքսէրսայ մատտամ տը Մօնթիկլէ (Մարի Բէննէօ) կէլտիկինի սէօյլէյիպ, չիմնի իսէ անընն սէօգիւնի իթմէտիկինի սէրմիյան իթմիշ տիր։

Պատէհու գաբուճընըն գարըսընտա չու սուրէթտէ կյրատտը սուտ օլունմուշ տըր։

Բէյիս.— Մատտամ տը Մօնթիկլէ չօգ սատտ կէլիրմի իսի, կէօրի՞ր մի իսինիզ։

Գարը.— Խայըր, հալընըզ միչ չթերիլէր կէլիր իսի, լարին Մարտա սէրիտտէ գըտտա պօյլու պիր սաէմ հօգարը չըգտըգընը. կէօրտիւմ, եէվմը ճինայէթտէ գօճատընն պանտա խատպէր վէրտիկի սաէմ պու տէտիկիմ սաէմէ պէնզէմէյօրտուտը, օ տահա ուզուն պօյլու իսի։

Միսիս Տրմանիճ — էօյլէ իսէ նիչին մատտամ Լագարիյէր (գաբուճընըն գարըսը) Մարտա ինրմիպիրտէ Միսթանթիդ՝ մարտա օն ալթընտա մատտամ տը Մօնթիկլին օտտասընտա չըգան սաէմին, Մարտա սէրիտտէ կէօրտիւկի սաէմ օլտուղունը սէօյլէմիշ.

Գարը — պէն պէօյլէ պիր շէյ սէօյլէմէմիտիմ հանուզ տըր,

Մարի Բէննէօնըն՝ մայէթինտէ աշճըլըգ խաէն մատտամ Թուլուզ տախի աթխաէնի իֆատտաթտէ պուլունմուշ տըր։

«Մատամըմ բէք աղըր պաշը պիր գատըն խոխ, եալընըզ ևքի այտան պէրի պօզուլմուշ ըտը... մատամ բէք գօրգատ օլուպ, խըրսըզլար իչին չօգ սադընըր վէ կիճելերի իւչ խատրէ լամպասը եանըդ պըրագտըրըր խոխ, պէն օն ևքի սէնէտէն պէրի մատամըն խըտմէթլինաէ խոխմ, Անէթ Կըրէմէրէ ատ օն սէօրա սէնէտէն պէրու եանընտա խոխ, Մատամ, մէրդումէնին դըշընա կնքահայը օլուպ, անը չօգ սէվէր խոխ, մատամըն եաբտըղը չէյլերի մէրդումէ դըշճըդտան սոդլամադ իչին, բէք զիյատէ տըդդաթ ու ևթինա օլունուբ խոխ, սօն վադըթլտրտա էվէ գըսա պօյլու պիր ատամ կէլմէյէ պաշլայըպ, Անէթ պու ատատնան չօգ գօրգույօրուտը, մէրդումէ Անէթ Կըրէմէրէ, կիւնիւն պիրինտէ պանա «մատամը պիր կիւն էօլտիւրճէքլէր տիր, զիրա հէր չէշիա ատամը գապուլ իտէյօր տէտի խոխ»։

Շու հալտէ մատամ Թուլուզ, մահուա էտմէր ատէմ հադդընտա մէֆհումը պիր մալիւմաթ վէրէմէտի։

Ձինայէթին պադը միւթէֆէրրի վէգտյին հադդընտա իճրայի չէհատէթ չադրըլան էշխասըն արգասը պէօյլէճճ ալընտըգտան սօնրա, սըրա՝ Փըրանձինինին ախլադ՝ վէ սէվապըգը ահվալի հադդընտա իճրայի չէհատէթ իտէն էշխասա կէլտպ, պիր տէմիր նօզ մի ֆէթթիշի օլան Մ. Վէլակիւն, Փըրանձինինին ըրզու էտէպ, վէ ախլագը հադդընտա բէք ֆէնա մալիւմաթ վէրմիչ օլտուղունտան, Փըրանձինի պուննա գարշը չէտիտէն բըրօթէսթօ իթմիչ տիր։

Պատէհու սըրա՝ մէչհուր կէյլերէ կէլիպ, մալիւմ օլտուղու վէչհիլէ, պու ատէմ Փըրանձինինին՝ տէօչէմէ իւղերինտէ կէյլեր իտմի, վէ դան լէքէլի դօչադլարը պըրագարադ, ճինայէթէ զիյ մէտխալ կէօսթէրմէք իսթէմիյի կէյլեր տիր։

Պու տախի Փըրանձինինին սէվապըգը ահվալինի բէք ֆէնտա թարիֆ իտուպ, իչպու մուհաքէմէնին թարիֆինէ պաշլատըղըմըզ ղէման, մուխթասարճա պէյտն իթտիյիմիզ Նաբօլիտէքի սըրգաթ վէ սայըրէ կիպի սուլի հալլէրինի արզու իֆատէ էյլէմիշ տիր։

Շահիտլերտէն Մարքէթթի նամ գարը գօճալարա սըրա կէլտիքտէ, Մ. Մարքէթթի՝ պիր թագըմ պէյանաթտէն սօնրա, մարա օն պէշտէ Փըրանձինինին քէնտիսինտէն օն ֆըրանգ էօսիւնճ իսթէմիյինի, վէ իրթէսի կիւնի իչ պին ֆըրանգ վէրմէք վատինտէ պուլունտուղունը պէյտն իթմիշ տիր։

Րէյիս — Փըրանձինի իսթինթագընտա պիր արա տէմիշ քի, մարա օն ալթըտան օն էէտինճի կիճէսինին պիր դըսմընը սիզին խանէնիզտէ կէչիրմիշ տիր, սահիհ մի՞ տիր։

Մարքէթթի — քեամիլէն հանըշ տըր,

Փըրանձինի — պու չահիտին պանա օն ֆրանգ պօրճու վար... պիր ադչամ թէաթրօ՝ բարասընը պէն վէրտիմ...

Մարքէթթի — թէաթրօ բարամը վէրմէտիքտէն մատէ, քէնտիսի իլէ թէաթրօյա կիթտիյիմտէ՝ պէն քէնտիսինին թէաթրօ բարասընը վէրմիշիմ տիր, էվէլ լօգանթա բարասընը տախի թէտիյէ իթմիշ իտիմ։

Փըրանձինի — լօգանթաճըյա սէօյլէթտինիզը,

Մարքէթթի — բէք ալա մուվաֆագաթ իտէրիմ,

Փըրանձինի — միւսիւ Մարքէթթի տէլի տիր (Սամիւէլ կիւլերէրը),

Մարքեթթի — պիր կիւն փըրանձինի պանա մեք-
թուպլար կէօսթերիպ, պու մեքթուպլարը օթել գօն-
թինանթալտա թանըըըը Ս.մերիկալը կէնճ պիր ղըզ
քէնախինէ եազմագտայըմըշ, պանա չօղ տէֆա «գու-
մար եվիմի սէօնախուրսի, էկեր էվլէնմէզսէմ՝ գումար
պէնի տահա զիյատէ եըգտաճագ տըր, նըշանլըմա կիտիպ
գավուշմագ իչին չիմսի պանա իչի պին փըրանգ լաղըմ
տըր» տէսի։

Միւսիւ Մարքեթթինին կէնճ վէ էսմէր գադըսը
տախի չէօյլէճէ պէյանը չահատէթ իթմիշ տիր։

«Մարա օն ալթըտա փըրանձինի՝ գօճամըն էվտէ
օլմատըգընը պիլէրէք էվէ կէլսի, բէք թէլաշը կէօշիւ-
նիյօրսուտը... ախպաբիչէ «աշ սէօյլէյէյիմ... էյի սէօյ-
լէյէյիմ» տէյօրսուտը. միւճէվհէրաթըմ օլսուպ օլմատը-
գընը սիւալ իտուպ, քէնտի օտամը քէնախինէ կէօս-
թէրմէմի բէճա իթտի, պէնտէ իտաթըմտան պիր չէյ
կէչիրմէյիպ կէօսթէրտիմ, պատէհու աշաղա էնտի,
ատնրտա եինէ անիտէ հօգտարը չըգըպ ագճէ ճըղտանընը
ղայպ իթտիյինի սէօյլէտի, պիր բարատը օլմատըգընը
կէօսթէրմէք իչին էօնիւմտէ սօյուննտը, պէնտէն օն ալ-
թը փըրանգ էօտիւնճ իտաթէտի իսէ տէ վէրմէտիմ, իտաս-
թա պիր տօսթունը կէօրմէք իչին Սէնթ-ուանա կիլի-
մէք իտաթէտիյինի սէօյլէտի։

Րէյիս — պունլարա պիր տէյէճէյին վար մը՞ փըրանձինի,

Փըրանձինի — (սըգըլարագ) սէօյլէյէճէք պիր
չէյիմ հօգ տըր, պու սէօյլէնէն սէօպլերտէ հալան տա
վար, սաքհ տէ վար... պէն՝ միւճէվհէրլերինի կէօրէյիմ
տէմէտիմ, իհթիմալ քի՝ գօճատընըն պանա պօրճը օլ-

տուղու օն ալթը փըրանգը մատամ Մարքեթթիտէն
թալեպ իթտիմ. պէն մերգուժէյ պիր զիյարեթ իչին
կիթմիշ իտիմ, պիրլատասա զիյարեթ... պիր իլթիֆաթ
վիզիթտասը իչին...

Տիկէր պագը չահիտլեր տախի իսթիճվապ օլունուպ,
պունլարտան պիրի՝ Փըրանձինինին պիր տավասը օլ-
տուղունտան, Մարա օն ալթըտա կէրեք քէնախինտէն
վէ կէրեք բէտերինտէն էօտիւնճ բարա իսթէյիպ ալ-
տըղընը պէյան իթտիքտէ, Փըրանձինինին —սահիհ տիր
տէմէտի ի՞զերինէ,

Րէյիս (Մաշնունա) — պիր տավան մը վար,

Փըրանձինի — էվէթ,

Րէյիս — նէրէտէ՞,

Փըրանձինի — Հինտիսթանտա. (Սամիուն պէյինն-
տէ կիւլիւմսէյիշէր),

Փըրանձինի Մարա օն ալթըտա սայըը պիր իչի քի-
շիտէն տահա էօտիւնճ իսթէտիյի՝ շահիտլեր թարաֆըն-
տան պէյան իտիլտիյինտէ,

Րէյիս (Փըրանձինիյէ) — Մարա օն ալթըտա նիչի՞ն
ագչէյէ պու գատար լուզումըն օլմուշ,

Փըրանձինի — էօյլէ պիր ֆիքը իտի... թէտթ-
բօյատտա կիտէճէքտիմ...

Րէյիս. — էյ սագլը օլան բարաքարըն...

Բըրանձինի — (կիւլերէք) անլերի հարճամագ իս-
թէմէյօրսուտըմ։

Պատէհու Փըրանձինինին բուչագ սաթըն ,ալտըղը
բըչագճըլար իճրայի չէհատէթ իտուպ անլերին էրնէսթ
բրէվօսթ նամ պիր ատէմ։

— Մարա օնտա Փըրանձինինին պիր բըչագ սա-

թըն ալմագ իչին տիւքքեանըմա կէլտիքաէ, մէզքիւր բըչաղը իքի պուչուդ ֆըրանգա մէրգումա սաթըմ, պու բըչագ պիր գասապ բըչաղը իտի, օտուն քէսմէք իչին պէնտէն պիր բըչագ իսթէմիչ իտի — տէյինճէ, ֆըրանձինի տիւչարը թէլաշ ու հէյէճան օլուպ, վէ սապ սարը քէսիլերէք,

— Եալան սըը, եալան սէօյլէյօր — տէմէսի իւզէրինէ. Րէյիս՝ մէրգումա բըչագճը իլէ Ֆըրանձինինին՝ իսչխինթագտա միւվաճէհէթին վէրտիքլերի իֆտաաթը գըրտաթ իթտիրաչինտաէ, Ֆըրանձինի, — ալճ իտէրսինիզ Րէյիս էֆէնտի. պու չահիտ պէնի բալթօմա թանըմըշ սըը, պիւթիւն պու չահիտլէր եանըլըյօրլար — տէտի։

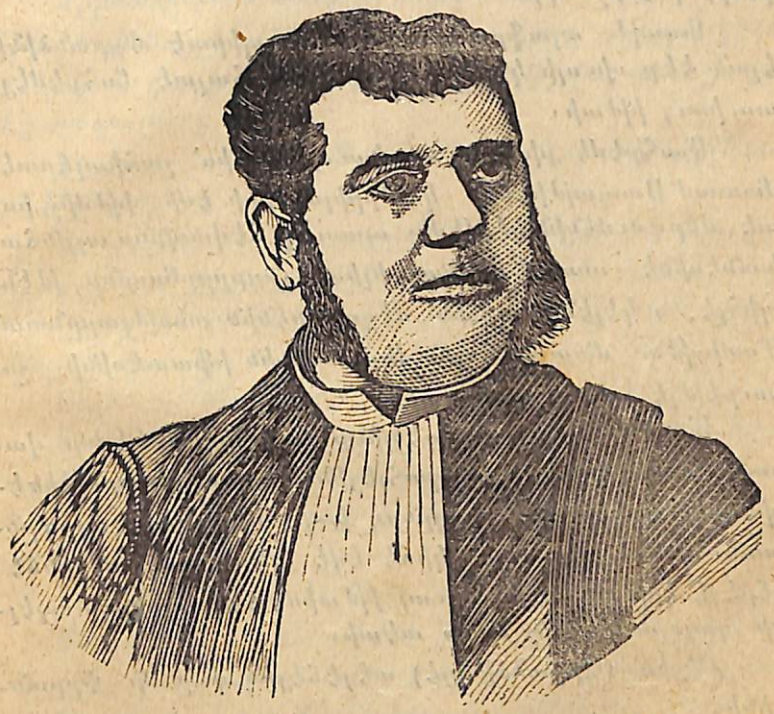
Նէհայէթ պիր բէրուքէր, Ֆըրանձինինին՝ տիւքքեանընա կէլիպ սաթէճ պիր սագալ ալմագ իսթէճիչինի, վէ սօնրա քէնտիսինի թանըտըղընտան, սագալը ալմագսըզըն պըրագըպ կիթտիչինի պէյան իթմիշ տիր։

Պէօյլէճէ պու նէվի չահիտլէրին աախի իֆտաաթընըն արգասը ալընըպ պիթմիշ տիր։

Պու արա ալաֆըրանգա սաաթ ալթըյա կէլմիշ օլտուղունտան, Յուլիս օն պիրինճի կիւնքի մուհաքէմէյէ պու սուրէթլէ խիթամ վէրիլիպ, երթէսի կիւնի թէքրար տէվամ օլունաճաղընա գարար վէրիլմիշ տիր։

ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻ ՄՈՒՀԱՔԷՄԷՆԻՆ ՏԷՎԱՄԸ

Ալաֆըրանգա յուլիսին օն իքինճի կիւնի մուհաքէմէյէ տէվամ օլունուպ, իշպու տէօրտիւնճի մուհաքէմէ, Ֆըրանձինիյէ վէնհուս վէ մուճիպի մուսիպէթ պիր մու-

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻՆ ԱՎՕԳԱԹԸ ՄԻՒՍԻՒ ՏԷՄԱՆԺ

հաքէմէ օլմուշ սըը, պու խապտա՝ քէնտի գուվվէթու տէպաթընա կիւվվէնիր իքէն, օ կիւնի հէր թարաֆտան քէնտիսի սըղընըրսըն, վէ գապահաթընը մէյտանէ գօյան գավի տէլիլլէր մուվաճէհէսինտաէ՝ գուվվէթու

ճէսալէթաէն սիւշմիւշ սիր, ճանիյի մէրդում՝ հէրնէ գառար — պիլմէմ... պու իշաէն խապէրիմ եօք... եալան սըր — սէօյլէյօր իսի իսէ աե, սէսի՝ գալպինաէքի ալթխսալթվիյինի պէլի էթմէքաե, վէ նիշիս տայիմա ըէնկ ըէնկ օլմազտայըրը, էվէլ տայիմա կիւշ խմաէը իքէն, սրթըգ պու կիւլխմաէյիշ պիր տահա կէօրիւլմէմիշ սիր։

Սաաթ ալաֆրանգա թամ օն պիրաե Փըրանձինի՝ էլան էէք սիւսլի կիյինմիշ օլտուղու հալաե մահքէմէյե տուխուլ էթմսի։

Մահքէմէ քիւշատ օլունուպ, Րէյխա՝ շահիտալէրաէն մառամ Սապաթիէյին կէթիրիվմէսինի էմր էթմիշ իսէ աե, մէրդումէնին կէվմէմիշ օլտուղը ճէվապրնը ալընճա, խանէսինէ տառամ կէօնաէրիվիպ չըպըրըվմասրնը թէնպիհէ, օ կէյէնե աէյին՝ մէզպուրէնին տօսթլարընտան Մօսխթա մառամ Բօլին Սալինեինին ինֆառէսինի, չու սուրէթէյ ախպ էյյէմիշ սիր։

Մառամ Բօլին — պէօյիւք բէրհիպին նէվմը վառաթընտա (մինջինք) տապահէյին Մառամ Սապաթիէէնին էվինե կիթսիմ, հալընըգ իսի, մէրդումէ՝ աշըգընտան պահս իյէ «պու կիճճ էվէ կէվմէսի» աէյինճէ, նէրէյէ կիթսի աէյու սուալ էթսիմ, ճէվապընտա «պէյքի պալըյա կիթմիշ սիր» աէսի։

Րէյխա (Փըրանձինիյէ) աէյէճէյին վաՓր մը Փըրանձինի,

Փըրանձինի — հիչ պիր աէյէճէյիմ հօգ սըր։

Րէյխա — (մառամ Սալինեիէ) օ վագըթտան պէրի մառամ Սապաթիէ՝ Փըրանձինինին Մարա օն ալթընճը ազչամը՝ հանի օն նէսինճի կէճէսի կէվմէմէսի հագպընտա սիպէ նէ՞ աէօյլէմիշ սիր,

Մառամ Բօլին — հիչ պիր չէյ աէօյլէմէսի, պէն էհէմմիյէթի վէրիպ աե մառամ Սապաթիէյէ սօրմամըշըմ սըր։

Պու արա մառամ Սապաթիէ մահքէմէյէ տուխուլ իառուպ, մէզպուրէյի կէօրմէք իչին հէր քէս այաղա գալգմըշ սըր։

Փըրանձինինին տօսթը, մէրդում մառամ Սապաթիէ, էլլի հաչընտա վիճառալը պիր գարը օլուպ, կէօրիհնիչաե վագթընտա բէք կիւչէլ իմիշ իսէաե, չիմտի քէք պօզուլմուշ սըր։

Րէյխա — (մառամ Սապաթիէյէ) Փըրանձինիյի նասրլ թանըրընըգ,

Սապաթիէ — պիր ազչամ իչիմի պիթիրիպ տըշարը չըգարըգմտա Փըրանձինիյէ բաթթ կէլտիմ, պանա բէք հագըշըգը կէօրինտի, իչթէ մինտասիպէթիմիզին պաշլանկընճ պու սրը։

Րէյխա — նէ՞ վագըթ,

Սապաթիէ — պիր սէնէ գառար վար սրը, պիր վագըթ սոնրա կէլտի էվիմառ իգամէթ էթտի, կէօրտիմ քի, տիրայէթլի, սէվիմլի վէ հիւանէառար պիր չօճուգ սրը,

Րէյխա — նասրլ կէչինիր խի,

Սապաթիէ — քէնտիսինի գօլլայան տօսթլարը վար խի, հէր թարաֆտա քէնտիսի իչինէ իշ արամագտա խիչլէր, նէ չարէ քի ֆէնէկ հարարմ էթմէյիպ մինտասիպ պիր իշ պուլունմառտը,

Րէյխա — կէչմիշ իչինէ բարառը վաՓր մը խի,

Սապաթիէ — իւք ազըգ բէք թէքնիֆսիզ օլմառաղընմըգտան, պու հօչտա տուալլէր էթմէգ իտիմ, լաքին վագըթ վագըթ քէնտիսինէ հարարմ իտեր իտիմ,

Փըրանձինի մաշուդեսինին իֆաաեսի ալընաըղը ղեման սաբ սարը քեսիվիշ օլուպ, կեօղլերինի ահ սըզ սըզ եուսար՝ վե պըյըգլարընը ըսըրըր իսի։

Րեյիս — մաաամ Անթօանեթ Սապաթիե սիղե բարա վերիր մի իսի,

Փըրանձինի — (պիր աղ թերխաաիւաաեն սօնրա) եվեթ, եվեթ,

Րեյիս — (մաաամ Սապաթիեյե), սիղինլե էյի մի իսի.

Սապաթիե — էյի, բեք էյի իսի, պիր սինեկ պիլե էօլսիւ ըմեզ իսի։

Րեյիս — հիչ տրշարաա գալընըմըյընը։

Սապաթիե — թօբու թօբու իքի տեֆա վուդու պուլընուշ տըր, պիր քերրե մարա տօգուղաա կիճե տօսթլարըա վագրթի կեչիրեճեյինի խապեր վերմիշ տիր։

Րեյիս — (Փըրանձինիյե) մարա տօգուղաա կիճե տրշարաա գալընըմըզ մը։

Փըրանճինի — օ կիճե տեյիլ, պաշգա պիր կիճե տօսթլար կանընա կիմսիսի իսե տե, մաաամ Սապաթիենին տեսիյի Մ. Սիմոնյար տեյիլ իսի։

Րեյիս — (մաաամ Սապաթիեյե) սան վագրթլարաա փըրանձինի ագչեսիզ վե բուպաըզ տեյիլ մի իսի։

Սապաթիե — հայըր, լաքին պիր իշ պուլմադ իչին փըրանձինի ահըզկինն բուպայա միւհթաճ օլուդուսունան, պիր թերզիյե եաբաըրաըղը բուպանըն բարաընը պեն վերմեմ։

Րեյիս (Սապաթիեյե) — մարաըն ծնալթընճը ագչանմը սիղինլե փըրանձինի արաընաա նե կեչակինի Աաուլաա ըրթեֆեն հեքեայե խոնիշ։

Սապաթիե — մարաըն ան ալթընճը ագչամը փըրանձինի կելիպ, թեաթրը Ֆըրանսեսե (ֆրանսիլօն) օյունը իչին պիլեթիմ օլուպ օրնաաըղընը սուալ էթտի, պիլեթիմ օրնաաըղընը պեյան իթտիյամե, օ ագչամ կիտիպ ահպապարըա վագրթի կեչիրեճեյինի պեյան իթտի, վե սաաթ ալթընա եանընտան այրըլըր կիթտի, քենտիսինի պիր սահա էրթեսի կիտնի սաաթ իքիսե կեօրտիւ։

Րեյիս — Էվե կելմեսինի իչին վեսվեսե իթտինիշ մի։

Սապաթիե — խայըր, տերին պիր ուչդու չեքտիմ։

Րեյիս — Փըրանձինիսեն գըսգանճլըգ հըսս իսիր մի իտինիշ։

Սապաթիե — խայըր, քենտիսինի գըսգանմադա ասլա սեպեպինեթ վերմեմիշ տիր, քենտիսինե էմնիյեթիմ պերքեմալ իսի։

Րեյիս — լաքին քենտիսինե կելեն մուհապեթ նասիհեթլերի սիղե կեօսթերիր իսի. տեյիլ մի։

Սապաթիե — եվեթ, լաքին կենճ օլսուղունան, թապիյի պու չեյ վուդու պուլսաճադը. . . հալպուքի պեն գըսգանճ գարը տեյիլ իմ։

Մաաամ Սապաթիե, Փըրանձինիյի պիր սահա մարըն ան սեքիզինե սաաթ իքիսե կեօրտիւյինի, վե մաղազասընա կելիպ օ կիճե տօսթլարըա վե միսիս Մարքերթի իչե վագրթի կեչիրտիյինի, վե պիր պալթայա տահի կիթտիյինի սեօյլետիյինի պեյան իթտի։

Րեյիս — Փըրանձինի՛, մաշուդենիզե նի՞չին պու կղաահարը վերմիշսինիզ տիր։

Փըրանձինի — զանընըմաա եանըլըյօր։

Սապաթիե — պատեհա պիրլիքտե Ֆերնանտոճանը

պաղլանէսինէ կիթաիք, սասթ օն պիրտէ էվէ տէօնաիւք, Փըրանձինի պիր դանաբէնին իւղէրինէ սէրիլի վէրտի, պէն տէ կիճէ թօալէթիմի վէրմէյէ հազըրլաներյօրուառւմ, կէօրտիւմ քի Փրանձինի աղլայօր, եանընա կիթաիմ, «նէ՞ն վար տըր, խասթա մընըն» տէտիմ. — խայըր խասթա տէյիլմի, լաքին պու կիճէ գան կէօրտիւմ, պու կիճէ պիր գարը եանընատա օլտուղումի էսնատէ պիրի կէլիպ գաբույը վուրտու, գարը տախի պանա «գալգ սաղլան» տէյիպ. պէնի պիր ռօլապատա սաղլատը. մէղքիւր ռօլապատան՝ մէրգումէ գարընըն գաթլ օլտուղունը կէօրտիւմ — տէմէսի իլէ, ճարիյէնիզ տախի — լաքին սէն հիչ պիր ֆէնալըգ իթմէտին մի՛ եէմին խաէրմիսին — տէտիյիմտէ — էվէթ եէմին խաէրիմ — տէտի — էօյլէ խսէ կէլ եաթ — տէտիմ կէլտի, վէ չոճուգ կիպի ույուտը,

Փըրանձինի — մատամ Մապաթիէ եանըզ սէօյլէյօր, եէմին խաէրիմ,

Րէյիս — մատամ պու հիքեայէյի սի՛զ մի ույուտուրսույօրսունըզ,

Մապաթիէ — եէմին խաէրիմ քի քէնտիսի պանա պէօյլէ սէօյլէտի, պունը պանա սէօյլէմէսինի իսթէմէզ խտիմ . . . քէնտիսինի գապահաթը զանն իթմէյօրուառւմ. էրթէսի կիւնի Փըրանձինի ճինայէթի պիր կապէթատա օգուտուղունատա ալթուսթ օլաըզունատան, պէնտէ չիւսդհ իթմէյէ պաշլայըպ, «Հանըի, օլմայաքի գապահաթը սէն օլատըն» տէտիյիմտէ, «խայը՛ր տէյի՞ միսին . . . վալիտէյին պաշը իւղէրինէ եէմին խաէրիմ քի, գապահաթը պէն տէյիլիմ. սէն տիվանէ սինն» ճէվապընը վէրտիքտէն սոնրա, Մարսիլեայա կիթմէք խտիմ պէյան իթտի, բարասը օլմատըղընատան միւճէվէհերաթըմտան պէրինի էմանէթ սանտըղընա կէօթիւրմէք իւզրէ քէնտիսինէ վէրտիմ, գըրդ Փրանդ ալմըշ խտի:

Րէյիս — նիչի՞ն կիթմէք իսթէյօրուառ:

Մապաթիէ — Մօնթէֆնեը սօգաղընատաքի ճինայէթէ գիյմէտխալ կէօրիւնմէքտէն գօրգույօր խտի, գիրա մատամ տը Մօնթէյլին (Մարի Րէնեօ) եանընատա իքի գարթի վիղիթ պըրագմըշ խիշ:

Րէյիս— Մարա օն սէքիզինին ագշամըսը նէ՞րէյէ կիտիպ թատամ իթտինիզ:

Մապաթիէ — Տօֆէն սօգաղընա:

Րէյիս — Թատամ վէ արապա բարասընը սի՛զ մի վէրտինիզ:

Մապաթիէ — էվէթ էֆէնիմ:

Րէյիս — Լիօն սթատիյօնունա պիրլիքտէ մի կիթտինիզ,

Մապաթիէ — խայըր, օղրայաճաղը եէրլէրի օրտուղունատան, պէն հալընըզ կիթտիմ, վէ քէնտիսինի օրատատա պուլատում,

Րէյիս — նիչի՞ն Մարսիլեայա կիտուպատա պաշդա եէրէ կիթմէյօր խտի,

Մապաթիէ — չիւնքի Մարսիլեատա պիր ահպապը վար ըմըշ, պիր ալ վագըթ սոնրա եինէ կէլէճէք խտի,

Րէյիս — Մարսիլեատատն Փըրանձինիտէն պիր մէքթուպ իլէ պիր թէլէկրաֆ ալտընըզ մը,

Մապաթիէ — էվէթ,

Րէյիս — Պունլարատա Փըրանձինի, քէնտիսինին լօնտրատատա պուլունմատըղընը չավ իթմէնիզի սիզէ թէն-

պին խակյօրուաը, սիզ աէ էօյլէ եաբաշնըզ տէյլ՛մի։

Սապաթիէ — պիլմէմէղլիյիմաէն,

Բէյիս — հաքիմլէրի ալտաթմաղա չալըշաշնըզ. . . ճինայէթ կիճէսի Փըրանձինինին սիզին էվաէ եաթաըղնը անլէրէ թէէմին լիթաինիզ... սիզի թէվկըֆ լիթմէյէ մէճպուրլույէթ հասըլ օլմուշ... սոնրա իչի օլաուղու կիպի հիքմայէ լիթմիչինինիզ, Մարա եիրմի պէշաէ Միւսլաննիթիգէ նէ՞ եազաշնըզ,

Սապաթիէ — Ատիյէ մէմուրլինինի ալտաթոըղմը թանըտըմ. ադըմ պաշըմաան կիթմիշ իսի,

Բէյիս — (մէքթուպը օղուաուդաան սոնրա) պու մէքթուպը սիզ քէնաինիզ մի Միւսլաննիթիգէ կէօթիւրմիշլինիզ,

Սապաթիէ — էվէթ էֆէնտիմ, վիճաանըմ պէօյլէ եաբաբըըյօրուաը, էրթէսի կիւնի Միւսլաննիթիգէ կիթտիմ, վէ Մարի Բէնեօնըն միւճէվհէրլէրի՝ Փըրանձինինին վէրտիկի դարըլտը եէտինաէ պուլունաուղունը իչիթտիկիմաէ, հեր չէյի թէմամըյըլա իդրարու իֆուաէ իթտիմ,

Բէյիս — Փըրանձինինին սանաըղընտա պիր բըչաղ կէօրտիւնիւզ մի՞

Սապաթէ — էվէթ, կիւղել պիր ավ բըչաղը կէօրտիմ։

Բէյիս՝ Փըրանձինի իլէ մաչուդէսինին էռնայի իաթինթաղլարաա վագը օլան միւճէվհէրլէրինի հավի ղապթնամէյի գըրտաթ իթտուրուի քի, պէր վէչհի ադի պիր,

... Մաաամ Սապաթիէ, Փըրանձինիյէ պիր նազար ադի իաէրէք՝ պիր սէտայի միւթէզարուրանէ իլէ ադիաէքի քէլամլարը սէօյլէտի։

— Էյի պիլիւսին Հանըի, քի (մինինքին) չալըշնպիճ ադչամը՝ նանի բէնճէմպիճ կիճէսի, պէնիմ խանէմտէ եաթմաաըն... պէն աէնի գապահաթը զանն իթմէք իսթէմէխիմտէն, հագըգաթը հալի աէրագաթ սէօյլէմէիմ... Ալլահ աշգընա օլսուն, էկէր պի սուչ իսէն սէօյլէ, նէրէ՞տ եաթաըն, գերա պունընըա քէնաինի թէպրիյէ իթտիրէպիլէճէքսին։

Փըրանձինի — նէ՞ իսթէբսին քի սէօյլէյիմ, օ կիճէ սէնինլէ վագըթ կէչիրտիմ, նիչին իսթէյօրսուն քի պանա եալան սէօյլէթտիրէսին...

Սապաթիէ — պիլա քիա իսթէրիմ՝ քի հագըգաթը հալի սէօյլէյէսին, հայտէ Հանըի, էյիճէ եիւգիւմէ պագ, եիւգիւնի չէվիրմէ... պիլիւսին քի ադչարըտա գալընը...

Փըրանձինի — խայըը,

Սապաթիէ — պէօյլէ սէօյլէմէյէ ճէսարէթ իսիյօրմուսուն,

Փըրանձինի — էվէթ,

Սապաթիէ — պունը պէնիմ էօնիւմտէ իտաաա իսէմէզսին... տօղրու սէօյլէ... տիւչհուն, պու իշտէ պէնիմ նամուսում՝ բայիմալ օլույօր։

Փըրանձինի — հագըգաթը հալի սէօյլէտիմ,

Սապաթիէ — ադընը պաշընա տէվչիր. պիր տահմարար իթմէքդիյին մուհալ տըը, եիւգիւմէ պագ, նիչին եիւգիւմէ պագմայօրսուն։

Պու արա Փըրանձինի ադըմայա պաշլար, վէ մաաամ Սապաթիէ տաիսի միւթէսիր պիր հալ իլէ սէօզիւնէ տէվամ իսէր.

—կիճէ ադչարտա գալընըզն սահիհ տիր, նիչհուն

պու նօգթայը կիզլէյօրսուն, գապահաթը սէնսին տէ-
յու լինանըրաճադըն . . . . լաքին պէն իսթէրիմ քի
սուչսըզլըղըն թէպէյիւն իթսին. սէնի գապահաթը
զանն իթմէք իսթէմէմ . . . սէն էյի իսին, թաթը վէ
հալիմ պիր առէմ իսին. պիր սինէյէ պիւլէ ֆէնալըդ իթ-
մէզ իսին, չօճուգլարը էօբէր սէվէր իսին. օ քիւչիւ-
ճէք գըզճըղազը նաՙըլ դաթլ իթսին. խայըր, եալան
ըր . . . . պու օլուր չէյ տէյիլ տիր, լաքին պիսուչ-
լուղունը իսպաթ իթմէք լազըմ ըր, սէօյլէ օ կիճէ
նէրէՙտէ իսին, բէճա իտէրիմ, Ալլահ աշգընա օլսուն:

Փըրանձինի — խապէրիմ եօգ, կէլտիմ դանաբէ
իւղէրինէ եաթըմ:

Սապաթիէ — (միջինքին) բէնճէնմիշ կիւնիւ սա-
աթ իբի բատտէլէրինտէ մազազամա կէլիպ պէնի պուլ-
տուղունտա, պանա հիքեայէ իթթիբիլէրինի ունութը-
յօրմուսը՞ն, նէրէտէ եաթըրզընը սօրմազա վազթիմ
օլմատը, էնայի թատտուտա պանա նազլ իթսին, Ամերի-
գալըլար իլէ պալօտա իտիշսին, ազշամ ճանպազտան
ավտէթինտէ պանա պիր սըրր պէյան իթթիյին խաթ-
րը՞նտա մը սըր . . . պու հիքեայէն տէհշէթլի պիր
չէյ իտի. վէ լաքին պէն սէնի գապահաթը զանն իթ-
մէյօրուսըմ . . .

Փըրանձինի — պէն տանա պիր չէյ սէօյլէմէմիմ:

Սապաթիէ — Էվվէթ, սէօյլէտին, տանըրսըն գա-
նաբէնին իւղէրինտէ ուզանըզ եաթըրզըն հէնուզ կէօ-
ղիւմին էօնիւնտէ տիր, աղլամայա պաշլատըն, իւբ տէ-
ֆա օլարագ պանա մատտամ տը Մօնթիլին (Մարի Րէ-
նեօ) լազըրտըրընը իտուպ տէսինքի, Շանզ Էլիզէտէ
արտապատընտա մէրդումէյ բատթ կէլտին, բէբ էյի պիր

գըզ իտի. վէ սէնին զայէթլէ սէվտիյին պիր գարըյա
պէնզէր իտի, տէտինքի, մարտ ծն ալթը կիճէսինի մէզ-
պուրէնին խանէսինտէ կէչիրմիշսին, սապահըն սաաթ
իւչ բատտէլէրինտէ իւչ տէֆա գարու վուրուլուպ, մեր-
գումէ գարը սանա «գօրգուսյօրըմ սազլան կէօրմէսին-
լէր աէնի, չարգընըն պիրի տիր բարա իչին կէլիյօր» տէ-
միշ, պատէհու սէնին պանա հիքեայէ իթթիյինէ կէօրէ,
մէրգումէ գարը բըրթըլարընը սանա աթմըշ, վէ սէն
մէրգումէնին թա օտասը գարշըսընտա պուլունան պիր
տօլապա կիրմիշսին, իբի տատմըն այագ սէսինի իչիթ-
միշսին, վէ սապահ սաաթ ալթըյա գատար մէզքիւր
տօլապատա գալմըշսընը . . . « պու գարըյա նիչի՞ն իմ-
տատ իթմէյէ գօշմատընը» տէյու սանա սուալ իթթիյիմ-
տէ. սանա մէրգումէնին «սագլան վէ եէրինտէն գըմըլ-
տանմա» տէթիյինի պանա ճէվապէն պէյան իթթին,
ֆագաթ պու հիքեայէ պանա սահիհ կէօրիւնմէթիյին-
տէն, իբի աղըզ հիչ էհէմմիյէթ վէրմէտիմ . . . աղա-
յըշլարըն թատճիւպիմի մուճիպ օլտու, լաքին սօնրա
եաթըպ բահաթճա ույտուտուղունը կէօրիւնճէ չիւպհէ-
լէրիմ մահվ օլտու . . .

Փըրանձինի — պէն տանա պէօյլէ պիր չէյ նազլ
իթմէմիշիմ տիր.

Սապաթիէ — տէմէք ույտուրըյօ՞րմուսըմ. . .

Փըրանձինի — պիլմէյօրում . . .

Սապաթիէ — նասը՞լ, պիլմէյօրմո՞ւսըն, պիր ատամ
պէօյլէ պիր հիքեայէ նազլ իտէր իսէ էլպէթտէ անը
պիլիր . . . սէնի իթհամ իթմէյէ հիչ պիր սէպէպիմ
եօք տըր, հաթթա սէնի վիւտաֆատ իթմէք իսթէրիմ,
չիմտի պէնի պիր եալանճը եէրինէ՞ մի գօյմազ իսթէ-
յօրսուն,

Փըրանձինի — պէն պուռնը տիմէք խոթէմէյօրում.

Սապաթիէ — էրթէսի ճուման սապահասը սօգագ-տա եւ.քսէք սէս իլէ ճինայէթին հավատիսի սէօյլէնտիգտէ, «պու պէնի տիւչարը հէյէճան խոյօր, զավալը Մարի նէ էյի գարը խոի» տէտին, սօնրա կիւնտիւզին կէլիպ «մէրգումէ գարընըն ևանընաա գարթը վիղիթլէրին գալարդը կչին Պուլվարտաքի տօսթլարընը, Բարիզտէն սավուշըպ կիթմէմի նահիհաթ խոյօրլար» տէտիյինտէ, պէն տաիսի օղման էյիճէ եւ.զիւնէ պագարմ, վէ սանա «օլմայա քի ճինայէթ.քտար պէն օլասըն» տէտիմ. պանա թէէմինաթը թամմէ իլէ ճէվապ վէրտիյինտէն, պէնտէ ևանըլտըղմա գանի օլաում...

Փըրանձինի — էվէթ, ճինայէթտէ ասլա մէհաալիմ եօգ տըր,

Սապաթիէ — էօյլէ խէ սագալընը նիչին քէտիրտին, սանտըղընտաքի բըչագ նէ խոի...

Փըրանձինի — պիւթիւն պու չէյլէր ևանըլըչ տըր... պէն հիչ պիր ֆէնալըգ իթմէտիմ։

Սապաթիէ — նիչին հագըգաթի հալի ինքնար խոյօրսուն, պէն իչի թէքմիլ սէօյլէյօրում, պանա մուխալիֆ վէ միւպային սէօյլէյճէք էնըրտէ, պըրագ քի սէնին պիտուչըղունա ինանայըմ։... պիւթիւն պու չէյլէրի թէէիւֆը ադիմէ սէօյլէյօրում... սէն պէնի եալանճը կէօսթէրմէք խոթէյօրսուն, պէն քի սանա չօգ էյլիք վէ ֆէտաքնարըղդ իթմիչիմ... տօղրույը սէօյլէ, պիլա մէնֆաաթ սէնի եէտի այ սէվտիմ, սէնի իչին հէր ֆէտաքնարըղդը տէրիւհտէ իթտիմ, սէն իսէ պէնի եալանճըղըդա իթհամ խոյօրսուն, Հանրի՛, ըէճա խոէրիմ

հագըգաթը հալի սէօյլէ.... սէնին գապահաթը օլտուղունա պէն ինանատամ... էկէր սահիհէն պիտուչ իսէն, քէնտինի թէպրիյէ էյլէ.... սէօյլէ օ կիճէյի նէ.րէտէ կէչիրտին, սէօյլէ վալիտէյնին տչգընա, սէօյլէ տիյօրում...

Փըրանձինի պիրազ աղլատըգտան սօնրա հիտտէթլէ մատամ Սապաթիէյնին եիւզիւնէ պագար, վէ գուրու պիր թարզտա — պու իչտէ պէնիմ մէհալիմ եօգ տըր — սէօզիւնի թէէքրար իտէր։

Րէյիս Փըրանձինինին ևանագլարընտան աչագա կէօզ եաշլարը ագարըղընը կէօրէրէք մէրգումա խոթապէն.

— Փըրանձինի՛ ադլայօրմո՞սըն — տէտի.

Փըրանձինի — էվէթ, պիրա պիչարէ վալիտէյին լագըրտըսը օլտու... լաքին պէն պիտուչըմ...

Րէյիս — գանլը եաշլար տէօքմէլի իտին. (մատամ Սապաթիէյէ) Փըրանձինի պու կիւն իտտաա իտյօր քի, մարտըն օն ալթընճը ագշամը, ևանի օն եէտինճի կիճէսի սիղին էվէ կէլմիչ, էվէ կէլտիյինի տուլտուռնուղ մը։

Սապաթիէ — խայըր։

Րէյիս — մատամ տը Մօնթիյլի թանըր մը խոնիղ։

Սապաթիէ — խայըր։

Րէյիս — լաքին մէրգումէնին խանէսինտէ պիր տիվար տօլապը պուլունտուղունը պիլիյօր իտինիղ, (Փըրանձինիյէ) էկէր սիղ սէօյլէմէմիչ օլսանըղ, մաշուդէնիղ մատամ տը Մօնթիյլին խանէսի գարուսը ևանընաա պիր տօլապ օլտուղունը մատամ Սապաթիէ նամըալ պիլէճէք տիր։

Փըրանձինի — (սար սարը քէսիլէրէք վէ բէրէլէ-

յերեք) պիլմէյօրում . . . պիլմէյօրում . . . պու իշտէ պէնիմ առա մէտխալիմ եօգ ըը . . . . պէն պիր չէյ սէօյլէմէմիշիմ տիր . . . . մաատամ Սապաթիէնին պու հիքայէսի քեամիլէն եանլըշ ըը։

Սապաթիէ — իրթիատատէ փըրանձինէյի գուրթարմադ իչին եալան սէօյլէտիմ։

Րէյիս — հայտէ պագալըմ, փըրանձինի, մաշուդէնին պու չէհատէթի հագգընատա էֆքեարըն նէ խսէ սէօյլէ։

Փըրանձինի—մաատամ Սապաթիէ եանլըշ սէօյլէյօր։

Րէյիս — մէրդումէ եանըլմատըղը հալտէ, մէնֆուր պիր եալանճը մը ըը։

Փըրանձինի — եանըլըյօր տէյօրում, նէ հըսուսիյաթ սահիպի օլատուղունու պիլմէյօրում . . . անլաթմամայօրըմ։

Պու էանատէ զուհուր իտէն պիր հէյէճանատէն ատլայը մուհաքէմէ պիրազ թաթիլտէն ոօնրա եէնիտէն միւպաշէրէթի օլունատուգատա, Փըրանձինի պիր չահիտ կէթիրիլմէզտէն էվվէլ իտարէյի քէլամ իթմէյէ լուխատաթ թալէպ իթմիշ օլմազըլա,

Րէյիս — նէ՞ իսթէյօրսուն,

Փըրանձինի — սէօյլէմէք իսթէյօրում . . . . սէմինճէք պիր լազըրաը իթտիմ . . . էկէր սիղի կիւճէնտիրտիմ իսէ, աֆվընըզը տիլէրիմ . . . նիյէթիմ էօյլէ սէյիլ իտի . . .

Րէյիս — Փըրանձինի՛, էկէր պու իսէ պիր չէյ սէյիլ տիր . . . զարարը եօգ . . . պաշգա պիր չէյ սէօյլէյէճէյին եօղ մը,

Փըրանձինի — իսայըը Րէյիս էֆէնատ,

Թէքըարէն պիր թազըմ չահիտլէր, պիր պիրինի

միւթէապըպէն մահքէմէյէ կէթիրիլիպ, պանըարըն աղ չօգ փըրանձինի ալէյհինատե իֆատէլէրի ալընմըշ ըը։

Էղ ճիւմլէ Մալղէրպ պու լվարընատա փըրանձինինին մէքթուպատը գապուլ իթտիյի խանէնին սահիպլէրի, մէրդումա պէշ նիւզ փըրանգ էօտունճ վէրիպ ալամատըգ լարընըն պէյանատէն սոնրա, ճինայէթին իրթէ կիտի, փըրանձինինին բէք թէյաշը վէ հէյէճանը օլատուղունը իֆատէ իթտիլէրինատէ, Մաշնունը ալէյհ պու չահիտլէրին իֆատէսինի չէտիտէն ըէտատ իթմիշ տիր։

Մալղէրպ պու լվարընատաքի խանէնին գաբուճըը մատամ Բայու, Փըրանձինինին՝ Մոնթէնէը ոօգաղընատաքի ճինայէթի պիր կազէթատա օգուտուղունատա, տիչարը հէյէճան օլատուղունը կէօրտիւյինի պէյան իթմիշ տիր, պու չահիտին գավլինճէ, Մաշնուն՝ գաթիլին էչքեալինի կազէթատա օգուրընճա «էվվէլ . . . քէնտիսի, թա քէնտիսի տիր, ալչագ . . . Մարի Րէնեճոըն խանէնինատ քէնտիսինի զաթէն կէօրմիշ իտիմ» տէմիշ տիր։

Մատամ Բայու — (իֆատէսինէ տէվամ իտէրէք) Փըրանձինի՝ նաչէլերի Մօրկ նամ մահալատե կէօրտիւյիւնի, վէ քիւչիւք գըզըն պաշը, հէյման վիճուտընատան այրըլըպ պիր բարչա էթ իլէ պէտէնինէ թուֆէուլը օլատուղունը պանա սէօյլէտի,

Րէյիս — նաչլար իսէ՝ օ վագըթ հէնուզ Մօրկատա տէյիլլէր իտի, նաՃըլ, Փըրանձինի, քիւչիւք գըզըն պաշը հէյման պիւտ պիւթիւն քէնտիք օլատուղունը պիլիր մի իտիՃն,

Փըրանձինի — պու մաթլումաթը պիր կազէթատա օգուտուշ իտիմ,

Միւտատյի ուտուտմի միւսիւ Րէյնօ — հաՃնկը կազէթատա,

Փըրանձինի — Ըլթի ժուրնալ կաղէթասընատա,

Միւսիւ Բէյնօ — Ըլթի ժուրնալըն Մարա ան ախքիզ թարիխըս նուսախէսի պուրատա կէօղիւմիւզին էօնիւնէ տիր, պու պապաէքի պէնոի օգույաճաքմ, պունտա պաշը հէման պիւսպիւթիւն քէսիլմիշ օլան քիչիւք գըզ հագդընատա վէրակլին մալիւմաթ ասլա եօգ սըը։

Միւտաայի ումումի՝ մէգքիւը պէնոի գըրատաթ իտէր, Փըրանձինի իսէ՛ բէք զիյատէ ոիչայը տէհլեթ օլտուղու հալտէ այալա գալգըպ աղըը պիր վագար իլէ միւսիւ Բէյնօյա,

— Միւտաայի ումումի էֆէնոի, պէն սիզէ ճեվապ վիրմէյէ մէճպուր տէյիլիմ — տէտի։

Բէյիս — (Փըրանձինիյէ) Մօնթէնեը զօդաղընատաքի ճինայէթի նէ՞ վագըթի խապէր ալտըն,

Փըրանձինի — Մարաբն օն եէտինճի բէնճէյմպիհ ադշամը,

Պու էոնատէ Փըրանձինիյի Մարսիլեատա թէվդըճ իտէն Մ. Էօժէն Դաւ. մաղնուընըն Մարսիլեատաքի հէր թավրու հարաքէթինի պիր սուբէթը մուճատասալէ, վէ միւտաղըգանէտ հէքեայէ իմմիշ, վէ պու իշտէ իսպրաղ իմոսի գայրէթու մէհարէթտէն տօլայը, մահքեմէնին թէշէքքիւրինէ նայիլ օլմուշ սըը։

Պատէհու Փըրանձինինին իւք ադշամոան պիր նաթօյէօն ալմունը վէրիպ տէ. սոպահլէյին բեվօվէրլե թէհտիա իտէրէք, ալմունը էլինատէն ալտըղը ճահիշէ Գլօթիլա Մատոանըն իճատէսի իսթիհա իտիլմիշ օլմաղլա, Փըրանձինի,

— Պէն՝ պու գարըյա թէհտիա իմմէտիմ. . . պէն քէնատինէ պիր շէյ վէրմէտիմ՛քի պիր շէյ տէ ալայըմըմ — տէտի։

ԻՒԻ ՆԷՖԷՐ ՃԵԼԼԱՏԼԱՐ ՓԸՐԱՆՁԻՆԻՆ ՍԱԶԸՆԸ ՓԷՍԷՐԼԷՐ, ՍԱԳԱԼԸՐ ՊԱՇ ՃԵԼԼԱՏ ՏԱՃԻՎԼԷՐ

Ռէյիս—էվէթ գարըլարա պիր չէյ վէրմէմէք ատէթին ոլը··· իսթէրսէն քի անլէը սանա պիր չէյ վէրսինլէր։

Փըրանձինի — ագչամ եղնէ քէնարսինէ կիտէճէք խախմ, (սամիուն պէյնինատ կիւլիւմսիւրլէր)։

Ռէյիս — Փըրանձինի, սէօյլէյէճէյին վաՀր մը։

Փըրանձինի — հիչ պիր սէօյլէյէճէյիմ եօգ ոըը։

Ռէյիս — պօղուլույօրսուն, ալթիսամ օլույօրսուն, Փըրանձինի . . . եէմեէչիլ քէսիլիյօրսուն։

Փըրանձինի — (ումուղլարընը սիլքերէք) եէմեէչիլ քէսիլտիյիմի պիլմէյօրում,

Փըրանձինիյի Մարսիլեատա կէզտիրէն արապաճը, իճրայի չահատէթ իթտիքատէն ոընրա, պէլատյի մէգրիւբէտ վագը ֆահիշէխանէնին իչի նէֆէր սէրմայէլէրատէն պիրի օլան մատամազէլ Ֆապր. պէր վէչհը ամի իֆատէ վէրմիշ տիր։

— Մարաբն եիրմիսինատ, միւսիւ Փըրանձինի սաամի տէօրտ բուտաէլէրինատ էվէ կէլտի. Սալընատ պէնի պիր թարաֆա ալըպ, սամմազ իւզրէ պանա պիր սաամի կէօսթէրտի, «զիյզըյմէթ պիր միճճվհէր մի՞ տիր» տէյու սորուտուղումտա. «խայըր օթուզ ֆրանգ տէյէրի վար» տէտի, օթուզ ֆրանգը վէրտիմ ալտըմ, պատէհու միւճճվհէրտամըմ վէ սագըը բարամ օղուպ օլմատըղընը սորտը, հանկը կիւն տրչարը չէզ տըղընմը էօյրէնմէք իստէտի, էլինատ սըյրըլմըյտըր օյտուղունը կէօրսիւմ, տրչարը չէզ տըղը սըրատա՝ պիղէ քիւբէյէր սամմազ իստէտի, սամըն ալմազ իստէմէտիք, պանընն իւզրինէ անլէրի պիղէ վէրտի, կիւզէլ սէյահ ինճուէրի տատի վար իտի. վէ պունտարըն պահալը չէյէր օյտուղունը սէօյլէյօրսուտ, պաղէնատ պիր զօրզու կէօսթէրմէքտատ իտի։ Փըրանձինի, մատամազէլ Ֆապրըն պու իֆատէսինի տույտուղունատ՝ սոբսարը քէսիլէրէք տիք տիք մէրդումէնին եիւրիւնէ պագմագտա իչէն, Ռէյիս Փըրանձինիյէ խիմատպէն,

— Նամըլ, պու զըզ տօզրու սէօյլէյօրսուս,
Փըրանձինի — խայըր էֆէնտիմ,
Ռէյիս — Նէյնէն եատան սէօյլէյօր,
Փըրանձինի — պէլմէմ, լաքին եատան տըր։

Պատէհու մէրդումէ պարընն արդատաչը մատամազէլ Տուչ՝ ըէֆիդէսինին իֆատէսինի թատտիգ, վէ միթէտտըպէն պու իչի գարըլարըն քէսարխանէճիխ՝ մատամազէլ Տանկօլ, միւպէհէմ վէ էհէմմիյէթսիզ պիր շահատէթ վէրտի։ Մարսիլեա շահիտլէրինին արդատը պէօյլէճէ ալընատըգտան սոնրա մու հաքէմէյէ խիթտամ վէրիլտի։

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻՆԻՆ ՊԷՇԻՆՃԻ ՎԻ ՍՕՆ ՄՈՒՀԱՒԲԷՄԻՍԻ

Ցուլիսին օն իւչունճի կիւնի Փըրանձինինին սոն մահաքէմէսի վուդու պուլատը. Հէվվլ մէգրիւբէտքի շիտատէթը հէյարէթէ բատմէն՝ մահքէմէտ խընճա խընճ ահալի թէճէմմիւ իթտիչ իտի, էզճիւմլէ պիր խայըլ տիպլօմատլար՝ կապէթա միւէյյիֆլէրի, վէ մէպուսանատէն Գըլէմանսօ, Գլօվիսիւկ, Ֆօռ, Լակէր, վէ Րօշֆօր նամ զէվաթը միւթէպէրէ տախի հազըր պուլունմուչլար ըը։

Ալաֆրանգա սաաթ թամ օն պիրատ Փըրանձինի, պէնզի սաբ սարը քէսիլտիչ, վէ տուտապլարը իւզէրինէ միւթէմաատիէն կէօրինէն կիւլիւմսէյիչ՝ պիւսպիւխիւն զայպ օլմուչ օյտուղու հալատ մահքէմէյէ տուսուլ իտուպ, եօրղուն՝ վէ քէսիք քէսիք պիր պագըշլա տամիուն վէ Ատուլարա՝ ամֆը նազար իթտի։

Մէրդումըն տուխտուլի ագըպլինատ մէճլիս քիչատ օլունտուպ, ըէյիս միւսիւ Օննֆրուա տը Պըրեվի Փըրանձինինէ խիթտապէն,

— Փըրանձինի, վուդու պուլան տէօրտ մուհաքէմատ սէօյլէտիքլէրինին իւզէրինէ ալթըրըպ եախօտ էքսիլատճէք պիր չէյին վար մի՞ տըր ... Հայատ պագալըմ, պիր չէյ իպրար իթմէյէ զարար վէրմի՞չ միսին

Փըրանձինի.—Խայըը, հիչ պիը չէյ ... հիչ պիը չէյ ... եէվին խաէըիմ քի պէն պիսուչըմ։

ՊուՆընըն իւղէրինէ ըէյիս, սէօզիս միւտաաիի ումուսի միւսիս Րէյհօյա խթա խթմիշ օլմաղըըա, մուսախէյհ աթիւզիիքը զայէթ մունթազամ վէ միւֆիսա խթհաՆՆամէյի զըըսաթ խթաի։

«Ա.տուլ էֆէնտիլէր,

«Մ՚օնթէՆնը սօգաղընտաքի ճինայէթ գատար միւճիպի աէհչէթ ու հէյէճան օլան ճինայէթլէրը բէք աղ վուգու պուլմուչ տըը. բէք աղ ճինայէթի իչլէրի հէը քէսին մէրագընը պու մէրթէպէ թահրիք խթմիշ տիը, կաղէթալար ճան ու կէօնիւլտէՆ պու վաղտայի միւտհիշէյ սարըլարագ, հէը կիւՆ օգուեանլարընը աղ չօգ պիը մէհարէթ իլէ մէրագտա պըրագմըշլար տըը, նէշընյաթը միֆրիթէյի մէգքիւբէ ալէյհինտէ բրօթէսթօ խթմէմ, լաքին բէճա իաէրիմ Ա.տուլ էֆէնտիլէր (Երդուեաալ գատաւօրք). էՆնայի մուհաքէմաթտէ նէ կէօրտիւնիւդ իսէ օնա կէօրէ գարար վէրինիդ.. . մուհաքէմէտէՆ էվվէլ օգուտմուչ օլտուղունուդ կագէթա պէՆտլէրինի լաաթը ու խէյալինիդտէՆ չըգարընըդ։

Պատէհու միւտաայի ումումի միւսիս Րէյհօ՚ փըրանձինինէն իւղէրինէ աղըըլաշան վէ օգուեանլարըմընդա մախսուս օլան միճրիմիյէթի աէյիլէրինի, իւչ սաաթ իյդահ խթտիքտէՆ սօնրա խթհաՆՆամէսինէ չէօյլէճէճ խթհաթ վէըտիչ տիը,

«Ա.տուլ էֆէնտիլէր, սիդէ թէօհմէթու ճէղայը թահֆիֆ ու թաատիլէ սէպէպ օլապիլէճէք ահվալտէՆ պահա խթմէյի մինտասիպ կէօրմէյիպ, մահդա պու խուսուսը՝ Մ՚աղնունը ալէյհին մահիր Ա.վօգաթը միսիս Տըմանժա իհտալէ խթտիքտէՆ սօնրա, դանտաթը թամմէՆիդ օլմատըդը հալտէ թահֆիֆը ճէղա թարիդինէ կխթմէքտէՆ իսթինքահաֆ խթմէՆիդի թավսիյէ իաէրիմ։

Մուհաքէմէ պիրագ թաթիլ օլտուգտան սօնրա

թէքրար թէճէմմիս իթտիյինտէ, Փըրանձինինէն Ա.վօգաթը մէչհուր միսիս Տըմանժ, պէր վէչհի աթի միւտաֆտայէ պաչլամըշ տըը։

«Ա.տուլ էֆէնտիլէր.

«Միւտաայի ումումի էֆէնտի ճէՆապլէրի, հագգը աճիզանէմտէ տայիմա իպրագը խայըրխահի խթտիյինտէՆ, պիր աղ էվվէլ պէՆտէՆիդէ մէհարէթի վէ տիրայէթի աթֆ խթտիյինտէ եանըըլյօրըար իտի, միսիս Րէյհօ, կիւյա լիսանը ճէրպէդէ վէ նաթըգա բէրտազըգա, միվէքքիլիմին մաղնուՆնէյէթինի թախֆիֆ խթմէք, վէ եախօտ ճինայէթին ըէՆկինի թէպտիլ իտէճէյիմ գիւյիսինէ զահմ օլույօրըար, ֆագաթ իչ էօյլէ տէյիլ տիը, վիճտանընըդ բահաթ օլսուՆ, պէՆտէՆիդ՚ նէ տիրայէթլէ՚ վէ նէ տէ էլֆազըը սէօյլէյիչլէր իլէ գալգինիդի ալթ իսաթ խթմէյէճէյիմ... սիդէ եալընըդ պիր լիսան խթհտմալ իտէճէյիմ, եանի լիսանը ըրգու էտէպի... պուՆնատան պաչղա պիր լիսան խթհտմալ խթմէյի մինտասիպ կէօրմէյիմ։

«Իմամ Փըրանձինին գապահաթը նէ՞ տիր. պիր թադըմ էՆէմմիյէթսիդ չէհատէթլէր իլէ պիր մաղնունա մահբուս՚նազարըըլա պագմագ, տատլէթէ մուվաֆըգ օլամազ. հէրքէս եավաչ պիր սէօյլէ չէօյլէ սէօյլէյօր. «Փըրանձինի՚ Մ՚արաբն օն ալթընճը ագչամը՚ եանի օն եէտինճի կիճէսի, նահըը վագըթի կէչիրտիյինի սէօյլէմէք խտթէմէյօր, վէ Մ՚արի Րէնեօնըն միւճէվհէրաթը քէնտի եէտինտէ պուլունմուչ տըը, պինապէրինի Փըրանձինի՚ Մ՚օնթէՆնը զօգաղընտաքի գաթիլ տիը» խայըը խայըը էօյլէտի տէյիլ տիը... Փըրանձինի՚ Մ՚արաբն օն ալթընճը ագչամը՚ եանի օն եէտինճի կիճէսի նէրէտէ վագըթի կէչիրտիյինի սէօյլէմէտիյի իչլին, իւչ քիչիյի էօլտիւրէն քէՆտիսի օլտուղունա ագըը գանի օլապիլիր մի... Փըրանձինի՚ պէչըի խըրտըգ՚ եախօտ եաթաղ տըը, լաքին գաթիլ տէյիլ տիը, խայըը Ա.տուլ էֆէնտիլէր, միվէքքիլիմ Մ՚աղնունը ալէյհին գաթիլ օլտուղու

միւպհեմ պիր հալաէ զալմշ սբը, սիզ մէրգում իչին՝ Մօնթէնեը զօզաղընաաքի գաթիլ տիր տէյէմէսիյինիզ-աէն, քէնտիսինէ՝ «Մարաբն օն ալթընճը ադչամը, եանի օն եէսինճի կիճէսինի էկէր նէրէսէ կէչերսիյինի սէօյլէմէզսէն, միւճրիւմ սէնսինն» տէյօրսունըզ, լաքին չու հալաէ սիզ թէպսիլի վազիֆէ խոյօրսունըզ... Փըրանձինիյի պիզէ գաթիլ կէօսթէրմէք վազիֆէսի սիզէ այըա սբը. Մարի Բէննօնըն միւճէվհէրաթը էյինաէ օլարազ մէրգումը կէօսթէրմէք՝ ան գաթիլ կէօսթէրմէք տէյիլ:

«Աաճլ էֆէնալէր, բէյիս էֆէնաի քէնտիսի պիլէ պու տէհչէթի իչուէ չիւպհէյէը օյտուղունը թաատիդ էթմիչ տիր, մուամաիլէյհ ճինայէթի իգրար էթմէսինի տէֆթարէ Փըրանձինիյէ բէճա էթմիչ տիր, էկէր Փըրանձինինին միւճրիւմիյէթի բէք այան աչիքտար պիր շէյ իսի իսէ, պու բէճա պու մինէնէթլէր նէտէն իյճաղ խոյօրուտը, էվվէթի, պիր տէրէճէյէ գաատր խըրսըզ եաթագլըզը խոպաթ օլունմուշ սբը, լաքին գաթիլլիք խոպաթ օլունմամըշ սբը: Փըրանձինինին ահվալը մազիյէսինաէն՝ պիր ճանի օլուղունը խոպաթ իսէր հիչ պիր իմքանէ կէօրիւմէյօր... (*)

«Թէքրար իսէրիմ՝ Փըրանձինի եալընըզ եաթագսբը, վէ սաաէճէ պիր քաչ միւճէվհէրաթ խըրսըզը եաթագը սբը, զիրա Անէթ կըրէմէրէնին էսհամուա թահվիլաթը, վէ Մարի Բէննօնըն աղըր միւճէվհէրաթը հանիյա, նէ օլմուշ սբը, հիչ չիւպհէ եօգ քի գաթիլին՝ եանի գըսսա պօյլու էամէր աաէմին նէզտինաէ գալմըշ սբը:

«Միլեօն սահիպի օլտուղու անլաշըլան, վէ քէնտիսինէ քի կէօրիւնէյօր, ավօգաթ միւսիւ Տըմանժ, միւվէքքիլինաէն պիւսպիւթիւն պաշգա սուրէթաէ պէյանը միւսաֆաա խոյօր, չէօյէքի, Փըրանձինի՝ իչուէն պիւսպիւթիւն խապէրի օլմասըզընը իտտաա էթմէքտաէ իքէն, միւսիւ Տըմանժ՝ մէրգումըն պիր խըրսըզ եաթագը օլտուղունը թանըյօր. Ֆագաթ սօզլ գապահաթը սօզլ գաթիլ՝ Մօնթէնեը զօզաղընաաքի գարուճընըն թարիֆ էթմիչի (կըրէնկալէ) եանի գըսսա պօյլու էամէր աաամ սբը տէյօր...

(*) Նասըլ քի կէօրիւնէյօր, ավօգաթ միւսիւ Տըմանժ, միւվէքքիլինաէն պիւսպիւթիւն պաշգա սուրէթաէ պէյանը միւսաֆաա խոյօր, չէօյէքի, Փըրանձինի՝ իչուէն պիւսպիւթիւն խապէրի օլմասըզընը իտտաա էթմէքտաէ իքէն, միւսիւ Տըմանժ՝ մէրգումըն պիր խըրսըզ եաթագը օլտուղունը թանըյօր. Ֆագաթ սօզլ գապահաթը սօզլ գաթիլ՝ Մօնթէնեը զօզաղընաաքի գարուճընըն թարիֆ էթմիչի (կըրէնկալէ) եանի գըսսա պօյլու էամէր աաամ սբը տէյօր...

տիսի իլէ պիր ան էվվէլ էվվէնամէք իչին Փըրանձինիյի Աէմերիգայա տավէթի իտէն կէնճ, վէ կիւղէլ Աէմերիգալը զըզընը, միւվէքքիլիմէ եաղարըզը մէքթուպ մէյտանտաա իքէն, Փըրանձինինին մուտամ Բէննօյը գաթլ էթմէսինէ նէ մէնֆաաթը օլապիլիր, մագթուլըն պիր քաչ քարչա էհէմմիյէթսիզ միճէվհէրաթընը չալմագ իչին մի, ֆագաթ պունա նամըլ դանաաթի կէթիրմէյի, էկէր մագաատա ադճէ իսէ՝ իչթէ Աէմերիգաատա քիւղիյէթլի պիր մէսլաղ իլէ կիւղէլ պիր զըզ քէնտիսինի պէքլէյօրլարընը:

«Նիհայէթի իւլ էմր մաղնունը էթհամ իտէն մուտտէյի եագընաան թէֆթիչ իտէլիմ, էօնիւմիւզտէ գաանլըզ վէ չիւպհէյի պիր նօգթա վար, Մարա օն ալթընճը կիճէ՝ եարը կիճէտէն էվվէլ Մարի Բէննօնըն խաէսի նէրսիւպանընճաան չըգան ատէմ Փըրանձինի միխոխ, քիմ կէօրսէ, մէրգումը քիմ թանըսըը, թէհլիճֆօլունուր քի՝ միւտտայի ումումի էֆէնտիլէթ արաֆընճաան՝ պու մուհիմ նօգթայա չօգըզ էհէմմիյէթ վէրիլմէմիշ տիր, ֆիլ հագըգա մէյտանտաա պիր ճանի վար, ֆագաթ պու ճանինին ախիրէն մուտամ Բէննօ իլէ միննասիպէթ քէյտա իսէն, վէ պէլէմէյէրին մուճիպի աէհչէթի օլան Պըրինճօլէ նամ չախա օլամազ մը, մէրգումըն դուշաղը վէ էլսիվէնլէրի մուտամ Բէննօնըն օտասընտաա պուլունտուղու հաաէպի իլէ, օ կիճէյի մագթուլէնին նէզտինաէ կէչիրսիյի անլաշըլըյօր:

«Բօլիս նէզարէթի, մէրգում գըսսա պօյլու էամէր աաէմի արայըպ պուլամամըշ, վէ Փըրանձինի տախի էամէր օլտուղունտան, ճանիյի պուլտուգ զաննըյըլըա արթըգ Պըրինճօլը թէաթըլընաան վազ կէչիլմիշ տիր, ֆագաթ Մարի Բէննօ իլէ միննասիպէթը աչըգտանէսի օլտուգ սա, պէտագահլըզընաան էամէր վէ օրթա պօյլու օլտուղու իչին, Փըրանձինի դաթիլ մի օլմուշ օլուր:

«Փըրանձինի, պիր հըսսիյաթը մէրգուսէտէն թահլիլ օլունարագ, Մարա օն եէսինճի ադչամը նէզտինաէ կէչիրսիյի գաատընըն նամուսընը բայլամալ էթմէմէք

իչին, մուսախլէյհանըն համու չէօհրէթինի քէթմ իակյօր, էվէթ միվէքքիլիմ, ասիլէ պիր գաաընըն նամուսընը պէրպաա էթմէմէք իչին էօմրէյի միբաճճահ ատա իակյօր քի, պու հալ իսէ ալի՝ վէ ճէլի պիր հըսսիյաթ տըր, վէ օլմազ չէյտէ տէյիլ տիր։

«Ատուլ էֆէնտիլէր, խիւլասայի քէլամ Փըրանճինի գաթիլ տէյիլ տիր, պունը քէնտիի պիւլէնտը ավազ իլէ իլան իակյօր, վէ սիզտէն սըրֆ Հուրրիյէթ խաթէյօր ... սէրպէսթ եաշամագ, էյլէնճէլէրլէ, գարըլարլա, գումար օյունը իլէ եաշամագ խաթէյօր... միատայի ումումի էֆէնտի՝ Փըրանճինինին քէլլէսինի խաթէյօր, Փըրանճինի իսէ թէքմիլ Հուրրիյէթ թալէպ իակյօր, պէն պու իքի էֆքեարը միխթէլիֆէնին արասընա կիրիպ, պու աոէմին հայաթընըն պախչըյըլա, միէպպէտէն քիւրէք ճէզասընա մահքիմ օլմասընը թալէպ իաէրիմ ... իմտի Ատուլ էֆէնտիլէր, էկէր Փըրանճինիյի պիր գաթիլ զանն իակյօր իսէնիզ, իտամ ճէզասընա մահքիմ իանինիզ, էհլի ըրզ վէ ատալէթ բէրվէր ատէմիլէր կիպլե, էյֆայի վազիֆէ իանինիզ, վիճանընըզ բահաթ վէ գալպինիզ մահզուն օլարագ վազիֆէնիզի իճրա իտինիզ, լաքին էկէր չիւպհէնիզ վար իսէ, էկէր Փըրանճինինին եալընըզ պիր գաթիլ օլտուղունա գանի օլմամըշ իսէնիզ, ատալէթ՝ անը իտամ ճէզասընա հիւքմ իթմէքտէն սիզի մէն իաէր։

Միւսա Տըմանժ, պալատէ մուհարրիր սուրէթտէ միատաֆատասընա խիթամ վէրմիշ տիր, Սվօգաթը մուսախլէյհին իչպու միատաֆատասընըն ատն ֆըգրատը, Սամիուն թարաֆընտան էլ չըրըմալարըյըլա թէլագրը օլունմուշ։

Միատաֆատանըն խիթամընտա Փըրանճինի այագա գալգըպ «եա էօհւմ եա Հուրրիյէթ, պէն պի սուչըմ... պաշգա պիր սէօյլէյէճէյիմ եօք» տէյու պաղըրմըշ տըր։

ՀԻՒՔՄԸ ԻՏԱՄ

Հէյէթը Ատուլ, պիր սաաթ իչ չարեէք միւզաքէրէ վէ միւշավէրէտէն սոնրա, սաաթ ալաֆըրանգա ալթը պուչուգ բաատէլէրինտէ մահքեմէյէ ավտէթլէ, հեր մէսայիլին իւզէրինտէ Փըրանճինինին միւճրիմիւ-

ՄԱՏՄԱԶԵԼ ՄԱՐԻԱ ԱՆԿԻԹԱՆ Սօն սաչիֆէլէրէ նազար օլունա

յէթինէ տայըր պիրլիալամ կէթիրիպ, անճագ մէրգումընն եալընըզ քիւչիւք գըզը, եանի Մարի Կըրէմէրեյի թէմամիմէն (գիամամը չըլալով) էօլութմէտիյինէ գաբար վէրմիշ, վէ եասաղը թախֆիֆիյէյի սէրտու ևթեան իթմէմիշ տիր։

Փըրանճինի, իտամ հիւքմինի իչէթտիյինտէ, տէհշէթլի սուրէթտէ սաբ սարը քէսիլմիշ տիր։ Մահքեմը մէրգումի, մէնտիլինի ադղընա թաթտուպ՝ միւթէմատիյէն ըսընըզ տուրմադտայըրը։ Նիհայէթ իւլ էմր, Փըրանճինի

իտամ ճէզասըլըլա մահքիւմ խոլմիշ իտի։ Պու իլամ օգունաուգաան սօնրա, Րէյիսը մահքէմէ միւսիւ Օնֆրուա տը Պրէվի, միւթաա օլան պաղը սէօղէրի սէօյլէսիլինտէ, Փըրանձինի ղէրրէ գատար ֆուլթուր կէօսթէրմէմիշ տիր։ Րէյիս Փըրանձինիյէ ամիֆը քէլամ իտէրէք։

— Փըրանձինի, ալէյհինտէ վէրիլէն իտամ հիւքմինի թէմիիշ լիմէք իչին իչ կիւն միհէթին վար։

Փըրանձինի — հէր նէ գատար հիւքմ վէրիլտի իսէտէ, պի սուչ օլտուղումա իհթիմալ իտէրիմ։

Պունը սէոիքտէն սօնրա Փըրանձինի՝ ժանտարմալարլա թահատել հըֆզ թէքքար հաբսա կէօնտէրիլտի։

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻՆԻՆ ԳԱՓԼԻ (*)

Փըրանձինինին մաշուգէսի մատամ Սապաթիէ, աչըգընըն (Փըրանձինինին) իտամտան ափֆը իչին ճիւմհուր ըէյասէթինէ պիր արզուհալ թատարմ իլմիշ իսէտէ, մէղլուբէնին պու թէչէպիւսի նայիլի մուվաֆագըյէթ օլմայըշ հիւքմի իտամ չու սուրէթլէ իճրա զըլընմըշ տըր։

Իլք ագշամտան ճէհիմ պիր իղտիհամ Բարիզին Րօգէթ մէյտանընա կիտիպ, ճէզայի իտամըն իճրասընա պէքլէտիլէրի կիպի, մէղլուբ մէյտան ճիվարընա պուլունան զաղինօ վէ մէյհանէլէրին, տէրուն վէ պիրունլարը տախի միւշթէրիլէր իլէ մալամալ օլմուշ օլուպ, հէր քէս մուամէլամը միտհիշէնին իճրասընա պէքլէյօրլար ըտը։

Կիճէ եարըսընա տօղրու սիւվարի վէ բէյտատ պիր մզգտար ատաքիրի ճիւմհուրիյէ կէլիպ՝ հաբըսխանէնին էօնիւնտէ թէճէմմիւ իլմտիյի կիպի, զապըթա մէմուրլարը տախի բէյտէրբէյ տէօրտ թարաֆտան վիրուտա իլմէքտէտ իտիլէր։

Կիճէ եարըսընատան սօնրա Բօլիս նէզարէթի օլ ճիվարտաքի քուֆֆիէյի մէյհանէ վէ դօլթուգլարը գա-

բաթմըշ, վէ Րօգէթ սօգաղընտաքի խանէլէրին բէնէչէրէ վէ դարուլարը տախի սէտտու պէնտա օլունմուշ տըր։

Կիյեօմէին գաթիլկեահընըն ինչա ու թէչքիլինէ մախսուս քէրէսթէ վէ էտէվաթ վէ մաքինայը հավի օլան արապա, սապահա եագըն հաբըսխանէնին էօնիւնէ կէլիպ ճէլլատ մուավինլէրի ճէլլատ պաշը միսիլ Տէյվլէրին թահատը նէզարէթինտէ գաթըլկեահը գուրմազա պաշլատըլտը։

Ալաֆրանգա սահթ սէօրա պուչուգտա չաֆագ սէօգմէյէ պաշլայըպ կաղլար սէօնմիչ, վէ ճիվար խանէլէրին բէնէչէրէլէրինէ տախի գալապալըգ տօլմազա պաշլամըշ տըր։

Պու էսնատէ հապըրլանմըշ օլան Կիյեօմէին մաքինաբընըն էօնիւնտէ պիր մզգտար սիւվարի ժանտարմատը, նիմ տայիրէ թէչքիլ էմթիյէ սըրատտա, միւտտայի ուտումի, մահքէմէյի խոթինափ պաշ քեաթիպի, պէլէտիյէ բօլիս բէյիսի, զապըթա բէյիսի վէ մուավինի, Րօգէթ մահալլէսի բօլիս գոմիսէրի, վէ քեաթիպի վէ նիհայէթ ճէլլատ իլէ եամագլարը, հաբըսխանէտէն իչէրի կիրտիքլէէրինտէն, հէր քէս օլ թարաֆա պագմազա պաշլամըշ տըր։

Փըրանձինի, հաբըսխանէտէ իլք ագշամտան սահթ ալաֆրանգա օնա գատար օգուտուգտան սօնրա եաթմըշ իսէ տէ, ույգուսը կէօմիւմէյիպ, անճագ սապահ սահթ սէօրատէ տէրին պիր ույգույա տաշըշ տըր. մահքիմը մէրգում, իլք կիւնի իչ մէքթուպ եազըպ, պունլարըն պիրինի բէյիսի ճիւմհուրա խոթիպէն, էլան իսկէնտէրիյէտէ պուլունտուղունը իտտատա իմթիյէ վալիտէյինին, կէլիպ քէնտիսինի կէօրէմիյէսի իչուն, ճէզայի իտամըն օթուղ կիւն սօնրայա թէչէխխրինի թալեպ իմիշ սիր. Փըրանձինինին իչինճի մէքթուպը պիր տօսթա, վէ ուղունճա օլան իչիւնճիյի տախի կազէթալէրէ խոթիպէն եազըլմըշ իսի։

Հաբբսխանէ օն պաշբսը փբբանձինկի օյանտբբտը-
ղընտա, հապբսխանէ միտիւբի միտիս Պօքէդն մէր-
գուտա եագլաշարագ, — փբբանձինի, մուհաքէմէնիդն
թէմեիդ բէտտ օլուննուշ, վէ աֆֆէ տայբը վէբտիյինիդ
իսթիտտ գապուլ իտիլմէմիշ տիր, էնտայի մուհաքէմէտ
ճէսուբլըդ կէօսթէբտինիդ, պու ճէսուբլուգտա տէվամ
իտէճէք վագըթ չիմտի տիր — տէյինճէ փբբանձինի,
— էվէթ էֆէնտիմ, լաքին վալիտէմի կէօրմէք լութ-
ֆընտաճը ինայէթ պույուրմաբլար՝ եալընըդ պու լութ-
ֆը թալէպ իտիյօրուտբմ . . .

Փբբանձինի պու սէօզլէբի սէօյլէտիյի սբբտատա՝ կար-
տիյանալար մէրգուման կիյինտիբմէքտէ իտիլէբ, անլէբտէն
պիբի այագ գապընը վէբմիշ օլտուղունտան, փբբանձինի
բէք լաթիֆ պիբ սուբէթտէ — թէշէէքքիւր իտէբիմ —
տէմիշ տիր: Ճէլլատ իլէ եամագլարը, մահբուսըն պու-
լունտուղու հապս օտասընա կիբմէմիշլէբ իտի:

Պատէհու մահբուսխանէ միտիւբի միտիս Պօքէդն,
Բաբաղ իլէ եալընըդ գալըպ գալմամագ իսթէտիյինի
փբբանձինիյէ սիւալ իթտիքաէ, մահքիմ ճէվապէն —
խայբը, թէշէէքքիւր իտէբիմ, Բաբաղ քէնտի վազիֆէսինի
եյֆա իթտին՝ պէնտէ քէնտի վազիֆէմի իճբա իտէճէյիմ
— տէմիշ տիր, պունըն իւղէբինէ այագա գալգմասը
պէյտն օլունուպ, կարտխանլար մէրգուման եարտբմ իթ-
մէք իսթէտիքլէբինտէ, Փբբանձինի՝ սագ էլի իլէ պիր
հարաքէթի իտէբէք—պօրգմայընըդ քաչմամ — տէյէբէք
թէպէհհիմ իթմիշ տիր,

Փբբանձինի, մէմուբիյն իլէ պէբապէբ ճէլլատ վէ
եամագլարընըն պէքլէտիքլէբի օտայա կիբիպ, մէրգուման՝
աճէլէ վէ գավի պիր եիւբիւյի չէլէ եիւբիւմէքտէ պու-
լունմըշ, վէ ճէլլատ գօլտարընը վէ պաճագլարընը պագ-
լատըդը սբբտատա Փբբանձինի — պէն պիր չէյ արզու
իտիյօր իտիմ, Բէյիտը ճիւմհուբտան օթուդ կիւն միհ-
լէթ իսթէտիմ, պու լութֆը պանա տիբմիշլէբ . . .

Ալլահ պէօյիւք տիր, պէն աֆֆա նայիլ օլմագտան վէ
քիւբէյէ կիլմէքտէն իտէ, էօտիւյիւմէ մէճպուռնըմ —
տէմիշ. վէ պատէհու Բօլիս նագըրը միտիս Թայեօբա
պագընըդ պուլարագ, — միտիս Թայեօբ, գաչընմայը-
նըդ, պունըն սէպէպի պիզսինիդ... իչին իչինէ եատան
շահիտլէրի սօգտունըդ... ֆէնա չօդ ֆէնա... լանէթլի
օլասընըդ... սիդ... սիդ... — տէտիքտէն պիր աղ սօն-
րա իլալէյի մէգալ իտէրէք — սուչսուղ էօլիյօրում
վէտսէլամ — սէօզլէրի իլէ մէգալէսինէ խիթտամ վեր-
միշ տիր:

Խատմա մախսուս օլան չէքի տիւղէն թէքմիլ օլ-
տուգտան սօնրա՝ Բահիպ միտիս Ֆօր, մահքիմէ —
գալպէ գուվվէթի վէրիճի պիր չէյ ալմագ խաթէրմիսինիդ
— տէյու սուալ իթտիքաէ, փբբանձինի, պիր թավրը
միւթէքէպպիրանէ իլէ — խայբը իսթէմէմ — ճէվապ-
ընը վէրմէսի իւղէրինէ, հաբբսխանէ գաբուլարը սբբթ
իւաթիւ աչըլըպ, ճէլլատ իլէ եամագլարը փբբանձինինին
էթրաֆընը սարմըչլար իտի:

Փբբանձինի, պէնդի ղայէթլէ տիմըդ օլտուղը հալ-
տէ գաբուտան տըշարը չըգաբըդընտա, պաչընը պիրտէն
պիրէ եօգարը գալըբմըչ, վէ ըչըդըն չօգ ըտուղը կէօզ-
լէրինի գամաչաբըբյօր կիպի կէօզլէրինի պիր չօդ աչըպ
գաբամըչ տբր:

Ճէլլատ եամագլարը՝ քէնտիսինի թուտմագ իս-
թէտիքլէրինտէ — պէրապընըդ պէնի — տէմիշ, վէ
պաչընը տայմա եիւքսէք թուտմագտա օլտուղու հալ-
տէ կիւլիւմսէյէրէք, վէ թաթլը պիր չէհրէ կէօսթեր-
էրէք եիւրիւմիչ, վէ հէրնէ գատար իբի իչ տէֆթա
տիղլէրի քէսթիլմիչ իսէտե, քէնտինի չաբըդ թօբլամըչ՝
վէ գաթլկեահրն էօնինէ վարտըգտա Բաբաղա տէօ-
նիւպ — խաչընըդը պանա վէրինիդ — տէմիշ վէ խաչը
ալըպ բուս իթմիչ տիր:

Պատէհու ճէլլատ եամագլարը՝ փբբանձինի կէյէօ-

թին մաքինասընըն ալթընտա եաթըրմըշ, վէ մաքինանընըն բըչազը ատչխուպ, Փըրանձինինին քէլլէսի տախէ տուչմուշ տիր։

Պիր քաչ տագըդա սօնրա, ճէլլատ արապասը Փըրանձինինին ճէսէտինի իվրի Գապրիսթանընա կէօթխըրուպ, օրատա կիւյա տէֆին այինի իճրա խոխլէրէք, նաչէսի՝ թըպպիյէ մէքթէպինէ կէօթխըրուրմուշ, վէ օրատա թէչրիհ ամէլիյաթը իճրա օլունտուգտան սօնրա, Փըրանձինինին պիլ ճիւմիէ ազա ու ալաթը թարթըլարագ պէյնի 1280 վէ եիւրէյի տախի 270 կըրամ կէչմիշ տիր։

Ազա վէ ալաթը մէդրիսէյինին քեաֆֆէսի տախէ էճզա իչինտէ հըճդ օլունմուշ տըր։

Իլթէ ճանիյի մէրդում՝ պունճա խապասաթու ճինայէթի իլթիքաատ իլթիքաէն սօնրա, ադըպէթ քէնչէյի տաալիթէն թախիխի կիրիպան խէմէյապ գաթլ խոխլմիշ, վէ պու սուրէթլէ վիճուտը խապասաթատուտը ատնեատէն գալաըրըլարագ, պունտան պէօյլէ իլթիքաատ իսէ ճէյի նէչէ խապասաթու չինայէթին կիւնահընը պէրապէր կէօթխուրմուշ տիր։

Պատէլ իտամ չույու պուլան ճինայաթը հադիզէ

ՄՈՏՄՈԶԷԼ ՄԱՐԻԱ ԱՆԿԻԻԹԱՆ

Փըրանձինին իտամընտան սօնրա, ճանիյի մէրդումըն Մարի Լէնոյը էօլտիւրտիւքտէն պիր պուչուգ իլի սէնէ գատար ագաէմ, Մարիա Անկիւլթան նամ պիր դըղճըազը գաթլ իլթախյի չու վէչհիլէ մէյտանէ չըգմըշ տըր։ Փըրանձինի 1886 սէնէսի թըշրինի էվվէլին ծն ալթընճը կիւնի, Մանմարիըը զոգազընտա սաքին մէշհուր գուչմաճը միսիս Քարքօլըն մուղազասընա վարըպ, միճէվհէր կիւլէր իլէ միւզէյյէն պիր կէրտանյէդ, վէ պիր քաչ կիւզիւքլեր իլէ պիլէղիքլեր մուտյէնէ իլթախրուպ՝ անլէրի սաղմադ նիյէթինտէ օլաուզունը պէյտն իլթմիշ տիր։ Միսիս Քարքօլ, միճէվհէրթաիը մէղքիւրէնին

էսմաընընը էօտէմէք քէնտի գուարէթինին խաբիճինտէ օլաուզունը տէրմիյան իլմէքլէ սաթըն ալմադ խոթէմէմիշ, ֆագաթ Փըրանձինիյի միսիս Էմէլօն վէ միսիս Էվինեօն—Տիթրէն նամ, Պուլվար սէն—Մարթէն զոգազընտա մուդիմ գուչմաճուլարա կէօնտէրմիշ տիր, Փըրանձինի միճէվհէրթաիը միսիս Տիթրէնէ կէօթէրտիյինտէ, մուտաիլէյի՝ 1000 ֆըրանգ գըյմէթ պիչմիշ, հալպուքի Փըրանձինի 4000 ֆըրանգ խոթէմէքտէ իտի, նիհայէթիւլ էմր բաղարըլըգ ուչմուշ, վէ միսիս Տիթրէն — ատրէսինիզի պիլմիյորսուն՝ թարաֆըմտան պիրի կէլիպ ադճէյի թէտիկ իտէճէք տիր—տէմէսի իչէ, Փըրանձինի,

— Հայըը հայըը իտիմի վէ սաքին օլաուզում մահալի պիլմիյէմէյ հաճէթի կէօրմէմ, տա բէչինէն թէտիկ, տահօտա միճէվհէրթաիը իտատէ խոխինիզ — տէյնճէ, միսիս Տիթրէն, — Բէք ալա նասըլ խոթէրսէնիզ — տէյէրէք, միճէվհէրթաիը մէղքիւրէյի Փըրանձինիյէ թէսլիմ իլմիշ տիր։

Փըրանձինի, թէքրար միսիս Քարքօլըն նէզտինէ ավտէթլէ միճէվհէրթաիը մուտաիլէյհէ սաթմադ խոթէմիշ՝ միսիս Քարքօլ՝ կէրէք միճէվհէրթաիը, վէ կէրէք Փըրանձինինին հալինի թէտգըդ իտէրէք չիպսհէլէնմիշ, վէ մէղքիւր պիլէղիյի Մարիա Անկիւլթանըն գօլունտա կէօրմիշ օլաուզունը խոթէրըլայըգ, Փըրանձինինին մէղքիւր միճէվհէրթաիը աչըրմըշ օլաուզունա չիպսհէնի գալմայըգ՝ տէրհալ արգասը պըրա կիլմիշ, վէ Բօմպրէյէն զոգազընտա պիր ժանտարմայա թէտաթիֆ իտէրէք վուգուչի հալի պիլէտիրմիշ, վէ հալտա քէնտի էօնիւնտէն նիւրիւմէքտէ օլան Փըրանձինիյի տատի մէրդումա իրայէ իտինճէ ժանտարմա,

— Նէ՞ տէյօրսունուզ միսիս, էյի պիլիրմիսինիզ, եաղընըզ չիպսհէ իլէ մէրդումը թէվզըֆ իլմէք մէտաւլեյէթինի տէրհալ տէմէմ, դիւրա էկէր կոնսըլ օլուրսա սօնրա... — տէյուպ, վէ միսիս Տիթրէնին խոտրա-

ընա էհէմիկէթ վերմէյերէ.ք մերգումը տէրտէսթ իթմէմիշ տիր։ Ֆագաթ սոն կիւնլէրտէ Փըրանձինինին ֆոթոզրաֆը մէյտանա վաղ իսիըմիշ օլտուղունտան միւսիւ Ֆարքօլ, վէ միւսիւ Տիթ էն, Մարիա Անկիւթանըն միւճէվհէրտաթընը քէնտիլէրինէ կէօսթէրէն չոխտը թանըտըլար։ Մարիա Անկիւթան 28 եաշընտա պիր գըզ օլուպ՝ Ֆամարթէն զօգաղընտա իգամէթ իթմէքտէ իսի, մերգումէնին աչըգը միւսիւ ժիլ։.. 1885 սէնէսի քնանունի սանինին 15 ինճի ճումա կիւնի սապահլէյին սաաթ իքիտէ, մաշուգէսինին ևանէսինէ վարտըղընտա քէնտիլէրիլերի դաբալը պուլմաղըլա, ազիմ պիր էնտիշէ իլէ մաղպուրէնին ևամագ օտասընա կիրեր, վէ պիչարէ կէնճ դաամընըն՝ կէօզլերի աչըգ օլտուղու Ֆալէթ գան իլէ միւլէմմա օլտուղունը կէօրիւպ, քէյֆիկէթի հիւքիւմէթի խապէր վերիր իսէ տէ, գաթիլ պուլունամազ։ Ձանիյի մերգումըն Հագգընտա տէվերան իսէն չահանըն էքսէրիսի գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլուպ, տիկերլերի իսէ՝ իրթիքտապ իթմիշ օլտուղու խապաաթը մէքրուհէյէ նիսպէթէն հիչ գապիլինտէն չէյլեր օլմաղըլա, օգույանլարըմըզը թաատի իթմէմէք նիյէթի իլէ տէրճինտէն սարֆը նազար գըլընտը։

Խուլասայի քէլամ՝ Փըրանձինինին քէնտիլէյի խոնրիզանէսինէ գուրպան կիտէն Մարի-Լէնէօ՝ վէ տահա մաղլումէյի սայիրէ կիպի, մատմուազէլ Մարի-Անկիւթանըն տախի Ինթիգամը, գաթիլի մերգումըն, ճէզայի իտամըյըլա ախզ օլունմուշ օլտու, հէման ձէնտապը գաարրը միթլաղ, պէնիյի պէչէրին պաշընա ազիմ պիր ֆէլաքէթ օլան Փըրանձինի կիպի հայտարաթը մէնֆուրէնին հալէրինի ևա ըսլահ, վէ ևախօտ պիր ան էվվել քէնտիյի տաալէթէ թէսլիմ օլունմագ թարիքինի թէօհիլ պույուրտուն ամին։

ԽԻԹԱՄ

Р. U.
№ 8625